

Linda Eline Eriksen

*En retorisk analyse av konflikten mellom
KS og lærerorganisasjonene i 2014*

Masteroppgave i nordisk språk og litteratur

Universitetet i Oslo

Høsten 2015

Forord

Inspirasjonen til denne oppgaven er min erfaring med læreryrket. Det er et privilegium å ha et yrke som handler om menneskelige relasjoner. Å være lærer handler om enkeltindivider. Det handler om å se det komplekse bildet av ungdommers liv og på grunnlag av det tilrettelegge undervisning og gi tilbakemeldinger som inspirerer til utvikling. I en vanlig skolehverdag har en lærer opp mot 32 elever i et klasserom. Det betyr ca. 2,8 minutter per elev i løpet av én skoletime. *Tid* er en knapp ressurs i lærerhverdagen og *tid* er essensielt for å kunne være drømmelæreren som Erna Solberg ønsker seg: «En drømmelærer – det er en lærer som ser deg, engasjerer deg og utfordrer deg» (Solberg, 2011).

What teachers make

(...)

You want to know what I make?
I make kids work harder than they ever thought they could.
I can make a C+ feel like a Congressional Medal of Honor
and an A-- feel like a slap in the face.

(...)

I make parents see their children for who they are
and what they can be.

(...)

You want to know what I make? I make kids wonder,
I make them question.
I make them criticize.
I make them apologize and mean it.

(...)

Teachers make a goddamn difference!

(Mali, 2002)

Jeg vil gjerne takke familien Ring Evensen for all støtte som har gjort det mulig å fullføre dette studiet på normert tid og mulighet til å kunne fokusere hundre prosent på denne oppgaven. Det er godt å ha familie når livet gir deg harde prøvelser. Takk til Vigbjørn Hassel Vaage for støtte og hjelp til grafiske fremstillinger på data.

En stor og varm takk til min veileder, Johan L. Tønnesson, for oppmuntring og entusiasme, hyggelige veiledningssamtaler, cortado, pirkete kommentarer, gode idéer og tips til utforming og spennende faglitteratur.

Innhold

Del 1: Innledning

1. Innledning.....	15
1.2. Kontekst for lærerstreiken i 2014.....	16
1.2.1. Kort historisk oversikt over forhandlingsansvaret for lærerne.....	16
1.2.2. Nyliberalisme.....	17
1.2.3. Norsk politikk og nyliberalisme.....	17
1.2.4. Strategier for offentlig forvaltning.....	18
1.2.5. Mål- og resultatstyring.....	18
1.2.6. Kommunesektorens organisasjon (KS).....	19
1.2.7. KS' forslag til ny arbeidstidsavtale for lærerne.....	20
1.2.8. Lærernes doxa.....	20

Del 2: Teori

2. Retorikk: Tradisjonen og de antikke begrepene.....	21
2.1. Ulike forståelser av retorikk.....	21
2.2. Nyretorikk.....	22
2.3. Klassiske retoriske begreper.....	22
2.3.1. <i>Ethos</i>	22
2.3.2. <i>Pathos</i>	23
2.3.3. <i>Logos</i>	24
2.4. Klassiske retoriske begreper.....	25
2.4.1. <i>Topos</i>	25
2.4.1.1. <i>Formale topoi</i>	25
2.4.1.1.1. <i>Definisjon</i>	26
2.4.1.1.2. <i>Sammenlikning</i>	26
2.4.1.1.3. <i>Kausalitet</i>	27
2.4.1.1.4. <i>Vitnesbyrd</i>	28
2.4.2. <i>Kairos</i> og den retoriske situasjonen.....	28
2.4.3. <i>Aptum</i>	30
2.4.4. <i>Doxa</i>	31
2.5. Oppsummering.....	31
3. Retorikk: Begreper fra nyretorikken.....	32

3.1. Kenneth Burke.....	32
3.1.1. Retorikk som <i>identifikasjon</i>	32
3.1.2. Fem punkter for analyse av <i>motiv</i>	33
3.2. Chaim Perelman og Lucie Olbrechts-Tyteca.....	35
3.2.1. <i>Premisser</i>	35
3.2.2. Argumentasjonsteknikker.....	36
3.2.2.1. <i>Å knytte forbindelser</i>	36
3.2.2.2. <i>Å løse opp forbindelser</i>	37
3.3. Oppsummering.....	38
Del 3: Materiale og metode	
4. Metode.....	42
4.1. Hvordan saken vil bli undersøkt.....	42
4.2. Tidslinje.....	42
4.3. Valg av aktører.....	44
4.4. Valg av analysemateriale.....	45
4.5. Historisk kildekritikk av tekster.....	46
4.6. Reliabilitet og validitet.....	47
4.7. Fremstillingsformer i analysene: transkripsjon, segmentering og kursivering.....	48
Del 4: Analyse	
5. Analyse.....	49
5.1. Oversikt over analysemateriale.....	49
5.2. «KS og lærernes arbeidstid».....	49
5.2.1. <i>Retorisk situasjon</i>	49

5.2.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	51
5.2.2.1. Del 1: Stensø og Røsvoll = uforstandighet.....	51
5.2.2.2. Del 2: Motbevise påstand om at hovedforslaget vil gi mindre tid.....	52
5.2.3. <i>Aptum</i>	54
5.2.3.1. Intern høvelighet.....	55
5.2.3.2. Ekstern høvelighet.....	56
5.2.4. <i>Pathos</i>	57
5.2.5. <i>Ethos</i>	58
5.2.6. Samlet vurdering av teksten.....	59
5.3. «Ingen krig mot lærerne».....	60
5.3.1. <i>Retorisk situasjon</i>	60
5.3.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	62
5.3.2.1. Tema 1: redegjørelse for forhandlingsmandatet.....	62
5.3.2.2. Tema 2: KS' standpunkter.....	64
5.3.4. <i>Aptum</i>	66
5.3.4.1. Intern høvelighet.....	66
5.3.4.2. Ekstern høvelighet.....	66
5.3.5. <i>Pathos</i>	67
5.3.6. <i>Ethos</i>	68
5.3.7. Samlet vurdering av teksten.....	69
5.4. «Må tilpasses skolens behov».....	70
5.4.1. <i>Retorisk situasjon</i>	70
5.4.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	71

5.4.2.1. Tema 1: dårlig debattkultur.....	71
5.4.2.2. Tema 2: KS' standpunkter.....	73
5.4.3. <i>Aptum</i>	75
5.4.3.1. Intern høvelighet.....	75
5.4.3.2. Ekstern høvelighet.....	76
5.4.4. <i>Pathos</i>	77
5.4.5. <i>Ethos</i>	80
5.4.6. Samlet vurdering av teksten.....	82
5.5. «Dagsnytt atten 26.02.2014».....	84
5.5.1. <i>Retorisk situasjon</i>	84
5.5.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	85
5.5.2.1. Del 1: forklaring på hva hovedforslaget innebærer.....	85
5.5.2.2. Del 2: kommentar på Lieds argumentasjon.....	87
5.5.2.3. Del 3: skyldspørsmålet i bruddet.....	89
5.5.3. <i>Aptum</i>	92
5.5.3.1. Intern høvelighet.....	92
5.5.3.2. Ekstern høvelighet.....	92
5.5.4. <i>Pathos</i>	93
5.5.5. <i>Ethos</i>	95
5.5.6. Samlet vurdering av teksten.....	96
5.6. «En avtale for en bedre skole».....	98
5.6.1. <i>Retorisk situasjon</i>	98
5.6.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	99
5.6.3. <i>Aptum</i>	103

5.6.3.1. Intern høvelighet.....	103
5.6.3.2. Ekstern høvelighet.....	103
5.6.4. <i>Pathos</i>	103
5.6.5. <i>Ethos</i>	105
5.6.6. Samlet vurdering av teksten.....	106
5.7. «Målet er fleksibilitet og samarbeid».....	108
5.7.1. <i>Retorisk situasjon</i>	108
5.7.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	109
5.7.2.1. Del 1: Utdanningsforbundet har fått igjennom tre av fire krav.....	109
5.7.2.2. Del 2: lokal fleksibilitet.....	110
5.7.2.3. Del 3: KS' forslag = OECD-rapportens resultater som støtter samarbeid i skolen.....	112
5.7.3. <i>Aptum</i>	114
5.7.3.1. Intern høvelighet.....	114
5.7.3.2. Ekstern høvelighet.....	114
5.7.4. <i>Pathos</i>	114
5.7.5. <i>Ethos</i>	116
5.7.6. Samlet vurdering av teksten.....	117
5.8. «Streikerne har ansvaret».....	118
5.8.1. <i>Retorisk situasjon</i>	118
5.8.2. Tekstens <i>argumentasjon</i>	120
5.8.2.1. Del 1: innledning.....	120
5.8.2.2. Del 2: selvkritikk.....	121

5.8.2.3. Del 3: ingen grunn til å streike.....	122
5.8.2.4. Del 4: tillit.....	124
5.8.3. <i>Aptum</i>	125
5.8.3.1. Intern høvelighet.....	125
5.8.3.2. Ekstern høvelighet.....	125
5.8.4. <i>Pathos</i>	126
5.8.5. <i>Ethos</i>	128
5.8.6. Samlet vurdering av teksten.....	129
Del 5: Konklusjon	
6. Oppsummering.....	130
6.1. Gjennomgående temaer i KS' argumentasjon.....	131
6.2. Premiss det er enighet om.....	131
6.3. Argumentasjonsteknikker.....	132
6.4. <i>Aptum</i>	133
6.5. <i>Pathos</i>	133
6.6. <i>Ethos</i>	134
7. Konklusjon.....	134
8. Videre forskning.....	135
9. Kilder.....	136
10. Litteratur.....	137
Vedlegg 1: Utvidet tidslinje.....	141
Vedlegg 2: Oversikt over tekster skrevet av Helgesen og Sundnes	144
Vedlegg 3: «KS og lærernes arbeidstid».....	145
Vedlegg 4: Sekvensering av «KS og lærernes arbeidstid».....	146

Vedlegg 5: «Ingen krig mot lærerne».....	148
Vedlegg 6: Sekvensering av «Ingen krig mot lærerne».....	149
Vedlegg 7: «Må tilpasses skolens behov».....	151
Vedlegg 8: Sekvensering av «Må tilpasses skolens behov».....	152
Vedlegg 9: Sekvensering og transkripsjon av «Dagsnytt atten 26.02.2014».....	154
Vedlegg 10: «En avtale for en bedre skole».....	158
Vedlegg 11: Sekvensering av «En avtale for en bedre skole».....	160
Vedlegg 12: «Målet er fleksibilitet og samarbeid».....	162
Vedlegg 13: Sekvensering av «Målet er fleksibilitet og samarbeid».....	163
Vedlegg 14: «Streikerne har ansvaret».....	165
Vedlegg 15: Sekvensering av «Streikerne har ansvaret».....	167

Tabeller

Tabell 1: *Tidslinje over konflikten mellom KS og lærerorganisasjonene*

Tabell 2: *Oversikt over analysemateriale*

Tabell 3: *Oversikt over analysemateriale*

Tabell 4: *Motivanalyse i «KS og lærernes arbeidstid»*

Tabell 5: *Oversikt over argumentasjon i «KS og lærernes arbeidstid» del 1*

Tabell 6: *Oversikt over argumentasjon i «KS og lærernes arbeidstid» del 2*

Tabell 7: *Oversikt over appeller i «KS og lærernes arbeidstid»*

Tabell 8: *Oversikt over ethos i «KS og lærernes arbeidstid»*

Tabell 9: *Motivanalyse i «Ingen krig mot lærerne»*

Tabell 10: *Oversikt over argumentasjon for tema 1 i «Ingen krig mot lærerne»*

Tabell 11: *Oversikt over argumentasjon for tema 2 i «Ingen krig mot lærerne»*

Tabell 12: *Oversikt over appeller i «Ingen krig mot lærerne»*

Tabell 13: *Oversikt over ethos i «Ingen krig mot lærerne»*

Tabell 14: *Motivanalyse i «Må tilpasses skolens behov»*

Tabell 15: *Oversikt over argumentasjon for tema 1 i «Må tilpasses skolens behov»*

Tabell 16: *Oversikt over argumentasjon for tema 2 i «Må tilpasses skolens behov»*

Tabell 17: *Oversikt over appeller i «Må tilpasses skolens behov»*

Tabell 18: *Oversikt over ethos i «Må tilpasses skolens behov»*

Tabell 19: *Oversikt over argumentasjon i tekstens første del i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 20: *Oversikt over argumentasjon i tekstens andre del i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 21: *Motivanalyse i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 22: *Oversikt over deltakernes ulike versjoner av bruddet i forhandlingene «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 23: *Oversikt over appeller i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 24: *Oversikt over ethos i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

Tabell 25: *Motivanalyse i «En avtale for en bedre skole»*

Tabell 26: *Oversikt over argumentasjonen i «En avtale for en bedre skole»*

- Tabell 27: *Oversikt over appeller i «En avtale for en bedre skole»*
- Tabell 28: *Oversikt over ethos i «En avtale for en bedre skole»*
- Tabell 29: *Motivanalyse i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 30: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 1 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 31: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 2 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 32: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 3 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 33: *Oversikt over appeller i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 34: *Oversikt over ethos i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*
- Tabell 35: *Motivanalyse i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 36: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 1 i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 37: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 2 i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 38: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 3 i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 39: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 4 i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 40: *Oversikt over appeller i «Streikerne har ansvaret»*
- Tabell 41: *Oversikt over ethos i «Streikerne har ansvaret»*

Figurer

Figur 1: *Illustrasjon av intern- og ekstern aptum*

Figur 2: *Illustrasjon av fem punkter for motivanalyse*

Figur 3: *Illustrasjon av teori – Perelman og Olbrechts-Tyteca*

Figur 4: *Illustrasjon av teori - topoi*

Figur 5: *Illustrasjon av teori - kairos*

Figur 6: *Illustrasjon av intern høvelighet*

Figur 7: *Illustrasjon av ekstern høvelighet*

Del 1: Innledning

1. Innledning:

Læreryrket vil til enhver tid være et av de mest omdiskuterte yrkene. Dette er fordi hele befolkningen forholder seg til skolen, først gjennom eget skoleløp og siden som foreldre. Debatten om lærerne og deres arbeidsvilkår griper inn i en rekke etiske og politiske spørsmål. Et klassisk tema gjelder hvilken status læreryrket skal ha. Det er en alminnelig enighet om at lærere hadde en høyere status fra 1800-tallet og til et stykke ut på 1900-tallet enn det de har i dag. Den statusen har utvilsomt med lærernes arbeidsvilkår å gjøre. Et aspekt ved disse arbeidsvilkårene er den lange lærerferien som nok andre yrkesgrupper har misunt dem.

De siste tiårene har det vært en klar bevegelse i retningen av at læreryrket ikke lenger er et kall, men et regulert yrke. I den forbindelse blir det mer viktig hvem som representerer lærerne mot arbeidsgiveren. I mange land har arbeidsgiveransvaret for lærerne blitt flyttet fra staten og til kommunene. Som vi skal se av den historiske oversikten senere i oppgaven, fikk kommunene og fylkeskommunene arbeidsgiveransvaret i 2004.

I forhandlinger om lærernes arbeidsvilkår vil fylkeskommunale- og kommunale politikere representere arbeidsgiver mens lærerorganisasjonene vil representere lærerne. Her er Utdanningsforbundet den største og viktigste aktøren.

I forhandlinger mellom disse partene ligger det latente konflikter med lange historiske røtter. En slik latent konflikt toppet seg i 2013/2014 da forhandlingene om lærernes arbeidstid kulminerte til tidenes største lærerstreik i Norge. Streiken varte fra 1. juli til 1. september 2014. Omtrent 9000 lærere var ute i streik og ca. 200 skoler ble berørt. Streiken endte med at lærerne godtok en arbeidstidsavtale hvor KS gikk med på at lærerne selv får bestemme om de vil være mer på skolen, eller ikke. Temaet om lærernes arbeidstid vil på nytt bli tatt opp ved neste års forhandlinger.

Partene stod langt fra hverandre da forhandlingene startet i 2013. Lærernes perspektiv handler om at fleksibilitet i arbeidstiden er avgjørende for en best mulig skole. Den sentrale arbeidstidsavtalen avsetter 1/3 av arbeidstiden til individuelt arbeid som skoleleder ikke har styringsrett over. Denne fleksible tiden mener lærerne er viktig for å få til alle arbeidsoppgavene som følger med yrket. På den andre siden går arbeidsgivers perspektiv ut

på å gi fleksibilitet til skoleleder for å gi rom for ledelse og tid til mer samarbeid. Dette skal vi lese mer om senere under forvaltningsstrategi.

På denne bakgrunnen ønsker jeg å undersøke *hva som kjennetegner KS' argumentasjon før og under lærerstreiken i 2014*. Videre vil jeg forsøke å finne ut av hva KS ønsket å oppnå med sine språklige handlinger og hva slags virkninger de språklige handlingene hadde på mottakerne. Til sist vil jeg også forsøke å si noe om høveligheten til tekstene.

Tekstene som blir analysert i denne oppgaven har fått en del oppmerksomhet i sosiale medier og har blitt kommentert i media av journalister, representanter fra lærerorganisasjoner, lærere og fylkeskommune- og kommunepolitikere i form av intervjuer, debattinnlegg, kommentarer på facebook-grupper og liknende. Disse ytringene har vært en inspirasjonskilde til denne oppgaven fordi de har formidlet mange ulike følelser og synspunkter rundt forslaget om endring av lærernes arbeidstid.

1.2. Kontekst for lærerstreiken i 2014

For å kunne forstå konteksten for lærerstreiken i 2014, er det viktig å forstå hva KS – Kommunesektorens organisasjon – er og hva de arbeider med. For å kunne forstå hva som ligger til grunn for det de gjør er det nødvendig å skissere den politiske virkeligheten som organisasjonen handler ut ifra. I denne delen vil dette bli forklart ut ifra hva slags retning den norske politikken har tatt de siste tiårene. Her vil begrepet nyliberalisme bli kort forklart før det blir beskrevet hvordan dette har påvirket den norske forvaltningspolitikken gjennom innføringen av New Public Management (NPM).

1.2.1. Kort historisk oversikt over forhandlingsansvaret for lærerne:

Forhandlingsansvaret for lærerne har fulgt utviklingen av spørsmålet om statlig eller kommunal styring av skolen. I 1960 ble forhandlingsansvaret et statlig ansvar. Grunnen til denne overføringen av forhandlingsansvaret var ideen om en nasjonal enhetsskole. I ettertiden har desentralisering vært et aktuelt tema i politikken. I kjølvannet av dette har KS reist spørsmålet om tilbakeføring av forhandlingsansvaret til kommunesektoren fra midten av 1980-tallet. Lærerorganisasjonene har siden dette vært mot en slik overføring (Lauvdag, Rymoén & Grooss, 1998). 31. januar 2003 ble forhandlingsansvaret tilbakeført til

kommunesektoren med virkning fra 1. mai 2004 (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2003).

1.2.2. Nyliberalisme:

Nyliberalisme er et vagt samlebegrep på ulike teorier om statens rolle i samfunnet. Det er ikke rom for å definere begrepet i denne oppgaven, derfor vil det bli referert til en definisjonen gitt av Mydske, Claes og Lie:

Nyliberalisme er eit relativt laust kopla sett av politiske oppfatningar som legg vekt på at den einaste legitime rolla til staten er å sikre det enkelte menneskets fridom, spesielt økonomisk fridom, med sterk vekt på den private eigedomsretten. Resultatet av eit slikt syn er at staten bør vere av eit minimum eller i det minste vere drastisk redusert i både styrke og storleik. Alle overtramp utover denne eine legitime rolla vert sett på som uakseptabel framferd. [...] [N]yliberalisme [kan] også [...] ha innverknad på organisering av politisk-administrative prosessar innanfor offentleg sektor (Mydske, Claes & Lie, 2007: s. 45).

Med andre ord er nyliberalismen bygget på tanken om at frie markedsmekanismer er den beste måten å organisere offentlige tjenester på. En passiv stat resulterer i mer individuell frihet, mer velstand og mer effektiv fordeling av ressurser og goder. Et slikt syn på organisering av ressurser i samfunnet gjør mennesker til individer som gjør frie valg for å mest effektivt realisere seg selv. Dette er en motpol til den kollektive fagforeningskulturen som kjemper for statlige, sentrale avtaler.

1.2.3. Norsk politikk og nyliberalisme:

I det norske velferdssamfunnet er kommuneinstitusjonene og statsorganene gjensidig avhengig av hverandre for å løse fellesoppgaver. Forvaltningspolitikk er et begrep som ble tatt i bruk i Norge på 1980-tallet. Det handler om hvordan forvaltningen er styrt, ledet og hvordan den virker. Vi deler forvaltningen i tre; staten, fylkeskommunene og kommunene. Grunnleggende verdier i forvaltningspolitikken er «likebehandling, rettssikkerhet, nøytralitet, faglig uavhengighet og effektivitet, men også nyere forvaltningsverdier som brukerorientering, åpenhet og involvering» (Regjeringen, 2014).

For norsk offentlig forvaltning har nyliberalismen to konsekvenser. For det første betyr det at den private sektoren skal være størst mulig, og den offentlige sektoren minst mulig. For det andre har nyliberalismen innvirkning på organiseringen av politisk-

administrative beslutningsprosesser innenfor den offentlige sektoren. Det siste betyr at skillet mellom offentlig- og privat sektor blir mindre markant, det blir «meir fokus på mål og resultat enn reglar og prosessar» (Mydske, m.fl., 2007: s. 87), noe som kan sies å være markedsliknende trekk. For å få mer fokus på mål og resultater har man innført New Public Management i forvaltningen. NPM ble først tatt i bruk i Norge tidlig på 1980-tallet i Willoch-regjeringens moderniseringsprogram fra 1981-1986 (Kvensjø, 2009: s. 18).

1.2.4. Strategier for offentlig forvaltning:

New Public Management (NPM) er et begrep som brukes på en reformbølge man kan se i offentlig sektor i mange vestlige land siden 1980-tallet. Dette er et negativt ladet begrep som man sier at man har gått bort ifra. Men man kan fremdeles se mye av den, spesielt med tanke på mål- og resultatstyring i offentlig sektor.

NPM er en samlebetegnelse på en rekke teorier og idéer om hvordan man kan og burde drive forvaltningspraksis. Blant disse finner man blant annet mål- og resultatstyring, vektlegging av profesjonell ledelse, økt delegering av beslutningsmyndighet og effektiv ressursutnyttelse (Christensen & Lægred, 2001).

Mens den tradisjonelle forvaltningen er bygget opp etter den byråkratiske modellen som skiller mellom offentlig og privat virksomhet, er NPM inspirert av markedsteori og mener at offentlig sektor burde bli mer lik privat sektor når det gjelder organisering og ledelse. For å gjøre dette må man overføre elementer fra markedsmodellen til offentlig sektor. Blant disse er det ett element som er særlig relevant for denne oppgaven: å spesifisere mål, roller og ansvar. Her må det defineres hvilke resultater som ventes og hvilke tiltak som kreves for å få ønskede resultater (Hernes, 2007).

1.2.5. Mål- og resultatstyring:

Åge Johnsen, professor i offentlig politikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus, definerer mål- og resultatstyring slik:

...å framskaffe relevante data for både effektivitets- og produktivitetsvurderinger samt å sette disse inn i en organisatorisk og politisk sammenheng som danner grunnlag for bedre og mer rasjonelle beslutninger i offentlige organer (Johnsen, 2007: s. 11).

Målet er at nytten skal være større enn hva det koster å bruke mål- og resultatstyringen. For å kunne ta «mer rasjonelle beslutninger» er rapporteringer nødvendig, slik at det er mulig å

bruke og følge opp resultatene som gjør det mulig å videreutvikle styringssystemet. Bruken av målstyring betyr at det styres etter mål hvor gode resultater er målsetningen og det brukes fordi det virker inn på prioriteringer og atferd (Johnsen, 2007: s. 132).

Mål- og resultatstyring har blitt implementert i det norske systemet gjennom lov.

Paragraf 4 i *Reglement for økonomistyring i staten* sier:

Alle virksomheter skal:

- a) fastsette mål og resultatkrav innenfor rammen av disponible ressurser og forutsetninger gitt av overordnet myndighet
- b) sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, ressursbruken er effektiv og at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder krav til god forvaltningsskikk, habilitet og etisk adferd (Finansdepartementet, 2003: §4).

Dette betyr at mål- og resultatstyring er et grunnleggende prinsipp for all økonomisk styring i forvaltningen i staten, fylkeskommunene og kommunene.

1.2.6. Kommunesektorens organisasjon (KS):

KS er kommunesektorens arbeidsgiverorganisasjon og fikk dermed forhandlingsansvaret for lærerne i 2004. Alle landets 428 kommuner og 19 fylker er medlem av KS, i tillegg til over 500 bedrifter. KS er dermed landets største offentlige arbeidsgiverorganisasjon. Alle landets kommuner, fylkeskommuner og bedriftsmedlemmer, med unntak av Oslo, har gitt KS fullmakt til å forhandle og inngå avtaler med arbeidstakerorganisasjonene på vegne av medlemmene. Ved siden av å være arbeidsgiverorganisasjon driver KS med utrednings- og dokumentasjonsarbeid, rådgivningsvirksomhet og stiller som medlemmenes representant overfor arbeidstakerorganisasjonene og staten (KS, 2015).

KS' doxa, eller virkelighetsoppfatning, er preget av det som er beskrevet overfor. De er bundet av lov til å drive mål- og resultatstyring i skolen og plikter å sikre at de fastsatte målene og kravene om resultater nåes. Samtidig skal de sikre at ressursbruken er effektiv, jamfør lovparagrafen sitert overfor. Arbeidstidsavtalen til lærerne har lenge vært en hindring for at kommunene skal kunne gjennomføre tiltak de mener er nødvendig for å oppnå det de er lovpålagt å gjøre. Avtalen er også vanskelig i forhold til den nyliberalistiske tankegangen fordi den blant annet ikke åpner for individualitet og lokal tilpasning.

1.2.7. KS' forslag til ny arbeidstidsavtale for lærerne:

I forhandlingene med lærerne fra 2013-2014, la KS fram et forslag til en ny arbeidstidsavtale. Her var det en sentral endring som ble gjort. I den sentrale arbeidstidsavtalen hadde lærerorganisasjonenes tillitsvalgte medbestemmelsesrett i forhandlingene om lærernes lønns- og arbeidsvilkår. Denne retten ble fjernet og erstattet med en drøftingsrett i det nye forslaget. Dette kunne ha åpnet for å kunne endre lærernes arbeidstid. Dette forslaget bygger på tillit mellom skoleledelse og lærere samt tillit til at de klarer å komme fram til gode løsninger sammen gjennom gode prosesser. Men det er skoleleder som til slutt har myndighet til å bestemme hvilke endringer som blir gjort.

1.2.8. Lærernes doxa:

Det historiske argumentet til lærerorganisasjonene som begrunner hvorfor forhandlingsansvaret burde ligge hos staten er at samspillet mellom styringsretten og vilkårene som nedfelles i tariffavtaler er avgjørende for en hensiktsmessig og enhetlig skoleutvikling (Lauvdag, Rymoene & Grooss, 1998). Under lærerstreiken kom det fram flere andre argumenter. Disse gikk blant annet ut på at læreryrket er et spesielt yrke og at det krever en meget fleksibel arbeidstid for å kunne rekke over alle arbeidsoppgavene man har mens elevene er på skolen. Den tredjedelen av lærernes arbeidstid som skolelederne ikke har styringsrett over brukes til forberedelser, etterarbeid, oppfølging av elever, leseplikt og annet forefallende arbeid som foreldremøter, elevsamtaler og annet. For å få tid til å gjøre en grundig jobb med alt dette kreves det en arbeidsdag som er lengre enn 7,5 timer per dag.

Den sentrale avtalen fastsetter en makstid på 9 timer per dag og et komprimert arbeidsår med muligheter for lokale tilpasninger. Når KS foreslår å endre dette og åpne for mulighet til å strekke på arbeidsåret, resulterer det i at lærerne ikke får jobbet de timene utover vanlig kontortid som er nødvendig for å kunne gjøre en god jobb for elevene.

Lærerne er også redde for at trang kommuneøkonomi skal tvinge gjennom pengebesparende løsninger i skolen som ikke er heldige for elevenes læring. Eksempler på dette er at tid blir avsatt til vikararbeid og andre forefallende oppgaver – som å sitte vakt på biblioteket.

Avtaleforslaget bygger på tillit mellom skoleledelse og lærere. Men det kan oppleves vanskelig å ha tillit til en skoleleder som er styrt av kommunen og som kan få tilbud om rektorkontrakter hvis de oppnår visse resultater. Dette er trolig ikke egnet til å vekke et tillitsforhold mellom lærere og skoleledelse. Slagordet til KS i lærerstreiken har vært *kultur for samarbeid*. Dette samarbeidet krever tid – tid som må tas fra et sted. Hvis dette ikke løses

på en god måte, kan det ha uheldige virkninger for skolen og elevene. Det er denne fleksible tiden lærerne er opptatt av å beholde og som mange tror sikrer kvalitet i skolen. Og det er mange som har ytret tanker om mistillit fra kommunene som dreier seg om at denne tiden ikke blir brukt hensiktsmessig i utførelse av alle arbeidsoppgavene i læreryrket.

Del 2: Teori

2. Retorikk: Tradisjonen og de antikke begrepene

For å kunne gjøre en grundig retorisk analyse av de utvalgte tekstene fra lærerstreiken 2014, er det nødvendig med forståelse av retorikk og et teoretisk begrepsapparat. Dette kapittelet vil definere forståelsen av retorikk og redegjøre for de antikke, retoriske begrepene som vil bli brukt for å svare på problemstillingen. Begrepene som vil bli gjort rede for er de tre verktøyene for overbevisning: *ethos*, *pathos* og *logos*, før tre andre sentrale begreper: *topos*, *kairos* og *aptum*. Disse begrepene er skilt fra hverandre i ulike deler, men det er viktig å huske på at de flyter over i hverandre på mange måter og at de dermed kan være vanskelig å skille fra hverandre i praksis. Før disse teoriene kan bli gjort rede for er det nødvendig å forklare forståelsen av retorikk i denne oppgaven.

2.1 Ulike forståelser av retorikk

Når man skal definere retorikk er det viktig å være bevisst på at det finnes mange ulike måter å forstå retorikk på. Jens E. Kjeldsen gir en oversikt over seks forståelser av retorikk i sin bok, *Hva er retorikk* (2014). I denne oppgaven vil det bli brukt en forståelse som forklarer retorikk som praksis, hvor man kan handle gjennom kommunikasjon (Kjeldsen, 2014: s. 8-9). Enhver ytring kan dermed sees på som en språkhandling. Aristoteles definerer retorikk som «evnen til i enhver sak å se hvilke muligheter vi har til å overtale» (Aristoteles, 2006: s. 27). I denne oppgaven vil det ikke bli diskutert hva som er forskjellen mellom begrepene *å overtale* og *å overbevise*, men det vil i hovedsak bli bruk *å overbevise*. I analysene senere i oppgaven vil Aristoteles' definisjon være med på å svare på problemstillingen ved å se på KS' språklige handlinger i media og hvorvidt om avsenderne tok i bruk de tilgjengelige midlene for overbevisning eller ikke. I den antikke retorikken finner man mange gode midler til overbevisning, men i nyere tid har den blitt supplert med begreper fra nyretorikk.

2.2 Nyretorikk

Den såkalte nyretorikken fra 1950-årene og fremover er spesielt knyttet til to navn; Chaim Perelman og Kenneth Burke. Målet til Burke var å finne igjen og gjenopprette retoriske elementer som han syntes hadde blitt skjult og ødelagt av fokuseringen på estetikk. Perelman mente også at en ny tilnærming var nødvendig, siden betydningen av stil hadde blitt det viktigste i retoriske undersøkelser. Særskilt ønsket han å gjeninnføre betydningen av rasjonalitet (Ihlen, 2004, s. 33).

Den moderne retoren har moderne utfordringer og muligheter, som den antikke taleren ikke hadde. Mens man hadde fokus på talen i antikken, må en moderne retor forholde seg til ulike medier som radio, film, TV, internett og aviser etc (Kjeldsen, 2014: s. 12). Tekstene som blir analysert i denne oppgaven er skriftlige tekster fra aviser. Her møter avsenderen et stort publikum og er bundet av det skrevne ord. Avsenderen kan ikke korrigere de språklige handlingene slik man kunne i antikkens taler. De moderne teoriene vil bli gjort rede for i kapittel 3. Men før disse kan fremstilles, er det nødvendig med en forståelse av de antikke begrepene som de bygger på.

2.3 Klassiske retoriske begreper

For å kunne overbevise trenger man bevismidler som skaper tiltro og tilslutning til budskapet. Aristoteles skiller mellom faglige og ikke-faglige bevismidler. De ikke-faglige bevismidlene er de som ikke skapes i selve teksten, men som ligger utenfor og som taleren kan vise til for å styrke overbevisningen. De faglige bevismidlene tilhører retorikken som fag. Bevismidlene som Aristoteles beskriver er ethos, pathos og logos. Bevismidlene er knyttet til de retoriske ressursene: taleren, talen og tilhørerne (Andersen, 1995, s. 33-34).

2.3.1 Ethos

Ethos blir definert slik av Aristoteles:

Talerens karakter gjør sin virkning når talen fremføres slik at den gjør taleren troverdig. Vi fester nemlig lettere og raskere tiltro til sympatiske personer. Dette gjelder generelt i alle situasjoner, men i fullt monn i saker hvor det ikke hersker visshet, men gis rom for tvil (Aristoteles, 2006: s. 27-28).

Aristoteles mener med andre ord at ethos blir etablert gjennom selve talen. Det er det som gjør ethos til et faglig bevismiddel. Denne typen ethos kalles i nyretorikken for avledet ethos. I tillegg til avledet ethos finnes det også innledende ethos - hva slags oppfatning publikum har

av taleren før talen blir utført. Og endelig ethos - den oppfatningen avsenderen sitter igjen med av talerens troverdighet etter å ha hørt talen, eller lest teksten. Endelig ethos er et resultat av møtet mellom den innledende og den avledede ethos (McCroskey, 1978: s. 67-85; Bakken, 2011: s. 36-37).

For å styrke ethos i talen beskriver Aristoteles hvilke karaktertrekk taleren burde ha for å virke overbevisende. Det er tre karaktertrekk som inngir tillit og som får en taler til å virke overbevisende: forstandighet, dyd og velvilje. For å vise forstandighet burde taleren fremstå som intelligent og kunnskapsrik. Taleren kan for eksempel også bruke spesialisert språk. Her er det også verdt å merke seg at å ha fortrolighetskunnskap innenfor det området man uttaler seg om også kan være med å få taleren til å fremstå som forstandig. Fortrolighetskunnskap kan forklares ut ifra hva Aristoteles kaller *phronesis*:

Den person der besidder praktisk visdom (*phronesis*), har viden om, hvordan man skal opføre sig under alle mulige omstændigheder, der aldrig kan sættes lig med eller reduceres til viden om almene sandheder. *Phronesis* er en fornemmelse for det etisk praktiske, ikke en form for videnskab (Flyvbjerg, 2001: s. 71).

For å vise dydighet, eller at en har en moralsk, god karakter, kan man fortelle om vanskeligheter en har måttet utholde, eller å knytte forbindelser til andre respekterte autoriteter. For å vise velvilje mot publikum kan taleren vise hvordan publikums behov er blitt ivarettatt. Dette kan for eksempel gjøres gjennom å ha gode forklaringer slik at ingen i publikum er utelatt fra å forstå innholdet i talen (Andersen, 1995: s.35-36).

Ved siden av disse tre karaktertrekkene for å virke troverdig hevder Anders Johansen at man også må være en autentisk person – å være seg selv. For å fremstå som autentisk må man være spontan, naturlig, åpen overfor mottakerne og være konsistent, med andre ord å ikke fravike fra hvordan man har fremstilt seg selv tidligere (Johansen, 2003: s. 71 og 75). Dette strider mot den oppfatningen de hadde i antikken hvor man ikke skulle «være seg selv», men heller oppføre seg slik det passet seg i høvet. I analysene er det gjenstand for diskusjon i hvilken grad det passer «å være seg selv» når man uttaler seg på vegne av en organisasjon.

2.3.2 Pathos

Pathos er følelser som publikum utsettes for. Aristoteles definerer følelser slik:

Det er følelsene som gjør at folk skifter mening og tar forskjellige avgjørelser. Følelser er slikt som ledsages av ubehag eller behag, for eksempel harme, medlidenhet, frykt og lignende, samt de motsatte sinnsstemningene (Aristoteles, 2006: s. 104).

Pathos er med andre ord et ledd i overbevisningen ved at det blir vekket følelser hos tilhørerne. Man bedømmer ikke ting på samme måte når man er vennlig-, eller fiendtlig innstilt, eller preget av harme eller forsonlighet. Derfor mente Aristoteles at det var viktig for taleren å forstå psykologien til publikummet - å forstå hvordan følelser blir vekket og dempet (Aristoteles, 2006: s. 27, 103-104).

For å skape pathos hos publikum er det viktig at taleren selv viser den følelsen han ønsker å vekke hos publikum. Dette betyr at taleren identifiserer seg med det han eller hun taler om. Mangel på pathos kan dermed svekke en talers troverdighet. For å vekke følelser hos publikum er det viktig at det er en viss form for identifikasjon mellom sak og publikum (Andersen, 1995, s. 39-42).

I denne oppgaven er det en forbindelse mellom pathos og logos. Det er fordi at avsenderen i tekstene forsøker å skape følelser hos de ulike publikumsgruppene gjennom argumentasjon. Et eksempel på dette er at KS gjerne vil skape en følelse hos lærerne av at KS har tillit til dem og respekterer deres kompetanse.

2.3.3 Logos

Logos er rettet mot det å resonnerer og bruke argumenter for å vise til noe som er sant eller sannsynlig «ved hjelp av de overbevisende argumenter som den aktuelle saken innbyr til» (Aristoteles, 2006: s. 28). Logosargumenter har to forskjellige former, induktiv og deduktiv. Deduktive argumenter går fra det generelle til det spesielle, mens induktive argumenter går fra det spesielle til det generelle. I denne oppgaven er det for det meste induktiv argumentasjon som er relevant i tekstene som blir analysert.

Induktiv argumentasjon betyr å gå fra det spesielle til det generelle. Man kan si at det generelle er påstanden man argumenterer for, og at det spesielle er de eksemplene man bruker for å underbygge den generelle påstanden. Induksjon er ingen logisk gyldig argumentasjon, fordi eksempler aldri kan fungere som generaliseringer. En motstander kan lett påstå at eksempelet du bruker ikke beviser noen ting, eller komme med et moteksempel som viser til noe annet (Corbett, 1965: s. 68-70).

For at argumentasjon ved hjelp av eksempler skal være overbevisende må eksempelet stemme overens med mottakernes doxa, eller virkelighetsforståelse. De må kjenne seg igjen i

det eksempelet du bruker. Når man analyserer induktiv argumentasjon, er det vanlig å se etter ulike feilslutninger, for eksempel: 1) feilaktige generaliseringer, når bevismaterialet er utilstrekkelig, eller om eksemplene er irrelevante, eller ikke representative, 2) feilaktige årsaksgeneraliseringer, når en årsak ikke kan føre til en viss virkning, eller 3) feilaktige analogier, for eksempel når eksemplene som blir brukt ikke kan bli sammenlignet på grunn av at likhetene deres er urelevante (Bakken, 2011: s. 47-48; Corbett, 1965: s. 76-77).

2.4. Klassiske retoriske begreper

2.4.1 Topos

I forrige del ble det forklart hvordan noen som skal overbevise andre, må bruke de tre appellformene: ethos, pathos og logos. Men for hver og én av disse appellformene må man ha *noe* å si, eller *finne noe* å si.

Topos betyr *sted* på gresk. Og begrepet viser til et sted hvor man kan finne argumenter for å overbevise en motpart. Kjeldsen skriver at man ikke kan overbevise noen, med mindre man først er enige om noe annet. Det betyr at argumentasjonen alltid må ta utgangspunkt i de felles og allmenne synspunktene du deler med de du forsøker å overbevise. Dette felles utgangspunktet kalles *topos*, eller *topoi* i flertall. Man kan i den klassiske retorikken skille mellom tre typer felles *topoi*: 1) strukturelle *topoi*. 2) formale *topoi* og 3) innholdsmessige *topoi* (Kjeldsen, 2006: s. 151). I denne oppgaven er det de formale *topoi* som er mest relevant og derfor nærmere beskrevet.

2.4.1.1 Formale topoi

Når man har funnet det man skal si, strukturerer man argumentet i formale *topoi*. Det allmenne synspunktet overbeviser ikke i seg selv - det må settes inn i en logisk sammenheng med en påstand og begrunnelse. Dette er læren om hvordan man bygger opp et argument. Disse felles retningslinjene og reglene er felles for alle emner. Aristoteles nevner tre formale grunntopoi: 1) mulig/ikke mulig, 2) Har skjedd/vil skje og 3) Større/mindre (Kjeldsen, 2006: s. 152-164). Den klassiske toposlæren er ganske komplisert og forvirrende. Derfor er det god grunn til å se til den moderne retorikken på dette området. Edward P. J. Corbett gir en modernisert utgave av *formale topoi*, hvor han deler dem inn i fem deler: *definisjon*, *sammenlikning*, *kausaltet*, *omstendigheter* og *vitnemål*. I denne oppgaven er det kun *definisjon*, *sammenlikning*, *kausaltet* og *vitnemål* som er relevant.

2.4.1.1.1. Definisjon

Før man kan forklare eller argumentere for en sak, må man forstå hva saken handler om. Da må man definere saken. Å *definere* betyr å klargjøre og gjøre rede for meningen av et fenomen. Det er en måte å utfolde hva som er pakket inn i et fenomen som blir undersøkt. Taleren kan forsøke å definere, og dermed fastslå saken som blir diskutert.

En måte å gjøre dette er å argumentere ut ifra *en allerede definert art*. Dette betyr å sette et enkeltfenomen inn i en generell gruppe - en art. Taleren kan argumentere for at noe tilhører en art, og det som er sant eller ikke sant for denne arten, må være sant eller ikke sant for alle saker som hører til denne arten (Corbett, 1965: s. 97-102). Et eksempel på dette er der debattklimaet i lærerforhandlingene blir plassert i gruppen av debatter med dårlig debattkultur: ” det er skapt et debattklima som ikke frister til motforestillinger” (Helgesen, 2014 b). Denne måten å argumentere på er også en viktig del av Perelman og Olbrechts-Tyteca sine argumentasjonsteknikker som vil bli redegjort for i neste kapittel.

2.4.1.1.2. Sammenlikning

Når man skal forklare eller argumentere for en sak, er det vanlig å sette to eller flere ting sammen for å se likheter og forskjeller. For eksempel kan det som allerede er kjent brukes til å forstå det som er ukjent. Taleren kan trekke sammenlikninger ved å sammenlikne to eller flere saker med tanke på likhet og forskjeller. Denne måten å argumentere på er også beskrevet i Perelman og Olbrechts-Tyteca sine argumentasjonsteknikker.

1) *Likhet*: Når man sammenlikner to eller flere ting kan man finne likheter. Likhet er det grunnleggende prinsippet bak all induktiv argumentasjon og analogi. I induktiv argumentasjon baserer man seg på likhet mellom eksempler av like ting. Mens analogier baserer seg på likheter mellom ulike ting. Et eksempel på en analogi kan være: «Lærerne har et spesielt yrke. Det vet de og det vet skolelederne bedre enn de fleste. Journalister har også et spesielt yrke» (Helgesen, 2014 a).

2) *Forskjeller*: Et annet mulig resultat av å sammenlikne to eller flere ting er å finne forskjeller. Ved å peke på forskjeller kan man kontrastere to ting fra hverandre. Å argumentere for ulikheter ved saker gjør at det ikke kan danne et generelt prinsipp. Et eksempel på en forskjell er: «Ja, men det kalles drøftingsrett og det er noe annet enn forhandlingsrett, sånn at forhandlingsretten blir vel noe svekket i det forhandlingsforslaget som dere legger opp til» (NRK, 2014).

3) *Motsigelser*: Motsigelser likner på forskjeller, men der forskjellene er ulikheter mellom ulike ting, er motigelser uforenlige forhold innad i samme ting. Hvis man har en

motsigelse, og beviser at den ene er falsk, da beviser man samtidig at den andre er sann. Men siden argumentasjon ikke handler om absolutte sannheter, må man heller si at det som ikke er falskt, heller er sannsynlig (Corbett, 1965: s. 102-119). Et eksempel på en motsigelse er: «KS ønsker seg ikke rigide ordninger og detaljstyring. Tvert imot! Vi er opptatt av å gi rom for ledelse, lokale løsninger og samarbeid» (Sundnes, 2014 c).

4) *Selv motsigelser*: Mens motsigelser handler om to motsatte forhold, for eksempel *varmt og kaldt*, er selvmotsigelser bygget på prinsippet om at en ting ikke *kan være* på samme tid som det *ikke er*. Dette er uforenlig. Et eksempel på en selvmotsigelse er: KS' beslutninger kan ikke være påvirket av Høyres politikk hvis styret er sammensatt av flere politiske partier.

2.4.1.1.3. Kausalitet

I likhet med behovet for å definere og sammenlikne, vil mennesket også søke svaret på hvorfor ting skjer. Taleren kan forsøke å svare på *hvorfor* ved å peke på blant annet årsak og virkning samt vilkår og konsekvens.

1) *Årsak og virkning*: Når man bruker spørreordet *hvorfor* søker man årsaken til en ting. En taler kan argumentere fra en virkning til en årsak, eller fra en årsak til en virkning. Dette forholdet må være opplagt for publikum hvis det skal virke overbevisende, det betyr at hvis forholdet ikke er opplagt, må man bevise det. En slik argumentasjon er en av de mest nyttige topoiene for å overbevise, derfor det er viktig å være kritisk til forholdet. Når man analyserer en slik argumentasjon er det nyttig å se på om virkningen kan ha flere årsaker, om årsaken har mulighet til å forårsake virkningen, om det er flere årsaker som har mulighet til å forårsake virkningen, om forholdene lå til rette for at årsaken kunne skje, og man må ta hensyn til om en slik årsak alltid produserer en slik virkning. Et eksempel på et slikt kausalitetsforhold er: ”Avtalen vil gi rom for ledelse som inkluderer fleksibilitet og lokal tilpasning.” (Sundnes, 2014 b).

2) *Vilkår og konsekvens*: Dette er en løsere form for årsak-og-virkning-argumentasjon I slik argumentasjon ligger det et implisert premiss. Dette premisset er det svake leddet i argumentasjonen (Corbett, 1965: s. 111-119). Et eksempel på et slikt kausalitetsforhold er: «Det er fordi vi vet at god ledelse og gode ledere er en viktig forutsetning for gode resultater» (Sundnes, 2014 a). Det implisitte premisset i dette argumentet er at god ledelse og gode ledere gir gode resultater blant elever.

2.4.1.1.4. Vitnesbyrd

I motsetning til de foregående topoi som utleder materialet sitt fra selve saken, henter vitnesbyrd sitt materiale fra eksterne kilder. For å gjøre dette kan man blant annet argumentere med autoritet, statistikk eller bruke presedens.

1) *Autoritet*: En taler kan peke på at en autoritetsperson har samme syn for å virke overbevisende. Men i dagens samfunn stoler man umiddelbart ikke på alt man blir fortalt. I dag er informasjon så lett tilgjengelig gjennom internett så publikum er trolig mer opptatt av fakta enn meninger. Allikevel er dagens publikum avhengig av å stole på ekspertuttalelser, siden dagens kunnskap er såpass spesialisert. Selv om eksperter ikke er ufeilbarlige, har de en stor overbevisningskraft. Hvis det er motstridende ekspertuttalelser, må man gå argumentasjonen deres etter sømmene, vurdere habilitet eller sammenlikne flere ekspertuttalelser. Et eksempel på bruk av autoritet er: «Mye god forskning viser at nettopp arbeidsplassen er den viktigste arena for forbedring» (Helgesen, 2014 b). Her er det *forskning* som fungerer som autoritet.

2) *Statistikk*: Å sitere statistikk er ganske likt som å bruke vitnemål, men man må vokte seg for uberettigede slutninger. Hvis statistikken er korrekt og samlet inn på riktig måte, kan de bekrefte et faktum, men den vil ikke alltid bekrefte slutningen gjort av det faktumet. Statistikk kan bli brukt for å bevise motsigelser og selvmotsigelser. Statistikk kan bli brukt til å støtte eller motstride alle typer påstander, men det er viktig ikke å akseptere statistikk ukritisk. Statistiske resultater kan alltid utfordres angående kilde, habilitet, metode, undersøkelsen, tidspunkt og om det finnes motstridende resultater. Et eksempel på bruk av statistikk er: «Likevel viser OECD-rapporten Talis at mange lærere jobber i ensomhet. Over halvparten sier de sjelden eller aldri samarbeider med kollegaer, kun en tredel observerer andres undervisning» (Sundnes, 2014 c).

3) *Presedens*: Dette toposet baserer seg på tidligere, liknende hendelser som legger grunnlag for saken det er snakk om. Presedens likner på bruk av induktiv argumentasjon og eksempler som danner grunnlag for en generell regel (Corbett, 1965: s. 124-132). Et eksempel på bruk av presedens er: ” KS mente akkurat det samme under forrige styreleder, og det er et samlet hovedstyre i KS som har gitt våre forhandlere mandat, etter grundig organisasjonsmessig behandling” (Helgesen, 2014 a).

2.4.2 Kairos og den retoriske situasjonen

I tillegg til å vite *hva* du skal si og *hvordan* du skal si det – må man også velge *rett tid* til å si det. Dette tidspunktet kalles *kairos* (Andersen, 1995: s. 22). Det gjelder å finne det rette

øyeblikket til å si noe, et øyeblikk hvor du har mulighet til å handle og hvor du med suksess kan fremme budskapet ditt. I Platons dialog *Faidros* blir det forklart at en god taler må ha «tilegnet seg en taktfull forståelse av når han skal tie, og når han skal tale» (Kjeldsen, 2006: s. 70).

I moderne retorikk har Lloyd F. Bitzer introdusert begrepet *retorisk situasjon*. Han mener at retorikk er praktisk nyttig, og oppstår på grunn av noe utenfor seg selv. Den fungerer for å skape handling eller forandring i verden, den utfører en oppgave. Retorikk søker å forandre verden gjennom ytringer som formidler tanker og handling til *publikum*. Det er spesifikke situasjoner som inviterer til slike retoriske ytringer. En *retorisk situasjon* kan defineres som en situasjon der det er mulig å frambringe forandring i verden ved hjelp av språklige ytringer. Slike *retoriske situasjoner* består av tre bestanddeler: 1) *Et påtrengende problem*, 2) *et publikum* og 3) *tvingende omstendigheter*. Disse begrepene vil bli nærmere forklart i neste avsnitt (Bitzer, 1968: s. 3-6).

Et påtrengende problem er en ufullkommenhet som presser seg på i situasjonen. Det er en feil, en hindring eller noe som venter på å bli gjort. Det finnes mange typer *påtrengende problemer*, men ikke alle er retoriske. For at det skal kunne være et retorisk *påtrengende problem* må det kunne løses, og det må kunne løses gjennom språklige ytringer. I enhver *retorisk situasjon* vil det være minst ett *påtrengende problem*, og for at det skal bli løst må *publikum* først skjønne at det er et problem, og at forandring er nødvendig. I en retorisk situasjon vil *publikummet* være de personene som er i stand til å la seg påvirke av språklige ytringer, og som kan bidra til å forandre verden slik at *det påtrengende problemet* løses. Det er derfor viktig å skille publikummet fra massen av andre tilhørere og lesere. *Tvingende omstendigheter* i en retorisk situasjon, er personer, hendelser, gjenstander og relasjoner som kan begrense avgjørelser og handlinger som trengs for å løse *det påtrengende problemet*. Disse tre bestanddelene er det som utgjør det relevante i en *retorisk situasjon* (Bitzer, 1968: s. 6-8).

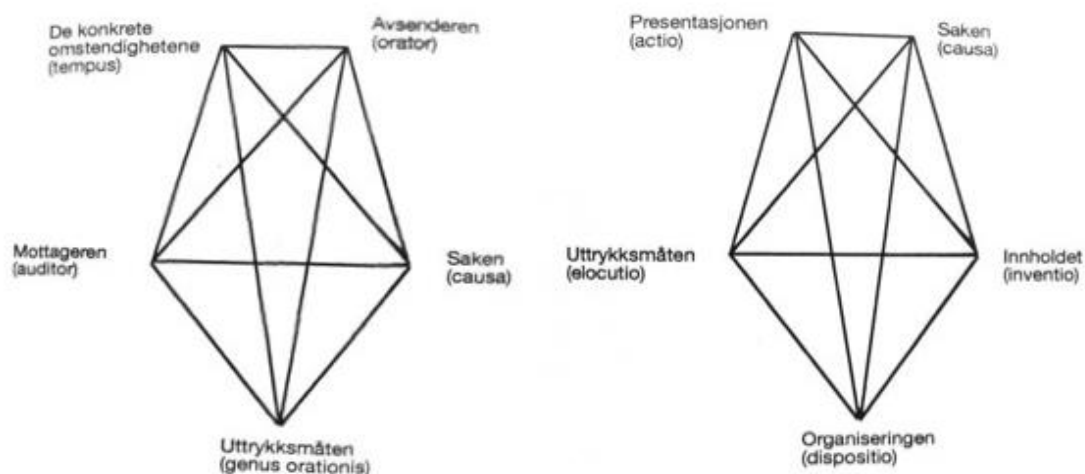
Kairos - å si de rette tingene til rett tid - kan da knyttes til Bitzers *retoriske situasjon* ved at den rette tiden er når situasjonen er moden nok til å trenge språklige handlinger for å skape forandring i verden. Å si de rette tingene på dette tidspunktet vil da virke overbevisende for publikum. De rette tingene å si henger nøye sammen med omstendighetene i situasjonen, og det vil da være ting som er mer passende å si enn andre ting. Derfor er *kairos* nært knyttet til *aptum* - hva som er passende, eller høvelig i en *retorisk situasjon*.

2.4.3 *Aptum*

Aptum betyr hva som er høvelig, eller passende, i en retorisk situasjon:

Taleren må akte på det høvelige ikke bare i hva han mener, men også i hvordan han uttrykker seg [...]. Det avhenger både av selve saken og av så vel talernes som tilhørernes personer (Andersen, 2004: s. 63).

For at den retoriske ytringen skal stå til høvet, må man ta hensyn til ulike deler av situasjonen. Man skiller her mellom ekstern- og intern høvelighet. Hensynet til situasjonen, emnet og tilhørerne kalles ekstern høvelighet, mens den interne høveligheten gjelder balansen mellom talens ulike deler og fordelingen av de forskjellige bevismidlene, ethos, pathos og logos. To pentagrammer illustrerer den interne- og eksterne høveligheten:

Figur 1: *Illustrasjon av intern- og ekstern aptum* (Kjeldsen, 2006: s. 73-75).

Høvelighet kan ikke isoleres og må alltid bli sett i sammenheng med noe annet, enten det er eksternt eller internt i teksten. Corbett legger vekt på konnotasjoner vi får av ord, det vil si emosjonelle kvaliteter ved ord. Man kan ikke kontrollere konnotasjoner som fester seg til ulike ord, men vi kan være bevisste på at de finnes og bruke dem til vår egen fordel. Er man ikke bevisst på konnotasjonene til ordene man bruker, kan dette få konsekvenser for høveligheten til teksten din og dermed evnen til å overbevise publikum. Et eksempel på dette er: «Det burde være mulig å anerkjenne at en motpart kan ha både begrunnede og hederlige motiver for sine standpunkter, selv om de avviker fra ens egne» (Helgesen, 2014 b). For en motpart kan for eksempel delen *Det burde være mulig* få konnotasjoner til at de har *vanskelig*

for noe, og dette kan virke fornærmende på intellektet. Dette kan skape større motvilje, enn velvilje til ditt synspunkt (Corbett, 1965: s. 396-399).

Siden alle situasjoner er ulike, er det vanskelig å lage klare regler for hva som høver seg. Men Cicero mente at «[t]alerens aller viktigste kvalifikasjon er å ha vett på å tilpasse seg» (Andersen, 2004: s. 63), og Aristoteles mente at høvelighet er «[e]n uttrykksmåte som svarer til saken [og] gjør saken troverdig. Når tilhørerne merker at tingene «stemmer», gir de taleren rett» (Andersen, 2004: s. 63). Taleren må tilpasse ytringen sin til publikum. Derfor må man kjenne publikummet sitt og vite hva man vil oppnå hos det. Men like viktig er det å tilpasse ytringen til sin egen person og sitt retoriske ethos. Her blir det igjen en konflikt mellom hva Anders Johannesen mener om autensitet - at man skal «være seg selv» - og den antikke retorikken - man skal ikke være «seg selv», men oppføre seg slik som det høver seg i situasjonen (Johansen, 2003: s. 71).

2.4.4. Doxa

Begrepet *doxa* handler om hva slags virkelighetsoppfatning en person, en gruppe, en disiplin, et samfunn har. Dette er situert kunnskap som befinner seg i en sosial og historisk sammenheng og bestemmes, helt eller delvis, av dette. Det omfatter forestillinger samt tro på fakta og vurderinger innenfor en viss gruppe innenfor en viss tid. Dens grunn kan sies å være en sosial konsensus om hva som er eller hva som burde være tilfelle (Rosengren, 2008: s. 72-73).

2.5 Oppsummering:

Den antikke retorikken beskriver mange gode verktøy når man skal analysere tekster. De tre appellformene, ethos, pathos og logos er bevismidler som blir skapt i selve teksten, og som er med på å kunne overbevise publikum. Ethos hjelper oss til å kunne si noe om taleren, pathos kan hjelpe oss til å forstå hvordan publikum blir påvirket gjennom følelser, og logos hjelper oss til å se hvordan argumentasjonen er bygget opp i teksten. Teorien om topos hjelper oss til å se formen til det som har blitt sagt i teksten. De formale topoi gir en god ramme for hvordan man kan kategorisere og si noe om hvordan språket og innholdet blir strukturert i en tekst. Etter å ha identifisert topoi som har blitt brukt i teksten er det lurt å se til kairos - eller den retoriske situasjonen. Ved å finne frem til det påtrengende problemet, publikummet og de tvingende omstendighetene som preger teksten du skal analysere, kan det være lettere å se hvorfor teksten er som den er. Til slutt kan man se på aptum - tekstens høvelighet. Det er vanskelig å definere hva høvelighet er, siden det forandres fra situasjon til situasjon. Man må

derfor se på tekstens interne høvelighet, det vil si balansen mellom talens ulike deler og fordelingen av de ulike bevismidlene. Samt tekstens eksterne høvelighet, det vil si hvor passende teksten er i forhold til situasjonen, emnet og tilhørerne.

Dette er gode redskaper å ha når man skal analysere tekster, men nyretorikken har bidratt med begreper som er nyttige med tanke på den moderne retorens utfordringer. Kenneth Burke mener at identifikasjon mellom taler og publikum er et grunnleggende element for å kunne overbevise noen. Chaim Perelman og Lucie Olbrechts-Tyteca har tatt dette begrepet videre og definert en rekke premisser og argumentasjonsteknikker som bidrar til å skape identifikasjon mellom taler og publikum. Disse begrepene er nyttige i tillegg til den antikke retorikken når man skal analysere moderne tekster og vil bli presentert i neste kapittel.

3. Retorikk: Begreper fra nyretorikken

Det forrige kapittelet handlet om noen antikke, retoriske begreper som er nyttige for en analyse av tekstene som vil bli behandlet i denne oppgaven. Noen av de antikke begrepene har blitt supplert med noen moderne bidrag. Dette kapittelet inneholder en kort presentasjon av bidragene til Kenneth Burke og Chaim Perelman og Lucie Olbrechts-Tyteca. Burke var opptatt av identifikasjon og motivene for ytringer, mens Perelman og Olbrechts-Tyteca har utviklet et rammeverk for å analysere argumentasjon.

3.1 Kenneth Burke:

3.1.1 Retorikk som *identifikasjon*

Burke definerer retorikk på denne måten: «the use of words by human agents to form attitudes or to induce actions in other human agents [...] that by nature respond to symbols» (Burke, 1969: s. 41-43 a). Burke utvidet den tradisjonelle forståelsen av retorikk på flere måter, men den viktigste er at overbevisning blir oppnådd gjennom *identifikasjon*. Han påstod at det finnes en grunnleggende drivkraft i mennesket som søker identifikasjon, samarbeid og kommunikasjon. Alle vil identifisere seg med noen, og noe. Det er derfor viktig for retoren å skape denne *identifikasjonen* for å kunne overbevise. Burke mente at en retor blant annet kan benytte seg av *felles grunn* og bruk av *personlige pronomener* for å skape *identifikasjon* (Burke, 1969 (a): s. 55-59; Cheney, 1983: s. 148)

1) *Felles grunn*: Taleren legger vekt på at det er *felles grunn* mellom seg selv og publikum. Dette er en direkte taleform som knytter publikum til taleren ved for eksempel å si «jeg er som dere», eller «vi har samme interesser». Man kan peke på at alle deler de samme

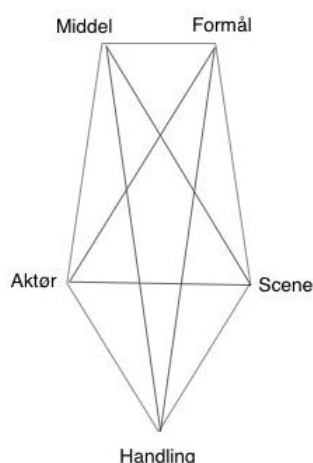
interessene og verdiene, og vil oppnå samme mål. Hvis publikum erkjenner at de har noe tilfelles med taleren er dette en form for *identifikasjon* (Burke, 1969 (a): s. 56-58). Dette kan sees i sammenheng med den klassiske teorien om *topos*, hvor Kjeldsen påstår at man ikke kan overbevise noen, med mindre dere først er enige om noe annet. Et eksempel på dette kan være: «Vi har ingen problemer med å se hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale arbeidstidsavtalen.» (Helgesen, 2014 b).

3) *Personlige pronomener*: Dette er en strategi som ofte fungerer på et ubevisst plan. Strategien viser seg gjennom bruken av personlige pronomener som «vi» og «de». Det kan også brukes i sammenheng med de to strategiene over. Dette kan brukes for å skape identifikasjon mellom to eller flere parter som har lite til felles. «De» kan brukes for å skape avstand til en annen gruppe, hvor da «vi'et» blir styrket (Cheney, 1983: s. 148-149). Et eksempel på dette er: «Nå må vi sette oss ned finne frem til gode løsninger i fellesskap slik at vi faktisk gjør det beste for våre elever» (NRK, 2014).

Å skape *identifikasjon* er å få publikum til å tenke at ting er på et bestemt vis, og ikke minst at det er slik publikummet selv ønsker at det skal være. *Identifikasjon* kan også være å dra oppmerksomheten vekk fra hvordan noe er et resultat av prioriteringer. Dette kan gjøres gjennom å knytte publikum tettere til seg ved å peke på at de har felles interesser og verdier og å bruke personlige pronomener som underbevisst knytter taler og publikum tettere sammen til en enhet.

3.1.2 Fem punkter for analyse av *motiv*

Burke har også utviklet fem punkter for å analysere og forstå de retoriske strategiene til en retor som kan si noe om motivene bak den språklige handlingen. Disse punktene fokuserer på valg som taleren har tatt når han har beskrevet en situasjon, og kan gi grunnlag til å forstå slags perspektiv taleren har hatt. Grunntanken er at talerens symbolbruk kan si noe om motivene til taleren, og hvordan han forsøker å konstruere eller rekonstruere publikums oppfatning av en situasjon. Punktene består av disse begrepene: *Handling, scene, aktør, middel og formål*. Punktene kan illustreres i et pentagram slik det er gjort nedenfor. Det første steget i en slik analyse er å besvare fem spørsmål om talerens perspektiv (Burke, 1969 (b): s. XV).

Figur 2: Illustrasjon av fem punkter for motivanalyse

1) *Hva ble gjort?* Dette spørsmålet viser tilbake til selve *handlingen* som har blitt gjort, ifølge taleren. Dette kan være hvilket som helst verb, uansett hvor spesifikt eller generelt det er, som har konnotasjoner til bevissthet eller hensikt (Burke, 1969 (b): s. 14).

2) *Når og hvor ble det gjort?* Dette handler om *scenen* hvor *handlingen* fant sted, ifølge taleren. Dette kan enten være et fysisk sted, en historisk epoke eller en sosial institusjon og liknende (Burke, 1969 (b): s. 3).

3) *Hvem gjorde det?* Dette spørsmålet handler om *aktøren* som utførte *handlingen*, ifølge taleren. Det kan være et individ, en gruppe eller taleren selv (Burke, 1969 (b): s. XIX-XX).

4) *Hvordan ble det gjort?* Dette viser tilbake til hva slags *middel* som har blitt brukt for å utføre *handlingen*, ifølge taleren. Det kan være et fysisk verktøy, som en PC, eller et abstrakt middel, som en sterk vilje eller en spesiell språkføring (Burke, 1969 (b): s. XXI).

5) *Hvorfor ble det gjort?* Dette viser til hva *aktøren* forsøkte å oppnå med *handlingen*, ifølge taleren. Det kan dreie seg om *aktørens* følelser, intensjoner eller verdier. *Formålet* kan være opplagt, men det er ofte vanskelig å finne ut av for den som analyserer (Burke, 1969 (b): s. 12).

Det andre steget i en slik analyse er å finne ut av hvilket av pentagrammets elementer som hadde mest påvirkning på de andre elementene, eller hvilket element som dominerer hva taleren forteller. Dette steget må tas for å identifisere motivet til taleren. Taleren definerer en sak, ved å fortelle hva det er, eller ikke er. Oppmerksomheten kan bli ledet i flere retninger. Ved å legge mer vekt på noen visse elementer, kan oppmerksomheten til publikum bli ledet

vekk fra andre elementer. Dette kan sees i sammenheng med Corbetts allmenne topos, *definisjon*.

3.2 Chaim Perelman og Lucie Olbrechts-Tyteca:

Deres definisjon av retorikk: «the study of the means of argumentation which allow us to obtain and to increase the assent of people to specific theses presented to them» (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1954, s. 356). Dette betyr studiet av argumentasjonsmidlene som lar en taler oppnå og øke samtykke fra folk som blir presentert for spesifikke teser. Dette kan gjøres ved å starte med et premiss det allerede er enighet om, for så å overføre denne enigheten til konklusjonen. De legger vekt på at retoren må tilpasse seg publikummet som han eller hun ønsker å overbevise. De har laget et mikroanalytisk rammeverk med en kategorisering av premisser og teknikker for argumentasjon som legger vekt på akkurat dette.

3.2.1 Premisser

Retoren må ta utgangspunkt i de premissene publikummet allerede er enig med.

Utgangspunktet for argumentasjon er derfor enighet mellom retoren og publikummet. Retoren vil forsøke å omgjøre denne enigheten til hans tese, ved for eksempel å skape *identifikasjon* mellom seg og publikum, slik Burke også vektlegger. Hvis det oppstår en uenighet mellom taleren og publikum, skyldes dette premissenes status, valg av premisser, eller presentasjonen av premissene. Når det gjelder premissenes status er det lurt først å fokusere på hva publikum oppfatter som virkelighet (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 65-66).

1) *Premisser som relaterer seg til virkeligheten*: Det er to typer av premisser som relaterer seg til virkeligheten. Den første typen er premisser som består av *fakta og sannheter*, dette er premisser som ingen kan utfordre og som ikke krever begrunnelse. Den andre typen premisser består av *antakelser* - premisser det er bred enighet om og som ofte er knyttet til fornuft. Det kan være ting som normalt skjer, eller som man kan regne med. De er ikke absolutte sannheter. Fordelen ved slike premisser er at de flytter bevisbyrden over på motstanderen, hvis de ønsker å utfordre premisset ditt, siden han bryter med hva som er normalt (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 67-74).

2) *Premisser som er å foretrekke*: Det som foretrekkes endrer seg fra publikum til publikum. Det er nyttig å skille mellom to slike premisser. Den første typen premisser består av *verdier*, det handler om å rangere ting over og under hverandre etter verdi. Når man appellerer til *verdier*, blir dette gjort for å påvirke handling. Den andre typen er premisser består av *topoi for det som er å foretrekke*, stedene hvor man finner premisser av en generell

karakter. Dette kan for eksempel være å appellere til kvantitet, ved å si at mer er bedre enn lite, det normale er bedre enn det spesielle. Det er vanlig å utfordre dette premisset med kvalitet (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 74-93).

3.2.2 Argumentasjonsteknikker:

Perelman og Olbrechts-Tyteca har kategorisert en rekke argumentasjonsteknikker, disse baserer seg på å *knytte og løse opp forbindelser*, på engelsk *associations og disassociations*. Kenneth Burke skrev også om å *knytte forbindelser* der han forklarer hvordan man kan skape *identifikasjon* gjennom *felles grunn*.

3.2.2.1 Å knytte forbindelser:

Å *knytte forbindelser* er en retorisk handling som går ut på at atskilte elementer blir satt sammen og det blir gjort et forsøk på å forene dem. «By process of association we understand schemes which bring separate elements together and allow us to establish a unity among them, which aims either at organizing them or at evaluating them, positively or negatively, by means of one another» (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 190). Man kan gjøre dette på to måter: *basere argumenter på virkeligheten* og *bruke argumenter som forsøker å forme virkelighet*.

1) *Basere argumenter på virkeligheten*: Denne måten å *knytte forbindelser* på går ut på å skape forbindelser gjennom allment, aksepterte oppfattelser. Blant de viktigste av disse argumentene er de som gjelder:

a) *Ting som følger hverandre*: Et eksempel på dette er *årsak og virkning*. For å knytte to ting sammen i et slikt forhold må man peke på en koplign mellom disse to tingene. Dette kan sees i sammenheng med Corbett's *kausalitet*.

b) *Ting som eksisterer sammen*: Ting som *følger av hverandre* er på samme nivå, mens *ting som eksisterer sammen* forener elementer på ulike nivåer. Typisk at en person er knyttet til sine handlinger, og da spesielt språklige handlinger. Dette kan sees i sammenheng med ethos. Talen fastsetter meningen man vil danne seg om taleren. På samme måte kan vi si at en gruppe er knyttet til sine medlemmer. Individene påvirker hvordan gruppen blir oppfattet, slik som handlingene påvirker hvordan personen blir oppfattet (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: 261-322). Et eksempel på at individer kan påvirke hvordan en gruppe blir oppfattet er: «Men jeg blir oppgitt når jeg ser lærere på fjernsyn hevde at «lærerferien» er den viktigste motivasjonen for å søke læreryrket» (Helgesen, 2014 b). Her påvirker enkeltlærere hvordan man kan oppfatte lærere generelt.

2) *Forme virkelighet*: Den andre teknikken er argumentasjon som forsøker å *forme virkelighet*. Dette kan gjøres på to måter.

- a) Den første går ut på å forme en virkelighet gjennom bestemte saker. Dette kan gjøres på to måter. Den første måten går ut på å *bruke induktive resonnementer* for å forsøke å skape et generelt prinsipp, eller en virkelighet. Dette kan man gjøre ved å gi *eksempler* som til sammen kan skape en virkelighet. Den andre måten består av å bruke *modeller* som det lønner seg å etterlikne, eller ikke.
- b) Den andre måten man kan forme virkelighet på, er ved å bruke *analogier*, eller *likheter*. Her bruker man noe kjent for å belyse noe annet: A er for B, hva C er for D (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 350-372). Denne argumentasjonsteknikken kan sees i sammenheng med Corbett's *sammenlikning*.

3.2.2.2. Å løse opp forbindelser:

Mens å *knytte forbindelser* handler om å føre ting sammen til en enhet, som egentlig ikke hører sammen, handler å *løse opp forbindelser* om å separere elementer som før har blitt ansett som en enhet, eller gruppe. «By process of disassociation, we mean techniques of separation which have the purpose of disassociation, separating, disuniting elements which are regarded as forming a whole or at least a unified group within one system og thought» (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 190). Utgangspunktet for å *løse opp forbindelser* er kontrasten mellom hvordan noe framstår og virkeligheten. Dette kan brukes i alle forsøk på å *løse opp forbindelser*.

Et fenomen kan fremstå på mange ulike vis. Mens fremstillinger kan være ulike og preget av motsetninger, er virkeligheten sammenhengende og enhetlig. Konsekvensen av å fastsette virkeligheten er å *løse opp* de fremstillingene som ikke stemmer overens med den, fordi virkeligheten er «fasiten», eller den stiller opp en del kriterier som kan avgjøre hvilke fremstillinger som er sanne og hvilke som er ren illusjon og feil. Det er ikke alltid virkeligheten har en «fasit», og da er det ikke mulig å *løse opp forbindelser*. Da resulterer oppløsningen i et hierarki, hvor det er mulig å gradere hva som er potensielt virkelig. En hel rekke av forskjellige *oppløsninger* kan bli iverksatt. Man kan for eksempel skille mellom individ og gruppe, mening og kunnskap, person og handling, spesiell og generell, mål og middel og liknende (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1971: s. 411-423).

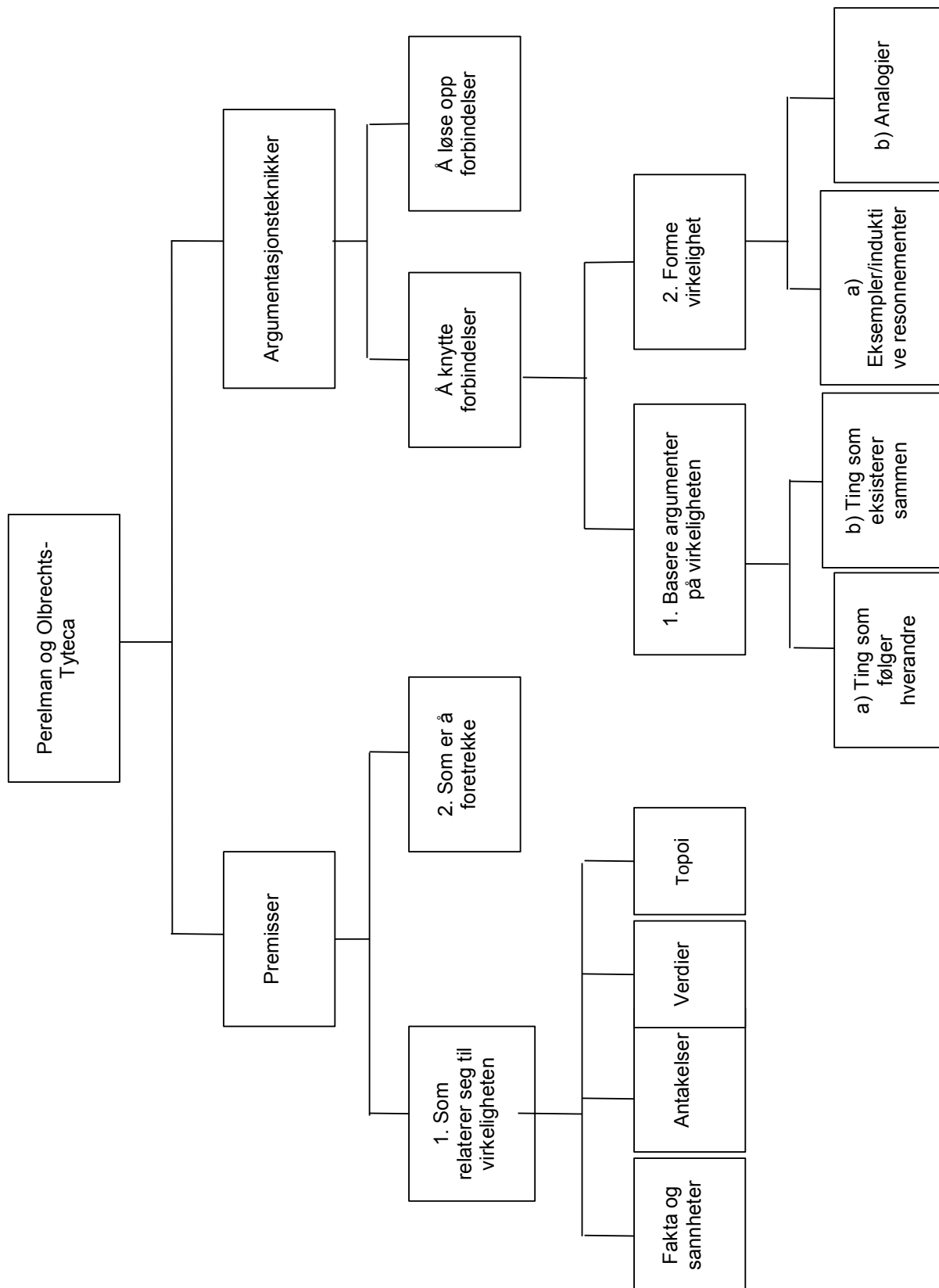
3.3 Oppsummering:

Ved å legge til begreper fra nyretorikken av Burke samt Perelman og Olbrechts-Tyteca blir det retoriske rammeverket mer oppdatert, og det gir nye begreper og analyseverktøy som gjør det lettere å kategorisere og peke på ulike typer argumentasjon.

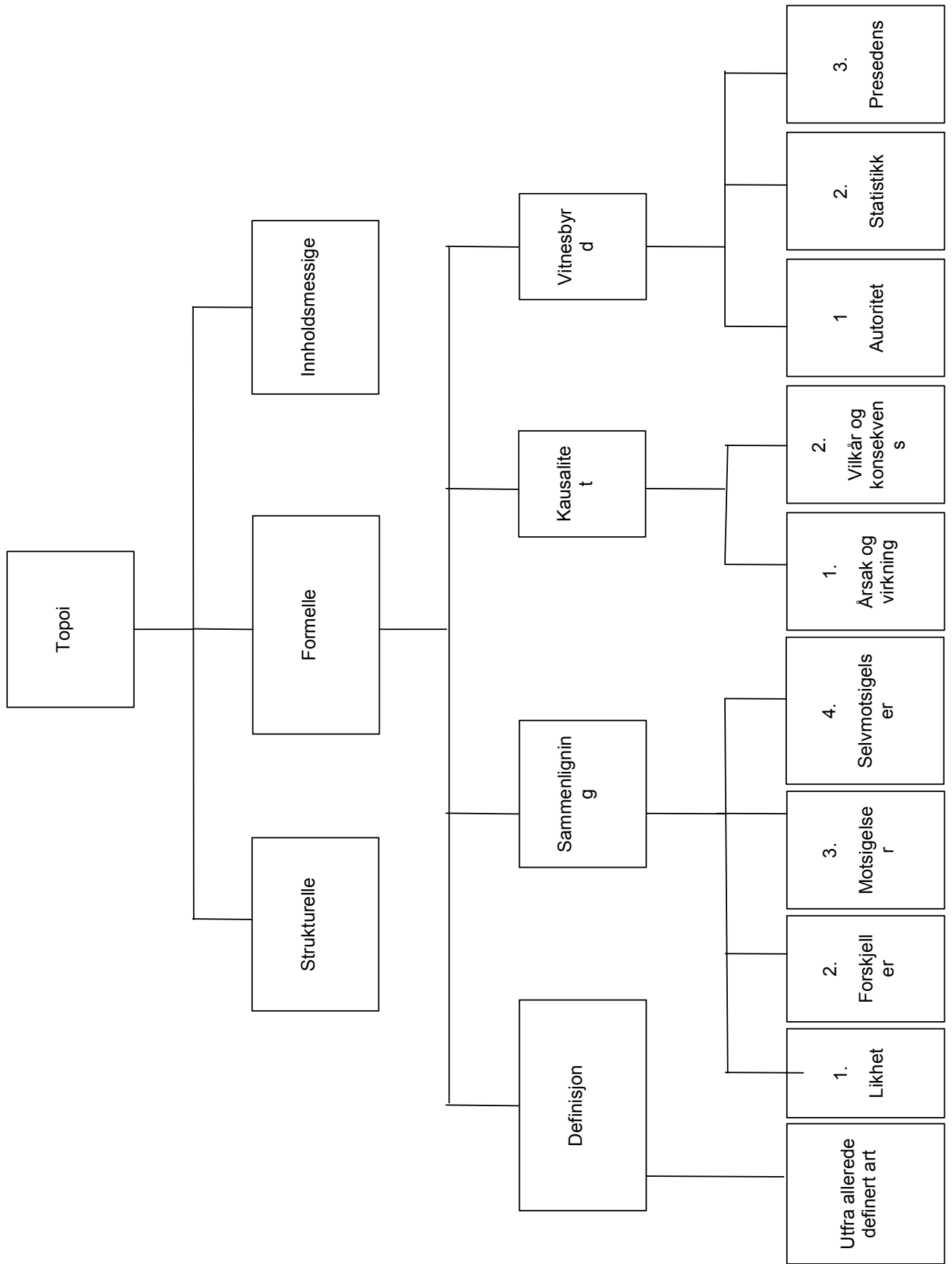
Burke så på identifikasjon som essensen av retorikk. I analysene i denne oppgaven vil det bli lagt vekt på hvordan retoren oppnår identifikasjon med publikum, gjennom hvordan forhandlingspartene har felles interesser, ved å se på felles grunn og bruk av personlige pronomener. Dessuten er pentagrammet et godt utgangspunkt for å analysere motivet til retoren ved å se på hvordan noen elementer blir snakket mer om enn andre. Pentagrammet gjør det også lettere å identifisere elementer som er med talerens beskrivelse av en situasjon eller en retorisk handling.

Perelman og Olbrechts-Tyteca har gått grundigere til verks i beskrivelsen av hvordan en taler kan skape identifikasjon med publikum gjennom felles grunn. De har definert to typer premisser som fremmer dette i argumentasjon. Dette er premisser som relaterer seg til virkeligheten og premisser som er å foretrekke. I tillegg til dette har de utviklet en argumentasjonsteori hvor de også går grundigere til verks enn Burke. Det blir beskrevet ulike strategier for hvordan man kan skape identifikasjon gjennom *å knytte forbindelser* og *å løse opp forbindelser*.

Teoriene til disse forskerne er nyttige verktøy som gir noe mer enn klassisk retorisk teori. De gjør det lettere å utføre grundigere vurderinger og analyser av moderne tekster. Burke sitt pentagram er blitt oppført under kairos, fordi det tillegger den retoriske situasjonen et nytt aspekt gjennom motivet til taleren. Burke sine punkter om hvordan man skaper identifikasjon har blitt satt sammen med premissene og argumentasjonsteknikkene til Perelman og Olbrechts-Tyteca under logos. Det neste kapittelet handler om metode, hvor det vil bli nærmere forklart hvordan de ulike retoriske teoriene vil bli brukt og fremgangsmåten i analysene.

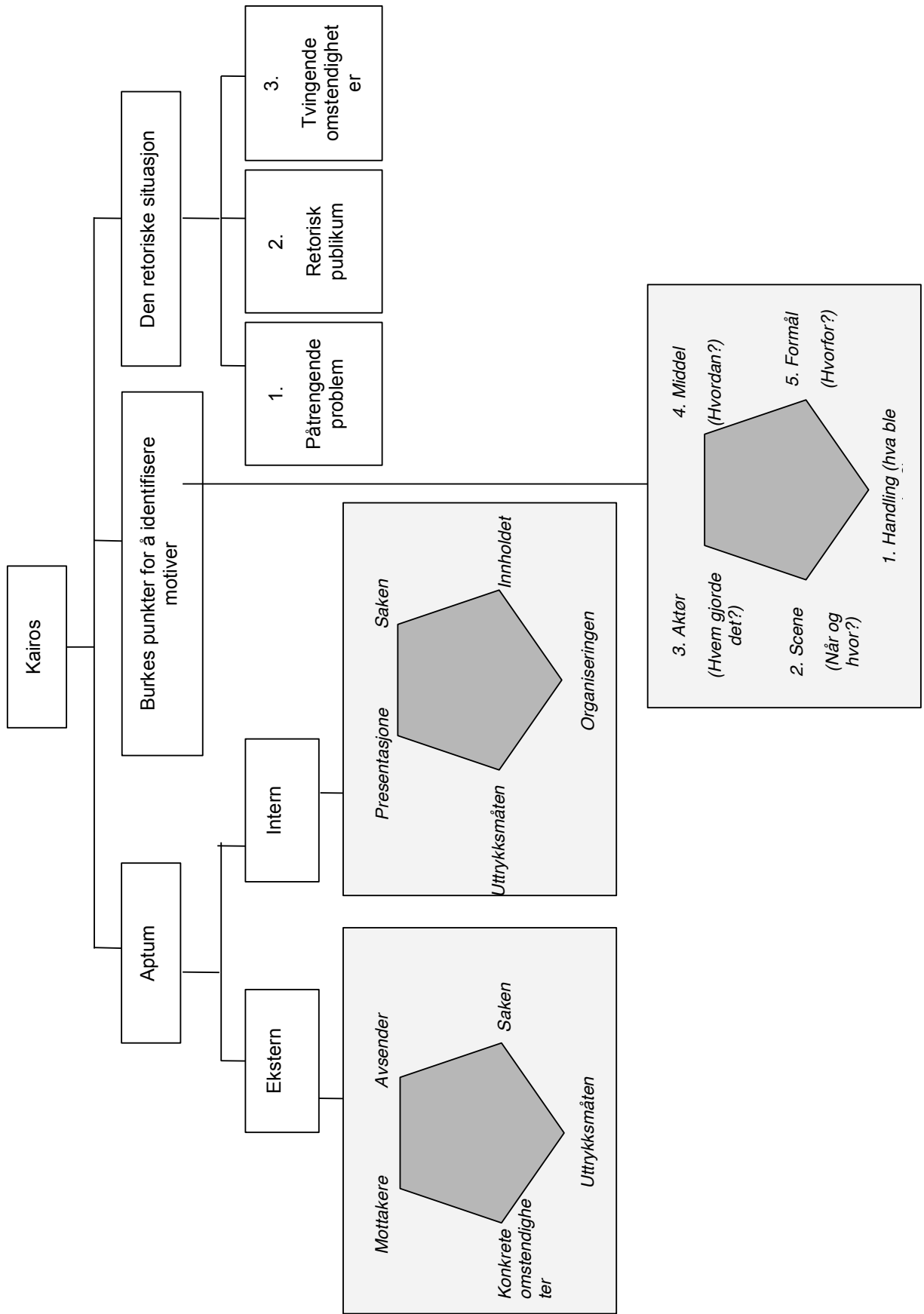

Figur 3: Illustrasjon av teori – Perelman og Olbrechts-Tyteca

Figur 4: Illustrasjon av teori - topoi

Figur 5: Illustrasjon av teori - kairos

Del 3: Materiale og metode

4. Metode

Den foregående delen om retorikk har beskrevet et rammeverk for hvordan en undersøkelse kan gjøres. Retorikk kan alene sees som metode, men i denne delen vil metodedetaljer bli beskrevet i henhold til hvordan saken vil bli undersøkt, før en beskrivelse av hvordan valg av aktører og mediemateriale vil bli gjort. Kapittelet ender med en diskusjon av problemer knyttet til reliabilitet og validitet.

4.1. Hvordan saken vil bli undersøkt

Dette er en case study, eller saksstudie, som betyr å studere en sak for å svare på en problemstilling som er interessant. Oppgaven vil bestå av dybdeanalyser av syv tekster for å svare på problemstillingen: *Hva kjennetegner KS' argumentasjon i media i tiden før og under lærerstreiken i 2014?* Dette gjør oppgaven til en kvalitativ undersøkelse, fordi jeg skal analysere fenomener - tekster - for å finne svar på problemstillingen i lys av konteksten tekstene ble skapt i.

Den kvalitative studien har sin styrke i at den kommer nær på fenomenene og kan gi detaljerte beskrivelser av dem. Det hevdes at kvantitative studier passer best til å generalisere på tvers av studier for å forklare fenomener, mens en kvalitativ studie hjelper til med å forstå fenomenet i én studie. Det hevdes også at kvantitative studier passer best til å teste teorier, mens kvalitative studier passer best til å danne teorier (Silverman, 2011, s. 17).

Det vil bli gjort en retorisk analyse av alle tekstene. Analysen vil ta utgangspunkt i de klassiske begrepene: *ethos, pathos, logos, topos, kairos* og *aptum*. Begreper fra nyretorikken - *identifikasjon* og de ulike *premissene* for argumentasjon - vil også bli tatt med i analysen. Analysemalen er inspirert av Jonas Bakken, men er utvidet med begreper fra nyretorikken, se vedlegg 1.

4.2. Tidslinje

Overfor ble det beskrevet hvordan undersøkelsen vil bli gjort, ved å analysere tekster som er skapt i kontekst av konflikten mellom KS og lærerorganisasjonene. For å skape et bilde av denne konteksten er det nødvendig å konstruere en tidslinje. Dette har blitt gjort ved å søke opp tekster som omhandler emnet, både i media og dokumenter som har blitt distribuert av KS og Utdanningsforbundet, samt andre søk om konflikten på internett. Dette viste seg å være

vanskeligere enn først antatt, da man blir stilt overfor utfordringer som er knyttet til historisk forskning. Utfordringene dreier seg om at konflikten ikke kan isoleres til en kort periode - den spenner seg over mange år, involverer mange aktører og flere politiske beslutninger har påvirket hvordan saken er i dag. Det er dermed nødvendig å være svært kritisk til kildene man tar i bruk, og det er nyttig å trekke inn historisk kildelære når man velger analysemateriale.

Når man konstruerer en tidslinje periodiserer man fenomener for å skape oversikt. Dette gjør man for å identifisere fenomenene og forstå hva de er. Når man periodiserer grupperer man noen fenomener sammen og skiller dem fra andre grupperinger. Man deler med andre ord inn fenomenene i ulike faser. Det er viktig å være bevisst på at alle tidslinjer er konstruert - det er ikke kildene eller fortiden som bestemmer periodiseringen. Hvordan man velger å periodisere har konsekvenser for hvordan saken blir fremstilt (Kjeldstadli, 1999: s. 221-222; Kaldal, 2006: s. 114).

Selv om konflikten har utviklet seg og spenner seg over en lang periode er det en isolert tidsperiode som er mest relevant for denne oppgaven for å kunne svare på problemstillingen. Denne perioden er illustrert nedenfor i tabellen med fet skrift. Tidslinjen er kronologisk ordnet, som virker å gi den mest nyttige fremstillingen av konflikten, både historisk og politisk. For en mer detaljert tidslinje, som gir et større bilde av den historiske konflikten, se vedlegg 1.

Tidspunkt	Hendelse
1960	Staten fikk forhandlingsansvaret for lærere og skoleledere
1992	Ny kommunelov + arbeidstidsforhandlinger
1992	Brudd i arbeidstidsforhandlingene + lærerprotest i Oslo Spektrum
2001	PISA-rapport
2003	Kongelig resolusjon om å overføre forhandlingsansvaret for lønns- og arbeidsvilkår for lærere og skoleledere fra staten til kommuner og fylkeskommuner med virkning fra 1. mai 2004
2004	Stortingsmelding <i>Kultur for læring</i>
2004 – 1. mai	KS overtar forhandlingsansvaret
2013 - vår	Ny Rambøll-undersøkelse om behovet for endringer i lærernes arbeidstidsavtale
2013 - høst	Hovedstyret i KS vedtar enstemmig mandatet for forhandling om ny særavtale for lærerne
2013 – 14. oktober	Sigrun Vågeng blir sparket som administrerende direktør i KS, og Gunn Marit Helgesen tar over posisjonen midlertidig
2013: - 20. november	Forhandlingene om ny arbeidstidsavtale startet
2013: - 31. desember	Gammel arbeidstidsavtale gikk ut
2014: - 18. januar	KS og Utdanningsforbundet konstaterte at de ikke ble enige om en ny arbeidstidsavtale for lærerne. Forhandlingene ble flyttet til hovedtariffoppgjøret senere på året
2014: - 24. januar	Utdanningsforbundet, Musikernes fellesorganisasjon, Skolenes landsforbund og Norsk lektorlag bryter forhandlingene

2014: - 3. april	Hovedtariffforhandlingene blir åpnet
2014: - 26. mai	KS og Utdanningsforbundet blir enige og anbefaler en avtale for medlemmene sine
2014: - 10. juni	Skolenes landsforbund og Musikernes fellesorganisasjon tar ut sine medlemmer i streik
2014: - 18. juni	Utdanningsforbundet holder uravstemning blant sine medlemmer
2014: - 1. juli	Utdanningsforbundet tar ut de første i streik og eskalerer streiken fra 11. august
2014: - 4. juli	Første møte hos Riksmekleren med KS, Skolenes landsforbund og Musikernes fellesorganisasjon
2014: - 28. juli	Første møte hos Riksmekleren med KS, Utdanningsforbundet og Norsk lektorlag
2014: - 30.-31. august	Skisse til løsning
2014: - 1. september	Streiken er over og det blir enighet om en ny arbeidstidsavtale

Tabell 1: *Tidslinje over konflikten mellom KS og lærerorganisasjonene*

4.3. Valg av aktører

Etter å ha bestemt hvordan man skal undersøke saken og laget en tidslinje over konflikten er det passende å velge aktører som har kommet med relevante språklige handlinger i denne tidsperioden. Mange fra arbeidsgiversiden deltok i den offentlige debatten, men hvis man skal velge to aktører fra debatten som i særlig grad skal uttrykke KS' syn, må det være styreleder i KS som også var administrerende direktør, Gunn Marit Helgesen og forhandlingsleder, Per Kristian Sundnes.

Gunn Marit Helgesen har en kompleks rolle. For det første er Helgesen en folkevalgt styreleder i KS, hun er med andre ord en politiker som representerer Høyre. Da Helgesen kom i denne posisjonen ønsket hun å være mer synlig utad i organisasjonen og ble uenig med administrerende direktør, Sigrun Vångeng, om ansvarsområder mellom styreleder og administrerende direktør. Dette førte til at Vångeng måtte gå på dagen. Helgesen tok midlertidig over Vångengs posisjon som administrerende direktør. Det er uvanlig at det politiske styret tar en så markant rolle over de fast ansatte i en organisasjon. Dette ser vi ikke i andre organisasjoner, som for eksempel NHO, Virke og liknende. Dette gjør at Helgesen fremstår som en streng og slagkraftig leder.

Retorisk sett er rollen mangesidet, det er mange, forskjellige nivåer med i bildet. Gunn Marit Helgesen er for det første en politiker og for det andre er styreleder samt midlertidig administrerende direktør i en stor, offentlig organisasjon. Disse rollene fordrer en viss type *aptum* når hun skal ytre seg offentlig i media. Derfor er det interessant å se hva slags roller hun tar på seg i de ulike tekstene fra media som er valgt ut for oppgaven.

Per Kristian Sundnes er forhandlingsleder i KS og ledet forhandlingene med lærerorganisasjonene før og under lærerstreiken. Det betyr at han er en del av de fast ansatte, i motsetning til Helgesen som i utgangspunktet er en del av det politiske styret. Sundnes deltok fysisk i forhandlingsmøtene med lærerne og det er derfor naturlig at han ytrer seg i media når det gjelder saker som angår konflikten. Han er en lederskikkelse som representerer den største arbeidsgiverorganisasjonen i Norge og man kan dermed forvente en viss type *aptum* når han ytrer seg i media.

4.4. Valg av analysemateriale

Etter å ha valgt aktører, er det passende å velge hvilke språklige handlinger som skal analyseres. Konflikten var mest synlig i media, og det er dermed hensiktsmessig å velge tekster derfra. Media spiller en viktig rolle i politiske prosesser og er viktig for hvordan en sak blir presentert, diskutert og definert. De syv tekstene som er valgt ut som analysemateriale er tekster som har fått mye oppmerksomhet. Spesielt mye oppmerksomhet har de fått på facebooksidene «Arbeidstidsforhandlingene» som representerer medlemmer i Utdanningsforbundet. Her var det sterke reaksjoner og krass kritikk rettet mot KS.

Tekstene som er plukket ut som analysemateriale består av seks tekster som er publisert i aviser, både papir og nett, og ett radiointervju. Alle tekstene er publisert før og under lærerstreiken av de to aktørene fra KS, med unntak av radiointervjuet som ble publisert av NRK. Dermed kan de brukes som kilder til hva som kjennetegner KS' argumentasjon og hva deres synspunkter i konflikten er.

KS har publisert flere tekster før og under lærerstreiken, men disse syv tekstene representerer deres synspunkter på en god måte. Dette er fordi flere av tekstene er publisert i flere forskjellige utgaver som standardsvar på kritikk i media. Et søk på Retriever viser at i perioden mellom 20. november 2013 og 1. september 2014 har Sundnes skrevet fjorten tekster og Helgesen har skrevet fem tekster med innhold som er relevant for lærerstreiken. En oversikt over disse tekstene finnes i vedlegg 2. Under er det en oversikt over tekstene som vil bli analysert i denne oppgaven.

Tidspunkt	Aktør	Tittel	Medie
11. januar 2014	Per Kristian Sundnes	«KS og lærernes arbeidstid»	<i>Adresseavisen</i>
28. januar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Ingen krig mot lærerne»	<i>Dagbladet</i>
30. januar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Må tilpasses skolens behov»	<i>Aftenposten</i>
26. februar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Dagsnytt atten 26.02.2014»	<i>Dagsnytt 18, NRK</i>
8. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«En avtale for en bedre skole»	<i>Bergens tidende</i>
14. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«Målet er fleksibilitet og samarbeid»	<i>Romerikes Blad</i>
17. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«Streikerne har ansvaret»	<i>VG</i>

Tabell 2: *Oversikt over analysemateriale*

4.5. Historisk kildekritikk av tekster

Når man analyserer mediemateriale møter man på problemer som er knyttet til historisk forskning. Det er viktig å granske kildene man tar i bruk og å følge historiske håndregler for kildekritikk, som sier noe om hvordan kilder skal bli behandlet for å ikke feiltolke den informasjonen man kan hente ut fra dem. Historiefagets kildekritiske prinsipper kan brukes på både gamle og nye kilder. Det er fire spørsmål man kan stille i kildegranskning: 1) *Hvilke* kilder har vi for å belyse et spørsmål? 2) *hva er* de kildene vi har for oss? 3) *hva står i* kildene? og 4) *hva kan vi bruke* dem til? (Kjeldstadli, 1999: s. 169-170).

Lærerstreiken er en historisk hendelse av nyere dato og for å kunne svare på problemstillingen i denne oppgaven må man finne kildene som kan belyse den. Mens problemet i eldre, historisk forskning ofte er mangel på kilder, kan det sies at problemet i nyere historisk forskning er en overflod av kilder. Utfordringen er å finne den beste kilden. I denne oppgaven er det relevant å se til mediemateriale som handler om konflikten. Dette er blant annet aviser, offentlige dokumenter og TV- og radioprogrammer. Det er viktig å trekke ut representative eksempler.

Når man har funnet kildene som er egnet til å belyse problemet er neste oppgave å studere dem og finne opphavet. Da må man stille spørsmål som: 1) Når ble kilden laget? 2) hvem laget kilden? og 3) hva er formålet til kilden? (Kjeldstadli, 1999: s. 175).

Et siste relevant felt fra historieforskningen er objektivitet. «At en fremstilling er objektiv, kan bety at den er saklig, at den ikke er misvisende, at den er upartisk, og at den er verdifri» (Kjeldstadli, 1999: s. 305). Historikere mener at fremstillingen skal være saklig ved å bruke argumenter som er sanne. Her kommer historiefaget i konflikt med retorikken som mener at et argument kun kan være sannsynlig. At fremstillingen skal være upartisk betyr at den ikke skal tjene visse parter i en interessekonflikt. Svaret på problemstillingen vil lene i en retning, og vil da kunne sies å tjene en part. Derfor er det viktig å holde seg upartisk i analysearbeidet, og stille seg kritisk til kilder som er produsert av de ulike interessepartene. At

fremstillingen skal være verdifri betyr at den ikke inneholder vurderinger av normativ art - ikke angir hvordan noe burde være (Kjeldstadli, 1999: s. 305-306).

Det siste punktet om normativitet kan ikke bli helt fulgt i denne oppgaven. I analysene vurderer jeg aptum, ethos, pathos og logos. De blir først beskrevet deskriptivt, men vil så bli vurdert normativt. Disse vurderingene må være normative av art fordi det dreier seg om verdiladde faguttrykk.

Dette er alle viktige og vanskelige punkter når man skriver en oppgave og man må spørre seg om dette er mulig. Mens jeg skriver denne oppgaven er året 2015, vi er mellom to viktige tariffoppgjør mellom KS og lærerorganisasjonene, jeg er snart nyutdannet lektor, jeg jobber på en skole i Oslo, jeg har mine egne oppfatninger av lærerstreiken og hva slags verdier den norske skolen burde styres etter samt at jeg er medlem av Utdanningsforbundet. Dette er punkter som må tas hensyn til i konklusjonen av denne oppgaven. Men min situering gir meg også deltakerkunnskap gjennom tilgang til feltet, noe som kanskje gjør meg ekstra skikket til å oppdage sider ved tekstene samtidig som jeg er bevisst på min egen subjektivitet. Det skal være mulig å være objektiv.

4.6. Reliabilitet og validitet

I en kvalitativ analyse som denne vil det alltid kunne diskuteres mangel på generalisering. Statistisk generalisering er ikke mulig å oppnå. Men som Bent Flyvbjerg skriver om: eksempelet har makt (2001). Han mener at oppsummering og generalisering ikke alltid er ønskelig fordi disse er med på å «berøve eksistensen dens rige flertydighet» (Flyvbjerg, 2001: s. 103). Et annet interessant argument er at

...viden på begynderniveau består lige præcis i de reducerede formler, der karakteriseres teoriene, mens sand ekspertise er baseret på intim erfaring med tusindvis af enkeltcases og på evnen til at skelne mellem forskellige situationer med alle deres forskelle og nuancer uden at destillere dem ned til formler eller standarscases (Flyvbjerg, 2001: s. 103).

I denne analysen vil ikke en generalisering være idealet. Analysene er heller egnet for en allmenngjøring av hvordan man kan håndtere en samfunnsmessig konflikt, ikke en generalisering av hvordan alle konflikter kan løses.

Kvalitative analyser er en induktiv undersøkelse, hvor argumentene har utgangspunkt i teori eller ved presentasjon av bevis som støtter påstander man kommer med i analysen. Det er viktig at den som utfører analysen har en synlig argumentasjon, som gjør det lett for leseren å følge resonnementene og å kunne dømme om hvorvidt generaliseringene holder mål, eller

ikke. Styrken bak kvalitative studier er å kunne gå dypere inn i én sak med naturlige data. Etter å ha definert karakteren til et fenomen, kan man gå videre til å undersøke konteksten hvor fenomenet oppstår for å svare på *hvorfor* fenomenet oppstår. Men her er det viktig å huske på at det er den som utfører analysen som er det fremste verktøyet, og det må stilles spørsmål til om denne personens kunnskap og slutninger er objektive og sanne. To personer kan komme til to ulike konklusjoner (Silverman, 2011, s. 16-21).

Et problem med selve analysemodellen kan være at man kan legge for mye vekt på teorien som inngår i denne, og dermed unngå å se andre vinklinger som kunne ha vært nyttige for analysen. En mulig løsning på dette kan være å forsøke å undersøke andre forklaringer, tillate seg å vurdere andre faktorer og innrømme i konklusjonen at funnene ikke nødvendigvis er hele sannheten.

4.7. Fremstillingsformer i analysene: transkripsjon, segmentering og kursivering

En av tekstene som blir analysert i denne oppgaven, radiointervjuet på Dagsnytt atten, er først og fremst en muntlig tekst. For å kunne analysere denne teksten var det nødvendig å transkribere den. Jeg har valgt ikke å fokusere på bruk av transkripsjonssymboler for å lette leseropplevelsen. Slike transkripsjonssymboler illustrerer aspekter som taletempo, talestyrke og pauser. Ikke-verbale lyder har jeg valgt å transkribere slik det høres ut i henhold til hvordan det blir beskrevet i boken *Conversation Analysis. An introduction* av Jack Sidnell (2010). Et eksempel på en slik ikke-verbal lyd er latter. Videre har jeg valgt å transkribere teksten slik deltakerne snakker. Det er med andre ord ingen rettskrivningsregler tatt i bruk annet enn stor forbokstav i begynnelsen av setninger og i egennavn, samt kommaregler. Dette kommer spesielt tydelig fram da en av deltakerne snakker en vestlandsdialekt.

Jeg har valgt å segmentere primært tekstene. Det betyr å dele inn teksten i nummererte enheter – segmenter (Hågvar, 2007: s. 56). Jeg har valgt å bruke setningsgrenser som segmentmarkører. Det er to grunner til at det er hensiktsmessig å benytte seg av segmentering i denne oppgaven. For det første gjør segmentering det lettere å håndtere tekstene i analysearbeidet. For det andre letter segmentering leseopplevelsen. Analyseapparatet som er beskrevet i teorikapittelet er detaljert og fører til at det kreves en del referanser i løpende tekst. Å ha disse referansene som sitater i analyseteksten ville ha gjort dette til en krevende leseopplevelse.

Hvert segment er nummerert og i den løpende teksten er de ulike segmentene referert til med et tall i en tabell. Sekvenseringene er lagt som vedlegg bakerst i oppgaven, men de er

også lagt ut som digitale filer på en offentlig dropbox-mappe. Linken til denne dropbox-mappen er:

<https://www.dropbox.com/sh/yidvcfb1rrwxyjc/AADrgUx-kyJeiNttbiJk938Ua?dl=0>

Det anbefales å lese analysene sammen med en digital kopi av sekvenseringene for å lette leseopplevelsen.

Det er brukt et relativt tungt og omfattende analyseapparat i denne oppgaven med faguttrykk som kan forveksles med uttrykk fra dagligtale. På grunn av dette har jeg valgt å bruke kursivering av disse faguttrykkene den første gangen de blir benyttet i hver analyse. Det er av hensyn til leseopplevelsen.

Del 4: Analyse

5. Analyse

5.1. Oversikt over analysemateriale

Tidspunkt	Aktør	Tittel	Medie
11. januar 2014	Per Kristian Sundnes	«KS og lærernes arbeidstid»	<i>Adresseavisen</i>
28. januar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Ingen krig mot lærerne»	<i>Dagbladet</i>
30. januar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Må tilpasses skolens behov»	<i>Aftenposten</i>
26. februar 2014	Gunn Marit Helgesen	«Dagsnytt atten 26.02.2014»	<i>NRK</i>
8. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«En avtale for en bedre skole»	<i>Bergens tidende</i>
14. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«Målet er fleksibilitet og samarbeid»	<i>Romerikes Blad</i>
17. juli 2014	Per Kristian Sundnes	«Streikerne har ansvaret»	<i>VG</i>

Tabell 3: Oversikt over analysemateriale

5.2. «KS og lærernes arbeidstid» (Sundnes, 2014 a)

5.2.1. Retorisk situasjon

Dette er en tekst som er skrevet på grunn av et påtrengende problem som er skapt av to tidligere skrevne tekster. To ledere i Utdanningsforbundet, Erlend S. Stensø og Geir Røsvoll, har skrevet to tekster som kritiserer KS sine forslag til endringer i lærernes arbeidstidsavtale.

Det påtrengende problemet er dermed at denne kritikken trenger å bli motbevist slik at KS kan få gjennom endringene de ønsker. Publikummet i denne retoriske situasjonen kan sies å være de to som har skrevet de kritiske tekstene. De kan løse det påtrengende problemet ved å trekke tilbake kritikken sin. Et annet publikum er lærerne og lærerorganisasjonene som kan løse problemet ved å ikke være enige i kritikken som er fremmet. Endelig er fylkeskommune- og kommunepolitikere et publikum Sundnes burde ta hensyn til. Vi skal se senere at det er de samme publikumsgruppene som går igjen i alle tekstene. Det er fordi det er nettopp disse som har makt til å løse KS' *påtrengende problemer*.

Kort oppsummert er dette debattinnlegget et svar på påstander om at KS har valgt en konfrontasjonslinje i forhandlingene med lærerne (Vedlegg 3, sekvens 1) og at KS står bak korstoget mot lærernes arbeidsvilkår (2). Det har også blitt hevdet at avtalen KS ønsker vil gi drastisk mindre tid til det stadig mer krevende vurderingsarbeidet med konkretisering av læringsmål, undervisvurdering, forberedelser, oppfølging og veiledning (7). Den første delen i debattinnlegget går ut på å forsøke å motbevise disse påstandene, før den siste delen forklarer hva KS' intensjoner med endringene i avtalen er. Det siste går ut på at en sentral avtale hindrer en skole fra å velge det de mener vil være en bedre ordening enn den ordningen som finnes i skolen i dag (16).

Ved å bruke Burkes analysepunkter for *motiv* kan man forsøke å forstå det påtrengende problemet bak de retoriske strategiene til Sundnes i dette debattinnlegget. Ved å finne ut av hvilket av punktene som er tillagt mest vekt i teksten, kan man forsøke å identifisere motivet til avsenderen. Dette vil bli gjort i alle analysene for å illustrere bedre hva slags påtrengende problem avsender står overfor i tekstene.

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	Stensø og Røsvoll
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Kritikk av KS
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Adresseavisa
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Språkføring og feilaktig påstand
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Sverte KS

Tabell 4: *Motivanalyse i «KS og lærernes arbeidstid»*

I denne teksten er det *handling* og *midler* som er tillagt mest vekt. Handlingen som blir referert til er at det er fremmet kritikk mot KS. Midlene som ifølge avsenderen har blitt brukt er en spesiell språkføring og en feilaktig påstand. Ordvalget i tekstene vekker konnotasjoner til konflikt og krigføring: konfrontasjonslinje (1) og korstog (2). Det blir også brukt en påstand som forsøker å overbevise om at endringene KS vil få i gjennom vil forringe kvaliteten i skolen i form av mindre tid til vurderingsarbeidet (7). Motivet til Sundnes kan tolkes slik at den retoriske strategien er å motbevise kritikken som er fremmet ved å fokusere på midlene. Utgangspunktet for denne analysen vil derfor være å undersøke hvordan avsenderen klarer å utføre sin retoriske strategi, og foreslå hva som eventuelt kunne ha blitt gjort annerledes.

5.2.2. Tekstens argumentasjon

I denne teksten er *argumentasjonen* todelt. Den første delen kan det sies at Sundnes forsøker å *knytte en forbindelse* mellom Stensø og Røsvoll og uforstandighet. Mens i den andre delen kan man si at argumentasjonen går ut på å motbevise påstanden de to lederne i Utdanningsforbundet har fremmet i sin tekst: at forslaget fra KS vil gi drastisk mindre tid til viktige arbeidsoppgaver i skolen (7). Argumentasjonsteknikkene som blir tatt i bruk i dette debattinnlegget blir illustrert i tabellene i avsnittene nedenfor og videre utdypet i avsnittene under.

5.2.2.1. Del 1: Stensø og Røsvoll = uforstandighet

Stensø og Røsvoll = uforstandighet		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Knytte forbindelse: basere argumentasjon på virkeligheten: ting som eksisterer sammen</i>	Siterer Stensø og Røsvoll (1 og 2)	Knytter Stensø og Røsvoll til sine uttalelser
<i>Premiss som relaterer seg til virkeligheten: antakelse</i>	Sundnes antar at Stensø og Røsvoll ikke er opptatt av hva KS arbeider med (5)	Stensø og Røsvoll = uforstandighet
<i>Premiss som relaterer seg til virkeligheten: antakelse</i>	Sundnes antar at Stensø og Røsvoll mener at deres utsagn ikke trenger dokumentasjon eller argumentasjon (8)	Stensø og Røsvoll = uforstandighet

Tabell 5: Oversikt over argumentasjon i «KS og lærernes arbeidstid» del 1

I tekstens første del hvor Sundnes refererer til de to forfatterne og hva de har skrevet *baserer* han *argumentasjonen sin på virkeligheten*. Her beskriver han ting som *eksisterer sammen*, og forener elementer på flere nivåer. I første avsnitt knytter han de to forfatterne til sine uttalelser ved å sitere utdrag fra tekstene deres i innlegget (1 og 2). Videre fremmer han en *antakelse* der han hevder at det ikke er noe ved de to tekstene som tyder på at de to er opptatt av hva KS arbeider med (5). Dette er ingen sannhet, men noe man kan regne med. Fordelen med et slikt premiss er at det flytter bevisbyrden over på motstanderen. Det blir også fremmet en antakelse der Sundnes hevder at selv om de åpenbart mener at påstanden verken trenger dokumentasjon eller argumentasjon, så er den feil (8). Dette går dermed ut over ethosen til de to forfatterne, da det de skriver blir utfordret på forstandighet. Disse antakelsene sammen kan bli beskrevet som et forsøk på å knytte en forbindelse. De to antakelsene kan bli satt sammen med påstanden om at det de to påstår er feil (8) og dermed knytte en forbindelse mellom de to lederne i Utdanningsforbundet og uforstandighet.

5.2.2.2. Del 2: Motbevise påstand om at hovedforslaget vil gi mindre tid

Motbevise påstanden om at hovedforslaget vil gi mindre tid		
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Innføring av lokale avtaler (11)</p> <p><i>Virkning:</i> Bedre resultater (13)</p>	<p>Lokal avtale = gode resultater</p> <p>Sentral avtale = dårlige resultater</p>
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p><i>Vilkår:</i> God ledelse og gode ledere (13)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Gode resultater (13)</p>	<p>Troverdig – en sannsynlig naturlig følge av hverandre</p> <p>Men: konsekvensen gode resultater er ikke nødvendigvis forenelig med verdiene i skolen</p>
<i>Modell</i>	<p>Virksomheter der den som har ansvaret for resultatene også har ansvar for å disponere ressursene (14)</p>	<p>Troverdig – gir leseren noe å sammenlikne med</p> <p>Men: det er ikke nødvendigvis et mål at skolen skal følge malen til andre mål- og resultatstyrte bedrifter</p>
<i>Premiss som er å foretrekke: verdier</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Lokal avtale: den som har ansvaret velger å fortsette som i dag – OK for KS (15) - Sentral avtale: hindrer den som har ansvaret fra å velge en bedre ordning – ikke OK for KS (16) 	<p>Lokal avtale = valgfrihet</p> <p>Sentral avtale = detaljstyring</p>

Tabell 6: Oversikt over argumentasjon i «KS og lærernes arbeidstid» del 2

Når det gjelder påstanden som blir forsøkt motbevist av Sundnes, så avfeier han den som falsk. Påstanden han forsøker å motbevise går ut på at avtalen som KS ønsker vil gi drastisk mindre tid til viktige arbeidsoppgaver (7). Dette kan tolkes som om at KS ønsker en avtale som gir mindre tid. Det er uvisst hva Sundnes mener er «feil», det at KS ønsker en avtale som gir mindre tid, eller at endringene KS foreslår faktisk vil gi mindre tid. Man kan hevde at det er det første da han følger opp med at KS ønsker selvsagt ikke en avtale som gir slike utslag (9). I stedet for å argumentere for at avtalen vil gi tid til viktige arbeidsoppgaver, bygger han opp argumentet sitt rundt at avtalen vil gi gode resultater (13).

Motargumentet hans er bygget opp rundt *årsak* og *virkning*. Årsaken lokale avtaler gir virkningen bedre resultater. Antitetisk kan man dermed tolke at en sentral avtale gir dårlige resultater. Dette er underbygget med to premisser. Det første går ut på at den viktigste kompetansen om skolen ligger i skolen selv (10). En sentral avtale hindrer dermed at denne kompetansen blir brukt fordi en sentral avtale regulerer hvordan skoledagen skal legges opp og hvordan ressursene skal utnyttes på hver eneste skole (11). Det andre premisset går ut på at god ledelse og gode ledere er en viktig forutsetning for gode resultater (13). En sentral avtale hindrer en skole fra å velge det de mener vil være en bedre ordning enn de sentrale bestemmelsene (16). Derfor burde den som har ansvar for resultatene også ha ansvar for å disponere ressursene, gjennom dialog og konstruktivt samarbeid mellom ledelse og ansatte (14).

I dette argumentet er det flere retoriske virkemidler som blir brukt. For det første er det et argument basert på virkeligheten gjennom ting som følger hverandre, nærmere bestemt *vilkår* og *konsekvens*. Sundnes hevder at god ledelse og gode ledere er en forutsetning for gode resultater (13). Her er gode resultater en konsekvens av vilkåret god ledelse og gode ledere. For det andre består neste setning av en *modell* som det lønner seg å etterlikne. Her blir det referert til andre virksomheter hvor den som har ansvar for resultatene også har ansvar for å disponere ressursene (14). Her blir det muligens siktet til virksomheter som bruker mål- og resultatstyring. For det tredje blir det satt et *premiss som er å foretrekke*. Her blir det hevdet at hvis den som har ansvaret for resultatene velger å fortsette som i dag, er det helt i orden for KS (15). Det som ikke er i orden, er at det skal være en sentral avtale som i praksis hindrer en skole fra å velge det de mener vil være en bedre ordning (16). Her er det en verdi som er å foretrekke, valgfrihet er å foretrekke framfor detaljstyring fra en sentral avtale. Endelig kan man si at en overordnet retorisk strategi i dette innlegget er å forsøke å *løse opp en forbindelse* mellom en sentral avtale og kvalitetssikring i skolen. Ved å løse opp dette kan

Sundnes knytte en forbindelse mellom kvalitet i skolen - gode resultater - til endringene KS foreslår - lokale avtaler.

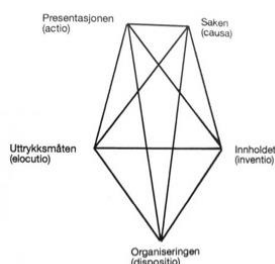
Dette siste punktet kan sees i sammenheng med Burkes teori om *identifikasjon* og bruk av *personlige pronomener*. På denne måten kan man skape avstand mellom lærerne og de to forfatterne det blir referert til. I teksten skaper personlige pronomener grupperinger. Én gruppering er KS, som kun blir referert til ved egennavn, *KS*, eller det personlige pronomenet ”vi”. De to forfatterne blir referert til for det meste som to individer utenfor motparten i forhandlingene, lærerne. Det blir brukt egennavn, ”Erlend S. Stensø” og ”Geir Røsvoll” (1), pronomensfraser, ”de samme to herrer” (2) og ”de to” (3, 5 og 6) og det personlige pronomenet ”de” (8). De blir satt sammen med lærergruppen ved ett enkelt tilfelle hvor Sundnes mener at det bør ikke overraske lærere i norsk skole at forhandlingsmotparter har ulike prioriteringer (4). KS representerer skoleledelsen og derfor er det naturlig at skoleledelsen blir skilt fra lærerne slik at de blir motsetningspar: to parter som forhandler (4), ledelse og ansatte (14) og de som har ansvaret for resultatene (14). Men skoleledelsen og lærerne blir også satt sammen som en gruppe utenfor KS: Sundnes hevder at KS erkjenner at den viktigste kompetansen om skolen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere (10).

Det er ikke i hovedsak lærernes generelle syn som blir kritisert i denne teksten, men de to individene som har skrevet to kritiske innlegg. Men de blir stilt sammen med de andre lærerne ved et tilfelle, samtidig som de to er sentrale representanter for Utdanningsforbundet - som igjen representerer lærerne. Det at KS og lærerne gjennomgående blir satt opp som motsetningspar i teksten er passende for saken: forhandlinger. Men det skaper også avstand mellom partene. Det burde ha vært noe som vekket tillit til at KS forstår lærernes standpunkt siden KS fremmer dialog og konstruktivt samarbeid. Det er dermed noe som skurrer i innholdsmomentene, og er med på å skade ethosen til avsender.

5.2.3. *Aptum*

For å vurdere hvor høvelig denne teksten er må man se på teksten og ta hensyn til de ulike delene av situasjonen som den ble skapt i. Man skiller her mellom *intern- og ekstern høvelighet*. Den interne høveligheten handler om balansen mellom tekstens ulike deler og fordelingen av de forskjellige bevismidlene *ethos*, *pathos* og *logos*. Mens den eksterne høveligheten tar hensyn til situasjonen, emnet og tilhørerne. Forholdet mellom de ulike delene i teksters interne- og eksterne høvelighet blir illustrert i to pentagrammer som er beskrevet i teorikapittelet.

5.2.3.1. Intern høvelighet

Figur 6: Illustrasjon av intern høvelighet

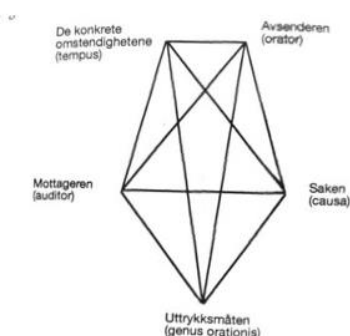
For å vurdere den interne høveligheten må man se på balansen mellom tekstens ulike bestanddeler. Pentagrammet for intern høvelighet lister opp fem punkter: *saken*, *innhold*, *organiseringen*, *uttrykksmåte* og *presentasjon*. Siden dette er en skriftlig tekst, er det ikke relevant å kommentere presentasjon.

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og Utdanningsforbundet. Innholdet i teksten går ut på å tilbakvise motstanderes kritikk og gjøre klart hva KS' intensjoner er.

Organiseringen av teksten er formet som et debattinnlegg, det er kort, «to-the-point» og med få punkter. Uttrykksmåten i teksten kan sies å være i en mellomstil.

Man kan starte med å se på organiseringen av teksten, som overordnet kan beskrives som et debattinnlegg. Går man inn i teksten er det lett å se at teksten er todelt, hvor den første delen blir brukt til å forsøke å motbevise anklager og påstander rettet mot KS, og den andre delen blir brukt til å forklare KS' intensjon med endringene de foreslår. Innholdet, uttrykksmåten og organiseringen av teksten er høvelig i forhold til hverandre fordi disse delene er godt tilpasset hverandre med tanke på sjangerkonvensjoner for debattinnlegg. Disse delene har også et høvelig forhold til saken som var en offentlig debatt hvor motstanders innlegg også blir publisert i samme type fora.

5.2.3.2. Ekstern høvelighet

Figur 7: Illustrasjon av ekstern høvelighet

For å vurdere den eksterne høveligheten må man se på balansen mellom de ulike delene av situasjonen. Pentagrammet for ekstern høvelighet lister opp fem punkter: *saken*, *de konkrete omstendighetene*, *avsenderen*, *uttrykksmåten* og *mottakerne*.

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og Utdanningsforbundet og de konkrete omstendighetene gjelder at to ledere i Utdanningsforbundet i Trondheim har rettet kritikk mot KS i media. Uttrykksmåten i ekstern høvelighet deles i to deler, sjanger og stil. Sjangeren er som tidligere nevnt debattinnlegg. Avsenderen til teksten er direktør for arbeidsliv i KS, Per Kristian Sundnes og mottakerne kan sies å være de to «herrene» det blir referert til, lærerne og fylkeskommune- og kommunepolitikere som forholder seg til KS for arbeidsgiverorganisasjon.

Man kan ta utgangspunkt i uttrykksmåten, sjangeren debattinnlegg. Det er et høvelig forhold mellom denne uttrykksmåten og de konkrete omstendighetene fordi den er et motsvar i en pågående debatt om saken, hvor kritikk har blitt rettet mot KS i samme fora. Det er høvelig at det er Sundnes som skriver dette innlegget fordi det er han som er talsmann for KS i disse forhandlingene. Teksten som debattinnlegg fra Sundnes er også høvelig overfor mottakerne fordi diskusjon/dialog bringer frem synspunkter i en offentlig debatt som er med på å bringe informasjon og synspunkter fram i lyset.

Det er to ting som kan sies å være problematisk med tanke på den eksterne høveligheten til denne teksten når det gjelder forholdet mellom uttrykksmåten, avsenderen og mottakerne. For det første kan stilen i tekstens første del karakteriseres som noe aggressiv, sarkastisk og nedlatende overfor de to det blir referert til. Dette er problematisk fordi det kan påvirke hvordan publikum opplever teksten og deres vilje til å løse det påtrengende problemet til KS. Dette gjelder både de to det blir referert til og lærerne som

sympatiserer med dem. For det andre er det problematisk at forhandlingslederen til KS uttaler seg i denne stilen. Det er visse forventninger til offentlige uttalelser fra en person i hans stilling. Disse to punktene blir det skrevet mer om under ethos og pathos.

5.2.4. Pathos

Pathos er et retorisk bevismiddel som kan brukes for å overbevise publikum til å løse det *påtrengende problemet*. Man må derfor ta hensyn til hva slags verdier, interesser og følelser som finnes hos publikum for å kunne bruke det til din fordel.

Publikum	Appell
Stensø og Røsvoll	En følelse av at de har tatt feil av KS
Lærerne	KS har tillit til deres kompetanse

Tabell 7: Oversikt over appeller i «KS og lærernes arbeidstid»

Hos de to forfatterne kan det tenkes at han forsøker å vekke en følelse av å ta feil og å ha dummet seg ut. Ordvalget i tekstens første del kan insinuere at de to lederne er ignorante når det gjelder saken de skriver om. Dette gjelder spesielt der Sundnes hevder at det er ingenting, verken i dette eller tidligere innlegg som tyder på at de to er spesielt opptatt av hva KS faktisk arbeider med (5). Det blir også antydnet at de ikke klarer å bygge opp et holdbart argument for sin egen sak der Sundnes hevder at Stensø og Røsvoll mener at det de påstår verken trenger dokumentasjon eller argumentasjon (8). Dette er eksempler på hva som kan oppfattes som en nedsettende bruk av ord.

Hos lærerne kan man tenke seg at han forsøker å vekke følelser av at KS har tillit til at de har kompetanse til å påvirke kvaliteten i skolen gjennom lokale avtaler, dialog og konstruktivt samarbeid med skoleledelsen, samt at det er et behov for forandring i avtaleverket. Dette gjør han ved å hevde at den viktigste kompetansen om skolen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere (10). Videre hevder han at det er nettopp derfor KS ikke ønsker å fortsette med en sentral avtale som regulerer hvordan skoledagen skal legges opp og hvordan ressursene skal utnyttes på hver eneste skole i Norge (11). Dette blir gjort ved å bruke positivt ladede ord hvor de det omtales blir behandlet med respekt: den viktigste *kompetansen* om skolen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere (10). Det kan også tenkes at Sundnes forsøker å skape avstand mellom de to forfatterne og resten av lærerne, dette kan tolkes ut fra de grammatiske pronomenene som blir brukt i innlegget som er beskrevet i del 5.2.2.2.

5.2.5. Ethos

Ethos er et retorisk bevismiddel som gjelder talerens karaktertrekk som avgjør om publikum finner taleren troverdig. Den antikke retorikken lister opp tre karaktertrekk som gjør en taler troverdig: *forstandighet*, *dyd* og *velvilje*. Videre er det ulike typer ethos som blir beskrevet i den moderne retorikken: *innledende-*, *avledet-* og *endelig ethos*.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	Kunnskap om gode resultater i skolen	Troverdig for de uten fortrolighetskunnskap Lite troverdig for dem med fortrolighetskunnskap
<i>Velvilje</i>	Ønsker et debattklima hvor det er aksept for motpartens synspunkter	Lite troverdig fordi han ikke viser dette selv

Tabell 8: Oversikt over ethos i «KS og lærernes arbeidstid»

Den innledede ethosen til Sundnes er preget av de to forfatterens tydelige, dårlige oppfatning av Sundnes. Denne oppfatningen er knyttet til forståelsen av hva slags konsekvenser endringene vil ha på kvaliteten i skolen. Mange lærere var heller ikke begeistret for endringsforslagene som ble presentert av KS. Dette burde Sundnes ha tatt hensyn til da han skrev dette debattinnlegget. For å kunne løse det påtrengende problemet er han nødt til å virke troverdig i avledet- og endelig ethos gjennom å vise forstandighet, dyd og velvilje.

Sundnes' avlede ethos i tekstens første del er preget av at han kan fremstå som kritisk, nedlatende og motvillig til å se motpartens synspunkter. Han kan virke provosert over de konkrete omstendighetene han befinner seg i. Det er forståelig at han kan være oppgitt eller frustrert over at motparten ikke setter seg inn i hva KS' intensjoner er, men det er ikke alltid det lønner seg å være «seg selv». Man burde oppføre seg slik det høver seg i situasjonen. Som direktør og forhandlingsleder i KS burde han uttale seg i en mer objektiv og profesjonell tone og stil. Han sier selv at det ikke bør overraske lærere i norsk skole at to parter som forhandler har ulike prioriteringer (4). For å vise velvilje overfor publikum burde han ha gått foran med et godt eksempel og vist forståelse for motpartens synspunkt. Dette skader trolig troverdigheten til Sundnes.

Sundnes' avlede ethos i tekstens andre del er preget av at han forsøker å vise forstandighet når det gjelder hvordan man kan skape gode resultater i skolen. Her legger han opp argumentasjonen i tråd med hva NPM mener må ligge til grunn for kvalitet i skolen. Dette er doxa, eller den virkelighetsoppfatningen, som KS handler ut ifra. I denne delen er stilen og tonen objektiv og profesjonell og er trolig egnet til å virke troverdig for dem som er

enige i KS' syn på kvalitet i skolen. Men det er viktig at avsender tilpasser ytringen sin til publikum. Noen deler av publikum har i denne saken en annen doxa, eller virkelighetsoppfatning, av hva som er kvalitet i skolen. Publikum kan sies å ha andre verdier, interesser og følelser enn avsender grunnet deres fortrolighetskunnskap når det gjelder skolehverdagen. Forstandigheten som Sundnes viser i denne teksten virker trolig ikke troverdig overfor publikum med mindre de er enige med KS i hva som blir sett på som gode resultater i skolen.

Sundnes' endelige ethos er trolig ikke egnet til å virke troverdig overfor publikummet som består av lærere. Dette er på grunn av manglende velvilje og forstandighet. Sundnes viser ikke forståelse for motpartens synspunkter og dette bidrar til å skape avstand mellom KS og lærerne, framfor identifikasjon.

5.2.6. Samlet vurdering av teksten

Teksten «KS og lærernes arbeidstid» har både heldige og mindre heldige elementer ved seg. I denne delen vil de positive sidene ved teksten bli oppsummert før de delene som kan karakteriseres som negative. De negative sidene vil bli etterfulgt av forslag til hva som kunne ha blitt gjort annerledes.

Teksten har fem elementer som kan karakteriseres som positive for det påtrengende problemet Sundnes forsøker å løse i teksten. For det første har teksten en god intern høvelighet ved at det er en god balanse mellom tekstens bestanddeler. Teksten har også en viss ekstern høvelighet med tanke på uttrykkets art, konkrete omstendigheter, sak, avsender og mottakere. For det andre bruker Sundnes mange gode retoriske virkemidler i argumentasjonen sin som å knytte- og løse opp forbindelser og basere argumentasjonen på virkeligheten, samt å forsøke å skape en virkelighet gjennom induktiv argumentasjon. Det kan forøvrig diskuteres hvor vellykket denne argumentasjonen er. For det tredje forsøker Sundnes å skape avstand mellom de to forfatterne det blir referert til og resten av lærerne, men med unntak. For det fjerde forsøker Sundnes å vekke en følelse av at KS har tillit til lærerne. Endelig virker han forstandig og troverdig når han forklarer KS' intensjoner i tekstens andre del. Men trolig faller dette allikevel sammen ved at han ikke baserer argumentasjonen på lærernes doxa.

Teksten har fem elementer som kan karakteriseres som negative for det påtrengende problemet som Sundnes forsøker å løse. For det første svarer han ikke på kritikken. Han avfeier den som feilaktig, og skifter tema fra *tid* til *gode resultater* når han forsøker å forsvare KS standpunkt i konflikten. For det andre begår han samme feil som han anklager Stensø og

Røsvoll for - ikke å begrunne påstandene sine. For det tredje er det et uklart skille mellom lærere og skoleledelse i teksten. For det fjerde har teksten dårlig ekstern høvelighet med tanke på stil, avsender og mottakere. Dette skader avsenders ethos og påvirker trolig publikum på en negativ måte. Endelig identifiserer ikke Sundnes seg med publikum. Han viser ikke velvilje eller spesialisert forstandighet overfor publikum, noe som betyr at han ikke forsøker å forstå lærernes doxa. Dette resulterer trolig i et lite troverdig endelig ethos og avstand mellom avsender og mottakere. Det kan bidra til at publikum ikke skjønner at det finnes et påtrengende problem og at det trenger en løsning.

Når det gjelder hva Sundnes eventuelt kunne ha gjort annerledes i dette innlegget er det flere ting han kunne ha gjort. For det første burde han hatt en mer objektiv og imøtekommende stil og tone i innleggets første del. Da hadde det muligens ikke ha virket like provoserende. For det andre burde Sundnes ha forsøkt å nærme seg lærerne og lærerorganisasjonene i den andre delen. Her burde han for det første ha startet innlegget med å bruke identifikasjon. Her kunne han ha tatt utgangspunkt i felles grunn, noe alle er enige om, for eksempel et ønske om kvalitet i skolen. For det andre kunne han ha tatt mer hensyn til lærernes doxa ved å vise forståelse for deres synspunkter. I dette tilfellet er det snakk om å sikre *tid* til viktige arbeidsoppgaver. I lærernes doxa er det nødvendigvis ikke gitt at et ønske om gode resultater og tiltak som fremmer dette garanterer nok tid til viktige arbeidsoppgaver tilknyttet oppfølging av elever og tilpasset undervisning. Sundnes burde ha anerkjent dette argumentet og forklart hvordan tid til viktige arbeidsoppgaver vil bli bevart gjennom KS' forslag. Etter dette kunne han ha forklart KS' doxa, hva som ligger bak deres synspunkter, og forklare hvorfor de mener det er nødvendig med endringer.

5.3. «Ingen krig mot lærerne» (Helgesen, 2014 a)

5.3.1. Retorisk situasjon

Dette er en tekst som er skrevet på grunn av et *påtrengende problem* som er skapt av to tidligere skrevne tekster. John Arne Markussen, ansvarlig redaktør i Dagbladet, skrev en leder som handlet om bruddet i forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene (Markussen, 2014). Og Stein Aabø, kommentator i Dagbladet hadde skrevet en helsides kommentarartikkel om bruddet. I lederen redegjør Markussen for bruddet og synspunktet til KS og Utdanningsforbundet. For å avslutte innlegget trakk han partiet Høyre inn i konflikten på denne måten:

EN KONFLIKT KAN også komme til å ramme partiet Høyre politisk. Selv om regjeringen ikke direkte er part i forhandlingene, har KS en valgt leder fra Høyre, Gunn Marit Helgesen. Hun har åpenbart bestemt seg for å tvinge lærerne i kne. Kan hende lykkes hun i det, men det kan bli en dyrekjøpt seier (Markussen, 2014).

Det kan virke som om Helgesen tolker dette slik at KS' syn i forhandlingene om lærernes arbeidstid er styrt ut ifra Høyres politikk (vedlegg 5, sekvens 2). Dette påtrengende problemet må dermed løses ved å tilbakevise at KS' syn i forhandlingene er farget av Høyres politikk. Som i forrige tekst kan de ulike publikumsgruppene sies å være lærerne, lærerorganisasjonene og fylkeskommune- og kommunepolitikere. I tillegg kan de to skribentene regnes som en publikumsgruppe.

Teksten kan deles inn i to tematiske deler. Det første temaet går ut på å tilbakevise at politikken er farget av Høyres politikk og redegjøre for forhandlingsmandatet til KS. Dette gjøres ved å hevde at det som skrives i lederen er «tøv» (3). Videre hevder Helgesen at KS mente akkurat det samme under forrige styreleder og forklarer hvordan forhandlingsmandatene blir gitt i KS (4), før hun forklarer hvorfor det forrige styret ikke gjennomførte endringene (5 og 6). Det andre temaet går ut på å redegjøre for KS' standpunkter. Her forsøker Helgesen å *løse opp forbindelsen* mellom de karikaturene som har blitt tegnet av KS i media og virkeligheten. Dette gjør hun ved å først ta tak i de kravene hun mener KS har blitt tillagt i media. Dette løser hun ved å forklare hva KS ikke har krevd i forhandlingene (8-11). Videre tar hun tak i hva mange mente ble konsekvensen av at skolelederne får større rom til å lede: «et målbevisst arbeid med å ødelegge sin skole og gjøre hverdagen uutholdelig for lærerne» (14). Dette forsøker hun å løse ved å forklare KS' syn på saken før hun forklarer hva som vil bli de reelle konsekvensene av KS' forslag.

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	John Arne Markussen, ansvarlig redaktør i Dagbladet
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Hevdet at KS' syn i forhandlingene om lærernes arbeidstid er styrt av Høyres politikk
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Dagbladet
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Leder
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Sverte KS

Tabell 9: *Motivanalyse i «Ingen krig mot lærerne»*

I denne teksten er det *aktør* og *handling* som er tillagt mest vekt. Det er mye fokus på Markussen og hans tilknytning til Dagbladet og at det han hevder er feil. *Scenen* for handlingen er i Dagbladet, 26. januar 2014, *middelet* som er brukt er sjangeren leder og *formålet* kan sies å være å sverte KS fordi «Dagbladet gjør mye for å bygge opp under den voldsomme ordbruken fra en del lærere» (7).

5.3.2. Tekstens argumentasjon

Overfor ble teksten delt i to deler: tema 1 redegjørelse for forhandlingsmandatet og tema 2 KS' standpunkter. *Argumentasjonen* følger også disse to temaene og analysen vil ta utgangspunkt i denne inndelingen.

5.3.2.1. Tema 1: redegjørelse for forhandlingsmandatet

Argumentasjonen i denne delen av teksten går i hovedsak ut på å løse opp forbindelsen mellom Dagbladets kommentators anklage og hva KS anser som virkeligheten.

Argumentasjonsteknikkene som blir brukt er illustrert i tabellen nedenfor og blir nærmere forklart i avsnittene under.

Tema 1: tilbakevise anklage og redegjørelse for forhandlingsmandatet		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Knytte en forbindelse: basere argumentasjonen på virkeligheten: forene elementer som eksisterer sammen</i>	<i>Knytter</i> Markussen til ytringene sine (2)	
<i>Løse opp en forbindelse: definisjon</i>	Kontrasterer Markussens beskrivelse og virkeligheten ved å <i>definere</i> hans utsagn som «tøv» (3)	
<i>Sammenlikning: presedens: likhet og forskjell</i>	<i>Sammenlikner</i> dette KS-styret med det forrige styret <i>Presedens og likhet:</i> «KS mente akkurat det samme under forrige styreleder» (4) <i>Forskjell:</i> KS og lærerorg. ble enige om å forlenge avtalen ut 2013 (5)	Egnet til å overbevise om at KS' syn ikke er farget av styreleders partitilhørighet
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> KS og lærerorg. ble enige om å forlenge den gjeldende avtalen	

	<i>Virkning:</i> Nye forhandlinger nå	
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> KS-styret har behandlet temaet grundig og blitt enige (4) <i>Virkning:</i> KS-forhandlerne har fått mandat til å forhandle om lærernes arbeidstid (4)	Egnet til å <i>løse opp forbindelsen</i> mellom anklagen og virkeligheten bak KS syn i forhandlingene Skaper en <i>selvmotsigelse</i>
<i>Sammenlikning: selvmotsigelse</i>	KS-styret består av medlemmer fra flere politiske partier. Dersom alle disse skal være enige, er det ikke samtidig mulig at KS styres av Høyres politikk.	<i>Løser opp forbindelsen</i> mellom KS og Høyres politikk

Tabell 10: Oversikt over argumentasjon for tema 1 i «Ingen krig mot lærerne»

For å løse opp forbindelsen mellom Markussens anklage om at KS' standpunkt i forhandlingene om lærernes arbeidstid er styrt av Høyres politikk og KS' virkelighet, *knytter* Helgesen først *en forbindelse* mellom Markussen og anklagen (2). Hun løser opp forbindelsen mellom anklagen og virkeligheten ved å først *definere* deDrm som «tøv» (3). For å forankre denne definisjonen *sammenlikner* hun det daværende KS-styret med styret som satt før dem. Dette kalles *presedens*, et retorisk virkemiddel som baserer seg på tidligere, liknende hendelser som legger grunnlag for saken det er snakk om. *Likheten* det blir referert til her er at «KS mente akkurat det samme under forrige styreleder» (4). For å forklare hva som er annerledes i disse forhandlingene bruker hun *forskjeller*. Det at det kun er én forskjell blir forsterket ved å ta i bruk superlativet «[e]neste» (5). Forskjellen går ut på at KS ble enige med lærerorganisasjonene forrige forhandlingsrunde om å forlenge den gjeldende avtalen ut 2013 (5). Dette er også en *årsak* som får *virkingen* at det er nye forhandlinger nå (6). Dette begrunner hun ytterligere ved å hevde at lærerorganisasjonene var fullt klar over KS' posisjoner (7). Dette er en retorisk strategi som er egnet til å overbevise om at anklagen er falsk fordi det blir vist til at KS' syn i disse forhandlingene er en forlengelse av hva det forrige KS-styret arbeidet med.

Videre forklarer Helgesen hva som ligger til grunn for KS' forhandlingsmandat. Her forklarer hun hvordan et slikt mandat blir til ved å bruke årsak og virkning. Årsaken at KS-styret har blitt enige «etter grundig organisasjonsmessig behandling» av temaet har fått virkingen at KS' forhandlingsledere har fått mandat til å forhandle om KS' standpunkter. Dette er en retorisk strategi som er egnet til å løse opp forbindelsen mellom anklagen om at KS' syn i forhandlingene er styrt av Høyres politikk fordi dette skaper en *selvmotsigelse*. Denne selvmotsigelsen går ut på at styret i KS består av medlemmer fra flere partier. Dersom

alle disse skal være enige, er det samtidig ikke mulig at KS-styret blir styrt av Høyres politikk, fordi da hadde Helgesen kun måttet være enig med seg selv.

5.3.2.2. Tema 2: KS' standpunkter

Argumentasjonen i denne delen av teksten går i hovedsak ut på å løse opp forbindelsen mellom «karikaturen» som har blitt tegnet av KS og hva KS' forslag faktisk går ut på. Utgangspunktet for å løse opp forbindelsen er kontrasten mellom hvordan KS blir fremstilt i Dagbladet og blant «en del lærere» og virkeligheten. Argumentasjonsteknikkene som blir brukt er illustrert i tabellen nedenfor og blir nærmere forklart i avsnittene under.

Tema 2: KS' standpunkter		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Knytte en forbindelse</i>	Dagbladet + lærere = voldsom ordbruk (8)	<i>Knytter en forbindelse mellom Dagbladet og lærerne, som setter Dagbladet i opposisjon til KS</i>
<i>Løse opp forbindelse</i>	Kontrasterer med virkeligheten: «Dagbladet gjør [...] svært lite for å opplyse sine lesere om hva som er realiteten i KS' syn» (8)	<i>Løser opp forbindelsen mellom Dagbladets anklager og virkeligheten</i>
<i>Knytte forbindelse: forme virkelighet: eksempler</i>	<i>Eksempler på hva KS ikke krever i forhandlingene:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Utvide fra 39 til 45 uker (10) - 37, 5 timer per uke (11) - Mindre tid til forberedelser og etterarbeid (12) 	
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Sentral arbeidstidsavtale (14) <i>Virkning:</i> Til hinder for å finne gode løsninger (14)	
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Skoleledere får større rom for å lede (15) <i>Virkning:</i> Målbevisst arbeid med å ødelegge skolen (15)	<i>Falsk årsak og virkning</i>
<i>Premiss som relaterer seg til virkeligheten: antakelse + motsigelse</i>	<i>Antakelser + motsigelse:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Ingen tro på at skolelederne ønsker en konfliktfylt hverdag (16) - KS tror realiteten er stikk motsatt (17) - Vi tror skolelederne er opptatt av å skape en best mulig skole (18) 	
<i>Knytte en forbindelse: forme virkelighet: analogi</i> <i>Retoriske spørsmål</i>	<i>Analogi:</i> Likhet mellom lærer- og journalistyrket: spesielle yrker (19 og 21) <ul style="list-style-type: none"> - Mener Dagbladet at norske aviser ville bli bedre om vi hadde én skiftordning som var sentralt bestemt og som gjaldt for alle aviser? (22) - Mener Dagbladet redaktørene ser det som sin fremste oppgave å ødelegge sine aviser, i konstant konflikt med sine ansatte? (23) 	<i>Egnet til å virke overbevisende fordi det er lett å se overføringsverdien</i>

<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> KS' forslag</p> <p><i>Virkninger:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Noen vil fortsette som i dag (27) - Noen vil velge andre løsninger (29) 	<i>Knytte en forbindelse</i>
<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ødelegge skolen + krig mot lærerne (30) - Å vise respekt for den kompetansen som finnes i norsk skole og på norske skoler (31) 	<i>Løse opp forbindelse:</i> KS' forslag ≠ å ødelegge skolen og krig mot lærerne

Tabell 11: Oversikt over argumentasjon for tema 2 i «Ingen krig mot lærerne»

Når det gjelder tekstens andre tema forsøker Helgesen å løse opp forbindelsen mellom «karikaturen» (13) som har blitt tegnet av KS' standpunkter og virkeligheten. Dette gjør hun i tre steg. Det første steget går ut på å knytte en forbindelse mellom Dagbladet og lærerne. På denne måten setter hun Dagbladet i opposisjon med KS. Videre løser hun opp forbindelsen mellom hva opposisjonen sier og virkeligheten ved å påstå at Dagbladet ikke opplyser sine lesere om «realiteten i KS' syn» (8). For å underbygge denne påstanden gjengir hun eksempelvis hva opposisjonen hevder at KS mener, ved å gi tre *eksempler* på hva KS ikke går inn for (10-12). Disse eksemplene følges opp med en påstand om at denne «karikaturen [...] likner lite på virkeligheten» (13). Dette blir igjen begrunnet med årsak og virkning. Helgesen hevder at den sentrale arbeidstidsavtalen gir virkningen å være til hinder for å finne gode løsninger (14).

Det andre steget går ut på forklare hva opposisjonen mener vil være virkningen av KS' forslag og å tilbakevise dette. Her bruker hun først årsak og virkning for å illustrere hva de mener. Årsaken at skolelederne får større mulighet til å lede vil gi virkningen å starte et «målbevisst arbeid med å ødelegge sin skole og gjøre hverdagen uutholdelig for lærerne» (15). Helgesen forsøker å motbevise dette forholdet ved å anta to saker. For det første tror ikke KS at skolelederne ønsker en «konfliktfylt hverdag» (16). For det andre tror KS at skolelederne «er opptatt av å skape en best mulig skole» (18). Dette fungerer også som en *motsigelse*, fordi det er en motsetning mellom opposisjonens og KS' syn på virkningen av KS' forslag. Dette blir fremhevet av «[v]i tror realiteten er stikk motsatt» (17).

For å begrunne påstanden om at skolelederne ønsker en best mulig skole bruker Helgesen en *analogi*. En analogi er et retorisk virkemiddel hvor man bruker noe kjent for å belyse noe annet. Ved å ta i bruk en slik analogi kan man la mottakeren trekke en analogislutning. Dette er en slutning som går ut «fra det at ting eller forhold er like i noen henseender, til at de er like også i andre henseender» (Store norske leksikon, 2009). Helgesen viser Helgesen til likheten mellom læreryrket og journalistyrket. Likheten går ut på at begge

er spesielle yrker (19 og 21). Dette følges videre opp med to retoriske spørsmål knyttet til journalistyrket og arbeidstidsordning samt ledere med rom for ledelse. Hvis opposisjonen skulle hatt rett i sin fremstilling av virkeligheten hadde de måttet svare ja på disse retoriske spørsmålene. Helgesen tar det for gitt av svaret på spørsmålene er nei, fordi hun mener spørsmålene er «meningsløse» (24).

Det tredje og siste steget går ut på å forklare hva som er konsekvensene av KS' syn. Dette gjøres ved å sette opp et årsaks- og virkningsforhold. Årsaken KS' forslag vil gi to virkninger. Den ene virkningen vil være at «[n]oen skoler vil sikkert fortsette akkurat som i dag» (27), mens den andre virkningen vil være at andre skoler vil «velge andre løsninger» (29). I et siste forsøk på å løse opp forbindelsen mellom «karikaturene» av KS (13) og virkeligheten setter hun opp en motsigelse som avslutning. Helgesen hevder at virkningen av KS' forslag ikke er «å ødelegge skolen, og det er ikke å gå til krig mot lærerne. Det er tvert imot å vise respekt» for skolen (30 og 31).

5.3.4. *Aptum*

5.3.4.1. *Intern høvelighet*

I denne teksten gjelder saken forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene. Innholdet i teksten går ut på å tilbakevise at KS' syn i forhandlingene er styrt av Høyres politikk og redegjøre for KS' standpunkter. Organiseringen av teksten er formet som et debattinnlegg. Uttrykksmåten i teksten kan sies å være i en mellomstil.

5.3.4.2. *Ekstern høvelighet*

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene og de konkrete omstendighetene gjelder at KS har blitt kritisert og anklaget for å være farget av Høyres politikk av Stein Aabø. Uttrykksmåten i ekstern høvelighet deles i to deler, sjanger og stil. Sjangeren er som tidligere nevnt debattinnlegg. Stilen i innlegget er nøktern og profesjonell. Avsenderen til teksten er styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen og mottakerne kan sies å være lærere, lærerorganisasjoner og fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Man kan ta utgangspunkt i uttrykksmåten, sjangeren debattinnlegg. Det er et høvelig forhold mellom denne uttrykksmåten og de konkrete omstendighetene fordi den er et motsvar i en pågående debatt om saken, hvor kritikk har blitt rettet mot KS i samme fora. Om det er

høvelig at det er Helgesen som skriver dette innlegget kan diskuteres. Men det er henne ved navn som har blitt omtalt i det innlegget av Jahren som refereres til først i teksten. Derfor kan man si at det er høvelig at det er Helgesen som skriver dette innlegget. Innlegget er også høvelig overfor mottakerne.

5.3.5. Pathos

Tar man utgangspunkt i tittelen på denne teksten – «Ingen krig mot lærerne» – er det nærliggende å tro at Helgesen forsøker å skape en følelse av forsoning. For å klare å skape denne følelsen, eller virkningen, er hun nødt til å ta i bruk appeller som treffer de ulike publikumsgruppene. I denne teksten er det tre tydelige appeller som trolig er egnet til å treffe alle de tre *retoriske publikumsgruppene*: lærerne, lærerorganisasjonene og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Appellformene er illustrert i tabellen nedenfor og blir nærmere forklart i avsnittene under.

Publikum	Appell
<ul style="list-style-type: none"> - Lærerne - Lærerorganisasjonene - Fylkeskommune- og kommunepolitikere 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ingen krig mot lærerne (1) - Tilbakevise den «karikaturen» (13) som har blitt tegnet av KS' standpunkter 2) KS er ikke påvirket av Høyres politikk (3) - Forklarer prosessene bak KS' beslutninger (4) 3) KS har gode intensjoner bak avtaleforslaget - Tar «på alvor tydelige tilbakemeldinger» (14)

Tabell 12: Oversikt over appeller i «Ingen krig mot lærerne»

Den første appellen går ut på å skape en følelse av at KS ikke forsøker å føre en «krig med lærerne» (1). Denne appellen blir støttet av å forklare at den «karikaturen» (13) som har blitt tegnet av KS i media ikke stemmer ved å forklare hva KS ikke har krevd i forhandlingene (9-12). Den andre appellen handler om å skape en følelse av at KS ikke er påvirket av Høyres politikk (2-3). For å bygge opp under dette forklarer hun at det forrige KS-styret mente det samme og forklarer videre hvordan KS-styret arbeider (4). Den tredje appellen dreier seg om å skape en følelse av at KS har gode intensjoner med forslaget sitt. Denne appellen blir støttet av at KS tar «på alvor tydelige tilbakemeldinger» om at den eksisterende avtalen hindrer gode løsninger for elever og lærere (14).

5.3.6. Ethos

Helgesens *innledende ethos* er trolig påvirket av mediebildet i tidsrommet før denne teksten ble skrevet. Hun tar selv i bruk ordet «krig» (1) i tittelen, og dette kan stemme overens med mange av tekstene som var synlige i media som også brukte ord som er relatert til slagsmål og krigføring. I *Vårt Land* kunne man lese overskriften «Kampklare lærere» (Lerø, 2014 a). Og i *Klassekampen* kunne man lese om at «Lærerne er for tida i strid med arbeidsgiverorganisasjonen KS om deres arbeidstid» (Tjora, 2014). For å løse det påtrengende problemet var Helgesen nødt til å ta hensyn til dette og vise de tre karaktertrekkene *forstandighet*, *dyd* og *velvilje*. De ulike karaktertrekkene blir illustrert i tabellen nedenfor og forklart nærmere i avsnittene under.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	- Forklarer hvordan KS arbeider uavhengig av partipolitikk (4)	Overbevisende og troverdig
<i>Dydighet</i>	- Ønsker løsninger som er til det beste for lærere og elever (14) - Vil skape en best mulig skole for elever, lærere og samfunn (18) - Respekterer kompetansen i skolen (31)	- Troverdig - Lite troverdig - Troverdig
<i>Velvilje</i>	- Vil hjelpe leserne med å forstå hva KS ikke går inn for (9) - Tydelige forklaringer	- Troverdig - Troverdig

Tabell 13: Oversikt over *ethos* i «Ingen krig mot lærerne»

Teksten er egnet til å gi Helgesen en god *avledet ethos*. Dette kommer av at hun kan virke troverdig overfor publikum ved å vise *forstandighet*, *dyd* og *velvilje* gjennom teksten. Hun kan sies å vise *forstandighet* ved å gi en god forklaring på hvordan KS arbeider uavhengig av partipolitikk (4). Dette er egnet til å virke troverdig fordi hun gir en tydelig forklaring i en profesjonell tone med spesialisert språk. Eksempler på spesialisert språkbruk er «et samlet hovedstyre», «mandat» og «grundig organisasjonsmessig behandling» (4). Sammen med bruk av *presedens* er dette trolig troverdig overfor mottakerne.

Hun viser *dydighet* å fremheve at KS har gode intensjoner med avtaleforslaget sitt. For det første hevder hun at KS ønsker løsninger som er til det beste for lærere og elever (14). Dette blir støttet av at Helgesen forklarer at KS' handlinger er basert på «tydelige tilbakemeldinger» om at «den sentrale avtalen [er] et hinder for å finne» gode løsninger (14). For det andre kommer det fram av teksten at KS ønsker å skape en best mulig skole for elever (18). Dette blir underbygget av at KS «tror» at skoleledere ikke vil ødelegge skolen om de får styringsrett (17). Ordet «tror» (17) er trolig ikke egnet til å få dette til å virke svært troverdig.

Endelig hevder Helgesen at KS respekterer kompetansen i skolen (31). Dette er egnet til å virke troverdig fordi KS overlater til de enkelte skolene å finne fram til gode løsninger på egen hånd.

Helgesen viser velvilje overfor leserne på to måter i teksten. For det første ønsker hun å oppklare vrangforestillinger ved å «hjelp» leserne til å forstå hva KS «ikke går inn for» i forhandlingene (9). For det andre gir hun tydelige og gode forklaringer gjennom hele teksten som er lette å følge. I tillegg til at dette trolig er et troverdig karaktertrekk er det også egnet til å fremstille Helgesen som en forstandig skribent.

5.3.7. Samlet vurdering av teksten

I tekstens første tema forsøker Helgesen å overbevise om at KS' handlinger ikke er styrt av partipolitikk. Her bruker hun en argumentasjon basert på presedens. Dette er en retorisk strategi som er egnet til å overbevise om at anklagen er falsk fordi det blir vist til at KS' syn i disse forhandlingene er en forlengelse av hva det forrige KS-styret arbeidet med.

Videre forklarer hun hva som ligger til grunn for KS' forhandlingsmandat. Dette er en retorisk strategi som er egnet til å *løse opp forbindelsen* mellom anklagen om at KS' syn i forhandlingene er styrt av Høyres politikk fordi dette skaper en *selvmotsigelse*. Denne *selvmotsigelsen* går ut på at styret i KS består av medlemmer fra flere partier. Dersom alle disse skal være enige er det samtidig ikke mulig at KS-styret blir styrt av Høyres politikk, fordi da hadde Helgesen kun måttet være enig med seg selv.

I tekstens andre tema forsøker hun å løse opp forbindelsen mellom den «karikaturen» som er tegnet av KS' standpunkter i media og virkeligheten. Her forklarer hun hva KS ikke går inn for i forhandlingene og forsøker å motbevise argumentasjonen til opposisjonen. Hovedargumentet er en analogi som dreier seg om likhet mellom lærer- og journalistyrket. Dette er en retorisk strategi som er egnet til å virke overbevisende fordi det er lett å se overføringsverdien i analogien. Men det som er lett å glemme er at en avis er en konkurranseutsatt bransje som er sterkt preget av mål- og resultatstyring og som lever av profitt. Det gjør ikke skolen. Den er avhengig av at fylkeskommunene og kommunene avsetter nok penger til dem budsjettene. Det er disse budsjettene som kan ødelegge skolene og gjøre hverdagen til lærerne dårligere hvis skoleeierne kan tvinge skolelederne til å gjennomføre deres budsjettpolitikk.

5.4. «Må tilpasses skolens behov» (Helgesen, 2014 b)

5.4.1. Retorisk situasjon

Denne teksten er skrevet seks dager etter at Utdanningsforbundet og andre fagforbund brøt forhandlingene om lærernes arbeidstid, 24. januar 2014. Det *påtrengende problemet* i denne situasjonen kan sies å være at det var problematisk å få gjennom de forandringene som KS ønsket i lærernes arbeidstid og at forhandlingene ble flyttet til hovedtariffoppgjøret senere på året. KS var dermed nødt til å overbevise om at lærernes arbeidstid må tilpasses hva KS anser som skolens behov. *Publikummet* i denne retoriske situasjonen er de som har mulighet til å løse det påtrengende problemet. Som i de foregående tekstene kan publikumsgruppene sies å være fagforbundene, lærerne og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Disse kan løse problemet ved å bli overbevist om at KS sine endringsforslag i lærernes arbeidstid er nødvendige for å møte skolens behov, og dermed stemme for KS sine endringsforslag i hovedtariffoppgjøret og støtte KS sine forslag innad i kommune-Norge.

Kort fortalt er dette debattinnlegget en kommentar til forhandlingene om lærernes arbeidstid. Det er en tekst i fem deler som blir innledet med en kort beskrivelse av forhandlingene og om hvordan disse ble opplevd fra KS sin side. Forhandlingene blir beskrevet som svært krevende (vedlegg 7, sekvens 4) og at de flyttes over til vårens forhandlinger om ny hovedtariffavtale (6). Det blir hevdet at KS er skuffet over resultatet i forhandlingene, «liten vilje fra organisasjonenes side til å diskutere realiteter» og at det er en så «stor iver etter å lime negative karakteristikk til KS og kommunene» (7). De siste fire delene handler om KS sine standpunkter i forhandlingene og hva de ønsker å oppnå gjennom å endre lærernes arbeidstidsavtale. Her blir det trukket fram mer innflytelse til skolene (10), at arbeidsplassen er viktigst (22) når det gjelder forbedring og utvikling (26), at lærerorganisasjonene har ansvar (31) for å trekke fram ulike synspunkter fra medlemmene sine og mindre sentral overstyring (38).

Som i de forrige tekstene kan man finne hjelp til å forstå det påtrengende problemet i denne situasjonen ved å bruke motivanalysen til Burke:

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	Lærerorganisasjonene
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Brøt forhandlingene
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Forhandlingene
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Motvilje til å diskutere realiteter og språkbruk
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Beholde den sentrale avtalen

Tabell 14: *Motivanalyse i «Må tilpasses skolens behov»*

I denne teksten er det *midler* som er tillagt mest vekt, men det er også lagt vekt på *handling*, *aktør* og *formål*. Handlingen og aktørene som det blir referert til er at lærerorganisasjonene (aktørene) brøt forhandlingene (handling). Hovedformålet kan beskrives som å beholde den eksisterende arbeidstidsavtalen. Et annet formål som kort blir referert til er å heve statusen til læreryrket (28). Midlene som blir brukt er abstrakte. Det første går ut på vilje, i dette tilfellet motvilje fra lærerorganisasjonenes side til å diskutere realiteter (7) og motvilje til å skape en arena for å få fram uenighet blant medlemmer i lærerorganisasjonene, fordi det er skapt et debattklima som ikke frister til motforestillinger (36). Det andre middelet dreier seg om språkbruk. Helgesen hevder at det er stor iver etter å lime negative karakteristikk til KS og kommunene (7), at det blir praktisert aggressiv ordbruk og at KS' synspunkter systematisk blir forvrengt (21). Ut ifra dette kan man tolke motivet til Helgesen som å fremstille det slik at lærerorganisasjonenes fremferd og holdninger var avgjørende for bruddet i forhandlingene.

5.4.2. Tekstens argumentasjon

5.4.2.1. Tema 1: dårlig debattkultur

Når det gjelder det ene hovedtemaet i teksten, dårlig debattkultur, blir det anvendt en *argumentasjon* som forsøker å sette KS i et godt lys. Her blir det hovedsakelig forsøkt å *knytte forbindelser* mellom KS og dydighet når det gjelder hvordan de har oppført seg i forhandlingene, i motsetning til lærerorganisasjonene. Argumentasjonsteknikkene blir illustrert i tabellen nedenfor og forklart nærmere i avsnittene under.

Tema 1: Dårlig debattkultur		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Forsøk på å forme virkelighet: allerede akseptert virkelighet</i>	Respekt og tillit skal være gjensidig (3)	Forvirrende meningsinnhold Kan virke irrelevant
Avsnitt 2: Holdninger i forhandlingene		

<i>Sammenlikning: forskjell</i>	- KS' holdninger konstruktive (20) - Lærerorg. holdninger destruktive (21)	KS i et godt lys Lærerorg. i dårlig lys
Avsnitt 4: Debattklimaet I forhandlingene		
<i>Definisjon: allerede definert art</i>	Dårlig debattklima (36)	Implisitt sammenlikning
<i>Knytte forbindelse</i>	Lærerorg. holdninger = dårlig debattklima	Lærerorg. i dårlig lys
<i>Løse opp forbindelse</i>	Lærerorg. argumenter ≠ gode demokratiske prosesser	Lærerorg. i dårlig lys

Tabell 15: Oversikt over argumentasjon for tema 1 i «Må tilpasses skolens behov»

I tekstens undertittel forsøker Helgesen å *forme virkelighet* ved å basere argumentasjonen sin på en *allerede akseptert virkelighet*. I dette tilfellet går den allerede aksepterte virkeligheten ut på at respekt og tillit skal være gjensidig. Helgesen hevder at KS har respekt for og tillit til lærerne (2). Det kommer ikke tydelig fram om KS respekterer og stoler på lærerne som profesjonelle forhandlingsmotparter, eller som profesjonsutøvere. Dette har trolig sammenheng med et noe rotete oppsett av selve teksten. Dette blir nærmere kommentert under avsnittet 5.4.4. som beskriver tekstens høvelighet og i vurderingen av teksten.

I tekstens andre avsnitt *sammenlikner* Helgesen KS' og lærerorganisasjonenes holdninger i forhandlingene. *Forskjellene* i partenes holdninger blir illustrert ved å sette dem opp som et motsetningspar hvor KS' holdning i forhandlingene blir karakterisert som konstruktive fordi KS dyrker uenighet og diskusjon (20), mens lærerorganisasjonenes holdning blir karakterisert som destruktive fordi de bruker aggressiv ordbruk og systematisk forvrenger motpartens synspunkter (21). Her blir KS' holdninger fremstilt som mer fordelaktige enn lærerorganisasjonenes holdninger, og Helgesen setter dermed KS i et godt lys og lærerorganisasjonene i et dårlig lys.

I tekstens fjerde avsnitt bruker Helgesen en *allerede definert art av definisjoner* der hun beskriver debattklimaet i forhandlingene. Hun setter forhandlingene inn i gruppen av forhandlinger med et dårlig debattklima. Helgesen argumenterer for at forhandlingene tilhører denne gruppen fordi klimaet er preget av at det ikke frister til motforestillinger blant lærerorganisasjonenes medlemmer (36). Dette kan tolkes antitetisk til at et godt debattklima inviterer til motforestillinger, noe som er fordelaktig. Her blir igjen KS og lærerorganisasjonene sammenliknet ved at de to partene blir satt sammen i et motsetningspar.

Helgesen hevder at lærerorganisasjonene presser kommunepolitikere til å stå opp mot KS ved å offentlig erklære uenighet med KS (34). Videre hevder hun at KS ikke presser lærere som er uenige med lærerorganisasjonene til offentlige uttalelser, samtidig som hun presiserer at det finnes mange av dem (35 og 36). Her blir det knyttet en forbindelse mellom

lærerorganisasjonenes holdninger og det dårlige debattklimaet. En virkning av dette er at det samtidig blir *løst opp en forbindelse* i lærernes argumenter mot KS, ved at det ikke er fordelaktig at alle i en gruppe er enige, fordi at dette ikke bidrar til gode demokratiske prosesser (33). Dette setter igjen lærerorganisasjonene i et dårlig lys fordi de til forskjell fra KS har skapt et debattklima som ikke frister til motforestillinger (36).

5.4.2.2. Tema 2: KS' standpunkter

Når det gjelder tekstens andre hovedtema, KS' standpunkter, blir det brukt argumentasjon som forsøker å overbevise om at den avtalen KS ønsker er bedre enn den sentrale avtalen. For å gjøre dette blir det gjort et forsøk på å basere argumentene på virkeligheten ved å peke på hva som gjør at den nye avtalen øker kvaliteten i opplæringstilbudet og å løse opp forbindelsen mellom den sentrale avtalen og kvalitet i skolen. Argumentasjonsteknikkene blir illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Tema 2: KS' standpunkter		
Faguttrykk	Sekvens og forklaring	Effekt
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Skoleleder har mulighet til å disponere arbeidstid (13)</p> <p><i>Virkning:</i> Kvalitet i opplæringstilbudet (13)</p>	
<i>Premiss som relaterer seg til virkeligheten: antakelse</i>	Ingen skoleleder vil bevisst forringe kvaliteten (15)	Sviker som begrunnelse for årsak og virkning
<i>Identifikasjon</i>	KS har forståelse for lærernes synspunkter (16)	Sviker som begrunnelse for årsak og virkning
<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	KS er uenige med lærerne (19)	Sviker som begrunnelse for årsak og virkning
Avsnitt 3: Arbeidsplassen er viktigst		
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p><i>Vilkår:</i> Ledere som har rom for ledelse (27)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Kvalitet i opplæringen (23)</p>	
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	Forskning (25)	Liten verdi som begrunnelse for vilkår og konsekvens
<i>Identifikasjon: felles grunn</i>	Verdier og interesser: ønsker å heve statusen til læreryrket (28)	Godt – skaper identifikasjon
<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	<p>Statusheving av læreryrket</p> <ul style="list-style-type: none"> - KS: hva som skjer i skolen (30) - Lærerorg: lærerferien (29) 	Uheldig – negative konnotasjoner til lærerorg. synspunkter
Avsnitt 5: Detaljstyring i avtalene		
<i>Sammenlikning: forskjell</i>	<ul style="list-style-type: none"> - KS' forslag: lite detaljstyring (40) - Sentral avtale: mye detaljstyring (41) 	Godt - overbevisende
<i>Løse opp forbindelse</i>	Den sentrale avtalen ≠ frihet til profesjonsutøvelse i læreryrket	Godt - overbevisende

Tabell 16: Oversikt over argumentasjon for tema 2 i «Må tilpasses skolens behov»

I tekstens andre avsnitt blir det forsøkt å overbevise om at den nye avtalen vil bidra til kvalitet i opplæringstilbudet ved å bruke *årsak og virkning* i argumentasjonen. Virkningen, kvalitet i opplæringstilbudet kommer av årsaken å gi skoleleder mulighet til å disponere lærerens arbeidstid ut ifra behovet på skolen (13). Kvalitet i opplæringstilbudet blir definert som rom for samarbeid, kompetanseheving og faglig utvikling, samtidig som det kan gjøre læreren mer tilgjengelig for elevene (14). Dette blir til slutt fulgt opp med en *antakelse* om at Helgesen er helt sikker på at det ikke finnes en eneste skoleleder i Norge som vil benytte en slik anledning til å ødelegge egen skole eller forringe kvaliteten (15). Videre blir det gjort et forsøk på å *identifisere* seg med publikum gjennom å hevde at KS ikke har noen problemer med å se hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale avtalen (16). Dette blir ikke fulgt opp med eksempler på hva KS forstår som lærernes grunner til å beholde den gamle avtalen. Det blir heller satt opp en *motsigelse* mellom KS og lærernes syn på den sentrale avtalen ved å hevde at KS mener at den sentrale avtalen er utdatert og står i veien for å utvikle en best mulig skole (19). Dette forsøket på å sette opp en motsigelse kan sies å svikte langt på vei fordi det ikke blir forklart hva som er motstykket til KS sitt synspunkt.

I tekstens tredje avsnitt blir det argumentert for at arbeidsplassen er det viktigste stedet for forbedring i skolen. Dette blir bygget opp av *vilkår og konsekvens*, for at man skal kunne få konsekvensen kvalitet i opplæringen, må vilkåret at ledere har rom for å utøve ledelse, være på plass (23 og 27). Dette blir begrunnet med *vitnesbyrdet autoritet*, ved å vise til forskning. Dette argumentet har liten vekt fordi det ikke blir vist til hva slags forskning dette er, eller hva det går ut på. Forskingen blir referert til som «mye god forskning» (25). Det blir også fulgt opp med identifikasjon, gjennom å bruke *felles grunn* ved å vise til felles verdier og interesser. Dette blir gjort ved at Helgesen hevder at KS er enige med lærerorganisasjonene i at det er viktig å heve statusen til læreryrket (28). Her blir det igjen satt opp en motsetning mellom hvordan læreryrket skal få en hevet status mellom hva som blir hevdet å være lærerorganisasjonenes syn og KS sitt syn. Ved å hevde at hun blir oppgitt når hun ser lærere som hevder at lærerferien er den viktigste motivasjonen til å søke læreryrket (29), så definerer hun dette til å være lærerorganisasjonenes synspunkt. Motstykket til dette synet er hva som blir definert som KS' synspunkt, at det er det som skjer i skolen og på skolen som skal være den fremste motivasjonen for å jobbe der (30).

I tekstens femte avsnitt blir det argumentert for at den avtalen KS ønsker å få igjennom er bedre enn den sentrale avtalen. Her blir det først brukt en sammenlikning ved å peke på forskjeller mellom de to avtalene. Først blir det hevdet at den foreslåtte avtalen ikke vil styre lærernes arbeidsdag sterkere enn den sentrale avtalen (40). Videre blir det hevdet at

det er den sentrale avtalen som i detalj fastslår hvor mange timer en lærer skal undervise og bruke til andre timeplanfestede aktiviteter (41). Dette blir fulgt opp med et forsøk på å løse opp forbindelsen mellom den sentrale avtalen og frihet til profesjonsutøvelse i læreryrket. Dette blir gjort ved å hevde at den sentrale avtalen ikke viser respekt for lærernes og skoleledernes kompetanse (42).

Argumentasjonen i teksten, «Må tilpasses skolens behov», er i hovedsak preget av to typer argumentasjonsteknikker. Når det gjelder det første temaet i teksten, dårlig debattkultur, blir KS og lærerorganisasjonene sammenliknet ved å bli satt opp som motsetningspar. Det er gjennomgående at KS blir satt i et godt lys, mens lærerorganisasjonene blir satt i et tilsvarende dårlig lys. Dette blir gjort ved fire anledninger. For det første blir KS' og lærerorganisasjonenes holdninger i forhandlingene satt opp mot hverandre. For det andre blir de to partenes bidrag til et godt debattklima sammenliknet. For det tredje blir KS' og lærerorganisasjonenes syn på den sentrale avtalen satt opp mot hverandre. Endelig blir partenes syn på hva som må til for å heve statusen til læreryrket satt opp i et motsetningspar. Denne argumentasjonsteknikken blir styrket ved at Helgesen støtter seg på en allerede akseptert virkelighet, bruk av definisjon og ved å knytte og løse opp forbindelser. Når det gjelder det andre temaet i teksten, KS' synspunkter, går argumentasjonen hovedsakelig ut på å knytte- og løse opp forbindelser. Det blir forsøkt å knytte en forbindelse mellom den avtalen KS foreslår og kvalitet i opplæringstilbudet, og å løse opp forbindelsen mellom den sentrale avtalen og kvalitet i skolen. Denne argumentasjonsteknikken blir supplert med bruk av årsak og virkning, definisjon, antakelse, identifikasjon, sammenlikning, vilkår og konsekvens og vitnesbyrd.

5.4.3. Aptum

5.4.3.1. Intern høvelighet

Saken i denne teksten gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene. *Innholdet* i teksten går ut på å kommentere bruddet i forhandlingene og forklare hva KS' standpunkter i saken er. *Organiseringen av teksten* er formet som et debattinnlegg, det er relativt kort med fire punkter. *Innholdet* i disse punktene er til tider rotete og ikke helt tydelig. *Uttrykksmåten* i teksten hører til en mellomstil.

Hvis man starter med å se på organiseringen av teksten, som overordnet er formet som et debattinnlegg. Overfor delte vi teksten inn i to deler: dårlig debattklima i forhandlingene og KS' synspunkter. Man kan også visuelt dele teksten inn i fem deler, hvor den første delen blir brukt til å introdusere temaet i innlegget og uttrykke skuffelse over bruddet i forhandlingene.

Den andre, tredje og femte delen handler om hva KS ønsker med endringene de foreslår. Og den fjerde delen handler om at lærerorganisasjonene har ansvar for å skape et godt debattklima.

Innholdet, uttrykksmåten og organiseringen av teksten er høvelig i forhold til hverandre fordi disse delene er godt tilpasset hverandre med tanke på sjangerkonvensjoner for debattinnlegg. Allikevel kunne innholdet i punktene vært ryddigere og mer «to-the-point». Teksten fremstår som rotete fordi temaene blandes om hverandre og punkter som tematisk hører sammen er spredt over hele teksten. Et eksempel på dette er det andre temaet: KS' standpunkter. Det fremgår av sekvenseringen hvor spredt disse punktene er da man må lese gjennom sekvens 10-38 for å finne dem. Disse punktene burde vært samlet og oppsummert slik at budskapet hadde kommet tydeligere fram. Til sist har de øvrige delene har også et høvelig forhold til saken som var en offentlig debatt hvor motpartens innlegg også blir publisert i samme type fora og andre sosiale medie

5.4.3.2. Ekstern høvelighet

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene og *de konkrete omstendighetene* gjelder at det har vært et brudd i forhandlingene. *Uttrykksmåten* i ekstern høvelighet deles i to deler: sjanger og stil. Sjangeren er som tidligere nevnt debattinnlegg. *Avsenderen* til teksten er styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen og *mottakerne* er lærerorganisasjonene, fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Om man tar utgangspunkt i uttrykksmåten, som gjerne forbindes med sjangeren debattinnlegg, kan man si at det er et høvelig forhold mellom denne uttrykksmåten og de konkrete omstendighetene fordi det er en kommentar til en offentlig debatt. Om det er høvelig at det er Helgesen som skriver dette innlegget kan diskuteres. Det mest vanlige i slike situasjoner er at daglig leder uttaler seg på vegne av en organisasjon. «Det er i offisielle sammenhenger, kriser eller i spesielle situasjoner, at styreleder stiller seg fremst i rekken» (Lerø, 2014 b). Men nå var det slik at Helgesen imidlertid hadde inntatt rollen som daglig leder, etter at Sigrun Vågeng sa opp stillingen sin. Debattinnlegget blir allikevel signert med «Gunn Marit Helgesen, styreleder i KS».

Som i den første teksten er det også her et problematisk forhold mellom uttrykksmåtens stil, avsender og mottakerne. For det første kan stilen og tonen vekke negative konnotasjoner hos en del av mottakerne. Dette er problematisk fordi det påvirker hvordan publikum opplever teksten og deres vilje til å løse det påtrengende problemet. Denne teksten har i hovedsak lærerorganisasjonene som publikum, men lærerne og politikere er også

publikum som det burde bli tatt hensyn til. Det blir referert til lærere på en negativ måte i innlegget.

For det andre er det problematisk at styrelederen/administrerende uttaler seg i denne stilen. Det er visse forventninger til offentlige uttalelser fra en person i hennes stilling. Stilen kan også oppfattes som litt for personlig i tekstens tredje og fjerde del. Dette skyldes bruk av pronomenet *jeg* (29). I dette debattinnlegget skriver Helgesen som styreleder på vegne av KS og ikke seg selv som privatperson. Når i tillegg denne pronomenbruken blir brukt i noen av de mer negative delene av teksten, fremstår dette som lite høvelig. Disse punktene blir det skrevet mer om under delene 5.4.5. pathos og 5.4.6. ethos.

5.4.4. Pathos

Når det gjelder bruk av det retoriske virkemiddelet *pathos* er det ikke opplagt hva slags følelser Helgesen forsøker å vekke hos de ulike retoriske publikumsgruppene i denne teksten, men det går an å finne fram til ulike appeller i teksten. Disse appellformene er illustrert i tabellen under og blir forklart nærmere i avsnittene under.

Publikum	Appell
Lærerne	1) Tillit til KS - Ordvalg som ikke er egnet til å vekke tillit - Ordvalg som er egnet til å vekke tillit 2) KS' forslag vil skape kvalitet i skolen - <i>Identifikasjon: felles grunn</i> - Hevder å ha forståelse for lærernes syn (16 og 17) 3) Motivere til god debattkultur
Lærerorganisasjonene	1) Vilje til å skape et bedre debattklima - Påpeker hva lærerorganisasjonene gjør galt - <i>Identifikasjon: personlig pronomen: vi</i> 2) Avstand mellom lærerne og lærerorganisasjonene - <i>Identifikasjon: skille mellom lærere og organisasjonene</i>
Fylkeskommune- og kommunepolitikere	1) Tillit til at KS' forslag er til det beste for skolen 2) KS er en profesjonell forhandlingspart - <i>Identifikasjon: felles grunn</i>

Tabell 17: Oversikt over appeller i «Må tilpasses skolens behov»

Når det gjelder lærerne kan det tenkes at Helgesen forsøker å skape tillit til og respekt for KS. Ordvalget i tekstens undertittel uttrykker ganske klart at lærerne ikke forstår hva tillit og respekt innebærer (3). Senere i teksten kan ordvalget tolkes dithen at lærerne nekter å

godta endringsforslagene fordi de ønsker en lang ferie (29). Dette er eksempler på ordbruk som muligens ikke er med på å vekke følelser av tillit til og respekt for KS. I tekstens siste del blir det brukt positivt ladede ord om lærerne. Helgesen tillegger lærerne og skolelederne kompetanse når det gjelder skoledrift (39). Videre kan man tenke at Helgesen forsøker å overbevise om at det KS foreslår av endringer i lærernes arbeidstid vil skape kvalitet i skolen. Dette blir gjort ved forsøk på å identifisere seg med lærerne gjennom å bruke felles grunn. Helgesen hevder at KS forstår hvorfor lærere ønsker å beholde den sentrale avtalen, og at KS aksepterer at mange lærere er overbevist om at den sentrale avtalen garanterer kvalitet i skolen (16 og 17). Her blir det lagt til grunn at lærerne og KS har samme mål: kvalitet i skolen. Det blir også understreket at KS har forståelse for lærernes syn. Som tidligere nevnt i del 5.4.3. er dette en påstand som ikke blir fulgt opp med en begrunnelse. Når Helgesen viser manglende evne til å sette seg inn i lærernes synspunkter, svikter dette forsøket på å identifisere seg med lærerne langt på vei.

På en annen side kan dette være et forsøk på å motivere til god debattkultur. Ved å vise at KS går foran med et godt eksempel med å anerkjenne motpartens synspunkter. Helgesen etterlyser tidligere i teksten at en part burde anerkjenne at motparten kan ha begrunnede og hederlige motiver for sine standpunkter (8). Det er lettere å vekke en følelse hos publikum hvis du viser den selv.

Hos lærerorganisasjonene kan det tenkes at Helgesen prøver å vekke vilje til å skape et bedre debattklima. Ordvalget i tekstens første del signaliserer at det er liten vilje fra lærerorganisasjonene til å bidra til et godt debattklima i forhandlingene. Her nevner Helgesen at det er vist liten vilje til å diskutere realiteter og at det blir gitt negative karakteristikk av KS og kommunene (7). Dette følges opp med at lærerorganisasjonene ikke anerkjenner motpartens synspunkter (8). Senere blir lærerorganisasjonenes oppførsel kommentert med hva som kan oppfattes som negativt ladede ord som *aggressiv*, *systematisk forvrengning*, *destruktivt* (21). Til sist får lærerorganisasjonene skylden for det dårlige debattklimaet i forhandlingene (36 og 37). Som nevnt over kan det tenkes at Helgesen forsøker å vekke vilje til å skape et bedre debattklima ved å selv å forsøke å gå foran som et godt eksempel i denne teksten (8). Samtidig bruker hun en form for identifikasjon med lærerorganisasjonene fordi hun bruker pronomenet *vi*, der hun skriver at KS og organisasjonene burde jobbe sammen for å heve statusen til læreryrket (30).

Det kan også tenkes at Helgesen forsøker å skape avstand mellom lærerorganisasjonene og lærerne ved bruk av *identifikasjon*, dette kan tolkes ut ifra hvordan lærerorganisasjonene og lærerne blir referert til som ulike subjekter i teksten. Det blir i

hovedsak brukt ulike former av substantivene *lærerorganisasjon* og *lærer*. Der hvor Helgesen skriver om det dårlige debattklimaet bruker hun stort sett substantivet *lærerorganisasjon*. Det blir klart skilt mellom organisasjonene og lærere i tekstens fjerde avsnitt hvor det blir referert til at det finnes lærere som er uenige med organisasjonene (35 og 36). Allikevel bruker Helgesen et negativt eksempel med *lærere* der hun setter opp et motsetningspar mellom KS' og lærerorganisasjonenes syn på hva som skal til for å heve statusen til læreryrket (29). Det kan også hevdes at det er av lærere i sosiale medier at det har blitt limt flest negative karakteristikk til KS og kommunene. Dette reflekteres kanskje i siste del av andre avsnitt hvor det ikke er tatt i bruk et aktivt subjekt når det blir referert til en «aggressiv ordbruk» og et «destruktivt» debattklima (21).

Hos fylkeskommune- og kommunepolitikerne, som KS representerer, kan det tenkes at Helgesen forsøker å skape en følelse av tillit til at det KS foreslår av endringer i lærernes arbeidstid faktisk er til det beste for skolen, samt at KS er en profesjonell forhandlingspart som fremmer et mangfold i meningsutvekslinger blant sine medlemmer. Det ble hevdet før streiken at kommunepolitikerne ikke ble anbefalt å gå ut offentlig med synspunkter som stred imot KS' krav. Erlend S. Stensø, hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet i Trondheim, spurte i en tweet: «Er det slik at KS har kneblet politikernorge fra å uttale seg om lærernes arb.tid? Dere er stille! @Arbeiderpartiet @frp_no @Hoyre @KrFNorge» (Stensø, 2014). Det kan tenkes at Helgesen forsøker å *identifisere* seg med politikere som eventuelt er uenige med KS ved å bruke *felles grunn* - felles interesser. Helgesen ønsker uenighet velkommen, fordi det er en forutsetning for gode demokratiske prosesser (32 og 33).

Et virkemiddel som går igjen i denne teksten er identifikasjon. Dette er et godt utgangspunkt for overbevisning ifølge Burke, fordi mennesker søker identifikasjon, samarbeid og kommunikasjon. Helgesen forsøker å identifisere seg med lærerne ved å bruke felles grunn når det gjelder mål for skolen. Hun forsøker også å vise at KS har forståelse for hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale avtalen. Når det gjelder lærerorganisasjonene forsøker Helgesen å skape identifikasjon ved å bruke det personlige pronomenet «vi». Dette er et virkemiddel som kan skape identifikasjon mellom parter som har lite til felles. Hun bruker også felles grunn når det gjelder å heve statusen til læreryrket. Endelig forsøker Helgesen å identifisere seg med politikerne ved å bruke felles grunn når det gjelder felles interesser for demokratiske verdier. Det kan også tenkes at Helgesen forsøker å skape vilje til et bedre debattklima ved å vise dette selv. Dette gjøres ved å anerkjenne motpartens synspunkter.

5.4.5. Ethos

Den *innledende ethos* til Helgesen er vanskelig å definere, men den er preget av rolleforventning og KS' holdninger i konflikten. Hun skriver selv at det har vært stor iver etter å lime negative karakteristikk til KS (7). I tekster i media finner man hva som kan oppfattes som negativt ladede ord som beskriver KS sin rolle i den kommende konflikten. Mange av disse ordene gir konnotasjoner til slagsmål og krigføring. I en leder i *Dagbladet* kunne man lese at Helgesen «åpenbart [har] bestemt seg for å tvinge lærerne i kne» (Markussen, 2014). I *Rogalands Avis* blir en fremtidig konflikt beskrevet som «[e]t smertefullt oppgjør der lærerne ender som tapere» (Sæbø, 2014). Videre i *Dagbladet* kunne man lese om «KS' konfrontasjonslinje» (Aabø, 2014 a). I *Firda* kunne man lese overskriften «Om KS-krigen mot lærerane» (Jacobsen, 2014). Og i *Dagbladet* kunne man lese at «KS [...] ligger for tida i krig med lærerne» (Aabø, 2014 b). Flere av disse tekstene er skrevet av representanter fra lærerorganisasjonene. For å kunne løse det påtrengende problemet var Helgesen nødt til å virke troverdig i avledet og endelig ethos gjennom å vise *forstandighet, dyd og velvilje*. De ulike karaktertrekkene blir illustrert i tabellen nedenfor og forklart nærmere i avsnittene under.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Dydighet</i>	Dårlig debattklima: <ul style="list-style-type: none"> - KS bidrar til et godt debattklima: <ul style="list-style-type: none"> o Ønsker uenighet og diskusjon o Uenighet er positivt for demokratiske prosesser o KS presser ikke lærere 	Overbevisende – Helgesen fremstår som troverdig
<i>Velvilje</i>	Dårlig debattklima: <ul style="list-style-type: none"> - Ønsker et godt debattklima - Gjør det samme selv som hun kritiserer lærerorg. for KS' standpunkter: <ul style="list-style-type: none"> - Ønsker å heve yrkesstatusen til lærerne - Ønsker at lærerne skal få brukt kompetansen sin - Viser respekt for lærerne ved å tilby et bedre alternativ til den sentrale avtalen 	Når Helgesen gjør det samme selv, så virker dette lite troverdig Overbevisende – Helgesen fremstår troverdig
<i>Forstandighet</i>	KS' standpunkter: <ul style="list-style-type: none"> - Forslaget vil bidra til økt kvalitet i skolen - Den gamle avtalen står i veien for en god skole - Viser til forskning 	Overbevisende – Helgesen fremstår som troverdig. Men argumentasjonen har utgangspunkt i KS' doxa og er dermed ikke like godt egnet til

		å overbevise lærerne og lærerorganisasjonene
--	--	--

Tabell 18: Oversikt over *ethos* i «Må tilpasses skolens behov»

Helgesens *avledede ethos* følger de to temaene som blir tatt opp i teksten. Der hun skriver om det dårlige debattklimaet forsøker hun å vise dydighet ved å sette KS i et godt lys når det gjelder å bidra til et godt debattklima i forhandlingene. Dette finner man tre eksempler på i teksten. For det første ønsker Helgesen uenighet og diskusjon (20). For det andre mener hun at uenighet innad i en gruppe er positivt for demokratiske prosesser (32 og 33). Endelig uttrykker hun indirekte at KS ikke, på lik måte som lærerorganisasjonene, presser på for å få fram synspunkter som gagnar KS i media (35 og 36). Det kan også bli oppfattet som velvilje at Helgesen ønsker et godt debattklima for forhandlingene. På en annen side blir alle disse utsagnene etterfulgt av hva som kan oppfattes som negative utsagn om lærerorganisasjonene. Helgesen skriver selv at hun er skuffet over at det har vært en stor iver etter å lime negative karakteristikk til KS og kommunene i forhandlingene (7). Når hun da selv gjør det samme i denne teksten, kan dette oppfattes som lite troverdig, og dette er trolig egnet til å skade ethosen til Helgesen.

Der Helgesen skriver om KS' standpunkter i forhandlingene forsøker hun å vise velvilje og forstandighet. Velviljen kommer til uttrykk overfor lærerne ved tre anledninger i teksten. For det første ønsker hun å heve yrkesstatusen (28). For det andre ønsker hun at lærerne skal få brukt kompetansen sin (39). Endelig forsøker hun indirekte å vise respekt for lærernes kompetanse ved å tilby en ny avtale ved å peke på hva hun mener er feil med den gamle avtalen (42).

Forstandighet blir forsøkt uttrykt tre steder i teksten, hvor hun argumenterer for hvorfor KS ønsker endringer i lærernes arbeidstid. Argumentasjonen som blir lagt opp er i tråd med KS' doxa for hva som fremmer økt kvalitet i opplæringstilbudet. For det første argumenterer Helgesen for at en ny arbeidstidsavtale vil bidra til økt kvalitet i skolen (13). For det andre mener hun at den gamle avtalen står i veien for en god skole (19). Endelig viser hun til forskning som fremmer KS' standpunkt når det gjelder å strekke på arbeidsåret til lærerne (25). Dette er egnet til å få Helgesen til å fremstå som forstandig overfor mottakere som er enig med KS. Men når det gjelder å overbevise alle de retoriske publikumsgruppene kunne det ha vært nyttig å ta hensyn til lærernes og lærerorganisasjonenes doxa. Helgesen hevder at «[v]i har ingen problemer med å se hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale arbeidstidsavtalen. Vi aksepterer at mange lærere er overbevist om at avtalen er en garantist

for kvaliteten i skolen». Uten å følge opp dette med eksempler som viser forståelse for lærernes doxa, faller argumentasjonen til KS igjennom. Dette er trolig egnet til å skade Helgesens avledede ethos blant lærere spesielt og i offentligheten generelt.

5.4.6. Samlet vurdering av teksten

I denne delen vil det bli gitt en vurdering av teksten «Må tilpasses skolens behov», samt forslag til hva som kunne ha blitt gjort annerledes. Det blir brukt en rekke gode, retoriske virkemidler i forsøket på å overbevise det retoriske publikummet, men det er noen aspekter ved teksten som gjør at enkelte av disse virkemidlene mister verdi som overbevisningsmidler. Vurderingen tar utgangspunkt i tekstens to hovedtemaer: dårlig debattkultur og KS' synspunkter.

Når det gjelder tekstens første tema, dårlig debattkultur, bruker Helgesen en relativt overbevisende argumentasjon med gode retoriske virkemidler. Argumentasjonen går i hovedsak ut på å *knytte forbindelser* mellom KS og god debattkultur og lærerorganisasjonene og dårlig debattkultur. Dette blir gjort ved å *sammenlikne* KS og lærerorganisasjonene ved å sette dem opp i motsetningspar hvor KS blir satt i et godt lys, mens lærerorganisasjonene blir satt i et tilsvarende dårlig lys. Dette virker trolig overbevisende overfor politikere og andre som er enige i hva Helgesen skriver.

Som nevnt i analysen er det ett punkt som virker forvirrende, og det er der Helgesen hevder at «KS har respekt for og tillit til landets lærere. Men de som mener at dette bare skal gjelde den ene veien, har misforstått innholdet i begge begrepene» (Helgesen, 2014). Her er det uklart hva Helgesen mener, lærere som profesjonsutøvere, eller lærere som forhandlingsmotparter. Det kan tolkes slik at Helgesen respekterer lærerne som forhandlingsmotparter siden hun er skuffet over motvilje og språkbruken i forhandlingene. Hvis det er dette hun mener er det et rimelig krav å forvente respekt og tillit tilbake i forhandlingene. Men KS har flere ganger blitt beskyldt for å ha mistillit til lærerne som yrkesutøvere, for eksempel: «KS må vise at de har tillit til lærerne, er kravet fra fylkeslederne i Utdanningsforbundet» (Sættem & Grønli, 2014). Hvis Helgesen mener at KS har tillit til lærerne som yrkesutøvere, og dermed mener at lærerne bør ha tillit til KS som yrkesutøvere så er dette et argument som virker irrelevant i denne sammenhengen. Det er i dette tilfellet hva KS *foreslår* som lærerne ikke har tillit til, ikke KS' kompetanse i sine fagfelt. Forvirringen som oppstår om meningen bak dette utsagnet henger sammen med et noe rotete oppsett av selve teksten.

Denne forvirringen har blant annet sammenheng med tekstens interne høvelighet når det gjelder strukturering av teksten. De to hovedtemaene blandes om hverandre og har ingen sammenheng enkelte steder. Dette ser man spesielt godt i tittelen og undertittelen. Når det gjelder pathos, er det trolig at enkelte i publikum vil føle seg støtt av hvordan Helgesen karakteriserer lærerne og organisasjonene. Dette gjelder spesielt der Helgesen bruker uttrykk som kan skape negative konnotasjoner som kan påvirke publikums vilje til å løse det påtrengende problemet. Helgesens avledede ethos blir også preget av dette. Helgesen kritiserer organisasjonenes dårlige debattkultur ved å vise til at det er mange negative karakteristikk av KS. Når hun da selv gjør det samme i dette innlegget, virker det trolig lite troverdig.

Hva angår tekstens andre tema, KS' synspunkter, kan selve argumentasjonen karakteriseres som mindre overbevisende enn i tekstens første tema. Dette skyldes at forsøkene på å *knytte en forbindelse* mellom endringsforslagene og kvalitet i skolen blir fulgt opp med svake begrunnelser og argumenter. For det første forsøker Helgesen å begrunne en *årsak og virkning* med et en *antakelse*. Dette er et premiss det er bred enighet om og som ofte er knyttet til fornuft. Hun hevder at ingen skoleleder vil benytte en slik anledning til å bidra til mindre kvalitet (15). Her forholder ikke Helgesen seg til motpartens argumenter, som går ut på hva slags konsekvenser endringsforslagene vil ha. Her burde hun heller ha forsøkt å tilbakevise motpartens argumentasjon.

Videre forsøker Helgesen å bruke *identifikasjon*. Hun forklarer at KS har forståelse for motpartens synspunkter, men forklarer ikke hva KS forstår. Sammen med *antakelsen* overfor som er på siden av hva lærerorganisasjonene argumenterer for, virker dette svakt. Her burde Helgesen ha benyttet seg av sjansen til å vise innsikt i motpartens synspunkter, spesialisert forstandighet, for å virke overbevisende.

Senere i teksten forsøker Helgesen å underbygge bruk av *vilkår og konsekvens* med *autoritet*. *Autoriteten* det blir vist til er *mye god forskning*. Dette er en svak *autoritet* som burde ha blitt referert til mer spesifikt og blitt supplert med en forklaring for å virke mer overbevisende.

Videre forsøker Helgesen å bruke *identifikasjon* ved å vise til felles interesser - å heve statusen til læreryrket. Dette er positivt og blir fulgt opp med å bruke det personlige pronomenet, *vi*, og en oppfordring til å jobbe sammen. Dette hadde trolig fungert godt om hun ikke hadde skrevet at hun blir oppgitt over lærere i samme avsnitt (29). Dette kan virke støtende på enkelte i publikum og kan være med på å svekke overbevisningskraften i argumentasjonen. Denne setningen burde ikke ha vært med i teksten.

Teksten er trolig overbevisende for deler av publikum som ikke blir støtt av at lærerorganisasjonene og lærere blir satt i et dårlig lys, og dermed påvirket av negative konnotasjoner. Dette er mest sannsynlig politikere og ansatte i KS. Disse har mest sannsynlig ikke spesialisert forstandighet når det gjelder skolehverdagen og vil derfor trolig kunne la seg overbevise av argumentasjonen som er brukt når det gjelder KS' synspunkter. Helgesen gir også et godt inntrykk der hun *identifiserer* seg med politikere som er uenige med KS' synspunkter når det gjelder dårlig debattkultur. Hva angår lærerorganisasjonene og lærere, vil teksten trolig være lite overbevisende både når det gjelder dårlig debattkultur og KS' synspunkter.

5.5. «Dagsnytt atten 26.02.2014» (NRK, 2014)

5.5.1. Retorisk situasjon

Denne teksten er transkribert fra et intervju med Gunn Marit Helgesen og Ragnhild Lied, leder i Utdanningsforbundet, på Dagsnytt atten, NRK. Intervjuet fant sted 26. februar, litt over en måned etter bruddet i forhandlingene mellom KS og Utdanningsforbundet. Det vil bli fokusert hovedsakelig på Helgesen sin argumentasjon i denne analysen. Det *påtrengende problemet* for Helgesen i denne situasjonen er at det blir stilt kritiske spørsmål til KS' endringsforslag i arbeidstidsavtalen til lærerne etter bruddet i forhandlingene. Helgesen er dermed nødt til å overbevise publikum om at KS sine endringsforslag er nødvendige for å sikre kvalitet i skolen. Det retoriske publikummet består av fagforbundene, lærerne, rikspolitikere og fylkeskommune- og kommunepolitikere. De tvingende omstendighetene som styrer hva Helgesen kan gjøre i den *retoriske situasjonen* er for det første mediet som er muntlig, med en ordstyrer og en meddebattant. Videre er det grupper som er involvert, argumenter som er fremmet og interesser, holdninger blant publikum.

Kort fortalt går dette intervjuet ut på å klargjøre hva som er KS' intensjoner bak endringsforslagene de foreslo i forhandlingene, samt hvilke konsekvenser dette ville hatt for lærerne. Intervjuet kan sies å være tredelt, hvor programlederen i første del innleder temaet for intervjuet. Dette er bruddet i forhandlingene mellom KS og Utdanningsforbundet (vedlegg 8, sekvens 1-3). Videre spør programlederen Helgesen om å kort forklare hva hovedforslaget fra KS innebærer (6). Resten av første del er spørsmål og svar mellom programleder og Helgesen. I enden av denne delen blir Helgesen tvunget til å innrømme at endringene KS

foreslår innebærer å svekke lærernes forhandlingsrett (29). Andre del av intervjuet er viet til spørsmål og svar mellom programleder og Ragnhild Lied, hvor hun får rom til å forklare hvorfor Utdanningsforbundet er skeptiske til å få en fast arbeidstid (31-50). Den tredje delen av intervjuet er en diskusjon mellom de tre deltakerne.

5.5.2. Tekstens argumentasjon

5.5.2.1. Del 1: Forklaring på hva hovedforslaget innebærer

I tekstens første del blir Helgesen utfordret på tre saker, for det første kort å forklare hva hovedforslaget fra KS innebærer (6). For det andre blir hun bedt om å forklare hvorfor det er nødvendig at lærerne skal være mye på skolen når elevene ikke er der (15). Endelig blir Helgesen utfordret på hva den nye avtalen egentlig innebærer for forhandlingsretten til lærerne (22). Argumentasjonsteknikkene som blir tatt i bruk blir illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 1: Forklare hva hovedforslaget innebærer			
Deltaker	Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
Helgesen	<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Ny arb.tidsavtale (7) <i>Virkning:</i> Skoleeier har større mulighet til å styre ressursene (7)	Viser KS' intensjon: kommunene (skoleeierne) skal få større mulighet til å styre ressursene sine
Helgesen	<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Samarbeid og etterutdanning (9) <i>Konsekvens:</i> Utvikling av norsk skole (9)	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge
Helgesen	<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	Skoleeierne (9)	Støtter KS' mandat, men kommunene er ikke kjent for å ha spesialkompetanse på skoleutvikling
Lærernes tilstedeværelse			
Helgesen og programleder	<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	Lærernes tilstedeværelse på skolen - Lærerorg.: når elevene er der (15) - KS: etter behovet på den enkelte skole (17)	Overbevisende – åpner for lokale løsninger
Helgesen	<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	Forskning (18)	Svakt – det blir ikke vist til hva slags forskning dette er
Helgesen	<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Godt lederskap (18) <i>Konsekvens:</i> Gode skoler (18) <i>Tilleggsvilkår:</i>	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge

		<ul style="list-style-type: none"> - samarbeid (18) - refleksjon (18) - veiledning (18) - diskusjon (18) 	
Helgesen	<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	Tid til samarbeid i kollegiet <ul style="list-style-type: none"> - Sentral avtale: ikke tid til samarbeid (19) - KS' forslag: tid til samarbeid (18) 	Overbevisende – tid til samarbeid høres trolig fordelaktig ut
Hvordan de sentrale hindringene skal løses opp			
Programleder	<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Svekke lærernes forhandlingsrett (22) <i>Konsekvens:</i> Oppløsning av de sentrale hindringene (22)	Trolig provoserende for lærerorg. og lærere
Helgesen	<i>Modell</i>	Tradisjon for dialog i Norge (27)	Skifter fokus fra forhandlingsrett til drøftingsrett
Programleder	<i>Sammenlikning: forskjell</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Drøftingsrett (28) - Forhandlingsrett (28) 	Oppklarende
Helgesen	<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Forhandlingsforslaget (28) <i>Virkning:</i> Forhandlingsretten blir svekket (28)	Trolig provoserende for lærerorg. og lærere

Tabell 19: Oversikt over argumentasjon i tekstens første del i «Dagsnytt atten 26.02.2014»

Når det gjelder å forklare hva hovedforslaget går ut på, velger Helgesen å sette opp en argumentasjon basert på *årsak og virkning*. Årsaken en ny arbeidstidsavtale, blir hevdet å gi virkningen at skoleeier i større grad har mulighet til å styre ressursene (7). Dette er en forklaring på hva KS ønsker med endringene sine, økt mulighet for kommunene til å styre ressursene sine. Videre spør programleder etter en oppklaring i en eventuell misforståelse i forslaget fra KS. Denne misforståelsen går ut på om KS vil utvide lærernes antall arbeidstimer i løpet av et år (8). Dette svarer Helgesen nei til (9), og forklarer hva KS mener med å utvide arbeidsåret. Her bruker hun en argumentasjon basert på *vilkår og konsekvens*. Konsekvensen utvikling av norsk skole er avhengig av vilkårene samarbeid og etterutdanning (9). Dette blir begrunnet med *vitnesbyrdet autoritet*, at dette er det skoleeierne mener er nødvendig (9).

Når Helgesen blir spurt om hvorfor lærerne skal være mye på skolen når elevene ikke er der (15), velger hun å svare med først å definere dette som en floskel (16), et argument «uten virkelig tankeinnhold» (Gundersen, 2009). Hun setter videre opp en *motsetning* til dette argumentet ved å hevde at det er behovet på den enkelte skole som burde styre når lærerne er tilstede (17). Dette begrunner Helgesen videre ved hjelp av *vitnesbyrdet autoritet*, samt *vilkår og konsekvens*. Autoritet blir brukt ved å henvise til forskning som viser at vilkåret godt lederskap må være til stede for å få konsekvensen gode skoler (18). Denne konsekvensen blir

igjen tillagt fire vilkår: samarbeid i lærerkollegiet, tid til refleksjon over pedagogiske metoder, tid til veiledning av hverandre og tid til diskusjon i fellesskapet (18). Dette blir fulgt opp med en implisitt motsetning, ved at Helgesen hevder at det ikke er tid til å oppfylle disse vilkårene med den sentrale avtalen (19). Dette kan tolkes antitetisk slik at siden det ikke er tid til det nå, har vi en dårlig skole. For å kunne få konsekvensen en bedre skole trenger skolen følgende vilkår: skoleledere som samarbeider med sine ansatte (20). For å få denne virkningen - at skoleledere har rom for å utøve ledelse - må årsaken, å løse opp i sentrale hindringer, ligge til grunn (21).

Programlederen utfordrer Helgesen på hvordan de sentrale hindringene skal løses opp. Dette gjør hun ved å sette opp et vilkår for å få til konsekvensen å løse opp de sentrale hindringene. Dette vilkåret går ut på å svekke lærernes forhandlingsrett (22). På dette svarer Helgesen nei (23), og forsøker å tilbakevise vilkåret som ble foreslått av programlederen ved å sette opp en *modell* det er fordelaktig følge: den norske tradisjonen for dialog (27). Det blir her skiftet fokus fra forhandlingsrett til drøftingsrett. Dette plukker programlederen opp bruker *forskjeller* i sitt neste spørsmål, ved å hevde at drøftingsrett og forhandlingsrett er to forskjellige ting (28). Videre bruker programlederen årsak og virkning. Årsaken forhandlingsforslaget får virkningen at forhandlingsretten blir svekket (28). Helgesen blir tvunget til å bekrefte denne virkningen i sitt svar (29). Programlederen avslutter første del av intervjuet med: «Nettopp, der kom det svaret» (30).

5.5.2.2. Del 2: kommentar på Lieds argumentasjon

I tekstens andre del kommenterer Helgesen hva Lied har argumentert for. Lied har lagt fram argumentasjon som går ut på at lærerne ikke vil få nok tid til elevene hvis arbeidsåret strekkes utover tiden når elevene er på skolen (33-39). Det andre argumentet går ut på at lærerne ikke kan ta en fullverdig etter- og videreutdanning i sommerferieukene (43-45). Helgesen forsøker å tilbakevise denne argumentasjonen, men kommer til kort. Hun går da videre med å forsvare KS' forslag. Argumentasjonsteknikkene som blir tatt i bruk blir illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 2: Kommentar på Lieds argumentasjon			
Deltaker	Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
Lied	<i>Kausalitet:</i> <i>årsak og</i> <i>virkning</i>	<i>Årsak:</i> Å strekke ut arbeidsåret (36) <i>Virkning:</i> Lærerne vil ikke få nok tid til elevene (33)	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge

Lied	<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Bruk av vikarer (43) <i>Konsekvens:</i> God etter- og videreutdanning (43)	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge
Helgesen	<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	Programlederen (52)	Irrelevant – programlederen er ikke en part med samme syn som Helgesen, og er heller ingen ekspert
Helgesen	<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Læreren har tid utenom elevene (54) <i>Konsekvens:</i> Tid til kollegialt samarbeid (54)	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge
Helgesen	<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	- Ikke et krav om 45 ukers tilstedeværelse (56) - Men en mulighet for å utvide arbeidsåret ved behov (56)	Overbevisende – rom for lokale tilpasninger virker trolig fordelaktig
Helgesen	<i>Eksempel + kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Eksempel:</i> Skoler som ikke får til kollegialt samarbeid (59) <i>Årsak:</i> Noen skoler får ikke til kollegialt samarbeid (59) <i>Virkning:</i> Behov for oppmykning (59)	Overbevisende – sannsynlig en naturlig følge

Tabell 20: Oversikt over argumentasjon i tekstens andre del i «Dagsnytt atten 26.02.2014»

Når det gjelder Lieds argumentasjon, går den ut på at lærerne ikke vil få nok tid til elevene hvis arbeidsåret strekkes utover tiden når elevene er på skolen (33-39). Det andre argumentet går ut på at lærerne ikke kan ta en fullverdig etter- og videreutdanning i sommerferieukene (43-45). For å få til konsekvensen god etter- og videreutdanning, stiller Lied opp vilkåret at man må sette inn vikarer (43).

På dette svarer Helgesen med å støtte seg på vitnesbyrdet autoritet, når hun tilbakeviser vilkåret Lied har satt opp. Autoriteten hun støtter seg på er programlederen (52). Men programlederen tilbakeviser sitt autorietsgrunnlag etterfulgt av latter (53). Helgesen går da videre til å forsvare KS sitt forslag videre med vilkår og konsekvens. Konsekvensen tid til kollegialt samarbeid trenger vilkåret at lærerne har tid utenom tiden med elevene (54).

Helgesen setter videre opp en motsetning mellom hva Lied har hevdet og hva KS foreslår. Motsetningen går ut på at KS ikke krever at lærerne skal jobbe førtifem uker, men at skoleeier eller skoleledere skal ha mulighet til å utvide arbeidsåret etter skolens behov (56). Dette følger hun opp med tre eksempler på ulike varianter av hvordan det kan bli løst, hvor da det siste eksempelet er relevant for hva KS foreslår (57-59). Dette eksempelet går ut på at det er noen skoler som ikke får til kollegialt samarbeid innenfor den sentralgitte avtalen. Det er

disse skolene som trenger en oppmykning for å utvikle skolen (59). Dette siste eksempelet er basert på årsak og virkning. Årsaken, at noen skoler ikke får til kollegialt samarbeid med den sentralgitte avtalen, får virkningen behov for oppmykning og lokal tilpasning.

5.5.2.3. Del 3: skyldspørsmål i bruddet

I siste del av intervjuet spør programlederen om det kommer til å bli noen løsning på konflikten i år (62). Her blir det et skyldspørsmål om bruddet i forhandlingene mellom Helgesen og Lied og begge legger fram vilkår for at forhandlingene skal kunne fortsette. Skyldspørsmålet kan sees i sammenheng med Burkes motivanalyse, ettersom de to partene har hver sin versjon av hvorfor det ble brudd i forhandlingene. Nedenfor blir de ulike versjonene fremstilt i en tabell:

Punkter for motivanalyse	Helgesens versjon	Lieds versjon
<i>Aktør</i> Hvem gjorde det?	Utdanningsforbundet	KS
<i>Handling</i> Hva ble gjort?	Valgte å bryte forhandlingene og kom ikke med et motkrav	Strammet til kravene i det andre forhandlingskravet og beveget seg dermed bort fra Utdanningsforbundet
<i>Scene</i> Når og hvor ble det gjort?	24.01.2014 Forhandlingsmøte	24.01.2014 Forhandlingsmøte
<i>Midler</i> Hvordan ble det gjort?	Ved å ikke vise samarbeidsvilje	Ved å ikke følge normale forhandlingsnormer. Beveget seg bort fra forhandlingsmotparten fremfor å komme nærmere
<i>Formål</i> Hvorfor ble det gjort?	Den sentralgitte avtalen er viktigere enn å utvikle den norske skolen og sikre elevenes beste	KS er uærlige og skjuler intensjonene sine
Vilkår for at forhandlingene skal kunne fortsette	Utdanningsforbundet hadde måttet komme med et motkrav basert på KS' andre krav i forhandlingene	1) KS må være ærlige om sine intensjoner 2) KS må bevege seg bort fra sin posisjon og nærmere Utdanningsforbundet i forhandlingene

Tabell 21: *Motivanalyse i «Dagsnytt atten 26.02.2014»*

I begge versjonene er det lagt mest vekt på *handling* og *aktør*. Argumentasjonsteknikkene som blir tatt i bruk blir illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Lieds versjon		
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p><i>Vilkår:</i> KS må være ærlige (66)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Løsning på konflikten (66)</p> <p><i>Tilleggsvilkår:</i> KS må bevege seg mot UDF (68)</p>	Overbevisende – for de som er enige i forhandlingsnormen Lied påpeker
<i>Forme virkelighet: allerede akseptert virkelighet</i>	Hvordan forhandlinger foregår – partene beveger seg mot hverandre (77)	
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> KS brøt forhandlingsnormen</p> <p><i>Virkning:</i> Lærerne ble provosert</p>	Overbevisende – sannsynligvis en naturlig følge
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p><i>Vilkår:</i> KS må fire på kravene (80)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Forhandlingene kan fortsette (80)</p>	Overbevisende – for de som er enige i forhandlingsnormen Lied påpeker
Helgesens versjon		
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p><i>Vilkår:</i> UDF måtte ha kommet med motkrav (84)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Forhandlingene kunne ha fortsatt (84)</p>	Overbevisende – for de som ikke lar seg overbevise av forhandlingsnormen Lied påpeker
<i>Knytte forbindelse + kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<p>KS = samarbeidsvillighet + bidra til en bedre skole</p> <p><i>Vilkår:</i> Partene må samarbeide (86)</p> <p><i>Konsekvens:</i> Elevenes beste (86)</p>	Overbevisende – sannsynligvis en naturlig følge
<i>Løse opp forbindelse</i>	UDF ≠ samarbeidsvillighet + bidra til en bedre skole	Overbevisende – for de som ikke lar seg overbevise av forhandlingsnormen Lied påpeker

Tabell 22: Oversikt over deltakernes ulike versjoner av bruddet i forhandlingene «Dagsnytt atten 26.02.2014»

Lied mener at bruddet ble provosert fram fordi aktøren, KS, handlet uærlig da de skjulte sine intensjoner i forslaget som ble lagt fram (66 og 67). For å løse konflikten legger Lied opp vilkåret at KS må innrømme og være ærlige om sine intensjoner, før de kan fortsette med konsekvensen forhandlinger. Lied fortsetter med denne typen argumentasjon da hun legger til enda et *vilkår*. Hun mener at KS må bevege seg bort fra sine krav og mot Utdanningsforbundet (68). Videre argumenterer Lied på en måte hvor hun forsøker å forme virkelighet ved å gi eksempel på en allerede akseptert virkelighet, om hvordan forhandlinger foregår. Dette går ut på at det er vanlig at parter i en forhandling nærmer seg hverandre (77). Lied hevder at KS har handlet i strid med denne forståelsen av forhandlinger, da det andre forslaget de kom med var en tilstramming sammenliknet med det første forslaget (77).

Virkingen av denne årsaken var provoserte lærere og brudd i forhandlingene. Videre legger Lied fram et vilkår for at forhandlingene skal kunne fortsette. Det går ut på at KS må fire på kravene (80).

Helgesen hevder at aktøren, Utdanningsforbundet, er årsaken til bruddet i forhandlingene ved å fokusere på handlingen, at de valgte å bryte forhandlingene (71 og 72). Der hvor Lied former en virkelighet ved å gi et eksempel på hvordan forhandlinger foregår, velger Helgesen å fokusere på mangel på handling, da hun hevder at man må gi og ta i forhandlinger (81). Dette kan tolkes som om at Utdanningsforbundet har feilet i «å gi» i disse forhandlingene da de valgte å bryte.

Det kan også tolkes ut ifra dette at Helgesen ikke ønsker å svare på at det andre kravet fra KS var en innstramning som Lied hevder. Hun tar i bruk en argumentasjon basert på vilkår og konsekvens, for at forhandlingene skulle ha gått videre, hadde Utdanningsforbundet måttet komme med sine motkrav basert på KS' andre krav. For å få konsekvensen at forhandlingene hadde gått videre, hadde vilkåret, at Utdanningsforbundet kom med sine posisjoner, måttet ligge til grunn (84). På denne måten *knytter* Helgesen *en forbindelse* mellom KS og det å være samarbeidsvillig i forhandlingene. På samme tid *løser* hun *opp forbindelsen* mellom Utdanningsforbundet og samarbeidsvillighet. Helgesen knytter videre en forbindelse mellom det å være samarbeidsvillig med å bidra til en bedre skole. Dette gjør hun ved å bruke vilkår og konsekvens. Konsekvensen å gjøre det beste for elevene, trenger vilkåret at partene i fellesskap finner fram til gode løsninger (86).

Kort oppsummert forsøker Helgesen å knytte- og løse opp forbindelser i alle de tre delene av dette intervjuet. I den første delen forsøker hun å knytte en forbindelse mellom KS' forslag og utvikling i norsk skole. Dette gjøres ved å støtte seg på en argumentasjon basert på vilkår og konsekvens. På samme tid løses det opp en forbindelse mellom dagens avtale og utvikling i norsk skole. *Vilkåret* for å kunne få til utvikling blir formulert slik at det må være mulig å løse opp i sentrale hindringer. Middelet for å kunne få til dette er å fjerne lærernes forhandlingsrett. I den andre delen forsøker Helgesen å løse opp forbindelsen mellom Lieds argumentasjon og utvikling i norsk skole. Dette blir gjort ved å støtte seg på autoritet samt vilkår og konsekvens. Samtidig blir det knyttet en forbindelse mellom tid til kollegialt samarbeid og behov for å strekke på lærernes arbeidsår. I den siste delen blir det knyttet en forbindelse mellom KS og samarbeidsvillighet i forhandlingene. Dette blir fremstilt som noe fordelaktig da det bidrar til en bedre skole for elevenes beste. På samme tid blir det løst opp en forbindelse mellom Utdanningsforbundet og samarbeidsvilje i forhandlingene. Dette blir

gjort ved å fokusere på Utdanningsforbundets handlinger, eller mangel på handling, i forhandlingene.

5.5.3. Aptum

For å vurdere hvor høvelig denne teksten er må man se på teksten og ta hensyn til de ulike delene av situasjonen som den ble skapt i.

5.5.3.1. Intern høvelighet

Saken i denne teksten gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene. *Innholdet* i teksten går ut på forklare hovedforslaget fra KS, Lied gir en redegjørelse for hvorfor arbeidsåret til lærerne ikke burde strekkes, Helgesen gir en redegjørelse for hvorfor det burde strekkes og til sist blir bruddet i forhandlingene kommentert med vilkår fra begge sider når det gjelder hva som skal til for at forhandlingene skal kunne fortsette. *Organiseringen av teksten* er preget av at den er et muntlig radiointervju. Teksten er tematisk delt inn i tre deler hvor programlederen fører ordet og tildeler deltakerne taletid og føringer gjennom spørsmål og kommentarer. *Uttrykksmåten* i teksten kan karakteriseres som en mellomstil.

For å vurdere om det er intern høvelighet i teksten må man se på hvert enkelt punkt i forhold til de andre. Det er naturlig å starte med å se på organiseringen av teksten, som overordnet er formet som et muntlig intervju. Går man inn i teksten er det et høvelig forhold mellom innholdet, uttrykksmåten og organiseringen av teksten fordi disse delene er godt tilpasset hverandre med tanke på sjangerkonvensjoner for radiointervjuer. Disse er også høvelig i forhold til saken som var en offentlig debatt hvor det er naturlig at de ulike partene må forklare sine synspunkter.

5.5.3.2. Ekstern høvelighet

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene og de *konkrete omstendighetene* gjelder at det har vært et brudd i forhandlingene. *Uttrykksmåten* i ekstern høvelighet deles i to deler, sjanger og stil. Sjangeren er som tidligere nevnt et muntlig radiointervju. Deltakerne i teksten er programlederen, Anne Grosvold, styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen og leder i Utdanningsforbundet, Ragnhild Lied. *Mottakerne* er lærerorganisasjonene, lærere, fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Her er det nyttig å ta utgangspunkt i uttrykksmåten, sjangeren muntlig radiointervju. Det er et høvelig forhold mellom denne uttrykksmåten og de konkrete omstendighetene fordi det er en oppklaring av en offentlig konflikt. Det er høvelig at det er disse deltakerne som

representerer hver sin side, fordi begge er ledere i hver sin organisasjon og begge har vært synlige i media i forbindelse med konflikten. Men det kan diskuteres om det hadde vært mer høvelig om forhandlingsleder i KS, Per Kristian Sundnes, stilte opp som representant for KS i dette intervjuet.

Som i flere av de andre tekstene er det er problematisk forhold mellom uttrykksmåten stil, avsender og mottakerne. I denne teksten er dette spesielt fremtredende i tekstens første del hvor Helgesen blir utfordret på hvilket middel som skal til for å kunne løse opp i de sentrale hindringene KS mener er nødvendig å fjerne for å kunne få til en utvikling i norsk skole. Stilen kan karakteriseres som unnvikende og vag. Helgesen definerer bevisst middelet om til noe annet enn hva programlederen definerer som å svekke lærernes forhandlingsrett (23 og 27). Helgesen blir senere tvunget til å innrømme at det er det samme som å svekke lærernes forhandlingsrett (29). Denne delen av teksten kan dermed tolkes slik at Helgesen forsøker å skjule hva slags konsekvenser kravet vil ha for lærernes forhandlingsrett. Dette er ikke høvelig for en person i Helgesens posisjon. Denne stilen er ikke egnet til å påvirke hvordan publikum opplever teksten og deres vilje til å løse det påtrengende problemet fordi stilen svekker tekstens overbevisende kraft. Dette blir nærmere beskrevet under delene 5.6.4., pathos og 5.6.5., ethos.

5.5.4. Pathos

Når det gjelder bruk av det retoriske virkemiddelet *pathos* er det ikke opplagt hva slags følelser Helgesen forsøker å vekke hos publikum i denne teksten. Men hun er nødt til å benytte seg av appeller som treffer de ulike retoriske publikumsgruppene. Disse appellformene er illustrert i tabellen nedenfor og vil bli forklart nærmere i avsnittene under.

Publikum	Appell
Lærerne	KS' forslag er til det beste for skolen, elevene og lærerne
Lærerorganisasjonene	Skyld i bruddet i forhandlingene
Fylkeskommune- og kommunepolitikere	KS har opptredd høvelig i forhandlingene

Tabell 23: Oversikt over appeller i «Dagsnytt atten 26.02.2014»

Hva angår lærerorganisasjonene kan det tenkes at Helgesen forsøker å vekke en følelse av at det er Utdanningsforbundet som har skyld i bruddet i forhandlingene. Dette gjøres ved å fokusere på mangel av handling (71). Dette kan oppfattes som mangel på forståelse for organisasjonenes synspunkter. Lied argumenterer for at KS har brutt en forhandlingsnorm

som går ut på at partene skal nærme seg hverandre i forhandlinger og komme fram til et kompromiss (77). Når Helgesen velger å avfeie dette argumentet kan det tenkes at dette virker provoserende. I tillegg blir det brukt en tiltale av Lied som kan virke provoserende for organisasjonene: «Men kjære deg, Ragnhild Lied» (Helgesen, 2014). Dette kan oppfattes som en nedlatende holdning, og kan gi en følelse av at Helgesen er oppgitt over Lied, og dermed i utvidet forstand – organisasjonene.

Her burde Helgesen forsøkt å identifisere seg med lærerorganisasjonene ved å anerkjenne Lieds synspunkter og forklare hvorfor KS handlet slik de gjorde i forhandlingene. Senere i intervjuet kan det også tenkes at Helgesen forsøker å vekke en skyldfølelse hos lærerorganisasjonene for utfordringene norsk skole står overfor i dag. Hun hevder at konflikten om lærernes arbeidstid har stått stille siden 1992 (85). Videre kan det virke som om hun forsøker å identifisere seg med lærerorganisasjonene ved å ta i bruk det personlige pronomenet *vi* og felles grunn der hun foreslår løsningen på utfordringene: å finne fram til gode løsninger i fellesskap til det beste for elevene (86). På denne måten nærmer hun seg organisasjonene og kan vekke en følelse av samarbeidsvilje ved å vise den følelsen selv.

Hos lærerne kan det tenkes at Helgesen forsøker å skape en følelse av at forslaget fra KS er til det beste for skolen, elevene og lærerne. Hun sier at KS ønsker å strekke på året av hensyn til lærerne og elevene (52). Hun forklarer ikke hvordan dette er av hensyn til lærerne, men det kan forstås ut ifra Lieds argumentasjon som går ut på at lærerne må jobbe kvelder og helger med den avtalen de har i dag (49). Dette kan vekke en følelse av at forslaget er til det beste for lærerne for de som ikke vet hva en lærerhverdag går ut på, men lærere mener mest sannsynlig at lærergjerningen krever mer enn en 37,5 timers uke for å være til det beste for elevene. Det føles trolig ikke tilfredsstillende å aldri få gjort en grundig nok jobb overfor elevene når det gjelder oppfølging og tilpasset undervisning. Helgesen argumenterer for elevenes beste ved å påpeke at det ikke er positivt for deres læring å få inn vikarer hvis etter- og videreutdanningen skjer mens elevene er på skolen (52). Dette virker trolig overbevisende og kan vekke en følelse av at dette ikke er til elevenes beste.

Når det gjelder fylkeskommune- og kommunepolitikerne kan det tenkes at Helgesen forsøker å fremstille KS i et godt lys og dermed en følelse av at KS har opptrådd høvelig i forhandlingene. Dette er spesielt synlig i tekstens siste del, hvor Helgesen tillegger Utdanningsforbundet skylden for bruddet i forhandlingene ved å påpeke mangel av handling og det faktum at det var Utdanningsforbundet som valgte å bryte (71 og 72). Det kan også tenkes at Helgesen forsøker å vekke tillit til at KS' forslag er til det beste for skolen gjennom bruk av logos. For de deler av publikum som ikke har en spesialisert forstandighet når det

gjelder skolen, er det trolig at disse vil la seg overbevise av argumentasjonen til Helgesen i dette intervjuet fordi mange av argumentene virker sannsynlige.

5.5.5. Ethos

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kunnskap om kvalitet i skolen - Hvorfor den sentrale avtalen burde fjernes 	<ul style="list-style-type: none"> - Troverdig overfor de som deler KS' doxa - Troverdig overfor de som deler KS' doxa
<i>Dydighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Forsøker å virke ærlig om konsekvensene for lærernes forhandlingsrett 	<ul style="list-style-type: none"> - Lite troverdig
<i>Velvilje</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ønsker at alle skoler skal kunne velge gode løsninger - Samarbeidsvillighet hos KS 	<ul style="list-style-type: none"> - Troverdig - Lite troverdig

Tabell 24: Oversikt over ethos i «Dagsnytt atten 26.02.2014»

Den *innledede ethosen* til Helgesen er vanskelig å definere, men det var kanskje preget av mediebildet i tiden før dette intervjuet. To dager før og fram til intervjuet var tekster i media preget av å trekke KS' intensjoner i tvil. I *Adresseavisen* kunne man lese «Kommunenes gode intensjoner?» (Uthus, 2014). I *Stavanger Aftenblad* kunne man lese om at det handler om kommunebudsjettet, og ikke kvalitet i skolen (Ingebrigsten, 2014). Og i *Adresseavisen* kunne man lese overskriften «Til elevenes beste?» (Lieng, 2014). Flere av disse tekstene er skrevet av representanter fra lærerorganisasjonene. For å kunne løse det påtrengende problemet, var Helgesen nødt til å virke troverdig i *avledet- og endelig ethos* ved å vise *forstandighet, dyd og velvilje*.

Den *avledede ethosen* er ulik i de tre delene i teksten. I tekstens første del forsøker hun å vise *forstandighet* når det gjelder hovedkravet fra KS. Hun viser *forstandighet* i tråd med hva NPM sier om kvalitet i skolen. Dette er trolig troverdig overfor de i publikum som er enig i dette synet på konflikten. I denne delen av intervjuet mister Helgesen trolig troverdighet når det gjelder *dydighet* og *velvilje* der programlederen utfordrer henne på hva slags konsekvenser forslaget vil ha for forhandlingsretten til lærerne. Man kan påstå at hun lyver der hun svarer nei på om forslaget vil svekke lærernes forhandlingsrett (23). Dette kommer også tydelig fram når hun blir tvunget til å innrømme intensjonen sin litt senere (29). Her bekrefter hun Lieds beskyldninger om å ha skjulte intensjoner i hovedforslaget.

I intervjuets andre del kan man påstå at Helgesen viser *forstandighet* og *velvilje*. Hun argumenterer godt for hvorfor det trengs en oppmykning i den sentrale arbeidstidsordningen.

Dette skyldes at hun trekker fram eksempler på ulike måter dette kan gjennomføres på. Her viser hun velvilje overfor de skolene som ikke får til å utvikle skolen med den sentrale avtalen. Hun viser også velvilje overfor de skolene som ønsker å beholde den ordningen de har i dag. Dette virker trolig overbevisende overfor de i publikum som ikke har spesialisert forstandighet om kommuneøkonomi og konsekvenser denne oppmykningen kan ha for skolene. Helgesens troverdighet kan derimot bli skadet hos dem i publikum som har kunnskap om dette.

I intervjuets siste del virker Helgesen trolig troverdig der hun forsøker å få KS til å fremstå som samarbeidsvillige. Men hos de i publikum som lot seg provosere av KS' andre forslag i forhandlingene, kan det oppfattes som om Helgesen forsøker å unngå å svare på hvorfor det andre forslaget var strengere enn det første de foreslo. Dette kan dermed skade Helgesens ethos basert på velvilje.

Den endelige ethosen til Helgesen er trolig todelt. Denne todelingen gjelder, som ved de andre tekstene, at argumentasjonen og Helgesens person trolig virker overbevisende overfor de som ikke har fortrolighetskunnskap om konsekvensene hovedforslaget vil ha for læreryrket og skolen. Mens de som har denne spesialiserte kunnskapen trolig ikke vil finne Helgesens del av teksten særlig overbevisende. Det kan tenkes at Helgesens ethos ble svekket for alle i publikum, der hun innrømmet å ha skjulte intensjoner. Her bekrefter hun både beskyldninger i media på forhånd av intervjuet, samt Lieds beskyldninger under selve intervjuet. Dette er uheldig for KS.

5.5.6. Samlet vurdering av teksten

I denne delen av teksten vil det bli gitt en vurdering av Helgesens uttalelser i radiointervjuet «Dagsnytt atten 26.02.2014», samt forslag til hva som eventuelt kunne ha bli gjort annerledes. Det blir brukt en rekke gode, retoriske virkemidler i forsøket på å overbevise de retoriske publikumsgruppene, men det er flere aspekter ved teksten som gjør at enkelte av disse virkemidlene mister verdi som overbevisningsmidler. I analysen overfor er det skilt mellom tre ulike deler av intervjuet. Vurderingen vil ta utgangspunkt i disse tre delene: redegjørelse for KS' intensjoner med hovedforslaget, begrunnelse for hvorfor lærernes arbeidstid burde strekkes ut og skyldspørsmålet i bruddet i forhandlingene.

Når det gjelder tekstens første del, som omhandler KS' intensjoner med hovedforslaget er denne delen tredelt. Det er tre viktige spørsmål programlederen stiller for å oppklare hva konflikten innebærer. Det første går ut på hva selve hovedforslaget går ut på. Her bruker Helgesen en argumentasjon som virker overbevisende fordi forholdet mellom

konsekvensen utvikling i norsk skole kan virke som en naturlig følge av vilkårene samarbeid og etterutdanning. Det andre går ut på hvorfor lærerne skal være på skolen når elevene ikke er der. Her kan også argumentasjonen virke overbevisende fordi argumentene hun legger fram virker som ved det første spørsmålet som naturlige følger av hverandre. For å gjøre dette bedre kunne hun ha utdypet hva slags forskning hun sikter til der hun bruker dette som autoritet i begrunnelsen av argumentene sine. Det siste spørsmålet går ut på hva hovedforslaget betyr for forhandlingsretten til lærerne. Her blir Helgesen tatt i å lyve om konsekvensene av hovedforslaget. På denne måten bekrefter hun Lieds beskyldninger om at KS har skjulte intensjoner og mye av hva som har blitt skrevet i media på forhånd av intervjuet. Dette skader ethosen til Helgesen og kan ødelegge for overbevisningskraften i resten av intervjuet hos visse deler av publikum. Her burde hun ha svart helt ærlig og forklart hvorfor KS mener dette er nødvendig.

Tekstens andre del går ut på at Helgesen svarer på Lieds argumentasjon som går ut på at et strukket arbeidsår ikke vil gi lærerne nok tid til elevene og at etter- og videreutdanningen må skje mens elevene er på skolen. Her velger hun å bruke programlederen som en autoritet for å begrunne at det ikke er positivt for elevene å få vikarer mens lærerne får etterutdanning. Dette er en svak begrunnelse som programlederen selv også tilbakeviser. Her burde Helgesen vært forberedt på Lieds argumentasjon og foreslått en løsning på problemet. Når det gjelder grunnen til hvorfor det burde gis rom for å løse opp den sentrale avtalen, bruker hun en overbevisende argumentasjon. Dette er fordi argumentene hun legger fram kan virke som naturlige følger av hverandre og fordelaktig for skolen.

Tekstens tredje og siste del handler om hva som skal til for å løse konflikten. Her fremstiller Lied og Helgesen hver sine versjoner og tildeler hverandre skyld i bruddet i forhandlingene. Her avfeier Helgesen Lied sin forhandlingsnorm om at partene i en forhandling burde nærme seg hverandre. Hun fokuserer heller på at Utdanningsforbundet valgte å bryte forhandlingene. I denne delen bruker Helgesen trolig en overbevisende argumentasjon for de som ikke lar seg overbevise av Lied sin versjon. Hun er trolig suksessfull hva angår å knytte en forbindelse mellom KS og samarbeidsvillighet i forhandlingene, samt å løse opp en forbindelse mellom Utdanningsforbundet og samarbeidsvillighet. For å virke mer velvillig i denne delen av intervjuet burde Helgesen ha vist forståelse for Lieds forhandlingsnorm, og forklart hva som lå til grunn for forhandlingsforslagene til KS.

Endelig er teksten trolig overbevisende for de delene av publikum som ikke blir støtt av at Helgesen setter Lied og lærerorganisasjonene i et dårlig lys. Dette er mest sannsynlig

politikere og ansatte i KS. Disse har mest sannsynlig ikke spesialisert forstandighet når det gjelder skolehverdagen og vil derfor trolig kunne la seg overbevise av argumentasjonen som er brukt når det gjelder KS' synspunkter. For å virke mer overbevisende for den andre delen av publikum, burde hun ha unnlatt å uttale seg på en måte som kan virke nedlatende overfor lærerorganisasjonene. Hun burde også ha vist mer fortrolighetskunnskap om lærerhverdagen for å identifisere seg med lærerne.

5.6. «En avtale for en bedre skole» (Sundnes, 2014 b)

5.6.1. Retorisk situasjon

Dette er en tekst som er skrevet på grunn av et *påtrengende problem* som er skapt av en tidligere skrevet tekst av Espen Edvardsen, oppvekstansvarlig i SV sin bystyregruppe i Bergen. Denne teksten handler om KS og lærerstreiken. Bakgrunnen for innlegget er at lærerorganisasjonene har sagt nei til riksmeglerens forslag til en ny arbeidstidsavtale. Sundnes skriver selv at Edvardsen ikke skriver særlig om hva avtalen faktisk inneholder (vedlegg 10, sekvens 3), derfor kan man hevde at det påtrengende problemet er å få fram hva denne avtalen går ut på. Publikummet kan sies å være lærerne, lærerorganisasjonene, og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Disse kan løse problemet ved å sette seg inn i hva avtalen faktisk går ut på, og si seg enige i at avtalen vil bidra til en bedre skole.

Dette er en tredelt tekst som redegjør for hva KS mener avtalen bygger på. Sundnes hevder at avtalen bygger tillit til at lærere og skoleledere sammen er i stand til å øke kvaliteten i skolen (4). Videre blir det gjengitt hvor mange og hvem som har stemt for avtalen før det punktvis blir listet opp hva lærerne har stemt nei til (9-12). Til slutt blir det trukket fram eksempler på skoler som har tatt i bruk deler av avtalen og positive sider ved dette. Her blir det referert til tidligere reportasjer om skoler på Østlandet som har positive opplevelser av en bunden arbeidstid på 7,5 timer hver dag. Resultatene fra disse skolene blir kort oppsummert som en bedre skole, helt i tråd med hva skoleforskningen rapporterer og hva evalueringer av tidligere forsøk har vist (25). Til sist blir dette også knyttet til et sitat fra nestleder i Utdanningsforbundet: «De beste skolene er de som er kollektivt orienterte, der kollegiet i felles refleksjonsprosesser evaluerer og forbedrer sin egen og hverandres undervisningspraksis. Dette trenger vi mer av - ikke mindre - av» (Sundnes, 2014).

Burkes fem punkter for motivanalyse er et godt utgangspunkt for å forstå det påtrengende problemet slik Sundnes så det:

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	Verket skole i Moss, Haugerud skole i Oslo og Tolga skole
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Tatt i bruk KS' foreslag
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Verket skole i Moss, Haugerud skole i Oslo og Tolga skole
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Bunden arbeidstid
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Å skape en bedre skole

Tabell 25: Motivanalyse i «En avtale for en bedre skole»

I denne teksten er det *aktør* og *middel* som er tillagt mest vekt. Det er flere aktører og *handlinger* i teksten. For det første har Espen Edvardsen (SV) skrevet et innlegg (2). For det andre har lærerorganisasjonene sagt nei til riksmeklerens forslag til ny arbeidstidsavtale (2). For det tredje er kommunene og fylkeskommunene, 37 av 41 arbeidstakerorganisasjoner og KS for avtalen (7). For det fjerde har nestlederen i Utdanningsforbundet skrevet et innlegg i bladet *Utdanning* (26). Men endelig er det lagt mest vekt på at ulike skoler, Verket skole i Moss, Haugerud skole i Oslo og Tolga skole, har tatt i bruk middelet, den bundne arbeidstiden som KS foreslår (20 og 21). Dette går ut på at lærerne jobber 7,5 timer hver dag (21). De har funnet frem til gode, lokale løsninger, valgt mer tid til samarbeid og felles kompetansebygging (23). Det indirekte *formålet* man kan lese ut av dette er å skape en bedre skole i tråd med rapporter og evalueringer fra skoleforskning (25). Det kan hevdes at den retoriske strategien i dette innlegget er å overbevise om at endringsforslagene KS faktisk foreslår gir en bedre skole ved å fokusere på midlene som er blitt tatt i bruk av aktørene, ulike skoler i Norge.

5.6.2. Tekstens argumentasjon

Tekstens *argumentasjon* går i hovedsak ut på å *knytte forbindelser* mellom KS sine forslag og: 1) en bedre skole, 2) de andre partene i konflikten og 3) faktiske resultater i skolen. Ved å knytte forbindelser mellom KS og disse punktene blir det samtidig løst opp en forbindelse mellom de som stemte mot forslaget og ønske om en bedre skole. Argumentasjonen vil bli

behandlet etter disse tre forbindelsene og ikke etter tekstens visuelle inndeling.

Argumentasjonsteknikkene er illustrert i tabellen nedenfor og vil bli utdypet i avsnittene under.

KS' forslag og en bedre skole		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Knytte en forbindelse</i>	KS' forslag = bedre skole	<i>Løse opp en forbindelse:</i> Den sentrale avtalen ≠ en bedre skole
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> KS' forslag (4) <i>Konsekvens:</i> En bedre skole (4)	Overbevisende i den forstand at det blir brukt ord som forbindes med en god skole: kultur for samarbeid, kunnskapsdeling (4)
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Ny arbeidstidsavtale (5) <i>Virkning:</i> Rom for ledelse (5)	Overbevisende i den forstand at det blir brukt ord som forbindes med en god arbeidstidsordning: fleksibilitet og lokal tilpasning (5)
<i>Forme virkelighet: induktive resonnementer</i>	KS = en bedre skole + KS = faktiske resultater i skolen + Sitat fra nestlederen i UDF	Egnet til å overbevise om at KS' forslag vil gi en bedre skole
KS og de partene som stemte for forslaget		
<i>Knytte en forbindelse</i>	KS = de andre partene i konflikten 99,5 prosent er for (6) Gjengir partene som er enige med KS (7)	Kan antyde at et betydelig flertall er for avtalen KS foreslår
<i>Vitnesbyrd: statistikk</i>	37 av 41 (7) 99,5 prosent (8)	Høye tall som er egnet til å virke overbevisende
KS og faktiske resultater i skolen		
<i>Knytte en forbindelse</i>	KS = UDF	
<i>Forme virkelighet: eksempler</i>	Gir eksempler på tre skoler som er fornøyd med KS' forslag (20 og 21)	Eksempelene virker sammen for å skape en virkelighet av at forslaget til KS fungerer i praksis
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Ved å ta i bruk KS' forslag (23) <i>Virkning:</i> En bedre skole (24 og 25)	Støtter eksemplifiseringen over
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	Skoleforskning og evalueringer (25)	Nevner ikke hva slags forskning eller hvilke evalueringer det blir siktet til og har dermed liten verdi som begrunnelse
<i>Identifikasjon: felles grunn</i>	Siterer nestleder i UDF, Steffen Handal (27 og 28)	Får det til å virke som om nestleder i UDF er enig med KS
<i>Knytte en forbindelse</i>	KS = en bedre skole + partene som stemte for forslaget + faktiske resultater	<i>Løse opp en forbindelse:</i> De som stemte mot forslaget ≠ ønske om en bedre skole

<i>Premiss som er å foretrekke: verdier</i>	Gjengir punktvis hva lærerne har stemt nei til (9-18)	Trekker fram verdier som lærerne kjemper for. Stiller lærerorganisasjonene som stemte nei i et dårlig lys
---	---	---

Tabell 26: Oversikt over argumentasjonen i «En avtale for en bedre skole»

Det blir knyttet en forbindelse mellom KS og en bedre skole flere steder i teksten. I tekstens første del blir det gjort ved å bruke argumentasjonsteknikkene *vilkår og konsekvens* og *årsak og virkning*. Sundnes hevder at avtalen KS foreslår er vilkåret for konsekvensen, en bedre skole (4). En bedre skole blir her beskrevet som en skole som bygger på en kultur for samarbeid og kunnskapsdeling (4). Videre argumenterer Sundnes for at avtalen er årsaken som gir virkningen rom for ledelse (5). En kan dermed tolke ut fra dette at KS legger rom for ledelse til grunn for en bedre skole. Antitetisk blir det her *løst opp en forbindelse* mellom den sentrale avtalen og en bedre skole. Forbindelsen mellom KS og en bedre skole blir gjentatt og forsterket i tekstens siste del. Her blir det fremhevet at skolene som blir brukt som eksempler har valgt mer tid til samarbeid og felles kompetansebygging (23) – som er i tråd med hva som blir definert som en bedre skole. Det blir også hevdet at resultatene av å ta i bruk KS' forslag ble en bedre skole (25). Til sist blir meningsinnholdet i KS' definisjon av en bedre skole gjengitt i et sitat hentet fra en artikkel skrevet av nestlederen i Utdanningsforbundet (27).

Videre knytter Sundnes en forbindelse mellom KS og de andre partene i konflikten under underoverskriften «99,5 prosent er for» (Sundnes, 2014). Denne underoverskriften kan antyde at et betydelig flertall er for avtalen som har blitt foreslått av KS. Videre gjengir han alle partene som er enige (7). Ved å vise til spesifikke tall støtter Sundnes seg på *vitnesbyrdet statistikk*. Her blir materialet hentet fra eksterne kilder som støtter påstanden om at de foreslåtte justeringene i arbeidstidsavtalen vil bidra til en bedre skole (29). «37 av 41» og «99,5 prosent» (Sundnes, 2014) er store tall som er egnet til å virke overbevisende. Men her er det viktig å stille seg kritisk til tallene som blir presentert. Tallet «99,5 prosent» viser til resultatet i uravstemningen internt i KS da det gjaldt meklingsforslaget som ble anbefalt av KS og fire av arbeidstakerorganisasjonene, 26. mai 2014. I uravstemningen var det «33 % av medlemmene (kommuner, fylkeskommuner og bedrifter) [som] avgav stemme, herunder 45 % av kommunene» (Burson & Marsteller, 2015: s. 14). Tallet «37 av 41» viser til arbeidstakerorganisasjoner som anbefalte det samme meklingsforslaget om ny arbeidstidsavtale for lærerne. De fire organisasjonene som ikke anbefalte forslaget var Skolenes Landsforbund, Musikernes fellesorganisasjon, Norsk Lektorlag og Utdanningsforbundet. Det er viktig å huske på at det er Utdanningsforbundet som har høyest antall medlemmer, hele 160.920 medlemmer i september 2014 (Ghosh, 2014). De andre

organisasjonene har en medlemsmasse som varierer mellom ca. 500-6000 medlemmer. Tallet «37 av 41» er dermed nødvendigvis ikke representativt hvis man tar hensyn til antall medlemmer.

Videre blir det knyttet en forbindelse mellom KS og faktiske resultater i skolen. Først viser Sundnes til *eksempler som former en virkelighet gjennom induktiv argumentasjon*. Han refererer til tre reportasjer som er skrevet om skoler som har tatt i bruk KS' endringsforslag og som synes at disse fungerer bra på sin skole (20 og 21). Videre bruker han en argumentasjon basert på årsak og virkning underbygget av *vitnesbyrdet autoritet*. Sundnes påpeker at årsaken å bruke KS' endringsforslag, har gitt virkningen en bedre skole. Dette blir underbygget med autoriteten skoleforskning og evalueringer (25).

Dette forsøket på å forme virkelighet ved å vise til eksempler blir fulgt opp ved at Sundnes tar i bruk *identifikasjon*. Dette gjøres gjennom *felles grunn* ved å ta utgangspunkt i noe KS og Utdanningsforbundet er enige om. Først siterer han nestlederen i Utdanningsforbundet, Steffen Handal: «De beste skolene er de som er kollektivt orienterte, der kollegiet i felles refleksjonsprosesser evaluerer og forbedrer sin egen og hverandres undervisningspraksis. Dette trenger vi mer av - ikke mindre - av» (Sundnes, 2014). I dette innlegget som Sundnes refererer til, kritiserer Handal forhandlingene om lærernes arbeidstid i Danmark. Og sitatet som Sundnes trekker fram er en del av et argument som handler om at hvis man skal ha en bedre skole, trenger lærere tid til å forberede undervisning: «dersom det du er ute etter er en bedre skole [...] [er] [d]et første og viktigste [...] anledning til å forberede den gode undervisning. Det blir det ikke mer tid til, dersom du skal ha flere undervisningstimer» (Handal, 2013). Dette kan bli sett i sammenheng med hva KS foreslår med å strekke på arbeidsåret til lærerne, og dermed ta bort mye tid til forberedelse av undervisning. Dette sitatet er tatt ut av kontekst og brukt i KS' favør i dette innlegget.

Ved å knytte forbindelser mellom KS og en bedre skole, de partene som stemte for forslaget og faktiske resultater i skolen, løses det samtidig opp en forbindelse mellom de som stemte mot forslaget og ønske om en bedre skole. Dette blir forsterket ved å liste opp punkter ved avtalen som ved første øyekast virker fordelaktige for lærerne og en bedre skole (10-18). Dette er punkter som kan karakteriseres som *premisser som er å foretrekke* for lærerne. Dette er *verdier* som lærerne kjemper for og lærerne som stemte nei kan dermed bli satt i et dårlig lys. Det blir ikke nevnt hvor mye tid lærere i gjennomsnitt bruker på viktige arbeidsoppgaver med den sentrale arbeidstidsavtalen og det blir heller ikke sammenliknet med hvor mye tid lærerne har til rådighet med et strukket arbeidsår. Det blir heller underbygget med *eksempler* fra skoler som er fornøyde med den nye arbeidstidsavtalen (20 og 21).

5.6.3. Aptum

5.6.3.1. Intern høvelighet

Saken i denne teksten gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene. *Innholdet* i teksten er tredelt. For det første supplerer den et tidligere debattinnlegg skrevet av SV-politikeren, Espen Edvardsen, med hva avtalen går ut på. For det andre beskriver teksten hva lærerne har sagt nei til i riksmeklerens forslag. Endelig trekker Sundnes fram eksempler som viser at forslagene til KS er suksessfulle. *Organiseringen av teksten* er formet som et debattinnlegg - det er relativt kort med tre punkter. *Uttrykksmåten* i teksten hører til en mellomstil.

Starter man med å se på organiseringen av teksten, er det lett å se at den fysiske er tredelt på en ryddig måte med underoverskrifter. Innholdet, uttrykksmåten og organiseringen av teksten er høvelig i forhold til hverandre fordi disse delene er godt tilpasset hverandre med tanke på sjangerkonvensjoner for debattinnlegg. Disse delene har også et høvelig forhold til saken som var en offentlig debatt hvor motpartens innlegg også blir publisert i samme type fora og andre sosiale medier.

5.6.3.2. Ekstern høvelighet

Saken gjelder forhandlingene mellom KS og lærerorganisasjonene og *de konkrete omstendighetene* gjelder at det har vært et brudd i forhandlingene. *Uttrykksmåten* i ekstern høvelighet deles i to deler, sjanger og stil. Sjangeren er som tidligere nevnt debattinnlegg. *Avsenderen* til teksten er forhandlingslederen i KS, Per Kristian Sundnes og *mottakerne* er lærerne, lærerorganisasjonene, fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Hvis man tar utgangspunkt i uttrykksmåten, sjangeren debattinnlegg kan man si at det er et høvelig forhold mellom denne uttrykksmåten og de konkrete omstendighetene fordi det er en kommentar til en offentlig debatt. Det er også høvelig at det er Sundnes som skriver dette innlegget fordi han er forhandlingsleder. I motsetning til mange av de andre tekstene som blir analysert, uttrykker avsenderen seg i en stil som kan karakteriseres som høvelig overfor mottakerne. Stilen og tonen er profesjonell og passende for denne type debattinnlegg.

5.6.4. Pathos

Teksten kan oppleves som relativt følelsesmessig nøytral fordi Sundnes bruker en stil som ikke er utpreget provoserende slik det finnes eksempler på i noen av de andre tekstene som har blitt analysert. Tar man utgangspunkt i tittelen, «En avtale for en bedre skole», er det lett å

tenke seg at Sundnes forsøker å vekke en følelse av at KS' intensjon er å skape en bedre skole. For å klare det er han nødt til å benytte seg av appeller som treffer de ulike retoriske publikumsgruppene. Disse appellformene er illustrert i tabellen nedenfor og vil bli forklart nærmere i avsnittene under.

Publikum	Appell
Lærerne	1) Tillit: <ul style="list-style-type: none"> - Avtalen er bygget på tillit til lærerne (4) 2) KS har kunnskap om skolen og læreryrket: <ul style="list-style-type: none"> - Begreper fra lærerprofesjonen (4) - Begreper forbundet med en god arb.plass (5) - Betygger om at yrkesbehov er sikret i det nye forslaget (9-18) - Relle eksempler fra skolen (20 og 21) - Sitat av nestlederen i UDF (27 og 28)
Lærerorganisasjonene	1) De som har stemt for forslaget har handlet riktig 2) De som har stemt mot forslaget har handlet galt <ul style="list-style-type: none"> - Et betydelig flertall har stemt for forslaget (7 og 8) - Punktvis forklaring av hva som er sikret i forslaget (9-18) - Sitat av nestlederen i UDF (27 og 28)
Fylkeskommune- og kommunepolitikere	1) KS' forslag bidrar til en bedre skole <ul style="list-style-type: none"> - Tydelige forklaringer - Et betydelig flertall har stemt for forslaget (7 og 8) - Faktiske resultater fra skolen (23-25) - Sitat av nestlederen i UDF (27 og 28)

Tabell 27: Oversikt over appeller i «En avtale for en bedre skole»

De retoriske publikumsgruppene er som nevnt foran i analysen tredelt: lærerne, lærerorganisasjonene og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Når det gjelder lærerne finnes det to tydelige appeller i teksten. Den første er å skape en følelse av tillit siden konflikten ved flere anledninger ble omtalt som en "tillitskrise". Denne følelsen blir appellert til der Sundnes hevder at avtalen er bygget på tillit til lærerne (4). Den andre appellen går ut på at KS handler ut ifra kunnskap om skolen og læreryrket. Der han forklarer hva avtalen bygger på blir det brukt begreper som mange lærere vil kjenne igjen fra utdannelsen: "samarbeid" og "kunnskapsdeling" (4). I tillegg blir det brukt begreper som kan forbindes med en god arbeidsplass: "fleksibilitet" og "lokal tilpasning" (5). Teksten er også egnet til å betrygge lærerne om at deres behov i yrket er sikret. Dette kommer fram i punktene som Sundnes mener lærerne har stemt nei til (9-18). Denne appellen blir videre forsterket med

reelle eksempler fra skolen (20 og 21) og sitatet fra nestlederen i Utdanningsforbundet (27 og 28).

Lærerorganisasjonene er et todelt publikum i denne situasjonen, siden noen har stemt for og andre har stemt mot meklingsforslaget. Det er to tydelige appeller mot organisasjonene. For det første appellerer teksten til at de som har stemt for forslaget har handlet riktig. Dette blir fremhevet av at det er et betydelig flertall som har stemt for forslaget og at forslaget blir godt forklart med punktvis forklaring av hva man har stemt for, samt et sitat fra nestlederen i landets største lærerorganisasjon. Disse punktene er forenelige med hva lærerne har kjempet for. Antitetisk kan man dermed si at den andre appellen går ut på at de organisasjonene som har stemt mot forslaget har handlet galt, med de samme begrunnelsene som over.

Hva angår fylkeskommune- og kommunepolitikerne er det én tydelig appell i teksten som går ut på at det KS foreslår vil bidra til en bedre skole. Denne følelsen blir appellert til ved å tydelig forklare hva forslaget går ut på. Dette blir forsterket ved å vise til det betydelige flertallet som har stemt for forslaget, hva lærerne har stemt nei til, faktiske resultater fra skolen og sitatet av Steffen Handal.

5.6.5. Ethos

Den *innledende ethosen* til Sundnes er vanskelig å definere, men det kan være farget av medieoppslag i tiden før dette debattinnlegget ble skrevet. I *Dagens Næringsliv* kunne man lese overskriften «Steile fronter før lærermegling» (Skatvedt, 2014). I *Budstikka* kunne man lese om «Lærerstreik og tillitskrise» (Grindstad, 2014). For å kunne løse det påtrengende problemet var Sundnes nødt til å ta hensyn til dette og vise *forstandighet, dyd* og *velvilje* i teksten. De ulike karaktertrekkene blir illustrert i tabellen nedenfor og forklart nærmere i avsnittene under.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Viser kunnskap: spesialisert språk - Stilen: presist og profesjonelt 	<ul style="list-style-type: none"> - Overbevisende og troverdig - Overbevisende og troverdig
<i>Dydighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ønske om en bedre skole 	<ul style="list-style-type: none"> - Overbevisende og troverdig
<i>Velvilje</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ivaretar leserens behov: forklarer hva avtalen går ut på og har skrevet en ryddig tekst 	<ul style="list-style-type: none"> - Overbevisende og troverdig

	- Viser tillit til lærerne	- Overbevisende og troverdig
--	----------------------------	------------------------------

Tabell 28: Oversikt over ethos i «En avtale for en bedre skole»

Teksten er egnet til å gi Sundnes en god *avledet ethos*. Dette kommer av at han kan virke troverdig overfor publikum ved å vise forstandighet, dyd og velvilje gjennom sin argumentasjon. Han kan sies å vise forstandighet ved å fremstå som kunnskapsrik når det gjelder hva som skal til for å få en bedre skole. Dette kommer av at han bruker et spesialisert språk som er egnet til å virke overbevisende og troverdig. Det er spesielt fremtredende i tekstens første del hvor han definerer hva som utgjør en bedre skole: kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i skolen (4). Stilen som brukes i teksten er også egnet til å styrke leserens inntrykk av Sundnes som en forstandig person. Han uttrykker seg på et presist og profesjonelt vis, noe som gjør han troverdig som leder og talsperson i media.

Han viser dyd ved at det han hevder kan oppfattes som et ønske om en bedre skole ved å knytte en forbindelse mellom KS og en bedre skole. Som det ble nevnt i argumentasjonsanalysen over, blir dette også knyttet sammen med faktiske resultater og et sitat fra nestlederen i Utdanningsforbundet. Dette kan bidra til å fremstille Sundnes som dydig i denne teksten.

Sundnes viser velvilje på to måter. For det første ønsker han å forklare leserne hva KS' forslag går ut på. Han begrunner dette med at innholdet i avtalen ikke kommer tydelig fram i teksten som Edwardsen skrev (3). Videre er teksten satt opp på en ryddig måte som gjør det lett for leseren å orientere seg i meningsinnholdet og skjønne hva Sundnes mener. Her blir leserens behov ivaretatt gjennom at Sundnes ønsker å gi en forklaring og en god redegjørelse for KS' synspunkter. For det andre kan det hevdes at han er velvillig overfor lærerne. Han forklarer at avtalen KS forslår er bygget på tillit til lærerne, ved at de er i stand til å bygge og videreutvikle en kultur for samarbeid og kunnskapsdeling (4).

5.6.6. Samlet vurdering av teksten

De retoriske strategiene i denne teksten er godt egnet til å virke overbevisende for de ulike retoriske publikumsgruppene og er dermed et godt utgangspunkt for å løse det påtrengende problemet: å få fram hva riksmeglerens forslag går ut på som ble nedstemt av Utdanningsforbundet og tre andre lærerorganisasjoner.

I argumentasjonsanalysen ble argumentasjonen delt i tre deler: 1) *å knytte en forbindelse* mellom KS og en bedre skole, 2) *å knytte en forbindelse* mellom KS og de partene

som stemte for riksmeglingsforslaget og 3) å *knytte en forbindelse* mellom KS og faktiske resultater i skolen. Disse forbindelsene får også virkningen å løse opp en forbindelse mellom de som stemte mot forslaget og en bedre skole. Når det gjelder den første forbindelsen mellom KS og en bedre skole kan man hevde at dette er en vellykket forbindelse. Ved å forene forhold som sannsynlig er en naturlig følge av hverandre i tekstens første del med faktiske resultater og et sitat fra nestlederen i Utdanningsforbundet kan man si at Sundnes *former en virkelighet* ved å bruke *induktive resonnementer* for å skape et generelt prinsipp. Dette en retorisk strategi som er egnet til å overbevise om at KS' forslag vil gi en bedre skole.

Hva angår den andre forbindelsen mellom KS og partene som stemte for forslaget kan man også si at det er en vellykket forbindelse. Ved første øyekast er denne bruken av *statistikk* overbevisende fordi den viser til store tall. Går man disse tallene nærmere etter i sømmene, er de ikke lenger spesielt overbevisende, og forbindelsen er ikke lenger like sterk.

Den siste forbindelsen mellom KS og faktiske resultater i skolen er bygget opp av tre ulike deler. Den første delen går ut på å bruke induktiv argumentasjon ved å gi *eksempler* som *former en virkelighet* som støtter KS' forslag. Denne delen virker overbevisende. Den andre delen består av *autoriteten* skoleforskning og evalueringer (25). Dette er en retorisk strategi som er egnet til å virke overbevisende, men autoriteten som blir brukt er svak fordi det ikke blir oppgitt til hva slags forskning og hvilke evalueringer det blir referert til. Den tredje delen er bygget opp av *identifikasjon* gjennom *felles grunn* der han siterer Steffen Handal. Denne retoriske strategien er egnet til å virke overbevisende hvis man ikke er kjent med hva Handal faktisk mente med dette utsagnet.

Teksten fremstår som høvelig både internt og eksternt. I forhold til mange av de andre tekstene i denne analysen er stilen og tonen Sundnes bruker spesielt høvelig. Dette kan forklares med at Sundnes unngår å bruke negative karakteristikk om motparten og tydelig redegjør for KS' synspunkter uten å la det bli farget av personlige meninger.

Pathos-appellene i teksten er vellykkede. Dette kommer av samme årsak som over: at Sundnes bruker en høvelig stil som ikke virker provoserende. Appellene som blir brukt er tydelige og egnet til å nå de delene av publikum de er ment å appellere til.

Sundnes viser karaktertrekk som får han til å fremstå som en troverdig person. Han viser forstandighet, dyd og velvilje i denne teksten. Det er bruk av spesialisert språk og stilen som brukes i innlegget som styrker Sundnes' forstandighet. Dette bidrar til at han virker troverdig som leder og talsperson. Han viser dydighet gjennom å bidra til en bedre skole. Velviljen kommer til uttrykk på to måter. For det første gjennom å ivareta leserens behov for

å forstå hva forslaget går ut på og å gjøre dette på en oversiktlig og ryddig måte. For det andre ved å vise velvilje overfor lærerne.

5.7. «Målet er fleksibilitet og samarbeid» (Sundnes, 2014 c)

5.7.1. Retorisk situasjon

Dette er en tekst som er skrevet på grunn av et *påtrengende problem* som er skapt av en tidligere skrevet tekst. Asle Jahren, hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet på Ullensaker, skrev et debattinnlegg som handlet om uravstemningsresultatet i Utdanningsforbundet angående riksmeklerens forslag til ny arbeidstidsavtale. Han skriver blant annet: «Nå vil KS på vegne av våre arbeidsgivere, at vi skal ha fast kontortid, og på den måten fjerne mye av fleksibiliteten læreren tradisjonelt har hatt» (Jahren, 2014). Det påtrengende problemet kan sies å være at Jahren påstår at den arbeidstidsavtalen KS foreslår vil fjerne fleksibiliteten i lærernes arbeidstid. Dette kan løses ved å overbevise om at KS' forslag ikke fjerner fleksibilitet fra skolen. Publikumsgruppene er det samme som i de forrige tekstene - lærere, lærerorganisasjoner og fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Teksten kan deles i tre deler. Den første delen handler om at Utdanningsforbundet har fått gjennom tre av fire krav i forhandlingene. Her siterer Sundnes utdrag fra avtaleforslaget som omhandler arbeidstiden. I den andre delen hevder han at KS' forslag vil gi lokal fleksibilitet og forklarer hvordan KS mener at de får til dette gjennom en ny arbeidstidsavtale. Den tredje delen knytter en forbindelse mellom KS' forslag og OECD-rapportens resultater som støtter samarbeid i skolen.

Man kan forsøke å oppsummere det påtrengende problemet slik Sundnes så det på denne måten:

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	Asle Jahren, hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet Ullensaker
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Hevdet at KS' forslag vil fjerne fleksibiliteten fra arbeidstiden til lærerne
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Romerrikets Blad, 07.07.2014
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Sterke angrep i et debattinnlegg
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Sverte KS

Tabell 29: *Motivanalyse i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*

I denne teksten er det *aktør* og *handling* som er tillagt mest vekt. I starten av teksten er det fokus på Jahrens påstand om at KS' forslag vil fjerne fleksibilitet fra lærernes arbeidstid. Scenen for handlingen er Romerikes Blad, 7. juli 2014 (vedlegg 12, sekvens 3), *middelet* som er brukt er «sterke angrep» (3) i et debattinnlegg og *formålet* kan sies å være å svarte KS fordi lærerne stemte nei til riksmeklingsforslaget (4).

5.7.2. Tekstens argumentasjon

5.7.2.1. Del 1: Utdanningsforbundet har fått igjennom tre av fire krav

I denne delen av teksten forsøker Sundnes å *løse opp forbindelsen* mellom Jahrens kritikk og virkeligheten. Argumentasjonsteknikkene som blir brukt er illustrert i tabellen nedenfor og beskrevet nærmere i avsnittene under.

Del 1: UDF har fått igjennom tre av fire krav		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Sammenlikning: Motsigelse</i>	Tittel: «fleksibilitet og samarbeid» (1) Undertittel: «rigide ordninger og detaljstyring» (2)	<i>Løser opp forbindelsen</i> mellom KS og kritikken fra Jahren
<i>Knytte en forbindelse: basere argumentasjonen på virkeligheten: forene elementer som eksisterer sammen</i>	Asle Jahren går til sterke angrep mot KS (3)	<i>Knytter</i> Asle Jahren til ytringene sine
<i>Løse opp forbindelse</i>	Minner om at virkeligheten rommer mer enn hva Jahren beskriver i sitt debattinnlegg: Det kan være «nyttig å minne om» at tre av fire krav er innfridd (5 og 6)	Supplerer virkeligheten som Jahren skaper i sin tekst. Dette er en påstand som må begrunnes
<i>Premisser som relaterer seg til virkeligheten: fakta og sannheter</i>	Siterer avtaleforslaget: - Utgangspunktet er 7,5 timer per dag (8) - Mulighet for fleksibilitet (11) - 6 timer til individuelt arbeid (12) - Mulighet for å avtale individuelle hjemmearbeidsordninger (13)	Egnet til å overbevise fordi publikum allerede er enig i de faktum som foreligger

Tabell 30: *Oversikt over argumentasjon for tekstens del 1 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»*

For å tilbakevise Jahrens kritikk bruker Sundnes flere argumentasjonsteknikker i denne delen av teksten. Den første teknikken finner man allerede i tekstens tittel og undertittel. Her blir det satt opp en *motsigelse* mellom hva Jahren mener KS ønsker og hva KS i realiteten ønsker. Tittelen definerer målet til KS som «fleksibilitet og samarbeid» (1), som er det motsatte av hva Jahren hevder, da han mener at fleksibiliteten vil bli borte i lærernes

arbeidstid med forslaget til KS. Motsetningen til dette finner man i tekstens undertittel hvor det står skrevet at KS ikke ønsker «rigide ordninger og detaljstyring» (2). Dette er en argumentasjonsteknikk som er egnet til å overbevise fordi den tar tak i kritikken og hevder at KS ikke ønsker hva kritikken går ut på. Men dette må allikevel begrunnes for å virke overbevisende overfor publikum. Jahren argumenterer ut ifra *årsak og virkning*, mens denne teknikken tar utgangspunkt i KS' intensjon, ikke hva som er den reelle virkningen av deres forslag.

Videre knytter han en forbindelse mellom Jahren og hans ytringer (3). Ved å legge til at det er «nyttig å minne om» (5) flere viktige aspekter ved saken, før han løser opp en forbindelse mellom Jahres kritikk og virkeligheten ved å bemerke at bildet er større enn Jahren får det til å virke som i sitt innlegg. For å begrunne denne påstanden lener Sundnes seg på *fakta og sannheter* ved først å påpeke at Utdanningsforbundet har fått gjennomslag for tre av fire krav de fremsatte før forhandlingene startet før han siterer avtaleforslaget. Man kan lese ut ifra dette at det er ønskelig med fleksibilitet i lærernes arbeidstid da det kun er i utgangspunktet av lærerne skal være på skolen i «7,5 timer pr. dag» (8). Videre står det at det «skal være mulighet for fleksibilitet i den daglige arbeidstiden» (11), samt at man kan «avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid» (13). Dette er en argumentasjon som er egnet til å virke overbevisende fordi fakta og sannheter er premisser som ingen kan utfordre og som ikke krever begrunnelse siden publikum allerede er enig i dem.

5.7.2.2. Del 2: lokal fleksibilitet

I denne delen av teksten forsøker Sundnes å løse opp forbindelsen mellom kritikken og virkeligheten ved å argumentere for at KS' forslag vil gi lokal fleksibilitet i lærernes arbeidstid. Videre forklarer han hvordan KS mener at de vil få til dette gjennom det nye forslaget. Argumentasjonsteknikkene som blir brukt er illustrert i tabellen nedenfor og beskrevet nærmere i avsnittene under.

Del 2: Lokal fleksibilitet		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> KS' forslag (15)</p> <p><i>Virkning:</i> Rom for fleksibilitet, samarbeid og lokale løsninger (15)</p>	Påstand som må begrunnes for å virke overbevisende
<i>Kausalitet: vilkår og konsekvens</i>	<i>Vilkår:</i> Tid til samarbeid (17)	Overbevisende, virker som en naturlig følge av hverandre

	<i>Konsekvens:</i> Profesjonelle læringsfellesskap (16)	
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	«Skoleforskningen» (18)	Svakt, denne forskningen blir ikke referert til
<i>Vitnesbyrd: statistikk</i>	OECD-rapporten Talis: - «over halvparten sier de sjelden eller aldri samarbeider med kollegaer» (20) - «kun en tredel observerer andres undervisning» (20)	<i>Statistikken bekrefter autoriteten. Egnert til å virke overbevisende som autoritet fordi det er høye tall i statistikken</i>
<i>Vitnesbyrd: statistikk og autoritet</i>	«100.000 lærere fra mer enn 34 land» (22)	Egnert til å virke overbevisende som autoritet fordi det er høye tall i statistikken

Tabell 31: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 2 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»

For å argumentere for at KS' forslag vil gi fleksibilitet i lærernes arbeidstid og dermed løse opp forbindelsen mellom Jahrens kritikk og virkeligheten, setter han først opp et årsaks- og virkningsforhold. Her er KS' forslag årsaken som gir virkningen «rom for fleksibilitet, samarbeid og lokale løsninger» (15). Denne påstanden begrunner Sundnes med et *vilkår- og konsekvensforhold*. Han hevder at «KS vil legge til rette for «profesjonelle læringsfellesskap» (16), legge til rette for samarbeid: «ansatte jobber med felles mål» (16). For å få til konsekvensen «profesjonelle læringsfellesskap» (16), må vilkåret «tid til samarbeid» ligge til grunn (17). Dette blir igjen begrunnet med en *autoritet*: «Skoleforskningen viser entydig at samarbeid gir bedre skoler» (18). Hittil har Sundnes argumentert for at kollegialt samarbeid er positivt.

Videre argumenterer han for hvorfor det er nødvendig med en forandring i den norske skolen. Her tar han i bruk *statistikk* og *autoritet* for å argumentere for behovet for forandring. Autoriteten han tar i bruk er OECD-rapporten som har analysert skoler over hele verden. Fra denne rapporten trekker han fram statistikk som sier at «over halvparten» av norske lærere «sjelden eller aldri samarbeider med kollegaer» og at «kun en tredel observerer andres undervisning» (20). Her begrunner Sundnes behovet for en forandring med at OECD-rapporten «bekrefter forskningens funn, at lærere trives bedre på skoler med godt etablerte samarbeidskulturer» (21). For å forsterke dette budskapet benytter han seg av statistikk ved å vise til hvor mange lærere i antall land som har vært med i OECD sin forskningsrapport: «100.000 lærere fra mer enn 34 land» (22). Dette er en retorisk strategi som er egnert til å virke overbevisende fordi OECD er en autoritet med mye vekt og tallene det blir vist til i statistikken er store tall.

I denne delen av teksten bruker Sundnes retoriske strategier som er egnert til å virke overbevisende om at samarbeid i skolen er positivt. Han gir en troverdig fremstilling av at

samarbeid i skolen er positivt, og OECD-rapporten i seg selv som autoritet i tillegg til resultatene den viser til er overbevisende. Men disse resonnementene sier ingenting om fleksibilitet i lærernes arbeidstid. Dette virker noe rart siden dette er resonnementer som er plassert under underoverskriften: «Lokal fleksibilitet» (14).

5.7.2.3. Del 3: KS' forslag = OECD-rapportens resultater som støtter samarbeid i skolen

I denne delen av teksten forsøker Sundnes å knytte en forbindelse mellom KS' forslag og OECD-rapportens resultater som viser at samarbeid blant lærere er fordelaktig. For å gjøre dette benytter han seg av en rekke argumentasjonsteknikker. Disse teknikkene er illustrert i tabellen nedenfor og beskrevet nærmere i avsnittene under.

Del 3: KS' forslag = OECD-rapportens resultater som støtter samarbeid i skolen		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Ny arbeidstidsavtale (24)</p> <p><i>Virkning:</i> Kultur for samarbeid og kunnskapsdeling (24)</p>	<p>Påstand som må begrunnes for å virke overbevisende</p> <p><i>Knytte en forbindelse:</i> KS' forslag = OECD-rapportens funn</p>
<i>Premiss som er å foretrekke: topoi som er å foretrekke</i>	«det er viktig at skolelederne kan sørge for at ny kunnskap kommer hele skolen til nytte» (25)	Overbevisende fordi argumentet viser til kvantitet. At hele skolen har kunnskap er bedre enn at kun deler av skolen har kunnskap
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Profesjoner som utvikler felles kultur, snakker samme språk og deler erfaringer (26)</p> <p><i>Virkninger:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Høyere trivsel blant lærere (26) - Bedre elevprestasjoner (26) 	Overbevisende, virker som naturlige følger av hverandre
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Kollektivt læreransvar (27)</p> <p><i>Virkning:</i> Elevs læring (27)</p>	Overbevisende, virker som naturlige følger av hverandre
<i>Sammenlikning: motsigelse</i>	<ul style="list-style-type: none"> - KS ønsker ikke rigide ordninger og detaljstyring (28) - KS ønsker å gi rom for ledelse, lokale løsninger og samarbeid (30) 	Overbevisende, passer overens med argumentasjonen over
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> God ledelse og samarbeid (31)</p> <p><i>Virkninger:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Trivsel (31) - Gode resultater (31) 	Overbevisende, oppsummering av argumentasjonen i teksten

Tabell 32: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 3 i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»

For å knytte en forbindelse mellom KS' forslag og resultatene fra OECD-rapportens resultater som viser at samarbeid i skolen er fordelaktig, benytter Sundnes seg først av å sette opp et årsaks- og virkningsforhold. Årsaken en ny arbeidstidsavtale var ment å gi virkningen

kultur for samarbeid og kunnskapsdeling. Sundnes påpeker at «[v]idereutdanning har fått et løft» (25), men et vilkår for å få til å bygge en kultur for samarbeid og kunnskapsdeling er at «skoleledere kan sørge for at ny kunnskap kommer hele skolen til nytte» (25). Her er det fokus på at skoleledere må få større rom til å lede på grunn av et *premiss som er å foretrekke*: at «ny kunnskap kommer hele skolen til nytte» (25). Det som er å foretrekke ved dette premisset er kvantitet – det er bedre at hele skolen får nytte av ny kunnskap, enn at kun deler av skolen får nytte av ny kunnskap.

Videre går Sundnes over til å argumentere for at kultur for samarbeid gir bedre elevresultater. Dette er et årsaks- og virkningsforhold. Men slik han formulerer dette forholdet er noe slurvete. Han hevder at når profesjoner (i flertall) utvikler felles kultur, gir det virkningen høyere trivsel blant lærere bedre elevprestasjoner (26). Argumentet i seg selv gir lite mening, men det er mulig å skjønne meningsinnholdet sett i kontekst. Videre hevder Sundnes at «det er klar sammenheng mellom kollektivt læreransvar og elevers læring» (27). Dette er enda et årsaks- og virkningsforhold som heller ikke umiddelbart virker som en naturlig følge av hverandre. Dette forholdet burde han ha utdypet mer for at det skulle ha vært egnet til å virke overbevisende. Elevers læring er nødvendigvis avhengig av mer enn «kollektivt læreransvar» (27).

For å avslutte bruker Sundnes en motsigelse som fremstiller KS' intensjon med forslaget. «KS ønsker ikke rigide ordninger og detaljstyring. Tvert imot! Vi er opptatt av å gi rom for ledelse, lokale løsninger og samarbeid» (28-30). For å begrunne dette velger han å bruke et årsaks- og virkningsforhold som oppsummerer hva teksten handler om. Årsakene god ledelse og samarbeid gir virkningene trivsel og gode resultater (31). Denne oppsummeringen i seg selv belyser at Sundnes ikke svarer på kritikken fra Jahren som går ut på at han mener fleksibiliteten i lærernes arbeidstid vil bli borte med KS' forslag. Sundnes lener seg på avtaleteksten og viser til fakta, men det som ikke blir nevnt er at lærere kun kan drøfte arbeidstiden sin med skolelederne etter det nye forslaget – forhandlingsretten deres har blitt borte, og dermed er det mulig at mye fleksibilitet kan bli borte hvis for mye av lærernes arbeidstid blir avsatt til samarbeid samt etter- og videreutdanning.

5.7.3. Aptum

5.7.3.1. Intern høvelighet

Saken i denne teksten gjelder lærerstreiken. *Innholdet* i teksten går ut på å tilbakevise kritikken fra Jahren som dreier seg om fleksibilitet. Videre er innholdet basert på at kultur for samarbeid er nødvendig for å få en bedre skole. *Uttryksmåten* i teksten hører til en mellomstil. *Organiseringen av teksten* er formet som et debattinnlegg, det er relativt kort med tre punkter. Innholdet i disse punktene kunne ha vært bedre strukturert, spesielt med tanke på underoverskriften «Lokal fleksibilitet» (14). I dette avsnittet er det én setning som nevner fleksibilitet (15) og resten handler om samarbeid (16-22).

5.7.3.2. Ekstern høvelighet

Saken gjelder lærerstreiken og de *konkrete omstendighetene* gjelder at KS' forslag har blitt anklaget for å ikke bidra til fleksibilitet i lærernes arbeidstid. *Uttryksmåten* i ekstern høvelighet deles i to deler: sjanger og stil. Sjangeren er som nevnt over debattinnlegg og stilen kan karakteriseres som relativ nøktern og profesjonell. *Avsenderen* til teksten er forhandlingslederen i KS, Per Kristian Sundnes og *mottakerne* av teksten er Jahren, lærerorganisasjonene, lærerne og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Man kan si at det er høvelig forhold mellom de ulike delene av den eksterne høveligheten i denne teksten, men den svarer ikke fullstendig på kritikken fra Jahren. Det er kun én setning som nevner det kritikken hans går ut på.

5.7.4. Pathos

«Målet er fleksibilitet og samarbeid» er en tekst som kan oppfattes som relativt følelsesmessig nøytral. Det kommer blant annet av at Sundnes bruker en tone og stil som er egnet til å ikke virke provoserende på mottakerne. Tar man utgangspunkt i tittelen, «Målet er fleksibilitet og samarbeid», er det lett å tenke seg at Sundnes forsøker å vekke en følelse av at KS' intensjon er å skape fleksibilitet i lærernes arbeidstid som Jahren anklager avtaleforslaget for å fjerne. For å klare det er han nødt til å benytte seg av appeller som treffer de ulike retoriske publikumsgruppene. Disse appellformene er illustrert i tabellen nedenfor og vil bli forklart nærmere i avsnittene under.

Publikum	Appell
Lærerne	1) Flexibiliteten er ivaretatt - Tittel 2) Gjennomslag for krav i forhandlingene - Fakta fra avtaleteksten 3) Økt trivsel på arbeidsplassen - Positivt og negativt ladede ord
Lærerorganisasjonene	1) Mange gjennomslag i forhandlingene + fleksibilitet ivaretatt 2) Avtalen sikrer tid til hva OECD-rapporten viser er fordelaktig - Logos-appell
Fylkeskommune- og kommunepolitikere	1) Lærerne har fått gjennomslag for sine krav + fleksibiliteten ivaretatt - Fakta 2) Den anbefalte avtalen er til det beste for skolen - OECD-rapport

Tabell 33: Oversikt over appeller i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»

De retoriske publikumsgruppene er som nevnt foran i analysen tredelt: lærerne, lærerorganisasjonene og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Når det gjelder lærerne det tre tydelige appeller i teksten. Den første dreier seg om at fleksibiliteten i arbeidstiden er ivaretatt gjennom den nye avtalen. Denne følelsen blir appellert til gjennom tittelen hvor fleksibilitet blir definert som en målsetning for KS. Dette blir allikevel ikke fulgt opp i stor grad videre i teksten. Noe som trolig hadde fått appellen til å virke sterkere. Den andre appellen gjelder følelsen av å ha fått gjennomslag for kravene i forhandlingene. Denne appellen blir støttet av fakta fra avtaleteksten. Den tredje appellen omhandler at avtalen vil øke trivsel på arbeidsplassen. Dette blir gjort ved å bruke positivt og negativt ladede ord. Et negativt ladet ord som blir brukt er «ensomhet» (19). Positive motsatser til dette ordet er «kultur for samarbeid» (24), «dele erfaringer» (26) og «høyere trivsel» (26).

Når det gjelder lærerorganisasjonene er det to tydelige appeller i teksten. Den første dreier seg om at avtalen de har fått anbefalt innfrir mange av kravene de hadde i forhandlingene og at fleksibiliteten i læreryrket blir ivaretatt gjennom avtalen. Som nevnt over er det ingen argumentasjon som i stor grad virker overbevisende for at fleksibiliteten blir bevart. Den andre appellen går ut på at avtalen sikrer tid til hva OECD-rapporten fremstiller som fordelaktig i læreryrket. Dette er en appell som blir støttet av logos-appell gjennom statistikk.

Hva angår fylkeskommune- og kommunepolitikerne er det også to tydelige appeller å finne i teksten. Den første går ut på at lærerne har fått det de krevde i forhandlingene og at fleksibiliteten er bevart gjennom den anbefalte avtalen. For politikere uten fortrolighetskunnskap om lærerhverdagen, kan faktaene som blir fremstilt være egnet til å virke overbevisende. Den andre appellen går ut på at den anbefalte avtalen er til det beste for skolen. Denne appellen blir støttet av OECD-rapporten og er egnet til å virke overbevisende på grunn av statistikken det blir vist til i resultatene.

5.7.5. Ethos

Den *innledende ethosen* til Sundnes er vanskelig å gjengi, men den kan være preget av mediebildet i tiden før dette debattinnlegget ble skrevet. I VG skriver Ragnhild Lied: «Slike krav frå KS er særst uheldige fordi det vil fjerne ein nødvendig fleksibilitet for å kunne gjere lærarjobben best mogleg» (Lied, 2014). En lærer skrev: «KS sin trang til å ha meg på jobb mellom klokka 08.00-15.30 hver dag, som «alle andre», gir meg mye mindre fleksibilitet i arbeidet» (Andreassen, 2014). For å kunne løse det påtrengende problemet var Sundnes nødt til å ta hensyn til mediebildet og vise *forstandighet, dyd og velvilje* i debattinnlegget. De ulike karaktertrekkene blir illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Viser kunnskap: spesialisert språk + OECD-rapport - Stilen: presist og profesjonelt - Føre en argumentasjon om at fleksibiliteten er ivaretatt gjennom avtalen 	<ul style="list-style-type: none"> - Overbevisende og troverdig - Troverdig - Lite egnet til å virke overbevisende
<i>Dydighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ønske det beste for elevene - Ønsker trivsel blant lærerne 	<ul style="list-style-type: none"> - Troverdig - Troverdig
<i>Velvilje</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ivaretar leserens behov: «nyttig å minne om» (5) 	<ul style="list-style-type: none"> - Troverdig

Tabell 34: Oversikt over ethos i «Målet er fleksibilitet og samarbeid»

Teksten er egnet til å gi Sundnes en god *avledet ethos*. Dette skyldes at han kan fremstå som troverdig overfor publikum ved å vise de tre troverdige karaktertrekkene i debattinnlegget. Han viser forstandighet ved å fremstå som belest der han viser til OECD-rapporten og bruker spesialisert språk fra fagfeltet han omtaler. Eksempler på dette er: «profesjonelle læringsfelleskap» (16) og «observerer andres undervisning» (20). Stilen Sundnes tar i bruk i innlegget er egnet til å fremstille han som en forstandig forhandler fordi stilen er høvelig overfor saken og mottakerne. Et unntak fra dette er der han viser til hva

Jahren ikke har nevnt i sitt innlegg: «som Jahren heller ikke finner viktig nok til å nevne» (15). Dette kan oppfattes som en noe krass tone. Et punkt som trolig ikke er egnet til å overbevise er argumentasjonen som er brukt for å overbevise om at fleksibiliteten i læreryrket blir ivaretatt gjennom den nye avtalen.

Sundnes fremstår som en dydig person at han ønsker trivsel blant lærerne i arbeidstiden. Argumentasjonen han tar i bruk er egnet til å overbevise om dette fordi han tar i bruk en del positivt ladede ord i kontrast til ordet «ensomhet» (19). Han viser også dydighet ved å ønske en skole som er til det beste for elevene. Argumentasjonen han tar i bruk her er egnet til å virke overbevisende fordi det kan være lett å trekke slutningen mellom lærere som trives på jobb og elevers læring.

Han viser velvilje overfor leserne av teksten der han supplerer Jahren sin tekst med informasjon om hva avtalen inneholder: «Siden Jahren spesielt omtaler arbeidstidsavtalen, kan det være nyttig å minne om» hvilke krav Utdanningsforbundet har fått gjennomslag for i forhandlingene (5-13).

5.7.6. Samlet vurdering av teksten

Det påtrengende problemet i denne situasjonen var at Asle Jahren påstår at KS' forslag vil fjerne fleksibiliteten i læreryrket. Dette måtte Sundnes motbevise for å løse det påtrengende problemet.

I tekstens første del argumenterer Sundnes for at avtalen ikke vil fjerne fleksibiliteten. Dette begrunner han med at KS ikke ønsker rigide ordninger og detaljstyring. Dette er en argumentasjonsteknikk som er egnet til å overbevise fordi den tar tak i kritikken og hevder at KS ikke ønsker hva kritikken går ut på. Men dette må allikevel begrunnes for å virke overbevisende overfor publikum. Jahren argumenterer ut ifra *årsak og virkning*, mens denne teknikken tar utgangspunkt i KS' intensjon, ikke hva som er den reelle virkningen av deres forslag. Ved å gjengi punktene i avtaleteksten som ifølge Sundnes skal sikre fleksibilitet bruker han en argumentasjon som er egnet til å virke overbevisende fordi fakta og sannheter er premisser som ingen kan utfordre og som ikke krever begrunnelse siden publikum allerede er enig i dem.

I tekstens andre del forsøker han å overbevise om at avtalen vil sikre lokal fleksibilitet og forklarer hvordan de skal få til det gjennom det nye forslaget. I denne delen av teksten bruker Sundnes retoriske strategier som er egnet til å virke overbevisende om at samarbeid i

skolen er positivt. Han gir en troverdig fremstilling av at samarbeid i skolen er positivt, og OECD-rapporten i seg selv som autoritet i tillegg til resultatene den viser til er overbevisende. Men disse resonnementene sier ingenting om fleksibilitet i lærernes arbeidstid. Dette virker noe rart siden dette er resonnementer som er plassert under underoverskriften: «Lokal fleksibilitet» (14).

I teksten tredje del er det fokus på at skoleledere må få større rom til å lede på grunn av et premiss som er å foretrekke: at «ny kunnskap kommer hele skolen til nytte» (25). Det som er å foretrekke ved dette premisset er kvantitet – det er bedre at hele skolen får nytte av ny kunnskap, enn at kun deler av skolen får nytte av ny kunnskap. Denne oppsummeringen i seg selv belyser at Sundnes ikke svarer på kritikken fra Jahren som går ut på at han mener fleksibiliteten i lærernes arbeidstid vil bli borte med KS' forslag. Sundnes lener seg på avtaleteksten og viser til fakta, men det som ikke blir nevnt er at lærere kun kan drøfte arbeidstiden sin med skolelederne etter det nye forslaget – forhandlingsretten deres har blitt borte, og dermed er det mulig at mye fleksibilitet kan bli borte hvis for mye av lærernes arbeidstid blir avsatt til samarbeid samt etter- og videreutdanning.

5.8. «Streikerne har ansvaret» (Sundnes, 2014 d)

5.8.1. Retorisk situasjon

Dette er en tekst som er skrevet på grunn av et *påtrengende problem* som kan sies å være at KS har blitt tildelt skylden for lærerstreiken i media. Dette er et problem fordi det sverter KS. Denne teksten ble skrevet 17. juli 2014, noe som betyr at det kun var en måneds tid til skolestart. Det var derfor prekært å få en løsning på konflikten og slutt på streiken. Det var blant andre to politiske ledere som skrev debattinnlegg i media og gav KS skylden for lærerstreiken. Audun Lysbakken, leder i SV skrev:

LÆRERNES KNUSENDE avvisning av forhandlingsresultatet med kommunene viser hvor dypt tillitskrisen i skolen stikker. Det er KS som bærer ansvaret for streiken, etter å ha kjørt en hard konfrontasjonslinje i spørsmålet om arbeidstid. Læreroppøret er derfor både forståelig og riktig. Lærerne fortjener vår støtte (Lysbakken, 2014).

Videre skrev Trine Skei Grande, leder i Venstre, sammen med sin utdanningspolitiske talsperson i Venstre at:

[e]n streik kunne sannsynligvis vært unngått dersom KS hadde opptrådt mer musikalsk, mindre konfronterende og tidlig i prosessen gitt tydelige signaler om respekt for lærerne og læreryrkets egenart (Grande & Nybø, 2014).

Det påtrengende problemet må løses ved å overbevise om at KS ikke er ansvarlig for lærerstreiken. De retoriske publikumsgruppene er som tidligere - lærere, lærerorganisasjoner, fylkeskommune- og kommunepolitikere samt rikspolitikere.

Teksten kan deles i fire deler. Den første delen er innledningen hvor Sundnes mener at lærerne har gitt KS ansvaret for streiken og at dette er galt. I den andre delen forklarer han hva KS selv anser å ha gjort galt i forhandlingene. For det første mener han at KS har ligget for lavt i media, slik at forhandlingsmotparten har fått etablere sitt virkelighetsbilde av konflikten. For det andre påstår han at KS ikke burde ha fokusert på 45 uker i forhandlingene fordi det har blitt mer fokus på dette tallet enn intensjonene til KS. I tekstens tredje del argumenterer Sundnes for at lærerne har fått gjennomslag for tre av fire krav i forhandlingene og at det siste kravet kan sies å være irrelevant – slik at lærerne ikke har noen grunn til å streike. I tekstens siste del hevder Sundnes at KS' forslag er bygget på tillit. Først og fremst tillit til forskning hvor resultatene viser at samarbeid er positivt. Videre avslutter han med en pathos-appell hvor han beklager at mange hevder at KS ikke har tillit til lærerne og påpeker at det viktigste for KS er vissheten om at det de gjør er riktig.

For å forsøke å forstå hvilket påtrengende problem Sundnes handlet ut ifra er Burkes fem punkter for motivanalyse et godt utgangspunkt:

Fem punkter for analyse av motiv	Betydning	I denne teksten
<i>Aktør</i>	Personen som utførte handlingen ifølge taleren	Norske lærere
<i>Handling</i>	Handlingen som har blitt gjort ifølge taleren	Gir KS ansvaret for streiken
<i>Scene</i>	Scenen hvor handlingen har blitt gjort ifølge taleren	Media
<i>Middel</i>	Hva slags middel som har blitt brukt til å utføre handlingen ifølge taleren	Språkbruk
<i>Formål</i>	Hva aktøren forsøkte å oppnå med handlingen ifølge taleren	Å sverte KS

Tabell 35: Motivanalyse i «Streikerne har ansvaret»

I denne teksten er det *aktør* og *handling* som er tillagt mest vekt. Det er mye fokus på at lærerne legger ansvaret på KS og at dette er feil. *Scenen* for handlingene er media, *middelet* er

språkbruk og *formålet* kan sies å være å svarte KS. For å unngå at KS blir svertet av denne handlingen, er Sundnes nødt til å motbevise denne anklagen i tekstens argumentasjon.

5.8.2. Tekstens argumentasjon

5.8.2.1. Del 1: innledning

I innledningen hevder Sundnes at lærerne har gitt KS ansvaret for streiken og at dette er galt. Argumentasjonen går ut på å forsøke å bevise at det er lærerne som har ansvaret for streiken. Argumentasjonsteknikkene som er brukt er illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 1: innledning		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	UDF (vedlegg 14, sekvens 1)	UDF som fagforbund har anbefalt en arbeidstidsavtale for sine medlemmer
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Rettighet (2) <i>Virkning:</i> Ansvar (2)	Det virker som om dette argumentet er basert på ordtaket: <i>Ingen frihet uten ansvar</i> . Det kan i den forstand være egnet til å virke overbevisende. Men det virker rart at kun én part har ansvar for å komme til enighet i en riksmeklingssak for å avslutte en streik
<i>Vitnesbyrd: statistikk</i>	«tre av fire krav» (3)	Overbevisende – høyt tall
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Lærerne har stemt nei til avtalen (5) <i>Virkning:</i> KS har ansvar for streiken (5)	Overfladisk argument. Begge parter har ansvar for å komme til enighet i forhandlingene
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<i>Årsak:</i> Å velge å gå til streik (7) <i>Virkning:</i> Ansvar for streiken (7)	Egnet til å virke overbevisende - man må ta ansvar for egne handlinger, men det er ikke det det er snakk om her – det er en streik hvor det er to parter som er ansvarlige for å komme til enighet

Tabell 36: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 1 i «Streikerne har ansvaret»

For å løse opp forbindelsen mellom KS og ansvaret for streiken fokuserer Sundnes først på at lærerne streiker mot en avtale som var anbefalt av både KS og Utdanningsforbundet (vedlegg 14, sekvens 1). Her blir Utdanningsforbundet brukt som en *autoritet* som har anbefalt noe for sine medlemmer. Videre bruker han et *årsaks- og virkningsforhold* da han skriver at det å streike «er deres rett, men også deres ansvar» (2). Her får årsaken rettighet virkningen ansvar. Det kan virke som om dette argumentet er basert på ordtaket «ingen frihet uten ansvar». Hva slags ansvar Sundnes mener her er usikkert: 1) ansvar for å ha valgt å gå til streik, 2) ansvar for å avslutte streiken, 3) ansvar for

konsekvensene av streiken. Videre lener han seg på *statistikk* for å understreke dette ansvaret. Han skriver at «Utdanningsforbundet fikk gjennomslag for tre av fire krav» (3). Dette kan tolkes slik at lærerne burde vært fornøyd med det resultatet og dermed ikke hadde trengt å gå til streik.

Etter å etablert et ansvar hos lærerne går Sundnes videre til å forklare hvordan lærerne har lagt ansvaret for streiken hos KS. Til dette peker Sundnes på årsaken at lærerne har stemt nei til en anbefalt avtale og virkningen at dette er KS' ansvar. Han forsøker å løse opp forbindelsen i dette forholdet ved å sette opp et nytt årsaks- og virkningsforhold. Årsaken å velge å gå til streik gir virkningen å ha ansvar for streiken. Dette blir forsterket med «og bare de» på slutten. Dette argumentet går ut på at man har ansvar for egne handlinger. Men man kan ikke sammenlikne en streik med en hvilken som helst handling. Fenomenet streik er mer komplekst enn det. En streik består av to parter og for at konflikten skal kunne løses er de to partene nødt til å komme til enighet hos riksmekleren. Her har begge parter ansvar for å bidra til å komme til en løsning.

5.8.2.2. Del 2: selvkritikk

I den andre delen av teksten forklarer Sundnes hva KS selv anser å ha gjort galt i forhandlingene. For det første mener han at KS har ligget for lavt i media, slik at forhandlingsmotparten har fått etablere sitt virkelighetsbilde av konflikten. For det andre påstår han at KS ikke burde ha fokusert på «45 uker» i forhandlingene fordi det har blitt mer fokus på dette tallet enn intensjonene til KS. Argumentasjonsteknikkene som er brukt er illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 2: selvkritikk		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> KS holdt en lav profil i media (10)</p> <p><i>Virkning:</i> Overlatt virkelighetsbeskrivelsen i mediene til motparten (12)</p>	<p>Setter KS i et godt lys, og lærerne i et tilsvarende dårlig lys</p> <p>«Selvkritikken» går i dette punktet ut på å kritisere motparten og sette seg selv i et godt lys. Det som ble gjort feil var at KS ikke var aktive i media under forhandlingene</p>
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> KS brakte inn «45 uker» i forhandlingene (14)</p> <p><i>Virkning:</i> Bidro til unødvendig støy i forhandlingene (14)</p>	Selvkritikk, troverdig

<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Å lansere et tall (15)</p> <p><i>Virkning:</i> Alt for mye av oppmerksomheten vil rettes mot tallet og ikke mot argumentasjonen rundt (15)</p>	Selvkritikk, troverdig
--------------------------------------	---	------------------------

Tabell 37: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 2 i «Streikerne har ansvaret»

I denne delen av teksten virker det som om Sundnes forsøker å vise hvilket ansvar KS har i streiken og hevder å ta selvkritikk på to punkter (9). Disse to punktene blir belyst av årsaks- og virkningsforhold. Det første punktet går ut på årsaken at KS har holdt en lav profil i media (10). Dette hevder Sundnes å ha gitt årsaken at beskrivelsen av virkeligheten i mediene har blitt overlatt til motparten (12). Selvkritikken går her ut på at KS ikke har vært aktive i media under og mellom forhandlingene. Denne selvkritikken blir vridd til KS' fordel ved å begrunne dette valget med edle motiver: «av hensyn til et best mulig forhandlingsklima, og for ikke å bidra til det vi oppfattet som unødig støy og konflikter» (10). Her setter Sundnes KS i et godt lys, og lærerne i et tilsvarende dårlig lys.

Det andre punktet går ut på at det hadde en uheldig virkning å bringe inn tallet «45 uker» i forhandlingene fordi dette bidro til unødvendig støy i forhandlingene. Dette forklares med årsaks- og virkningsforholdet at å lansere et tall vil gi virkningen at alt for mye oppmerksomhet vil rettes mot tallet og ikke mot argumentasjonen rundt. Dette er en troverdig selvkritikk fordi den tar utgangspunkt i noe konkret som KS har gjort.

5.8.2.3. Del 3: ingen grunn til å streike

I tekstens tredje del argumenterer Sundnes for at lærerne har fått gjennomslag for tre av fire krav i forhandlingene og at det siste kravet kan sies å være irrelevant – slik at lærerne ikke har noen grunn til å streike. Argumentasjonsteknikkene som er brukt er illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 3: ingen grunn til å streike		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Premisser som relaterer seg til virkeligheten: fakta og sannheter</i>	UDF hadde fire krav (18): <ul style="list-style-type: none"> - Reduksjon i årsrammene for undervisning (19) - Avsetting av tid til veiledning av nyansatte (20) - Fokus på lærerprofesjonens kjerneoppgaver (21) 	Overbevisende

	- Ressurser og handlingsrom til å prioritere pedagogisk ledelse av skolen (22)	
<i>Vitnesbyrd: statistikk</i>	«tre av punktene er ivaretatt» (23)	Overbevisende
<i>Premisser som relaterer seg til virkeligheten: fakta og sannheter</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Punktet om at lærerne skal undervise mindre enn i dag er ikke et sentralt punkt i debatten (24) - Norske lærere underviser mindre enn lærere i andre OECD-land (25) - KS har ikke krevd at lærere skal undervise mer enn det de gjør i dag (26) - KS har ikke hevdet at lærerne jobber mindre enn de skal gjøre (27) - UDF har fått gjennomslag for tre av fire krav (28) 	Overbevisende
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p><i>Årsak:</i> Tydelige stemmetall i uravstemningen i UDF (31)</p> <p><i>Virkning:</i> UDF må lede en streik mot den avtalen de selv anbefalte (30)</p>	Overbevisende, virker som en naturlig følge av hverandre. Sundnes viser forstandighet og anerkjenner uravstemningen

Tabell 38: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 3 i «Streikerne har ansvaret»

Argumentasjonen i denne delen av teksten forsøker å overbevise publikum om at lærerne ikke har noen grunn til å streike. For å gjøre dette fremstiller Sundnes først *fakta og sannheter* ved å gjengi hvilke fire krav Utdanningsforbundet hadde i forhandlingene (18-22). Videre bruker han statistikk for å påpeke at tre av punktene er ivaretatt (23). Sundnes forsøker å argumentere for at det siste punktet ikke burde telle i denne sammenhengen. Dette gjør han ved å lene seg på fakta og sannheter, i alt fire punkter.

Det første handler om at det siste kravet aldri har vært løftet fram som et sentralt punkt i debatten (24). Ut fra dette kan man tolke det slik at man kan kutte dette punktet fra forhandlingene siden det ikke er viktig for lærerne. Det andre går ut på at norske lærere underviser mindre enn lærere i andre OECD-land (25). Dette kan tolkes slik at kravet som går ut på å redusere årsrammene for undervisning ikke har et gyldig grunnlag i sammenlikning med andre land. Det tredje punktet handler om at KS ikke har krevd at lærerne skal undervise mer enn de gjør i dag (26). Dette kan tolkes slik at siden dette aldri har vært et aktuelt forhandlingspunkt, mister kravet sin relevans. Det fjerde og siste punktet går ut på at KS heller aldri har hevdet at lærerne underviser for lite (27). Dette kan tolkes likt som forrige punkt. Denne argumentasjonen er egnet til å få det siste kravet i forhandlingene til å virke

irrelevant og dermed skape en virkelighet hvor Utdanningsforbundet har fått gjennom de kravene de stilte med i forhandlingene og grunnlaget for streiken blir dermed truet.

Videre forsøker Sundnes å beskrive virkeligheten slik at streiken fremstår som unødvendig. Dette gjør han først ved å oppsummere de forrige poengene: «Utdanningsforbundet og dets forhandlere har fått gjennomslag for tre av fire krav» (28). Videre bruker han et årsaks- og virkningsforhold for å beskrive situasjonen de befinner seg i. Dette gjør han ved å peke på årsaken tydelige stemmetall i uravstemningen (31) gir virkningen at Utdanningsforbundet må lede en streik mot avtalen de selv anbefalte (30). For å avslutte dette resonnementet skriver Sundnes: «Likevel, jeg håper og tror at de aldri vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen eller for lærernes hverdag» (32). På denne måten utfordrer han Utdanningsforbundets forstandighet hvis de velger å påstå at forslaget er til skade for skolen, og bygger opp om forsøket på å fremstille streiken som unødvendig hvis Utdanningsforbundet fremdeles står på at de anbefaler avtalen.

5.8.2.4. Del 4: tillit

I tekstens siste del hevder Sundnes at KS' forslag er bygget på tillit. Først og fremst tillit til forskning hvor resultatene er positive til samarbeid i skolen. Han avslutter han med en pathos-appell hvor han beklager at mange hevder at KS ikke har tillit til lærerne og påpeker at det viktigste for KS er vissheten om at det de gjør er riktig. Argumentasjonsteknikkene som er brukt er illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Del 4: tillit		
Faguttrykk	Forklaring og sekvens	Effekt
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	UDF (34)	Overbevisende for de som ikke har kunnskap om hvorfor lærerne stemte nei i uravstemningen
<i>Kausalitet: årsak og virkning</i>	<p>Årsak: Forslaget som ble anbefalt (34)</p> <p>Virkninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tar hensyn til kunnskap om hva som skaper de beste skolene (34) - Ivaretar behovet for fleksibilitet for lærerne (34) 	Det første punktet er egnet til å virke overbevisende, men det andre punktet har ikke blitt redegjort for i denne teksten
<i>Vitnesbyrd: autoritet</i>	«mye god dokumentasjon» (38)	Svakt

Tabell 39: Oversikt over argumentasjon for tekstens del 4 i «Streikerne har ansvaret»

I den siste delen av teksten forsøker Sundnes å forankre at avtaleforslaget er positivt for skolen og lærerne. Dette gjør han ved å ta i bruk autoriteten Utdanningsforbundet som har

anbefalt forslaget til sine medlemmer (34). Videre tar han i bruk et årsaks- og virkningsforhold som går ut på at årsaken forslaget som ble anbefalt har to virkninger (34). For det første tar den hensyn til kunnskap om hva som skaper de beste skolene (34). For det andre ivaretar den behovet for fleksibilitet for lærerne (34). Til slutt tar Sundnes i bruk autoritet når han begrunner arbeidet med å ha kommet fram til avtaleforslaget. Her peker han på at det «finnes mye god dokumentasjon på at forholdet mellom organisasjonene i langt tid har vært preget av tillit og konstruktivt samarbeid, ikke det motsatte» (38). Dette understreker ytterligere at det er et godt grunnlag for at avtalen er anbefalt for lærerne og dermed at de ikke har grunn til å streike.

5.8.3. Aptum

5.8.3.1. Intern høvelighet

Saken i denne teksten gjelder lærerstreiken. *Innholdet* i teksten går ut på å tilbakevise påstander om at det er KS som har ansvar for at det er streik. *Uttrykksmåten* i teksten hører til en mellomstil. *Organiseringen av teksten* er formet som et debattinnlegg, det er relativt kort med fire punkter. Forholdet mellom disse punktene kan karakteriseres som høvelige.

5.8.3.2. Ekstern høvelighet

Saken i denne teksten handler om lærerstreiken og de *konkrete omstendighetene* dreier seg om at enkelte hevder at KS har ansvaret for streiken. *Uttrykksmåten* i ekstern høvelighet deles i to deler: sjanger og stil. Sjangeren er som nevnt over debattinnlegg og stilen kan karakteriseres som relativ nøktern og profesjonell. *Avsenderen* til teksten er forhandlingslederen i KS, Per Kristian Sundnes og *mottakerne* av teksten er lærerorganisasjonene, lærerne og fylkeskommune- og kommunepolitikere.

Man kan si at det er høvelig forhold mellom de ulike delene av den eksterne høveligheten i denne teksten, men det virker noe merkelig at en forhandlingsleder mener at det kun er én part som har ansvar for å komme til en løsning i en streik. Dette blir nærmere kommentert under ethos.

5.8.4. Pathos

Denne teksten kan være egnet til å vekke følelser hos mottakerne fordi den er preget av en del påstander og språkbruk som kan virke provoserende. Tar man utgangspunkt i tittelen, «Streikerne har ansvaret», er det lett å tenke seg til at Sundnes forsøker å vekke en følelse av at det er de som streiker som har ansvaret for streiken. For å klare det er han nødt til å bruke appeller som treffer de ulike publikumsgruppene. Appellformene som er brukt i teksten er illustrert i tabellen nedenfor og nærmere forklart i avsnittene under.

Publikum	Appell
Lærerne	1) At de har ansvaret for streiken - Valgt å streike mot en avtale fagforbundet deres anbefaler 2) KS har tillit til lærerne - KS beklager at mange hevder at KS ikke har tillit til lærerne – visshet om at det ikke er riktig
Lærerorganisasjonene	1) Har ansvar for at lærerne streiker - Markedsfører ikke overfor lærerne at de har fått gjennomslag for mange krav i forhandlingene 2) At streiken er unødvendig - KS håper at UDF ikke vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen
Fylkeskommune- og kommunepolitikere	1) Lærerne har ansvaret for streiken - Streiker mot en avtale UDF har anbefalt - Gjennomslag for mange krav i forhandlingene 2) KS har ikke ansvar for streiken - Det er kun de som velger å gå til streik som har ansvar – «og bare de» (7)

Tabell 40: Oversikt over appeller i «Streikerne har ansvaret»

De retoriske publikumsgruppene er som nevnt foran i analysen tredelt: lærerne, lærerorganisasjonene og fylkeskommune- og kommunepolitikere. Når det gjelder lærerne finnes det to tydelige appeller i teksten. Den første er å skape en følelse av at det er lærerne som har ansvaret for streiken. Dette blir understreket av hva som kan beskrives som direkte språk: «Ansvaret for streiken har de som har valgt å gå til streik mot en anbefalt avtale, og bare de» (7). Dette kan tolkes som om at lærerne er ulydige og vrang for at de velger å streike mot en avtale som deres eget fagforbund har anbefalt dem – og at de dermed har ansvaret for streiken. Dette er en appellform som trolig ikke er egnet til å virke overbevisende fordi det sjelden er heldig å henge ut en gruppe man er avhengig av å komme overens med. Dette skaper trolig bare mer harme blant lærerne. Den andre appellen dreier seg om å skape

en følelse av at KS har tillit til lærerne. Dette kommer fram av undertittelen «Tillit» (33) og at Sundnes hevder at KS har tillit til at lærere «både ønsker og er i stand til å samarbeide for å få en best mulig skole» (35). Denne appellen er trolig egnet til å virke overbevisende, men den blir muligens undergravet av den trolig negative påvirkningen av påstanden om at det er lærerne som har ansvaret for streiken fordi dette er et så tydelig fokus i teksten.

Angående lærerorganisasjonene er det også to tydelige appeller i teksten. Den første dreier seg om at de har et ansvar for at lærerne streiker. Dette blir underbygget av at lærerorganisasjonene ikke er «opptatt av å markedsføre» at de har fått gjennomslag for tre av fire krav i forhandlingene (29). Man kan tolke dette slik at hvis organisasjonene hadde gått ut offentlig og forklart at de har fått gjennomslag for kravene sine, kunne de ha stoppet lærerne fra å streike. Denne appellen er trolig egnet til å virke overbevisende fordi Sundnes argumenterer godt for at organisasjonene har fått gjennomslag for tre av fire krav, samt at det siste kravet er irrelevant. Men det blir ikke nevnt noe om den egentlige grunnen til at lærerne valgte å stemme nei i uravstemningen – at forhandlingsretten har blitt fjernet.

Den andre appellen handler om at streiken er unødvendig siden lærerne streiker mot en avtale som Utdanningsforbundet selv har anbefalt. Dette blir underbygget med at Sundnes «håper og tror at de aldri vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen eller for lærernes hverdag» (32). Dette er egnet til å virke overbevisende, for argumentet settet Utdanningsforbundet i en vanskelig posisjon hvor de må innrømme å ha gjort en feil.

Når det gjelder fylkeskommune- og kommunepolitikere er det også to tydelige appeller i teksten. Den første dreier seg om å skape en følelse av at det er lærerne som har ansvaret for streiken. Dette blir underbygget med argumentasjon som handler om at lærerne streiker mot en avtale de har fått anbefalt av fagforbundet sitt samt at de så å si har fått gjennomslag for alle kravene i forhandlingene. Dette er egnet til å virke overbevisende for de som ikke har fortrolighetskunnskap om hva de reelle konsekvensene vil bli for lærerne.

Den andre appellen handler om å skape en følelse av at KS ikke er ansvarlig for streiken. Dette blir underbygget med argumentasjon som går ut på at «[a]nsvaret for streiken har de som har valgt å gå til streik mot en anbefalt avtale, og bare de» (7). Dette kan virke overbevisende for de som er enige i at lærerne er vrang og vanskelige. Men det kan også være en appell som svikter langt på vei fordi dette kan fremstille Sundnes som en uforstandig forhandlingsleder. Dette blir nærmere forklart under ethos.

5.8.5. Ethos

Den *innledende ethosen* til Sundnes er vanskelig å definere, men den kan være farget av medieoppslag i tiden før dette debattinnlegget ble skrevet. I innledningen av denne analysen ble to politikere sitert hvor de gir KS ansvaret for streiken. For å kunne løse det påtrengende problemet var Sundnes nødt til å ta hensyn til dette og vise *forstandighet, dyd* og *velvilje* i teksten. De ulike karaktertrekkene blir illustrert i tabellen nedenfor og forklart nærmere i avsnittene under.

Karaktertrekk	Forklaring	Effekt
<i>Forstandighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Argumenterer for at det kun er de som velger å streike som har ansvaret for streiken - Anerkjenner uravstemningen og systemet - Viser forståelse for hva KS har gjort av feil i forhandlingene	<ul style="list-style-type: none"> - Lite troverdig - Troverdig - Lite troverdig
<i>Dydighet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ydmykhet: tar selvkritikk<ul style="list-style-type: none"> o «45 uker» o Ligget lavt i media før og under streiken - «beklager at mange hevder at KS ikke har tillit til lærerne» (36)	<ul style="list-style-type: none"> - Lite troverdig - Troverdig - Lite troverdig
<i>Velvilje</i>	<ul style="list-style-type: none"> - KS har gitt UDF gjennomslag for kravene i forhandlingene	<ul style="list-style-type: none"> - Troverdig

Tabell 41: Oversikt over ethos i «Streikerne har ansvaret»

Teksten er trolig lite egnet til å gi Sundnes en god *avledet ethos*. Dette kommer av at teksten ikke er egnet til å fremstille han som en forstandig, dydig og velvillig person. Sundnes forsøker å vise forstandighet ved å argumentere for at det kun er én part som ansvaret for en streik – «de som har valgt å gå til streik mot en anbefalt avtale, og bare de» (7). Dette argumentet er lite egnet til å fremstille Sundnes som en forstandig forhandlingsleder for landets største arbeidsgiverorganisasjon. En forhandling består av to parter og disse er nødt til å komme til enighet hvis en streik skal bli unngått eller avsluttet. Streiken var lovlig og det å utøve en rettighet utløser vanligvis ikke ansvar for konsekvenser som kommer av rettigheten. Dette argumentet passer heller ikke sammen med at Sundnes senere i teksten anerkjenner at systemet er slik det er: «Slik er systemet, og slik må det være etter de tydelige stemmetallene» (31). Ser man disse to ytringene sammen er det tydelig at det er systemet som er grunnen til at lærerne streiker og som dermed har «ansvaret» (2).

Endelig forsøker Sundnes å vise forstandighet ved å forklare hva KS har gjort av «feil» (12) i forhandlingene (8-16). For de som mangler fortrolighetskunnskap vil dette kanskje kunne virke overbevisende. For de som har fortrolighetskunnskap vil dette trolig ikke

være egnet til å virke overbevisende fordi det er flere ting som burde ha blitt nevnt i denne forbindelsen som ikke blir nevnt. Et eksempel på dette er å holde konsekvensene av avtalen skjult, slik det kommer fram i intervjuet på Dagsnytt 18 som ble analysert tidligere i denne oppgaven.

Sundnes forsøker å vise dydighet ved å ta selvkritikk i teksten og at dermed indirekte innrømme at KS har litt ansvar for streiken. Der han tar selvkritikk for å bringe «45 uker» inn i forhandlingene er argumentasjonen egnet til å virke troverdig fordi han tar tak i noe konkret KS har gjort og ytrer at dette var galt fordi det gav uheldige konsekvenser (14). Mens der han tar selvkritikk for å ha ligget lavt i media, bruker han anledningen til å fremstille KS i et godt lys og lærerne i et tilsvarende dårlig lys (10). Her blir trukket fram at KS ut «av hensyn til et best mulig forhandlingsklima, og for ikke å bidra til det vi oppfattet som unødig støy og konflikter» valgte å ligge lavt i media (10). Konsekvensen av dette var at KS hadde «i altfor stor grad overlatt virkelighetsbeskrivelsen i mediene til våre motparter» (12). Det kan trolig ikke karakteriseres som selvkritikk å fremstille seg selv i et godt lys. Derfor er dette kanskje lite egnet til å fremstille Sundnes som en dydig person. Men intensjonen bak valget å ligge lavt kan anses som en dydig handling av KS og dermed virke overbevisende.

Det er inget tydelig forsøk på å vise velvilje i denne teksten. Men man kan si at det å gi Utdanningsforbundet gjennomslag for kravene i forhandlingene er et tegn på velvillighet overfor lærerne.

5.8.6. Samlet vurdering av teksten

For å løse det påtrengende problemet i denne situasjonen var Sundnes nødt til å overbevise om at KS ikke har ansvaret for lærerstreiken slik det blir hevdet i media på dette tidspunktet. Dette forsøker han å tilbakevise på fire forskjellige måter i teksten.

For det første forsøker han å argumentere for at det er lærerne som bærer ansvaret for streiken. Dette gjør han ved å bruke Utdanningsforbundet som en autoritet, kausalitetsforholdet: å streike er lærernes «rett, men også deres ansvar» (2) og statistikk som han forsøker å fremstille slik at lærerne har fått gjennomslag for sine krav i forhandlingene. Som nevnt under ethos burde Sundnes ha vist mer forstandighet som forhandlingsleder. Å hevde at det kun er én part som er ansvarlig i en streik er trolig ikke egnet til å virke overbevisende. Her burde Sundnes ha tatt utgangspunkt i noe KS og lærerne er enige om, for eksempel at streik ikke er til det beste for skolen. Videre burde han ha forsøkt å identifisere

seg med lærerne. Dette kunne han ha gjort ved å ha innrømmet hva det er lærerne ble så provosert over i avtaleforslaget som ble lagt fram. Videre kunne han ha vist velvilje gjennom å vise et ønske om å komme fram til en løsning i konflikten for så å forklare hva KS' utfordringer er med hva lærerne krever. Dette hadde kanskje skapt forståelse for KS og et ønske om å forsøke å finne fram til en god løsning.

For det andre forsøker han å overbevise om det er lærernes ansvar ved å vise til hva KS har gjort av «feil» i forhandlingene. Det at de har brakt «45 uker» inn i forhandlingene er troverdig. Men det at KS har ligget lavt i media av hensyn til et godt forhandlingsklima er ikke egnet til å virke overbevisende som selvkritikk. Her burde Sundnes ha trukket fram mer åpenbare feiltrinn KS har gjort under og etter forhandlingene.

For det tredje forsøker Sundnes å overbevise om at lærerne bærer ansvaret for streiken ved å argumentere for at de har fått gjennomslag for alle kravene de hadde i forhandlingene – og dermed ikke har noen grunn til å streike. Dette er egnet til å virke overbevisende for de uten fortrolighetskunnskap. For å overbevise lærerne burde han ha tatt tak i realiteten av hva det var lærerne ble provosert over og brukt identifikasjon og felles grunn.

Endelig forsøker Sundnes å overbevise om at avtalen som er anbefalt er bygget på tillit. Dette er egnet til å virke overbevisende. Men argumentet om at avtalen sikrer fleksibilitet i lærernes arbeidstid blir ikke begrunnet. Her burde Sundnes ha vist forståelse for lærernes synspunkter og brukt identifikasjon gjennom felles grunn – et ønske om å løse konflikten og vilje å finne den beste løsningen.

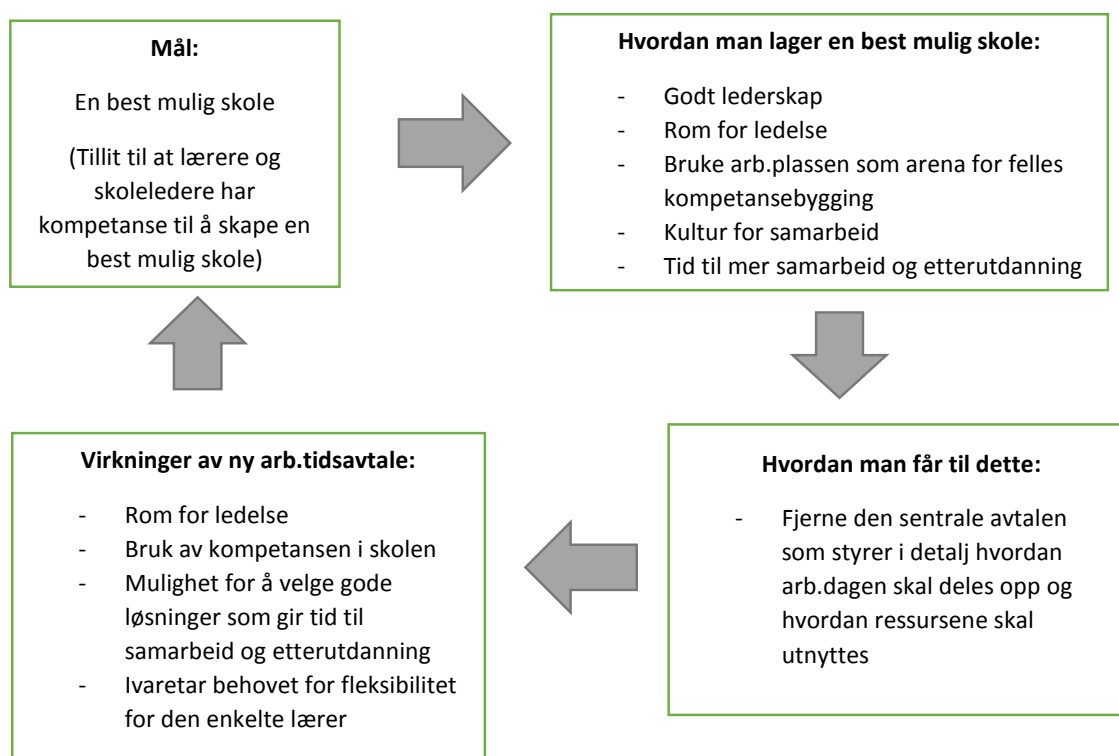
Del 5: Konklusjon

6. Oppsummering

Hva kjennetegner KS' argumentasjon i media før og under lærerstreiken i 2014? I teorikapittelet er det beskrevet begreper fra både den antikke retorikken og nyretorikken. Disse begrepene har dannet grunnlaget for analyseapparatet i denne oppgaven. For å svare på problemstillingen vil jeg først sammenfatte hva jeg har kommet fram til punktvis etter hva slags argumentasjonsmidler Perelman og Olbrechts-Tyteca mener lar en taler oppnå og øke samtykke fra mottakere. Til sist vil jeg kort oppsummere hva som kjennetegner aptum, ethos og pathos i tekstene.

6.1. Gjennomgående temaer i KS' argumentasjon

I tekstene som er analysert er det en del temaer som går igjen. Jeg har sammenfattet temaene det blir skrevet om i de ulike tekstene og finner det mest relevant å skrive om de temaene som har høyest frekvens. Med høy frekvens menes at temaet er omtalt minst fem individuelle ganger. Dette resulterte i fem temaer - her presentert fra høyest til lavest frekvens: 1) Hvordan man skaper en best mulig skole, 2) KS' mål og intensjoner med avtalen, 3) KS' syn på den sentrale avtalen, 4) Virkninger av avtaleforslaget og 5) KS' syn på lærerne. For å oppsummere hvilke punkter som fremkommer av disse temaene kan man illustrere argumentasjonen slik:

6.2. Premiss det er enighet om

For å øke sjansen for å oppnå og øke mottakernes samtykke burde utgangspunktet for argumentasjonen i disse temaene være basert på enighet. Et slikt felles premiss er målet om å skape *en best mulig skole*. KS og lærerne har samme mål, men ulike syn på hvordan man når målet. For å øke sjansen for å få mottakernes samtykke burde retoren forsøke å omgjøre enigheten til sin tese. På denne måten skaper man identifikasjon mellom seg og publikum.

Her er det lurt å fokusere på hva publikum oppfatter som virkelighet – deres doxa. Lærernes virkelighetsoppfatning er at *en best mulig skole* er avhengig av fleksibilitet i arbeidstiden.

For effektivt å kunne overbevise lærerne om at avtaleforslaget til KS er til det beste for skolen burde de argumentere for at avtalen er egnet til å ivareta lærernes fleksibilitet. Ordet *fleksibilitet* er nevnt i tre av de syv tekstene som er analysert.

I *Streikerne har ansvaret* påstår Sundnes at den anbefalte avtalen «tar hensyn til den kunnskapen vi har om hva som skaper de beste skolene, samtidig som den ivaretar behovet for fleksibilitet for den enkelte lærer» (Sundnes, 2014). I *En avtale for en bedre skole* hevder Sundnes at avtalen «vil gi rom for ledelse som inkluderer fleksibilitet og lokal tilpasning». Videre i samme tekst står det: «I veilederen til avtalen er det presisert at det kan utvises fleksibilitet med hensyn til den daglige arbeidstiden for den enkelte lærer» (Sundnes, 2014). I den tredje teksten fremgår det av tittelen at: *Målet er fleksibilitet og samarbeid*. Videre blir det hevdet at: «Det skal være mulighet for fleksibilitet i den daglige arbeidstiden» og «Avtalen gir altså stort rom for fleksibilitet» (Sundnes, 2014).

I utdragene over er ordet *fleksibilitet* brukt på ulike måter. I det første sitatet er det brukt slik at avtalen gir rom for fleksibilitet for skoleledelsen – ikke den enkelte lærer. I det andre sitatet er meningsinnholdet modifisert av det modale hjelpeverbet *kan*. Fleksibiliteten er med andre ord ikke sikret. I det tredje sitatet er det usikkert om Sundnes mener fleksibilitet for ledelsen eller lærerne. Men det har en modifierende effekt at det neste sitatet tar utgangspunkt i at det *skal være mulighet* for fleksibilitet. Det fremkommer allikevel av det siste sitatet at avtalen gir *et stort rom* for fleksibilitet. Denne påstanden blir ikke begrunnet og har dermed liten verdi som overbevisningsmiddel. Fleksibilitet er med andre ord et begrep med mange betydninger og det kan gjelde ulike deler av lærernes arbeidstid. Skal lærernes arbeidstid være fleksibel for lærerne eller for skoleledelsen?

6.3. Argumentasjonsteknikker

Å knytte forbindelser betyr sette atskilte elementer sammen for å skape en enhet som enten er negativ eller positiv. I KS' tilfelle er *avtaleforslaget* og målet – *en best mulig skole* – atskilte elementer som må knyttes sammen til en positiv enhet for å kunne virke overbevisende overfor mottakerne.

Kort oppsummert fremkommer det av analysene at det er fire elementer KS forsøker å knytte til målet – *en best mulig skole*: 1) kultur for samarbeid, 2) lokale løsninger, 3) felles kompetansebygging og 4) godt lederskap. Vilåårene for å kunne få til dette i skolen er: 1) rom for ledelse og 2) tid til samarbeid og etterutdanning.

Å løse opp forbindelser betyr å separere elementer som tidligere har blitt ansett som en enhet. I KS' tilfelle er det elementene *den sentrale avtalen* og *en best mulig skole* som må separeres for at deres argumentasjon skal virke overbevisende. Dette er fordi å fjerne den sentrale avtalen betyr at KS kan innføre vilåårene de mener vil skape en best mulig skole: 1) rom for ledelse og 2) tid til samarbeid og etterutdanning.

For å løse opp denne forbindelsen peker KS på elementer ved den sentrale avtalen de mener hindrer en best mulig skole. Kort oppsummert fremkommer det av analysene at det er fem elementer: 1) detaljstyring, 2) bruker ikke kompetansen i skolen, 3) gir ikke grunnlag for godt lederskap, 4) gir ikke tid til samarbeid og 5) hindrer skoler fra å kunne velge gode løsninger.

6.4. Aptum

Aptum handler om teksters høvelighet, og deles inn i intern- og ekstern høvelighet. Det er stort sett en god intern høvelighet i analysetekstene, men innholdet i enkelte av tekstene kunne ha vært mer ryddig fremstilt slik at det hadde vært lettere for leseren å følge resonnementene.

Det er også stort sett god ekstern høvelighet i tekstene. Men i enkelte av tekstene er det et problematisk forhold mellom stil, avsender og mottakere. For det første kan stilen og tonen i enkelte av tekstene vekke negative konnotasjoner hos en del av mottakerne. For det andre kan det være problematisk at en styreleder/administrerende direktør og en forhandlingsleder uttaler seg i en slik stil. Dette er ikke et godt utgangspunkt for å overbevise en gruppe - som i utgangspunktet er uenig med deg – om dine synspunkter.

6.5. Pathos

Pathos handler om å appellere til følelser. De fleste pathos-appellene er preget av at de forsøker å vekke positive følelser for KS. Det som går igjen er at KS har tillit til lærerne, KS har gode intensjoner, motivere til god debattkultur og at lærerne har fått gjennomslag for det

de ønsket i forhandlingene. I den siste teksten er det en appell som forsøker å vekke negative følelser for lærerne. Denne appellen dreier seg om at lærerne har ansvaret for streiken. De positive appellene er for det meste vellykkede, mens den negative appellen kan sies å svikte langt på vei av flere grunner.

6.6. Ethos

Ethos handler om hvilke karaktertrekk som gjør taleren troverdig. En tendens i analysematerialet er at ethosen til avsenderen er todelt, slik som temaene. Innholdet i tekstene er ofte delt inn slik at en del tar tak i kritikk som har kommet fram i media, mens den andre delen forklarer KS' standpunkter. Der det blir tatt tak i kritikk får avsenderen ofte dårlig ethos. Avsender fremstår ofte kritisk, nedlatende og personlig provosert. Selv om det kan sies at avsenderne er autentiske ved å ytre egne meninger, så er dette karaktertrekk som trolig ikke er egnet til å virke troverdig.

Man kan også si at ethosen til Helgesen og Sundnes følger en prosess. Den avledede ethosen fra de foregående tekstene legger grunnlaget for innledende ethos til tekstene som blir skrevet senere. Et tydelig vendepunkt i Helgesens ethos var intervjuet på *Dagsnytt atten*. Her ble hun tatt i regelrett løgn. Dette intervjuet fant sted 26. februar. Ser man dette i sammenheng med oversikten over alle tekster skrevet av Helgesen og Sundnes (vedlegg 2), ser man at Helgesen slutter å være en offentlig debattant etter dette. Det er kun Sundnes som publiserer tekster på KS' vegne etter denne datoen. Det kan tenkes at dette var et taktisk grep fra KS' side.

Sundnes' ethos er relativt stabilt hele perioden. Han har hele tiden denne todeltethosen, etter temaene. Han starter ut med en relativt dårlig ethos grunnet en stil og tone som kan oppfattes som upassende for en i hans stilling. Dette blir bedre utover i perioden. Allikevel er siste tekst preget av en dårlig ethos igjen. Dette kan ha sammenheng med at det begynte å nærme seg skolestart, og at det dermed begynte å haste med å få i stand en avtale.

7. Konklusjon

KS' argumentasjon før og under lærerstreiken er kjennetegnet av at de tar utgangspunkt i et premiss det er enighet om – en best mulig skole. Forsøket på å identifisere seg med mottakerne - å ta hensyn til deres virkelighetsoppfatning - kan sies å svikte langt på vei. Dette

er fordi KS sjelden benytter seg av denne typen identifikasjon – kun tre av syv tekster nevner ordet *fleksibilitet*. Videre klarer ikke KS å begrunne påstandene sine som dreier seg om at avtaleforslaget sikrer fleksibilitet for den enkelte lærer. Endelig er det tydelig at det er fleksibilitet for skolelederne som er KS' fokus.

I forsøket på å knytte forbindelser mellom de fire elementene KS mener vil skape en best mulig skole og det felles målet bruker de stort sett gode retoriske teknikker som er egnet til å virke overbevisende. Det samme gjelder i forsøket på å løse opp forbindelsen mellom den sentrale avtalen og en best mulig skole. Men det er trolig overfor de publikumsgruppene som ikke besitter fortrolighetskunnskap om lærernes arbeidstid at argumentasjonen er mest vellykket. Denne argumentasjonen er tett knyttet til KS' virkelighetsoppfatning.

For å få til en mer vellykket argumentasjon overfor de som besitter fortrolighetskunnskap om lærernes arbeidstid, burde KS ha registrert og tatt tak i at det oppstod en uenighet mellom seg selv og de publikumsgruppene. Denne uenigheten skyldtes mest sannsynlig premissenes status. Perelman og Olbrechts-Tyteca anbefaler da å fokusere på hva mottakerne oppfatter som virkelighet. De burde ha identifisert seg mer med lærerne og argumentert bedre for at fleksibiliteten for den enkelte lærer ville blitt ivaretatt i den nye avtalen. Dette kunne KS ha gjort ved å gjøre *fleksibilitet* til en felles enighet og brukt flere personlige pronomener slik at KS' ytringer kunne ha virket mer som *henvendelser til lærerne*, heller enn *omtale av lærerne*. Dette kunne underbevisst ha knyttet KS og lærerne tettere sammen til en enhet.

8. Videre forskning

Denne oppgaven har bidratt med et dypdykk i hva som kjennetegner argumentasjon i en stor samfunnsmessig konflikt. Det har ikke blitt tatt i bruk begreper fra krisekommunikasjon, men analyseapparatet brukt i denne oppgaven kan være et nyttig verktøy for å gå andre samfunnsmessige konflikters argumentasjon etter sømmene for å få et nytt perspektiv.

Forslag til videre forskning er å ta for seg lærerorganisasjonenes argumentasjon før og under lærerstreiken. Ved å sammenlikne argumentasjonen på de to sidene kunne man muligens ha kommet fram til punkter som kunne ha gjort det lettere å kommunisere om og finne løsninger på de latente konfliktene omkring temaet lærernes arbeidstid.

9. Kilder

NRK (2014, 26. februar) *Dagsnytt atten 26.02.2014* [radioprogram]. Hentet fra URL:

<<https://radio.nrk.no/serie/dagsnytt-atten/NMAG03004014/26-02-2014>>

Helgesen, G. M. (2014, 28. januar) (a) «Ingen krig mot lærerne» *Dagbladet*, s. 56

Helgesen, G. M. (2014, 30. januar) (b) «Må tilpasses skolens behov» *Aftenposten*, s. 7

Sundnes, P. K. (2014, 11. januar) (a) «KS og lærernes arbeidstid» *Adresseavisa*. Hentet fra

URL: <[https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Fylkeslag/S%c3%b8r-](https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Fylkeslag/S%c3%b8r-Tr%c3%b8ndelag/Trondheim/Grunnskole/1526937_10151835764612167_154043014_2_n.jpg)

[Tr%c3%b8ndelag/Trondheim/Grunnskole/1526937_10151835764612167_154043014_2_n.jpg](https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Fylkeslag/S%c3%b8r-Tr%c3%b8ndelag/Trondheim/Grunnskole/1526937_10151835764612167_154043014_2_n.jpg)>

Sundnes, P. K. (2014, 09. juli) (b) «En avtale for en bedre skole» *Bergens Tidende*. Hentet fra

URL: <<http://www.bt.no/meninger/debatt/En-avtale-for-bedre-skole-3153087.html>>

Sundnes, P. K. (2014, 14. juli) (c) «Målet er fleksibilitet og samarbeid» *Romerikes Blad*, s. 18

Sundnes, P. K. (2014, 17. juli) (d) «Streikerne har ansvaret» *VG*, s. 28-29

10. Litteratur

- Aabø, S. (2014, 29. januar) (a) «Så, så KS» *Dagbladet*, s. 56
- Aabø, S. (2014, 30. januar) (b) «Tallknusernes grafer» *Dagbladet*, s. 3
- Andersen, Ø. (1995) *I retorikkens hage*. Universitetsforlaget, Oslo
- Andersen, Ø. (2004) (5. utgave) *I retorikkens hage*. Universitetsforlaget, Oslo
- Andreassen, B. F. (2014, 05. juli) «Drømmelærer» *Sør-Varanger Avis*, s. 8
- Aristoteles (2006 oversatt av Eide, T.) *Retorikk*. Vidarforlaget, Oslo
- Bakken, J. (2011) *Retorikk i skolen*. Universitetsforlaget, Oslo
- Bitzer, L. F. (1968) «The rhetorical situation» *Philosophy & rhetoric* 1/1968: s. 1-14
- Burke, K. (1969) (a) *A rhetoric of motives*. University of California Press, Berkeley og Los Angeles
- Burke, K. (1969) (b) *A grammar of motives*. University of California Press, Berkeley og Los Angeles
- Cheney, G. (1983) «The rhetoric of identification and the study of organizational communication». *Quarterly journal of speech*, 69 (2), ss. 143-158. DOI: 10.1080/00335638309383643
- Christensen, T. & Læg Reid, P. (2001) «New Public Management i statsforvaltningen». I Tranøy, B. S. &/ Østerud, Ø. (Red.) *Den fragmenterte staten. Reformert, makt og styring*. (ss. 67-95). Gyldendal Akademisk, Oslo
- Corbett, E. P. J. (1965) *Classical rhetoric for the modern student*. Oxford University Press, New York
- Finansdepartementet (2003) *Reglement for økonomistyring i staten*. URL: <<https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2003-12-121938?q=reglement+for+økonomistyring+i+staten>>
- Flyvbjerg, B. (2001) *Samfundsvidenskab som virker*. Akademisk Forlag, København
- Ghosh, A. (2014) *Stor medlemsvekst for Utdanningsforbundet*. URL: <<https://www.utodanningsforbundet.no/Hovedmeny/Lonn-og-arbeidsvilkar/Lonnsoppgjoret-2014/Nyheter/Stor-medlemsvekst-for-Utdanningsforbundet/>>
- Grande, T. S. & Nybø, I. (2014, 15. juli) «Gjenreis statusen til læreryrket» *Framtid i nord HTG*, s. 16
- Grindstad, B. E. (2014, 3. juli) «Lærerstreik og tillitskrise» *Budstikka*, s. 31
- Gundersen, D. (2009) *Floskel*. URL: <<https://snl.no/floskel>>

- Handal, S. (2013) «Kvalitetsundervisning eller merarbeid?». *Utdanning*, 2013 (6) s. 62.
Hentet fra URL: <<http://www.utdanningsnytt.no/Global/PDF%20av%20Utdanning/Utdanning%20nr%2006-2013.pdf>>
- Hernes, G. (2007) *Med på laget. Om New Public Management og sosial kapital i den norske modellen.* (Fafo-rapport 2007:9) Hentet fra URL: <http://fafo.no/~fafo/media/com_netsukii/20009.pdf>
- Hågvar, Y. B. (2007) *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse.* Fagbokforlaget, Bergen
- Ihlen, Ø. (2004) *Rhetoric and resources in public relations strategies.* (Doktorgrad ved Institutt for medier og kommunikasjon). Universitetet i Oslo, Oslo
- Ingebrigsten, J. (2014, 24. februar) «Hovedårsaken til konflikten har få fått med seg» *Stavanger Aftenblad*, s. 19.
- Jacobsen, S. (2014, 30. januar) «Om KS-krigen mot lærarane» *Firda*, s. 13
- Jahren, A. (2014, 07. juli) «Gi oss tid til å skape kvalitet» *Romerikes blad*, s. 18
- Johansen, A. (2003) *Talerens troverdighet. Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk.* Universitetsforlaget, Oslo
- Johnsen, Å. (2007) *Resultatstyring i offentlig sektor. Konkurransen uten marked.* Fagbokforlaget, Bergen
- Kjeldsen, J. E. (2006) *Retorikk i vår tid. En innføring i moderne retorisk teori.* Spartacus, Oslo
- Kjeldsen, J. E. (2014) *Hva er retorikk.* Universitetsforlaget, Oslo
- Kjeldstadli, K. (1999) *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget.* Universitetsforlaget, Oslo
- KS (2015) *Kort om KS.* Hentet fra URL: <<http://www.ks.no/fagomrader/om-ks/ks-oppgaver/kort-om-ks/>>
- Kvensjø, M. D. (2009) *New Public Management i praksis – En studie av Narvik VAR KF.* (Mastergradsoppgave ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet). Hentet fra URL: <<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/1954/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>>
- Lauvdag, T., Rymoene, E. & Grooss, B. (1998) *Kommuner og lærere – ”Farlige forbindelser”? Om konsekvenser av plassering av forhandlingsansvaret for lærerne i* (Rapport 1998:3) Hentet fra URL: <<http://www.hioa.no/content/download/52694/806358/file/sammendrag%20r3,98.doc>>

- Lerø, M. (2014, 28. januar) (a) «Kampklare lærere» *Vårt Land*, s. 2-3
- Lerø, M. (2014, 23. april) (b) «Politiker i front» *Vårt Land*. Hentet fra URL:
<<http://www.vl.no/politiker-i-front-1.86001>>
- Lied, R. (2014, 05. juli) «Kvifor streikar lærarane?» *VG*, s. 44
- Lieng, H. (2014, 24. februar) «Til elevens beste?» *Adresseavisen*, s. 14
- Lysbakken, A. (2014, 12. juli) «Får støtte fra SV» *Aura Avis*, s. 6
- Markussen, J. A. (2014, 26. januar) «Beretning om varslet brudd» *Dagbladet*, s. 2
- McCroskey, J.C. (1978) *An introduction to rhetorical communication*. Englewood Cliffs, New Jersey
- Mydske, P. K., Claes, D. & Lie, A. (2007) *Nyliberalisme. Ideer og politisk virkelighet*. Universitetsforlaget, Oslo
- Perelman, C. & Olbrechts-Tyteca, L. (1954) "Proof in Philosophy" *Hibbert Journal*, 52. ss. 354-359
- Perelman, C. & Olbrechts-Tyteca, L. (1971) *The new rhetoric. A treatise on argumentation*. Notre Dame University Press, Notre Dame
- Regjeringen (2014) *Hva er forvaltningspolitikk*. Hentet fra URL:
<<https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/forvaltningsutvikling/hva-er-forvaltningspolitikk/id2340241/>>
- Rosengren, M. (2008) *Doxologi. En essä om kunnskap*. Retorikforlaget, Åstorp
- Sidnell, J. (2010) *Conversation analysis. An introduction*. Wiley-Blackwell, West Sussex
- Silverman, D. (2011) *Interpreting qualitative data*. Sage, London
- Skatvedt, K. (2014, 4. juli) «Steile fronter før lærermegling» *Dagens Næringsliv*, s. 13
- Solberg, E. (2011) *Drømmelæreren*. URL: <<https://ernasolberg.wordpress.com/2011/08/17/drommelaereren/>>
- Stensø, E.S. (2014, 30. januar) *Er det slik at KS har kneblet politikernorge fra å uttale seg om læreres arb.tid? Dere er stille! @Arbeiderpartiet @frp_no @Hoyre @KrFNorge*
Hentet fra URL: <<https://twitter.com/erlendisme/status/428885239327240194>>
- Store norske leksikon (2009) *Analogislutning*. URL: <<https://snl.no/analogislutning>>
- Sæbø, B. G. (2014, 27. januar) «Høyre havner i skoleskvis» *Rogaland Avis*, s. 3
- Sættem, J. & Grønli, H. (2014) *Lærernes krav til KS: - Tillit, tillit, tillit*. Hentet fra URL:
<<http://www.nrk.no/norge/laererne-krever-tillit-fra-ks-1.11877186>>
- Utdannings- og forskningsdepartementet (2003) *Forhandlingsansvaret for lærerne over til*

kommunene. Hentet fra URL:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forhandlingsansvaret_til_kommunene/id249145/>

Uthus, P. (2014, 22. februar) «Kommunenes gode intensjoner?» *Adresseavisen* s. 19

Vedlegg 1

Utvidet tidslinje

BAKGRUNN

- 1935: Hovedavtale mellom NAF og LO
- 1960: Staten får arbeidsgiveransvaret
- 1991: Staten sa opp arbeidstidsavtalen fra 1989
- 1992: Ny kommunelov + nye arbeidstidsforhandlinger
- 1992: Brudd i forhandlingene om arbeidstid + lærerprotest i Oslo Spektrum mot Gudmund Hernes
- 2001: 4. desember: PISA-rapport
- 2002: Forhandlinger om arbeidstidsordningen
- 2003: 31. januar: Kristin Clemet flyttet forhandlingsansvaret til KS, med virkning fra 1. mai 2004
- 2004: 2. april: Stortingsmelding *Kultur for læring*
- 2004: 1. mai: KS overtar forhandlingsansvaret
- 2006: Forhandlinger om arbeidstidsordningen
- 2012: Facebookgruppen Arbeidstidsforhandlingene blir opprettet av Preben Pettersen Uthus
- 2012: Gunn Marit Helgesen tar over som styreleder i KS på landstinget

FORBEREDENDE FASE

- 2013: Våren: Ny Rambøllundersøkelse om behovet for endringer i lærernes arbeidstidsavtale
- 2013: April: *KS' eierstrategi for barnehage og skole 2013-2016* av Sigrun Vågang
- 2013: August: Forhandlingsavdelingen i KS har uformelle samtaler med Utdanningsavdelingen
- 2013: 9. september: Høyre vinner valget. Partiprogram
- 2013: 18. september: Hovedstyret i KS vedtar enstemmig mandatet for forhandlingene om ny særavtale for lærerne (SFS 2213)
- 2013: 11. oktober: Internt møte for å vedta kommunikasjonsstrategi for lærerforhandlingene avlyses
- 2013; 14. oktober: Sigrun Vågang blir sparket som administrerende direktør i KS, og GMH tar over posisjonen midlertidig

FORHANDLINGER OG BRUDD

- 2013: November/desember: Debattheft knyttet til hovedtariffoppgjøret sendes kommunene for behandling i samsvar med etablerte rutiner for hovedtariffforhandlinger. Heftet omtaler muligheten for at lærerforhandlingene er utfordrende og kan bli en del av hovedtariffforhandlingene
- 2013: Fra november/desember: Økende medieoppmærksomhet, ikke minst i sosiale medier

- 2013; 20. november: Forhandlingene om ny arbeidstidsavtale startet
- 2013; 31. desember: Gammel arbeidstidsavtale gikk ut
- 2014; 18. januar: KS og Utdanningsforbundet konstaterte at de ikke ble enige om en ny arbeidstidsavtale for lærerne. Forhandlingene ble flyttet til hovedtariffoppgjøret senere på året
- 2014: Januar-mars: Strategikonferanser for fylkene, hvor lærerforhandlingene blir tema
- 2014; 11. januar: PKS «KS og lærernes arbeidstid» i Adressa
- 2014; 24. januar: Utdanningsforbundet og andre fagforbund bryter forhandlingene
- 2014; 30. januar: GMH «Må tilpasses skolens behov» i Aftenposten
- 2014; 8. februar: GMH «Føler seg mobbet av lærerne» i Dagsavisen
- 2014; 12. februar: GMH «Føler seg misforstått» i Klassekampen
- 2014; 26. februar: GMH og Ragnhild Lied «Dagsnytt atten 26.02.2014» på Dagsnytt 18
- 2014; 3. mars: PKS «Vett og uvett i lærerforhandlingene» i Kommunal Rapport
- 2014; 5. mars: *Fra god til bedre. Et avtaleverk som understøtter kvalitetsutvikling i skolen av Sundnes på Skoletinget 2014*
- 2014; 3. april: Hovedtariffforhandlingene blir åpnet, med lærernes arbeidstidsavtale som en del av hovedtariffoppgjøret?
- 2014; 30. april: Brudd i forhandlingene?
- 2014; 1. mai: Hovedtariffoppgjør?
- 2014; 2. mai: Meklingen blir innledet?
- 2014; 26. mai: KS og Utdanningsforbundet blir enige og anbefaler en avtale for medlemmene sine
- 2014; 5. juni: GMH «Full strid om kontorkrav» i Dagens Næringsliv

KONFLIKT

- 2014; 10. juni: Streiken startet med medlemmer av SL og MFO
- 2014; 18. juni: Uravstemming blant medlemmene til utdanningsforbundet. 2/3 av medlemmene stemte, 73% av disse svarte nei til arbeidstidsavtalen
- 2014; 25. juni: Uravstemning i Utdanningsforbundet, 73% nei?
- 2014; 30. juni: Streiken startet av Utdanningsforbundet
- 2014; 1. juli: Utdanningsforbundet tar ut de første i streik og eskalerer streiken fra 11. august. Da streiken ble avsluttet var 7898 lærere i streik fordelt slik på organisasjonene: MFO 47 medlemmer, SL 94 medlemmer, Norsk lektorlag 31 medlemmer og Utdanningsforbundet 7726 medlemmer. 17 fylkeskommuner og 24 kommuner ble rammet.

LØSNING

2014: 25. juni: Administrerende direktør Lasse Hansen tiltrer og etablerer en «krisestab» med forhandlingsavdelingen og Kommunikasjonsavdelingen. Politisk nivå i KS holdes løpende oppdatert

2014: 4. juli: Første møte hos Riksmeklingsmannen med KS, SL og MFO

2014: 8. juli: PKS «En avtale for bedre skole» i Bergens Tidende

2014: 28. juli: Mekling starter med KS, Utdanningsforbundet og Lektorlaget

2014: 28. juli: PKS «Opptreter som aktivist» i Aftenposten

2014: 30.-31. august: Skisse til løsning

2014; 1. august: GMH «Forstår ikke hvorfor lærerne streiker» i Stavanger Aftenblad

2014; 1. september: Streiken er over og det blir enighet om en ny avtale

Vedlegg 2:

Dato	Forfatter	Tittel	Medie
17. desember 2013	Helgesen	”Utdanningsforbundet”	<i>VG</i> , s. 30-31
11. januar 2014	Sundnes	”KS og lærernes arbeidstid”	<i>Adresseavisa</i> (nett)
23. januar 2014	Sundnes	”Aftenbladet er talerør for bare en part”	<i>Stavanger Aftenblad</i> , s. 24
28. januar 2014	Helgesen	”Ingen krig mot lærerne”	<i>Dagbladet</i> , s. 56
30. januar 2014	Helgesen	”Må tilpasses skolens behov”	<i>Aftenposten</i> , s. 7
8. februar 2014	Helgesen	”Forhandlingsfakta”	<i>Klassekampen</i> , s. 42
18. februar 2014	Helgesen	”Arbeidstiden”	<i>Dagsavisen</i> , s. 3
6. mars 2014	Sundnes	”Vett og uvett i forhandlingene”	<i>Kommunal Rapport</i> , s. 17
2. juli 2014	Sundnes	”Lærernes arbeidstid”	<i>Dagsavisen</i> , s. 3
3. juli 2014	Sundnes	”Lærernes arbeidstid”	<i>Bergensavisen</i> , s. 24
8. juli 2014	Sundnes	”Lærernes arbeidstid”	<i>Valdres</i> , s. 11
9. juli	Sundnes	”En avtale for en bedre skole”	<i>Bergens Tidende</i> (nett)
14. juli 2014	Sundnes	”Målet er fleksibilitet og samarbeid”	<i>Romerikes Blad</i> , s. 18
17. juli 2014	Sundnes	”Streikerne har ansvaret”	<i>VG</i> , s. 28-29
26. august 2014	Sundnes	”Nå ligger ballen hos lærerorganisasjonene”	<i>Stavanger Aftenblad</i> , s. 17
27. august 2014	Sundnes	”Nå ligger ballen hos lærerne”	<i>Nordlys</i> , s. 5
27. august 2014	Sundnes	”Ballen ligger hos lærerne”	<i>Trønder-Avisa</i> , s. 2
28. august 2014	Sundnes	”Ballen ligger hos lærerne”	<i>Fædrelandsvennen</i> , s. 25
30. august 2014	Sundnes	”Forskerne må kunne dokumentere påstandene”	<i>Stavanger Aftenblad</i> , s. 31

Vedlegg 3:

iPad 16:52 49 %

Lukk Side 70 av 216

Det er enighet om at lærere og skoleledere har den viktigste kompetansen om skolen.
Foto: BERIT ROALD/NTB SCANPIX

KS og lærernes arbeidstid

I Adresseavisen 4. januar kan Erlend S. Stensø og Geir Røsvoll, henholdsvis hovedtillitsvalgt og leder i Utdanningsforbundet i Trondheim, fortelle at KS har valgt «konfrontasjonslinje mot lærerne». I Klassekampen for en måneds tid siden stod KS – i følge de samme to herrer – bak «korstoget mot lærernes arbeidsvilkår».

Det er ikke lett å se hvilken «linje» KS skulle ha lagt seg på for at de to ikke skulle ha oppfattet det som en konfrontasjonslinje. Det bør ikke overraske lærere i norsk skole at to parter som forhandler har ulike prioriteringer.

Det er ingenting, verken i dette eller tidligere innlegg, som tyder på at de to er spesielt opptatt av hva KS faktisk arbeider med for å dyktiggjøre norske kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere, for å kunne skape en kvalitativt best mulig skole, for elever, lærere, foreldre og samfunn.

De to skriver: «Avtalen KS ønsker vil gi drastisk mindre tid til det stadig mer tidkrevende vurderingsarbeidet med konkretisering av læringsmål, undervisningsvurdering, forberedelser og opp-

følgning/veiledning». Selv om de åpenbart mener at påstanden verken trenger dokumentasjon eller argumentasjon, er den feil. KS ønsker selvsagt ikke en avtale som gir slike utslag.

Derimot erkjenner KS at den viktigste kompetansen om skolen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere. Det er nettopp derfor vi ikke ønsker å fortsette med at en sentral avtale skal regulere hvordan skoledagen skal legges opp og hvordan ressursene skal utnyttes på hver eneste skole i Norge.

For KS som arbeidsgiverorganisasjon er god ledelse og gode ledere et av våre høyest prioriterte områder. Det er fordi vi vet at god ledelse og gode ledere er en viktig forutsetning for gode resultater. Og som ved alle andre virksomheter bør den som har ansvar for resultatene også ha ansvar for å disponere ressursene, gjennom dialog og konstruktiv samarbeid mellom ledelse og ansatte. Hvis en slik prosess resulterer i at skolen velger å fortsette som i dag, er det helt i orden for KS. Det som ikke er i orden, er at det skal være en sentral avtale som i praksis hindrer en skole fra å velge det de mener vil være en bedre ordning.

Hvis en slik prosess resulterer at skolen velger å fortsette som i dag, er det helt i orden for KS.

Innlegg

PER KRISTIAN SUNDNES
Direktør for arbeidsliv i kommunesektorens organisasjon KS

Send oss din mening om denne saken! debatt@adresseavisen.no

: lokalpolitisk organ?

Vedlegg 4

Sekvensering av «KS og lærernes arbeidstid»

Sundnes, P. K. (2014 a) «KS og lærernes arbeidstid» i *Adresseavisa* URL:

<https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Fylkeslag/SørTrøndelag/Trondheim/Grunnskole/1526937_10151835764612167_1540430142_n.jpg> Sist endret: 11.01.2014
Lastet ned: 09.07.2015

Sekvens	Setning
1	I Adresseavisen 4. januar kan Erlend S. Stensø og Geir Røsvoll, henholdsvis hovedtillitsvalgt og leder i Utdanningsforbundet i Trondhjem, fortelle at KS har valgt «konfrontasjonslinje mot lærerne».
2	I Klassekampen for en måneds tid siden stod KS - i følge de samme to herrer - bak «korstoget mot lærernes arbeidsvilkår».
3	Det er ikke lett å se hvilken «linje» KS skulle ha lagt seg på for at de to ikke skulle ha oppfattet det som en konfrontasjonslinje.
4	Det bør ikke overraske lærere i norsk skole at to parter som forhandler har ulike prioriteringer.
5	Det er ingenting, verken i dette eller tidligere innlegg, som tyder på at de to er spesielt opptatt av hva KS faktisk arbeider med for å dyktiggjøre norske kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere, for å kunne skape en kvalitativt best mulig skole, for elever, lærere, foreldre og samfunn.
6	De to skriver:
7	«Avtalen KS ønsker vil gi drastisk mindre tid til det stadig mer tidkrevende vurderingsarbeidet med konkretisering av læringsmål, underveisvurdering, forberedelser og oppfølging/veiledning».
8	Selv om de åpenbart mener at påstanden verken trenger dokumentasjon eller argumentasjon, er den feil.
9	KS ønsker selvsagt ikke en avtale som gir slike utslag.
10	Derimot erkjenner KS at den viktigste kompetansen om skolen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere.
11	Det er nettopp derfor vi ikke ønsker å fortsette med at en sentral avtale skal regulere hvordan skoledagen skal legges opp og hvordan ressursene skal utnyttes på hver eneste skole i Norge.
12	For KS som arbeidsgiverorganisasjon er god ledelse og gode lærere et av våres høyest prioriterte områder.
13	Det er fordi vi vet at god ledelse og gode ledere er en viktig forutsetning for gode resultater.
14	Og som ved alle andre virksomheter bør den som har ansvar for resultatene også ha ansvar for å disponere ressursene, gjennom dialog og konstruktivt samarbeid mellom ledelse og ansatte.

Sekvens	Setning
15	Hvis en slik prosess resulterer i at skolen velger å fortsette som i dag, er det helt i orden for KS.
16	Det som ikke er i orden, er at det skal være en sentral avtale som i praksis hindrer en skole fra å velge det de mener vil være en bedre ordning.

KVITRET

Handel og Kontor er uenige med regjeringens ønske om å endre Vinmonopolets åpningstider.

De som ikke liker de nye åpningstidene på polet, kan bruke de gamle. De virker fortsatt.

@hausvik
Åpningstidene på Polet: Du skjønner fagbevegelsen er i takt med tiden når selv KrF er mer liberale.

@jasnoen
Åpning av #polet på aften er angivelig symbolikk. Samtidig er det ikke måte på hvilken flat fylt det vil føre til.

@HagenAlex

Flott at regjeringen tar tak i de store, tunge sakene. Personlig har jeg alltid drømt om å gå på polet på påskeaften.

@KSteigen
Utvidet åpningstid på Polet. Frp lykkes sannsynligvis med dette frieriet til kjervevelgeren sin.

@Loleinum
LO minner mer og mer om fagforeningen i Fredrikssons fabrikk.

@MortenOSvendsen
#Vinmonopolet må utvikle seg for å overleve. LO

stritter imot og tror tydeligvis at polet bare er til for de ansatte.

@elvindfalk
Frp og Siv går nok en gang løs på et av våre store samfunnsproblemer - mangel på tilgang til alkohol.

@frodennordheim
«Stopperne» er i gang igjen. Vinmonopolets ansatte skal bestemme åpningstidene. Ikke lett å få til endringer i Norge.

@rogerbj
Ikke gi dere Handel og Kontor!

@helsevest_hvo
LO sier nei til regjeringens forslag om lengre åpningsstider på Polet. Da Ap foreslo dette for et år siden, gikk de ikke ut med forslaget.

@LarsJoakimH
Finner det ganske ironisk at de som vil at alt skal være gratis kommer med fordyrende forslag. #polet #åpningstid #Frp

@OlavRandersen
Nye åpningstider på polet. Frp tar hånd om de viktige sakene. GJESP.

Hvis hatten passer

Martin Bjørnssen
Skriftbort og hovedansvarlig leder i Klassekampen Musikkmagasinet

FORREBUKE ble jeg opprørt av Dagbladets journalist, som hadde fått tilgang på sammensetningen av fagjuryene til Spellemannsprisen 2014. Han lurte på om jeg hadde lyst til å komme med noen generelle betraktninger på grunnlag av dette. Da jury-sammensetningen er et emne som interesserer meg (i 2002 trakk jeg meg fra juryen til den daværende hip hop-prisen på grunn av konkrete problematiske punkter ved den daværende juryordningen, punkter som for øvrig senere har blitt endret i positiv retning), sa jeg ja til å gi en kommentar. Men jeg var møysommelig med å ikke uttale meg for bombastisk eller på en måte som hengte ut enkeltstående jurymedlemmer, både i samtalen med Dagbladet og i en nitid sitatsekk.

Dag jeg uttrykte en viss forundring over sammensetningen i to konkrete kategorier, jazz- og samtid, var jeg nettopp derfor nøy med å påpeke at jeg kjente flere av jurymedlemmene som høyst kompetente fagfolk, selv om den totale sammensetning var en smule «hummer og kanari».

MEN I ET høyst forvirrende innlegg av jazzjury-medlem Johan Haukes lørdag 25. januar, blir jeg likevel beskyldt for å ha uttalt meg «bombastisk og uten forbehold» (sammen med den andre siterede musikkjournalisten i saken, Mallin Kulseth, som er høyst kapabel til å svare for seg selv på de ankepunkter Haukes måtte ha mot hennes betraktninger).

Jeg vil anbefale Haukes å konsultere en ordbok, for det han i neste etning beskylder meg for er faktisk det motsatte. Ved å kreve en konkretisering av hvorvidt han selv er en av de kompetente fagfolkene - «Er jeg hummer eller kanari?» Vel, Haukes. Jeg ønsker fortsatt ikke å uttale meg så bombastisk uten forbehold om enkeltstående jurymedlemmer. Men såpass kan jeg si: Når en person føler seg så til de grader personlig støttet av høyst generelle betraktninger om kompetanse og «freshhet» (Kulseths ord), tror jeg den som leser det fort kan komme til å trekke sine egne konklusjoner om hvorfor.

Ingen krig mot lærerne

Gunn Marit Helgesen
Styreleder i kommunesektorens organisasjon

DAGBLADET forsøker, først i en helsides kommentarrikket av Stein Aabo, stse i søndagens lederartikkel, å gjøre KS syn på lærernes arbeidsavtale til et spørsmål om min partilidbarhet. Det er med respekt å melde det rene tøv. KS mener akkurat det samme under forrige styreleder, og det er et samlet hovedstyre i KS som har gitt våre forhandlere mandat, etter grundig organisasjonsmessig behandling.

Eneste forskjellen er at KS og lærernes organisasjoner i forrige runde ble enige om at gjeldende avtale skulle forlenges ut 2013. Derfor ble det nye forhandlinger nå. Lærernes organisasjoner var selv sagt fullt klar over våre posisjoner hele tiden.

Dagbladet gjør mye for å bygge opp under den voldsomme ordbruken fra en del lærere, men dessverre svær lite for å opplyse sine lesere om hva som er realiteten i KS' syn. La meg derfor forsøke å hjelpe, først med å gjøre klart hva vi ikke går inn for:

- KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærernes arbeidsår skal utvides fra 39 til 45 uker.
- KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærerne skal være på jobb i 37,5 timer pr. uke.
- KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærerne skal ha mindre tid til forberedelse og etterarbeid.

I DET HELE TATT, den karikaturen av KS' standpunkter som mange, nå med god hjelp av Dagbladet, forsøker å tegne, ligner lite på virkeligheten. I virkeligheten

GODE LEDERE: «Vi tror at skoleledere - som lærerne - er opptatt av å skape en best mulig skole, for elever, lærere og samfunn», skriver Gunn Marit Helgesen. Foto: Bjørn Sigurdson

handler det om å ta på alvor tydelige tilbakemeldinger på at på mange skoler er den senrale arbeidsavtalen et hinder for å finne de beste løsningene for både elever og lærere.

Mange, dessverre i Dagbladets kommentar blant dem, mener åpenbart i full alvor at i det øyeblikket skoleledere får større rom til å lede, vil de sette i gang et målbevisst arbeid med å ødelegge sin skole og gjøre hverdagen uutholdelig for lærerne på skolen. Vi har absolutt ingen tro på at de ønsker

Den karikaturen av KS' standpunkter som mange forsøker å tegne, ligner lite på virkeligheten

en mest mulig konfliktskyt hverdag. Vi tror realiteten er slett motsatt: Vi tror at skolelederne - som lærerne - er opptatt av å skape en best mulig skole, for elever, lærere og samfunn.

Lærerne har et spesielt yrke. Det vet de og det vet skolelederne bedre enn de fleste. Journalister har også et spesielt yrke. Mener Dagbladet at norske aviser ville bli bedre om vi hadde én skifordning som var sentralt bestemt og som gjaldt for alle aviser? Mener Dagbladet redaktørene ser det som sin fremste oppgave å ødelegge sine aviser, i konstant konflikt med sine ansatte?

SPØRSMÅLENE er selvsagt meningsløse. Det ville vært en fordel om Dagbladet kunne forklare hva

som gjør dem mer meningsfylt når de handler om skolen.

Så hva vil bli de reelle konsekvensene av KS' forslag?

NOEN SKOLER vil sikkert forsøke å akkurat som i dag. Det har KS innsett imot, hvis det vurderes som den beste løsningen. Andre vil, etter drøftinger og gode prosesser mellom lærere og skoleledelse, velge andre løsninger, for eksempel utvide lærerårs med en, to, tre eller fem uker, som kan brukes til kompetanseheving, etterutdanning og planlegging.

Det er ikke å ødelegge skolen, og det er ikke å gå til krig mot lærerne. Det er tvert imot å vise respekt for den kompetansen som finnes i norsk skole og på norske skoler.

Til skolebyråden i Oslo

Gunnhild Nohre-Waldén
Mamma og utdannet lærer

21. JANUAR hadde jeg en kronikk i Dagbladet om Oslo-skolens målings- og vurderingspraksis. Anniken Hauglie svarer kronikken, som både mor og skolebyråd, der hun forteller om sitt ubetingede positive møte med Oslo-skolen. Det er selvsagt flott at skolebyråden er fornyet med vurderingsformen på skolen til sine egne barn.

Hun overser derimot den vurderingsformen jeg beskriver i kronikken, og som praktiseres på

mange skoler i Oslo. Hauglie svarer heller ikke på et eneste spørsmål jeg stiller og jeg utfordrer derfor skolebyråden til å gi svar på følgende:

1. I Oslo-skolen florerer det i dag av ulike typer symbolbruk for barnas måloppnåelse allerede fra 1. klasse: Noen skoler har farge-symboler med rødt, gult og grønt, andre bruker ansiktsymboler med surmann, strekmann og smilefjes eller vurderingene «blankt», «underveis» og «i mål». Hva skiller disse vurderingsformene fra karakterer?
2. Mange skoler i Oslo har innført ukeestser der barna vurderes etter symbolbruken nevnt ovenfor.

Hvilken forskning viser at ukeestser med negative symbolvurderinger fremmer læring og lærerlyst?

3. I Forskrift til Opplæringslova § 3-11 står det at undervisningsvurderingen skal inneholde en grunnlagt informasjon, og at den skal gis for øke elevens kompetanse i fagene. Jeg ønsker at Hauglie forklarer hvordan symbolvurderinger med sure ansikt, fargekoder eller vurderingen «blanks» inneholder en slik grunnlagt informasjon, og på hvilken måte disse vurderingsformene bidrar til å øke barnes faglige kompetanse.
4. Hvilke refleksjoner gjør skolebyråden seg om de barna som

gruer seg til å gå på skolen hver eneste fredag fordi de skal ukeestsetes?

5. Mener Hauglie at barn utvikler et positivt selvbilde ved ukentlig å evaluere seg selv med sure ansikt?

HAUGLIE GIR en rosenrød beskrivelse av Oslo-skolen, som jeg vet at mange barn, foreldre og lærere ikke kjenner seg igjen i. Man kunne tolket skolebyråden som arrogant ovenfor de mange som sliter under Oslo-skolens strenge målregime. Jeg velger i stedet å tro at hun rett og slett ikke er informert om konsekvensene av den skolepolitikken hun selv har ansvaret for.

Vedlegg 6

Sekvensering av «Ingen krig mot lærerne»

Helgesen, G. M. (2014, 28. januar) «Ingen krig mot lærerne» i *Dagbladet*, s. 56

Sekvens	Setning
1	Ingen krig mot lærerne
2	Dagbladet forsøker, først i en helsides kommentartikkel av Stein Aabø, sist i søndagens lederartikkel, å gjøre KS' syn på lærernes arbeidstidsavtale til et spørsmål om min partitilhørighet.
3	Det er med respekt å melde det rene tøv.
4	KS mente akkurat det samme under forrige styreleder, og det er et samlet hovedstyre i KS som har gitt våre forhandlere mandat, etter grundig organisasjonsmessig behandling.
5	Eneste forskjellen er at KS og lærernes organisasjoner i forrige runde ble enig om at gjeldende avtale skulle forlenges ut 2013.
6	Derfor ble det nye forhandlinger nå.
7	Lærernes organisasjoner var selvsagt fullt klar over våre posisjoner hele tiden.
8	Dagbladet gjør mye for å bygge opp under den voldsomme ordbruken fra en del lærere, men dessverre svært lite for å opplyse sine lesere om hva som er realiteten i KS' syn.
9	La meg derfor forsøke å hjelpe, først med å gjøre klart hva vi ikke går inn for:
10	KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærernes arbeidsår skal utvides fra 39 til 45 uker.
11	KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærerne skal være på jobb i 37,5 timer pr. uke.
12	KS har ikke krevd, og krever fortsatt ikke, at lærerne skal ha mindre tid til forberedelse og etterarbeid.
13	I det hele tatt, den karikaturen av KS' standpunkter som mange, nå med god hjelp av Dagbladet, forsøker å tegne, likner lite på virkeligheten.
14	I virkeligheten handler det om å ta på alvor tydelige tilbakemeldinger på at på mange skoler er den sentrale arbeidstidsavtalen et hinder for å finne de beste løsningene for både elever og lærere.
15	Mange, dessverre er Dagbladets kommentator blant dem, mener åpenbart i fullt alvor at i det øyeblikket skoleledere får større rom til å lede, vil de sette i gang et målbevisst arbeid med å ødelegge sin skole og gjøre hverdagen uutholdelig for lærerne på skolen.
16	Vi har absolutt ingen tro på at de ønsker en mest mulig konfliktfylt hverdag.
17	Vi tror realiteten er stikk motsatt:
18	Vi tror at skolelederne - som lærerne - er opptatt av å skape en best mulig skole, for elever, lærere og samfunn.
19	Lærerne har et spesielt yrke.
20	Det vet de og det vet skolelederne bedre enn de fleste.
21	Journalister har også et spesielt yrke.
22	Mener Dagbladet at norske aviser ville bli bedre om vi hadde én skiftordning som var sentralt bestemt og som gjaldt for alle aviser?

23	Mener Dagbladet redaktørene ser det som sin fremste oppgave å ødelegge sine aviser, i konstant konflikt med sine ansatte?
24	Spørsmålene er selvsagt meningsløse.
25	Det ville vært en fordel om Dagbladet kunne forklare hva som gjør dem mer meningsfylt når de handler om skolen.
26	Så hva vil bli de reelle konsekvensene av KS' forslag?
27	Noen skoler vil sikkert fortsette akkurat som i dag.
28	Det har KS intet imot, hvis det vurderes som den beste løsningen.
29	Andre vil, etter drøftinger og gode prosesser mellom lærere og skoleledelse, velge andre løsninger, for eksempel utvide læreråret med en, to, tre eller fem uker, som kan brukes til kompetanseheving, etterutdanning og planlegging.
30	Dette er ikke å ødelegge skolen, og det er ikke å gå til krig mot lærerne.
31	Det er tvert imot å vise respekt for den kompetansen som finnes i norsk skole og på norske skoler.

Nynorsk i Grunnlova

I tysdagens «Språket vårt» kstar Per Egil Hegge seg inn i ordski-ftet rundt grunnlovspråket. Velkommen!

Hegge bruker spalteplassen sin på å ta for seg ein kommafell eg hadde i mitt førre tnnlegg i saka tidleg i januar.

Eg skal gi han rett. Eg hadde den kommafellen. Samstundes mangla det ein a ein stad i første avsnitt. Eg legg meg sjøvsagt flat for skrivefelta mine og ber om orsaking for at korkje eg eller Aftenposten har retta det opp.

Med det ute av verda vil eg, slik Hegge gjer, sitte meg sjølv («s) jølv om vi skriv forskjellig, er det ingen grunn til å rakke ned på måten andre skriv på».

Kvifor skriv eg så dette? Det er ikkje fordi eg skal klaga på Hegges kommauge. Men fordi ordski-ftet held fram i den same leta som før. «Sjå nynorsken er uverdige», skriv Vinje. «Sjå nynorskbrukaren skriv feil», skriv Hegge.

Ordski-ftet rundt språket i Grunnlova må ikkje handle om kven som skriv rett eller galt, kven som skriv slik og slik. Vi må vera betre enn det. Det må handle om vi skal gi folk høve og rett til å skrive det språket dei vil. Sjøvsagt skal Vinje få sitt bok-mål i Grunnlova. På same måte må det vera sjøvsagt at eg får mitt nynorsk same plassen. Utan kommafell, vel å merke. Det får korrekturavdelinga ta seg av.

Karl Peder Mork
sentralstyremedlem,
Norsk Målingdom

Avvikle produk-sjon av økomat!

I en årrekke har tilhengere av sprøyte- og plantevernmidler jobbet iverdig for å sikre at norske jordbruksprodukter kan produseres som før. Gårdbruker Dag Aanderaa føyer seg fint inn i rekken i en kronikk nylig. Etter-som norske jordbruksinteresser ikke vil omstille seg, er det kanskje på tide å avvikle økologisk jordbruk i Norge. Helsebevisste nordmenn kan sikres tilgang til økomat ved import og vise soldartet til verdens bønder.

Trude Johansen
Oslo

Arbeidstid. KS har respekt for og tillit til landets lærere. Men de som mener at dette bare skal gjelde den ene veien, har misforstått innholdet i begge begrepene.

Må tilpasses skolens behov

Debatt

Gunn Marit Helgesen
styreleder, KS

Forhandlingene mellom kommunesektorens organisasjon KS og lærerorganisasjonene om lærernes arbeidstid ble svært krevende. Skolelederforbundet ønsket å fortsette forhandlingene, de øvrige organisasjonene brøt. Dermed flyttes dette over i vårens forhandlinger om ny hovedtariffavtale. Etter flere runder er det likevel skuffende å konstatere at det har vært så liten vilje fra organisasjonens side til å diskutere realiteter, og så stor tver etter å lime negative karakteristikk til KS og kommunene.

Det burde være mulig å anerkjenne at en motpart kan ha både begrunnede og hederlige motiver for sine standpunkter, selv om de avviker fra ens egne. KS har i flere år arbeidet målbevisst for å øke kommunenes og fylkeskommunenes kompetanse og profesjonalitet som skoleledere, mye av dette i et tett og godt samarbeid med Utdanningsforbundet og andre lærerorganisasjoner.

Mer innflytelse til skolene

Til saken: Kort sagt ønsker KS en ny arbeidstidsordning for lærerne, der arbeidstiden skal kunne fordeles på inntil 45 uker i året, mot dagens 39. Mange skoler vil helt sikkert velge å fortsette som i dag, andre vil utvide læreråret med én eller flere uker som brukes til etter- og videreutdanning, planlegging, større samarbeidsprosjekter eller annet.

Poenget fra vår side er at dette vil gi skoleleder mulighet til å disponere lærerens arbeidstid ut i fra behovet på skolen, og på den måten bidra til kvalitet i opplæringsstilbudet. Det vil også gi større rom for samarbeid, kompetanseheving og faglig utvikling – samtidig som det kan gjøre læreren mer tilgjengelig for elevene. Jeg er helt sikker på at det ikke finnes en eneste skoleleder i Norge som vil benytte en slik anledning til å ødelegge egen skole eller forringe kvaliteten.

Vi har ingen problemer med å se hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale arbeidstidsavtalen. Vi aksepterer at

En sentral avtale som bestemmer hvordan arbeidstiden skal fordeles for alle lærere i Norge, er utdatert og står i veien for å utvikle en best mulig skole, skriver Gunn Marit Helgesen. ILLUSTRASJONSFOTO: BJØRN SIGURDSON, NTB SCANPIX

mange lærere er overbevist om at avtalen er en garantist for kvaliteten i skolen.

Men vi er altså uenige. Vi mener tvert imot at en sentral avtale som bestemmer hvordan arbeidstiden skal fordeles for alle lærere i Norge, er utdatert og står i veien for å utvikle en best mulig skole. Uenighet er bra, og diskusjon er bra. Aggressiv ordbruk og systematisk forvrengning av motpartens synspunkter, som vi har sett rikelig av i denne saken, er bare destruktivt.

Arbeidsplassen er viktigst

KS og våre medlemmer har kvalitet i opplæringen som et overordnet hensyn. Det handler om mye mer enn lærernes arbeidstidsordning, men det handler også om det. Mye god forskning viser at nettopp arbeidsplassen er den viktigste arena for forbedring. Og skolen er et område som mer enn mange andre er avhengig av kontinuerlig forbedring og utvikling. Det krever også at det gis rom for å utøve ledelse.

Vi er entge med lærerorganisasjonene i at det er viktig å heve statusen til læreryrket. Men jeg blir oppgitt når jeg ser lærere på fjernsyn hevde at lærerfjeren er den viktigste motivasjonen for å søke læreryrket. Vi bør tvert imot arbeide sammen for at det som skjer i skolen og på skolen skal være den fremste motivasjon for å arbeide der.

Lærerorganisasjonene har ansvar

Det finnes selvsagt politikere i kommuner og fylkeskommuner som er uenig

med oss og entge med lærerorganisasjonene, og takk for det! «Monolitisk enhet» har aldri vært et godt uttrykk for demokratiske prosesser. Jeg vet at det lokalt trykkes hardt på for at flere av dem offentlig skal erklære uenighet med KS.

Men la oss snu den problemstillingen: Hittil har jeg knapt sett én lærer som offentlig har uttrykt den minste tvil om lærerorganisasjonenes synspunkter. Det er ikke fordi de ikke finnes (det blir vi i KS stadig minnet om!), men fordi det er skapt et debattklima som ikke frister til motforestillinger. Det bør snarere være et tankesors for lærerorganisasjonene enn for KS.

Mindre sentral overstyring

KS vet at den fremste kompetansen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere. Det er ikke sant at KS ønsker å styre lærerens arbeidsdag enda sterkere enn i dag. Det er den avtalen organisasjonene kjemper så innbitt for å beholde som i detalj fastslår hvor mange timer en lærer skal undervise, hvor mange timer hun skal gjøre annet arbeidsplanfestet arbeid og hvor mange timer hun selv skal disponere til forberedelser og etterarbeid.

Etter vårt syn er det en avtale som nettopp ikke viser respekt for lærernes og skoleledernes kompetanse, og som ikke innebærer tillit til at det er skoleledere og lærere på den enkelte skole som sammen er best i stand til å vurdere hvordan man skal skape en best mulig skole.

Norges største avis søker kommersiell produktsjef/A-magasinet

Vi søker en fremoverlent produktsjef med salgserfaring til A-magasinet. Du vil være A-magasinet ansikt utad mot kunder og mediebyråer og få ansvaret for å sikre A-magasinet salgsbudsjett. Vi ser etter en dyktig relasjonsbygger med et bredt kontaktnett som får ting gjort. Har du jobbet med magasinprodukter tidligere er det et plus.

Har du spørsmål om stillingen, ta kontakt med annonsedirektør Gunn Helen Hagen på mobil 915 59 610 eller e-post gunn.helen.hagen@aftenposten.no

Søknadsfrist: 16. februar 2014
Vennligst benytt vårt elektroniske søknadskjemå via www.jobbaftenposten.no.

Vedlegg 8

Sekvensering: «Må tilpasses skolens behov»

Helgesen, G. M. (2014, 30.januar) «Må tilpasses skolens behov» i *Aftenposten*, s. 7

Sekvens	Setning
1	Må tilpasses skolens behov
2	KS har respekt for og tillit til landets lærere.
3	Men de som mener at dette bare skal gjelde den ene veien, har misforstått innholdet i begge begrepene
4	Forhandlingene mellom kommunesektorens organisasjon KS og lærerorganisasjonene om lærernes arbeidstid ble svært krevende.
5	Skolelederforbundet ønsket å fortsette forhandlingene, de øvrige organisasjonene brøt.
6	Dermed flyttes dette over i vårens forhandlinger om ny hovedtariffavtale.
7	Etter flere runder er det likevel skuffende å konstatere at det har vært så liten vilje fra organisasjonenes side til å diskutere realiteter, og så er det stor iver etter å lime negative karakteristikker til KS og kommunene.
8	Det burde være mulig å anerkjenne at en motpart kan ha både begrunnede og hederlige motiver for sine standpunkter, selv om de avviker fra ens egne.
9	KS har i flere år arbeidet målbevisst for å øke kommunenes og fylkeskommunenes kompetanse og profesjonalitet som skoleeiere, mye av dette i et tett samarbeid med Utdanningsforbundet og andre lærerorganisasjoner.
10	Mer innflytelse til skolene
11	Til saken: Kort sagt ønsker KS en ny arbeidstidsordning for lærerne, der arbeidstiden skal kunne fordeles på inntil 45 uker i året, mot dagens 39.
12	Mange skoler vil helt sikkert velge å fortsette som i dag, andre vil utvide læreråret med én eller flere uker som brukes til etter- og videreutdanning, planlegging, større samarbeidsprosjekter eller annet.
13	Poenget fra vår side er at dette vil gi skoleleder mulighet til å disponere lærernes arbeidstid ut i fra behovet på skolen, og på den måten bidra til kvalitet i opplæringstilbudet.
14	Det vil også gi større rom for samarbeid, kompetanseheving og faglig utvikling - samtidig som det kan gjøre læreren mer tilgjengelig for elevene.
15	Jeg er helt sikker på at det ikke finnes en eneste skoleleder i Norge som vil benytte en slik anledning til å ødelegge egen skole eller forringe kvaliteten.
16	Vi har ingen problemer med å se hvorfor lærerne ønsker å beholde den sentrale arbeidstidsavtalen.
17	Vi aksepterer at mange lærere er overbevist om at avtalen er en garantist for kvaliteten i skolen.
18	Men vi er altså uenige.
19	Vi mener tvert imot at en sentral avtale som bestemmer hvordan arbeidstiden skal fordeles for alle lærere i Norge, er utdatert og står i veien for å utvikle en best mulig skole.
20	Uenighet er bra, og diskusjon er bra.
21	Aggressiv ordbruk og systematisk forvrengning av motpartens synspunkter, som vi har sett rikelig av i denne saken, er bare destruktivt.

22	Arbeidsplassen er viktigst
23	KS og våre medlemmer har kvalitet i opplæringen som et overordnet syn.
24	Det handler om mye mer enn lærernes arbeidstidsordning, men det handler også om det.
25	Mye god forskning viser at nettopp arbeidsplassen er den viktigste arena for forbedring.
26	Og skolen er et område som mer enn mange andre er avhengig av kontinuerlig forbedring og utvikling.
27	Det krever også at det gis rom for å utøve ledelse.
28	Vi er enige med lærerorganisasjonene i at det er viktig å heve statusen til læreryrket.
29	Men jeg blir oppgitt når jeg ser lærere på fjernsyn hevde at «lærerferien» er den viktigste motivasjonen for å søke læreryrket.
30	Vi bør tvert imot arbeide sammen for at det som skjer i skolen og på skolen skal være den fremste motivasjonen for å arbeide der.
31	Lærerorganisasjonene har ansvar
32	Det finnes selvsagt politikere i kommuner og fylkeskommuner som er uenig med oss og enig med lærerorganisasjonene, og takk for det!
33	«Monolittisk enhet» har aldri vært et godt uttrykk for demokratiske prosesser.
34	Jeg vet at det lokalt trykkes hardt på for at flere av dem offentlig skal erklære uenighet med KS.
35	Men la oss snu den problemstillingen: Hittil har jeg knapt sett én lærer som offentlig har uttrykt den minste tvil om lærerorganisasjonenes synspunkter.
36	Det er ikke fordi de ikke finnes (det blir vi i KS stadig minnet om!), men fordi det er skapt et debattklima som ikke frister til motforestillinger.
37	Det bør snarere være et tankekors for lærerorganisasjonene enn for KS.
38	Mindre sentral overstyring
39	KS vet at den fremste kompetansen ligger i skolen selv, hos lærere og skoleledere.
40	Det er ikke sant at KS ønsker å styre lærernes arbeidsdag enda sterkere enn i dag.
41	Det er den avtalen organisasjonene kjemper så innbitt for å beholde som i detalj fastslår hvor mange timer en lærer skal undervise, hvor mange timer hun skal gjøre annet arbeidsplanfestet arbeid og hvor mange timer hun selv skal disponere til forberedelser og etterarbeid.
42	Etter vårt syn er det en avtale som nettopp ikke viser respekt for lærernes og skoleledernes kompetanse, og som ikke innebærer tillit til at det er skoleledere og lærere på den enkelte skole som sammen er best i stand til å vurdere hvordan man skal skape en best mulig skole.

Vedlegg 9

Sekvensering og transkripsjon av «Dagsnytt atten 26.02.2014» (NRK, 2014)

26.02.2014 (42:33-50:37)

URL: <https://radio.nrk.no/serie/dagsnytt-atten/NMAG03004014/26-02-2014>

Deltakere:

PL: Programleder (Anne Grosvold)

H: Gunn Marit Helgesen

L: Ragnhild Lied

Sekvens	Deltaker	Setning
1	PL	Igjen er det uro om lærernes arbeidstid.
2	PL	KS vil innføre vanlig kontortid og fordele arbeidstiden på flere uker i løpet av året.
3	PL	Lærerne protesterer og nå er det brudd i forhandlingene.
4	PL	Uenighetene blir en del av hovedtariffoppgjøret.
5	PL	Gunn Marit Helgesen leder i KS Kommunesektorens organisasjon.
6	PL	Går det an å kort skissere hva hovedforslaget fra KS innebærer?
7	H	Forslaget fra KS er å bidra til at vi får en arbeidstidsavtale som bidrar til at skoleeier har muligheten til å styre ressursene noe mer enn dagens avtale gjør.
8	PL	Dere vil altså ikke utvide lærernes antall arbeidstimer i løpet av et år?
9	H	Nei, det vi ønsker er å diskutere om det er mulig å utvide skoleåret og få tid til noe mer samarbeid i lærerkollegiet, mer tid til etterutdanning som alle snakker om og det er det skoleeierne mener er nødvendig for å utvikle norsk skole.
10	PL	Lærerne har nå så vidt jeg husker trettiåtte uker med over førtitre timers arbeidsuke.
11	H	Ja.
12	PL	Hvert år.
13	PL	Dere vil utvide antall uker inn til førtifem uker?
14	H	Ja.
15	PL	Det høres jo litt pussig ut unektelig at lærerne skal være mye på skolen når elevene ikke er der.
16	H	Ja det er en sånn floskel som man hører mye nå.
17	H	Det det handler om er at for det første er det skolelederne lokalt som må finne ut hva er det som er behovet her hos oss.
18	H	Men det er veldig mye forskning som viser at hvis vi skal ha gode skoler så må det være godt lederskap på skolen og da må man også ha tid til samarbeid i lærerkollegiet, tid til refleksjon over pedagogiske metoder, tid til veiledning av hverandre, tid til diskusjon i fellesskapet.
19	H	Og det er det nærmest ikke tid til nå.
20	H	Og da må skolelederne finne ut i samarbeid med sine ansatte hvordan vi gjør det på vår skole.
21	H	Og da må vi løse opp i noen av disse sentrale hindringene slik at skoleeier får rom for å lede norsk skole inn i fremtiden.
22	PL	Og dermed vil dere også svekke lærernes forhandlingsrett?

23	H	Nei, vi ønsker at skoleledere og skoleeiere har mulighet til å styre ressursene noe mer.
24	PL	Ja.
25	PL	Enn det som er nå.
26	PL	Også.
27	H	I dialog i dialog med ansatte og tillitsvalgte som er god tradisjon for i Norge.
28	PL	Ja, men det kalles drøftingsrett og det er noe annet enn forhandlingsrett, sånn at forhandlingsretten blir vel noe svekket i det forhandlingsforslaget som dere legger opp til.
29	H	Ja vi mener det er nødvendig.
30	PL	Nettopp der kom det svaret.
31	PL	Ragnild Lied fra Utdanningsforbundet, hvorfor er dere så utrolig skeptiske til å få en fast arbeidstid?
32	PL	Altså kontortid.
33	L	Eh, for det første så er kontortid det er ikkje nok arbeidstid i løpet av elevanes skuleår.
34	L	I den avtalen me he i dag så skal lærerane i snitt ver på skulen frå halv ni til tre.
35	L	Eh og lærerane må faktisk jobbe meir i den tida elevane er på skulen.
36	L	Eh, ks sitt krav no er at ein skal ha eit arbeidsår på fem og førti veker.
37	PL	Inntil femogførti.
38	L	Inntil fem og førti, men det kan bli fem og førti veker.
39	L	Det betyr at då må lærerane jobbe mykje mindre dei åtte og tredve vekene når elevane er på skulen.
40	PL	Men det dere vil få muligheten til da hvis man hadde gått inn på dette forslaget er jo å ta etter- og videreutdanning altså en del sånne opplæringsstilbud kunne dere få i de ukene elevene ikke var på skolen, sånn som det er nå så må man jo leie inn vikarer når lærerne skal oppdatere seg på ting.
41	PL	Hadde ikke det vært en fordel?
42	PL	Det er jo ikke til det beste for elevene å få vikarer hver gang lærerne skal på et kurs.
43	L	Nei, vi må få inn vikarar for å få til det store løftet som regjeringa satsar på no.
44	L	Eh dessuten så er det sånn at ein kunne ikkje tatt det store løftet på vidareutdanning i løpet av desse sommarferievekene.
45	L	Høgskulane og universitata he også sommarferie, så det vil ikkje vere løysinga på det.
46	L	Men vi e opptatt av å sjå på løysingar akkurat når det gjeld å finne modellar for etterutdanning og vidareutdanning.
47	L	Det he me diskutert saman med ks og med statsråden.
48	L	Eh så der er me i dialog.
49	L	Det me er opptatt av no det e at detta tilbodet, eller kravet frå ks, det vil måtte dra lærarane sitt arbeidsår slik at i den perioda elevane er på skulen, så kan ikkje lærarane då sitte og jobbe på kveldstid, i helgane, forberede god undervisning, gi god tilbakemelding til elevane og følge opp dei, for me er faktiske enige om at timane i arbeidsåret dei ligger der.
50	L	No er det komprimert ks vil strekka det.
51	H	Ja.
52	H	Ja vi ønsker å strekke det nettopp av hensyn til lærerne men selvfølgelig også av hensyn til elevene i norsk skole fordi jeg er helt enig med me: vår

		eminent programleder som sier at vi må sette inn mer vikarer enn vi synes er godt.
53	PL	Jeg bare refererte, hehehe.
54	H	Hehehehe jommen det er det det handler om hvis ikke lærerne har noe tid utenom tiden med elevene, så får man jo ikke tid til det kollegiale samarbeidet lærerkollegiet i mellom.
55	H	Og det er noe av det vi diskuterer.
56	H	Men jeg har veldig lyst til å si vi har ikke krevd at det skal være førtifem eller inntil førtifem uker men vi har sagt at vi ønsker å utvide arbeidsåret noe, men så er det opp til skoleeier eller skoleledere lokalt å finne ut hvordan vi gjør det hos oss.
57	H	Noen steder så har man blitt enige om førti uker, hvor man da også har en uke hvor man kan jobbe mye mer i samarbeid hvordan vi kan veilede hverandre, hvordan vi kan vi jobbe med pedagogiske metoder også videre.
58	H	Og det fungerer helt utmerket.
59	H	Andre steder klarer man det helt fint med dagens avtale og da er det helt fint å fortsette med dagens avtale, men det er altså noen som ikke får det til med den sentralgitte avtalen og da trenger man en mer oppmyking og en lokal tilpasning slik at da skoleledere og skoleeiere kan utvikle skolen.
60	PL	Dere la fram forslaget i november og i januar så var det brudd i forhandlingene allerede nå går det til hovedtariffoppgjøret som starter i april.
61	PL	April.
62	PL	Og eh kommer vi til å komme til en løsning i år?
63	PL	Dette her har vært tema i et par og tjue år.
64	PL	Ja.
65	PL	I to og nitti så samla det seg seks tusen lærere til protest mot Gudmund Hernes eh i Spektrum eh kommer det til å skje noe eller kommer dere til å diskutere det her neste år i Dagsnytt atten og?
66	L	Altså me ønsker å vere i forhandlingar men då må for det første ks innrømme ka slags krav dei la fram som sitt siste krav som gjorde at lærarane i norge blei så provosert.
67	L	Det handlar faktisk om inntil fem og førti veker og ta vekk forhandlingsretten og gi full styringsrett.
68	L	Det første eg vil kreve det er at innrømmar at det var deira krav og skal me komma i forhandling då så må dokke begynne å bevege dokker vekk frå de krava.
69	H	Men kjære deg.
70	L	Og mot oss ...
71	H	Ja men kjære deg Ragnhild Lied, du har altså ikke gitt oss et motkrav.
72	H	Dere brøyt.
73	H	Altså ks kom med et tilbud, vi ønsker å utvide arbeidsåret inntil førtifem uker, dere bryter, det tar vi til etterretning oppgjøret er eller denne avtalen og forhandlingene er da bragt inn til hovedtariffoppgjøret som det så riktig er sagt.
74	L	...
75	H	Vent litte granne. så nå har vi ikke starta forhandlingene, men du har fortsatt ikke.
76	L	Vi har holdt på å forhandle et halvt år, det var det andre kravet frå ks som var ei tilstramming i forhold til det første kravet.
77	L	Og når ein e i forhandlingar så forventar ein når det andre kravet kjemer at det nærmar seg kvarandre, detta var ei tilstramming og det var det som gjør at lærarane ble umiddelbart provosert.

78	L	Det blei eit opprør ute i norsk skule som det er lenge sida eg har sett.
79	H	Nei.
80	L	Der hvor situasjonen er no, men vi skal vere villige til å forhandle hvis dokker he noko å gi.
81	H	Ja, men forhandlingar handler om å gi og ta.
82	L	Mm.
83	H	Vi har kommet med vårt tilbud.
84	H	Da er det opp til motparten å komme med sine posisjoner, og de har jeg fortsatt ikke sett fordi de er bragt inn i hovedtariffoppgjøret.
85	H	Så er det viktig som det også er blitt sagt her nitten nitti to seks tusen lærere i protest mot Hernes, dette er et gammelt spørsmål vi hakke rikka oss en millimeter vi står altså med de utfordringene vi har i dag i norsk skole.
86	H	Nå må vi sette oss ned finne frem til gode løsninger i fellesskap slik at vi faktisk gjør det beste for våre elever.
87	PL	Jeg ser frem til de hovedforhandlingene med stor interesse merker jeg.
88	PL	Tusen takk for at dere kom. til Gunn Marit Helgesen og Ragnhild Lied fra eh fra lærerlaget.

En avtale for bedre skole

De foreslåtte justeringene i arbeidstidsavtalen for lærerne vil bidra til en bedre skole.
Per Kristian Sundnes Forhandlingsleder, KS

Publisert: 08.jul. 2014 07:54 Oppdatert: 09.jul. 2014 15:37

I Bergens Tidende 3. juli har Espen Edvardsen (SV) et innlegg om KS og lærerstreiken. Bakgrunnen er at lærernes organisasjoner har sagt nei til riksmeglerens forslag til ny arbeidstidsavtale, et forslag både KS og Utdanningsforbundet anbefalte overfor sine medlemmer. Siden Edvardsen ikke skriver særlig om hva avtalen faktisk inneholder, kan det være greit å understreke følgende:

Avtalen bygger på tillit til at lærere og skoleledere sammen er i stand til å bygge og videreutvikle en kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i skolen. Dette er nødvendig for å skape en bedre skole både for lærere, elever og det norske samfunnet. Avtalen vil gi rom for ledelse som inkluderer fleksibilitet og lokal tilpasning.

99,5 prosent er for

Kommunene og fylkeskommunene, samt 37 av de 41 arbeidstakerorganisasjonene KS forhandler med, har sagt ja til meglerens forslag til løsning. I KS har 99,5 prosent av dem som har avlagt stemme, stemt for avtalen.

Dette har lærerne stemt nei til:

- Årlig timeantall opprettholdes som før på 1687,5 timer.
- Ingen endring i sentrale bestemmelser om undervisningsomfang.
- I utgangspunktet jobber lærerne på skolen 7,5 timer pr. dag, dersom arbeidsplassen er tilfredsstillende. Hvis ikke, er lærernes arbeidstid på skolen som før. I veilederen til avtalen er det presisert at det kan utvises fleksibilitet med hensyn til den daglige arbeidstiden for den enkelte lærer.
- Fremdeles disponerer lærerne om lag seks timer ukentlig til individuelt arbeid.

- Rektor og lærer kan dessuten avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid.
- Sikring av tid til for- og etterarbeid.
- Mindre undervisning for nyutdannede lærere.

I løpet av våren har det kommet frem flere eksempler på hva dette handler om. I Klassekampen kunne vi lese om Verket skole i Moss, og Kommunal Rapport og Aftenposten har hatt reportasjer fra Haugerud skole i Oslo. Avisen Østlendingen hadde nylig en reportasje fra Tolga skole hvor lærerne jobber 7,5 timer hver dag og ikke kunne tenke seg noe annet.

Bedre resultater

På disse skolene har skoleledere og lærere funnet frem til gode, lokale løsninger, valgt mer tid til samarbeid og felles kompetansebygging. Resultatene er bedre elevresultater, bedre trivsel hos både lærere og elever, kort sagt: Bedre skole, helt i tråd med hva skoleforskningen rapporterer og hva evalueringer av tidligere forsøk har vist.

I bladet «Utdanning» nr. 6, 2013, skriver nestlederen i Utdanningsforbundet: «De beste skolene er de som er kollektivt orienterte, der kollegiet i felles refleksjonsprosesser evaluerer og forbedrer sin egen og hverandres undervisningspraksis. Dette trenger vi mer - ikke mindre - av». Dette er helt i tråd med hva som er KS' syn på hva slags skole vi trenger, og de foreslåtte justeringene i arbeidstidsavtalen er et bidrag til å oppnå dette.

Vedlegg 11

Sekvensering av «En avtale for en bedre skole»

Sundnes, P. K. (2014) «En avtale for en bedre skole» i *Bergens Tidende* URL:

<<http://www.bt.no/meninger/debatt/En-avtale-for-bedre-skole-3153087.html>> Sist endret: 09.07.2014 Lastet ned: 06.11.2015

Sekvens	Setning
1	En avtale for bedre skole
2	I Bergens Tidende 3. juli har Espen Edvardsen (SV) et innlegg om KS og lærerstreiken. Bakgrunnen er at lærernes organisasjoner har sagt nei til riksmeglerens forslag til ny arbeidstidsavtale, et forslag både KS og Utdanningsforbundet anbefalte overfor sine medlemmer.
3	Siden Edvardsen ikke skriver særlig om hva avtalen faktisk inneholder, kan det være greit å understreke følgende:
4	Avtalen bygger på tillit til at lærere og skoleledere sammen er i stand til å bygge og videreutvikle en kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i skolen.
5	Dette er nødvendig for å skape en bedre skole både for lærere, elever og det norske samfunnet.
6	Avtalen vil gi rom for ledelse som inkluderer fleksibilitet og lokal tilpasning.
7	99,5 prosent er for
8	Kommunene og fylkeskommunene, samt 37 av de 41 arbeidstakerorganisasjonene KS forhandler med, har sagt ja til meglerens forslag til løsning.
9	I KS har 99,5 prosent av dem som har avlagt stemme, stemt for avtalen.
10	Dette har lærerne stemt nei til:
11	• Årlig timeantall opprettholdes som før på 1687,5 timer.
12	• Ingen endring i sentrale bestemmelser om undervisningsomfang.
13	• I utgangspunktet jobber lærerne på skolen 7,5 timer pr. dag, dersom arbeidsplassen er tilfredsstillende.
14	Hvis ikke, er lærernes arbeidstid på skolen som før.
15	I veilederen til avtalen er det presisert at det kan utvises fleksibilitet med hensyn til den daglige arbeidstiden for den enkelte lærer.
16	• Fremdeles disponerer lærerne om lag seks timer ukentlig til individuelt arbeid.

Sekvens	Setning
17	• Rektor og lærer kan dessuten avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid.
18	• Sikring av tid til for- og etterarbeid.
19	• Mindre undervisning for nyutdannede lærere.
20	I løpet av våren har det kommet frem flere eksempler på hva dette handler om.
21	I Klassekampen kunne vi lese om Verket skole i Moss, og Kommunal Rapport og Aftenposten har hatt reportasjer fra Haugerud skole i Oslo.
22	Avisen Østlendingen hadde nylig en reportasje fra Tolga skole hvor lærerne jobber 7,5 timer hver dag og ikke kunne tenke seg noe annet.
23	Bedre resultater
24	På disse skolene har skoleledere og lærere funnet frem til gode, lokale løsninger, valgt mer tid til samarbeid og felles kompetansebygging.
25	Resultatene er bedre elevresultater, bedre trivsel hos både lærere og elever, kort sagt:
26	Bedre skole, helt i tråd med hva skoleforskningen rapporterer og hva evalueringer av tidligere forsøk har vist.
27	I bladet «Utdanning» nr. 6, 2013, skriver nestlederen i Utdanningsforbundet:
28	«De beste skolene er de som er kollektivt orienterte, der kollegiet i felles refleksjonsprosesser evaluerer og forbedrer sin egen og hverandres undervisningspraksis.
29	Dette trenger vi mer - ikke mindre - av».
30	Dette er helt i tråd med hva som er KS' syn på hva slags skole vi trenger, og de foreslåtte justeringene i arbeidstidsavtalen er et bidrag til å oppnå dette.

■ PÅ SPISSEN

Jeg frykter ikke Jonas effekten.

Erna Solberg
statsminister (H)

Viskal vokte oss for å avpolitisere samtalen om 22. juli.

Harald Stanghelle
Arftenposten-redaktør

Mye må avkeres etter åtte år med rødgrønt styre.

Kjetil Solvik Olsen
samferdselsminister (Frp)

■ AVSTEMNING PÅ NETT

Innfrir Frp det de lovet før valget?

Dette svarte leserne i present:

Ja	■	25
Nei	■	75

Antall stemmer: xxx
Savner du fotball-VM?

STEM I VEI
rb.no

NY NEDTUR

Vi ligger sjette sist i hele Norge

Igjen er vi helt i bunnen.

Kommunebarometeret for 2014 ve sørgelig lesning for oss i Eidsvoll. Vi havner 423. plass av 428 kommuner. Det rangeres på 13 områder.

Vi leser at fungerende ordfører Terje Teslo (Sp) ikke har et forhold til barometeret. Han virker uforberedt på det dårlige resultatet, selv om det er en årviss sammenstilling av kommunens egne tall. I fjor avviste ordfører Einar Madsen (Ap) at plasseringen skyldtes dårlig politisk styring.

Vi i Høyre liker ansvarsfraskrivelsen dårlig. Det er åpenbar mangel på god og aktiv styring som gjør at kommunen ikke evner en mer positiv utvikling. Lite vitner om strategisk og målbevisst satsning på de viktige områdene hvor kommunen sliter aller mest, som grunnskole og helse og omsorg. Vi ser at strategier og kommuneplaner rulleres i henhold til en plan, men hva betyr disse dokumentene om de ikke omsettes til praktisk handling som får betydning for deg og meg?

Skal vi komme videre, så må vi handle. Konkrete målsettinger og evne til å iverksette nødvendige prosesser for å nå konkrete mål. Vi må se sammenheng mellom strategi, planer og enkeltsaker. Det er på tide at vi utnytter mulighetene og styrer unna fallgruvene.

Svein Gustad-Sanner
Helge T. Blindheim
Eidsvoll Høyre

LÆRERNES ARBEIDSTID

Målet er fleksibilitet og samarbeid

KS ønsker mindre rigide ordninger og detaljstyring.

I RB 7. juli går Asle Jahren på vegne av Utdanningsforbundet Ullensaker til sterke angrep mot kommunesektorens organisasjon KS. Bakgrunnen er at lærernes organisasjoner har sagt nei til riksmeklerens forslag til ny arbeidstidsavtale som både KS og Utdanningsforbundet anbefalte. Siden Jahren spesielt omtaler arbeidstidsavtalen, kan det være nyttig å minne om at:

Utdanningsforbundet gikk inn i arbeidstidsforhandlingene med fire krav. Tre av dem er innfridd i avtalen.

I avtalen heter det: «I utgangspunktet utfører lærerne arbeidet på skolen med 7,5 timer pr. dag. Dette forutsetter at de fysiske arbeidsforholdene er tilfredsstillende med hensyn til arbeidsplasser og nødvendige hjelpemidler. Dersom de fysiske arbeidsforholdene på skolen ikke er tilfredsstillende, er lærernes arbeidstid på skolen som i foregående skoleår.» Det skal være mulighet for fleksibilitet i den daglige arbeidstiden.

Fremdeles disponerer lærerne om lag seks timer ukentlig til individuelt arbeid.

Rektor og lærer kan dessuten avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid.

Lokal fleksibilitet

Avtalen gir altså stort rom for fleksibilitet, samarbeid og lokale løsninger, noe som ikke helt kommer fram i debatten, og som Jahren heller ikke finner

ANGREP KS: I RB 7. juli gikk Asle Jahren på vegne av Utdanningsforbundet Ullensaker til sterke angrep mot kommunesektorens organisasjon KS. Bakgrunnen er at lærernes organisasjoner har sagt nei til riksmeklerens forslag til ny arbeidstidsavtale

FOTO: BJØRN INGE RØDFOS

viktig nok til å nevne.

KS vil legge til rette for «profesjonelle læringsfellesskap, der skoleledelse, lærere og andre ansatte jobber med felles mål og til beste for elevene. En betingelse er tid til samarbeid i rutiner og praksis på skolen.

Skoleforskningen viser entydig at samarbeid gir bedre skoler. Løkevel viser OECD-rapporten Talis at mange lærere jobber i ensomhet. Over halvparten sier de sjelden eller aldri samarbeider med kollegaer, kun en tredel observerer andres undervisning. Rapporten bekrefter forskningens funn, at

lærere trives bedre på skoler med godt etablerte samarbeidskulturer. Talis er basert på over 100.000 lærere fra mer enn 34 land.

Kultur for samarbeid

Ny arbeidstidsavtale skulle nettopp å bygge kultur for samarbeid og kunnskapsdeling. Videreutdanning har fått et velfortjent løft, men det er viktig at skolelederne kan sørge for at ny kunnskap kommer hele skolen til nytte. Når profesjoner utvikler felles kultur, snakker samme språk og deler erfaringer, gir det både høyere trivsel

blant lærerne, og elevene presterer bedre. Det er klar sammenheng mellom kollektivt læreransvar og elevens læring.

KS ønsker seg ikke rigide ordninger og detaljstyring. Tvert imot! Vi er opptatt av å gi rom for ledelse, lokale løsninger og sam-

arbeid. Skoler med god ledelse og samarbeid skaper trivsel og gir gode resultater.

Per Kristian Sundnes
Forhandlingsleder

■ KLAR MELDING

Noe på hjertet?

Send meldingen RBSMS (husk mellomrom) og så din mening til 2005. (Maks 160 tegn, 5 kroner per melding.)

Et utvalg trykkes i avisen.

Om du ikke visste det

Kan jeg få opplyse om at ordet «kodd», som mange bruker, er et vulgært ord for mennens anatomi. **ch**

Hell's bek-angler

Motorsykkelbande på Haga? Mye verre med drittungene som reker rundt her og gjør hærverk, spør du meg!

En nabo

Men OL skarrem ha i oljelandet er folk utrygge. Unge kriminelle stoppes ikke

og fortsetter lepebanen. Norske politikere er talentløse. **Oksen**

Kjenn din naboby

Noen på Jessheim som ikke veit hvor Nordkisa er? Ta bussen, kom å se. Vi har ny fin skole, butikk, pub, god sportsklubb. Vi blir nok snart by, vi og. **Kisagutt**

Andre tar saken

Politi som ingen har tillit til, medfører borgervern og lite vakre hendelser. Flaut at vi styres av bablere. **Oksen**

La ikke historieløshet styre

Lagsnavnet UII/Kisa IL er lokalhistorisk gullarv. Tulle ikke med det! **Henken**

Tryggest å holde kjøft

Kanskje ikke folk tør si hva de mener om MC-klubber? Man blir jo mobba hvis man er mot de. **MLK**

Eldrevernlov?

Hva galt har de som trenger pleie gjort, tro? De har mindre rettssikkerhet enn dyr. Får dyra ikke utetid, skikkelig mat

og stell, blir eieme fratatt retten til dyrehold. **ST**

Tæring etter næring

Problems – enig med deg. Hvis du ikke røyker, og drikker lite, og ellers ingen dyre vaner, kan du ha god økonomi selv om inntekten er lav! **Voff-Voff**

Ordning muss søn

Jeg har sagt det hele tiden. Brasil er oppskrytt og har hatt dommerne og margiene med seg. En fortjent tross av disiplinerte tysker! **Voff-Voff**

Vedlegg 13

Sekvensering av «Målet er fleksibilitet og samarbeid»

Sundnes, P. K. (2014, 14.07) «Målet er fleksibilitet og samarbeid» i *Romerikes Blad*, s. 18

Sekvens	Setning
1	Målet er fleksibilitet og samarbeid
2	KS ønsker mindre rigide ordninger og detaljstyring.
3	I RB 7. juli går Asle Jahren på vegne av Utdanningsforbundet Ullensaker til sterke angrep mot kommunesektorens organisasjon KS.
4	Bakgrunnen er at lærernes organisasjoner har sagt nei til riksmeklerens forslag til ny arbeidstidsavtale som både KS og Utdanningsforbundet anbefalte.
5	Siden Jahren spesielt omtaler arbeidstidsavtalen, kan det være nyttig å minne om at:
6	Utdanningsforbundet gikk inn i arbeidstidsforhandlingene med fire krav. Tre av dem er innfridd i avtalen.
7	I avtalen heter det:
8	«I utgangspunktet utfører lærerne arbeidet på skolen med 7,5 timer pr. dag.
9	Dette forutsetter at de fysiske arbeidsforholdene er tilfredsstillende med hensyn til arbeidsplasser og nødvendige hjelpemidler.
10	Dersom de fysiske arbeidsforholdene på skolen ikke er tilfredsstillende, er lærernes arbeidstid på skolen som i foregående skoleår. »
11	Det skal være mulighet for fleksibilitet i den daglige arbeidstiden.
12	Fremdeles disponerer lærerne om lag seks timer ukentlig til individuelt arbeid.
13	Rektor og lærer kan dessuten avtale individuelle ordninger for hjemmearbeid.
14	Lokal fleksibilitet
15	Avtalen gir altså stort rom for fleksibilitet, samarbeid og lokale løsninger, noe som ikke helt kommer fram i debatten, og som Jahren heller ikke finner viktig nok til å nevne.
16	KS vil legge til rette for «profesjonelle læringsfellesskap, der skoleledelse, lærere og andre ansatte jobber med felles mål og til beste for elevene.
17	En betingelse er tid til samarbeid i rutiner og praksis på skolen.
18	Skoleforskningen viser entydig at samarbeid gir bedre skoler.
19	Likevel viser OECD-rapporten Talis at mange lærere jobber i ensomhet.
20	Over halvparten sier de sjelden eller aldri samarbeider med kollegaer, kun en tredel observerer andres undervisning.
21	Rapporten bekrefter forskningens funn, at lærere trives bedre på skoler med godt etablerte samarbeidskulturer.
22	Talis er basert på over 100.000 lærere fra mer enn 34 land.
23	Kultur for samarbeid
24	Ny arbeidstidsavtale skulle nettopp å bygge kultur for samarbeid og kunnskapsdeling.
25	Videreutdanning har fått et velfortjent løft, men det er viktig at skolelederne kan sørge for at ny kunnskap kommer hele skolen til nytte.
26	Når profesjoner utvikler felles kultur, snakker samme språk og deler erfaringer, gir det både høyere trivsel blant lærerne, og elevene presterer bedre.
27	Det er klar sammenheng mellom kollektivt læreransvar og elevers læring.

28	KS ønsker seg ikke rigide ordninger og detaljstyring.
29	Tvert imot!
30	Vi er opptatt av å gi rom for ledelse, lokale løsninger og samarbeid.
31	Skoler med god ledelse og samarbeid skaper trivsel og gir gode resultater.

VG
Sid det
 Debattansvarlig: **Tonje Haabeth**
 Debattrediger: **Knut Åge Hansen**

SMS
 Send ditt innlegg med
 kodeord «**Sid det**»
 og din mening til: **2200**

Streikerne har ar

- Norske lærere streiker mot en avtale som var anbefalt av både Utdanningsforbundet og KS.
- Det er deres rett, men også deres ansvar.
- Utdanningsforbundet fikk gjennomslag for tre av fire krav. Det er de ikke opptatte av å markedsføre.

TRE AV FIRE: - Den ledelsen som fikk gjennomslag for tre av fire krav, skal nå lede en streik mot avtalen de selv anbefalte. Jeg håper og tror at de aldri vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen eller for læreses hverdag, skriver forhandlingslederen i KS. Her demonstrerer lærere mot forslag fra KS i mai i år.
 Foto: ERLEND AAS, NTB Scanpix

» **Ema og Siv har skytt av at de har fått to de månedene de har styrt. Blant annet at de har styrket sykehusene. Noe de ikke nevner, er at de har lagt ned to ikkelykshus i Hjulian og Kågera. Og det uten å ha vært og besøkt sykehusene. Så den! Hvor har det blitt av valgloftene?**
 GHS, Hjulian

» **De «gamle», som nå kalles eldrebolgen, synes nok ikke at det er så stas med laktsipper, Sogway og boksing.**
 Ann-Karin, Asker

» **Norsk fotball har mistet en fargeklatt. Lykke til i Frankrike Nicki Bli Jensen.**
 Reidar, Hærland

» **Det er helt utrolig at Sidsel Wold blir kritisert. Hun er en flott og veldig modig journalist. Jeg tror, og mange med meg, at det er veldig svake personer som sender slike harselinger. De hadde ikke turd å raise til krigssonene hun har vært. Vi beundrer henne.**
 Gao, Oslo

» **Sidsel Wold er en uradd og modig dame. Det er ikke alle menn som lag to bge i hennes fotspor, og det er vel de som kritiserer henne. Manddom, eller?**
 R. Brustuen, Oslo

» **Glem S. Wold, hva med medias reseruisse beandring for venstrestræktre. M. Gilbert? Stad han ikke å applauderte sammen med sine venner på Gassstrøpen «11/9», hva med de hårsaisende uttaleber på OSSE-rapporten om norske jodert? Medias totale taushet har er skremmende nakt!**
 Freddy, Østfold

» **Hva gjorde FN fall da de etablerte sisten Israal i 1948, men uten å ta hensyn til konsekvensene? Sagt på en annen måte, kunne 66 års krig vært unngitt, dersom FN samtidig hadde sikret palestinas rettigheter?**
 Jon Kvamer

Eter at Utdanningsforbundets medlemmer med stort flertall valgte å si nei til en avtale deres egen, valgte ledelse hadde anbefalt, er det mange som er opptatt av å fortelle at det er KS som har ansvar for streiken. Det er det selvsagt ikke. Ansvaret for streiken har de som har valgt å gå til streik mot en anbefalt avtale, og bare de.

Per Kristian Sundnes, forhandlingsleder i Kommunesektorens organisasjon KS

LÆRERSTREIKEN

Tar selvkritikk
 KS skal ta kritikk på to punkter: For det første fordi vi – av hensyn til et best mulig forhandlingsklima, og for ikke å bidde til det vi oppfattet som unødig støy og konflikt – valgte å holde en lav profil i mediene under forhandlingene, og mellom forhandlinger og mekling.

Vi var overbevist om at hvis vi kom fram til en løsning som ble anbefalt av begge parter, ville organisasjonens respektive medlemmer slutte opp om resultatet. Der tok vi grundig feil, og dermed hadde vi i allfor stor grad overlatt virkelighetsbeskrivelsen i mediene til våre motparter. Det ser vi i dag at vi ikke burde ha gjort.

For det andre ser vi at vi bidro nettopp til unødig støy da vi bragte inn «45 uker» i forhandlingene. Selv om vi vad hver

anledning var nøye med å understreke at vi aldri hadde ment at lærene faktisk skulle arbeide i 45 uker, og at «inntil 45 uker» først og fremst var for å understreke at partene faktisk burde stå relativt tørt til å finne de beste løsningene, inneer vi at når et tall først er læret, vil altfor mye av oppmerksomheten rettes mot tallet, ikke mot argumentasjonen rundt. Dette betyr midlertidig ikke at våre motparter har rett i sin virkelighetsbeskrivelse.

Gjennomslag

Da arbeidsforhandlingene tok til i november i fjor, hadde Utdanningsforbundet fire krav:
 ● Reduksjon i årsrammene for undervisning og en tydeliggjøring av hva som er å regne som undervisning
 ● Avsetning av tid til faglig og

pedagogisk veiledning som bringer nytdansende inn i lærerrollen og reduserer risikoen for tidlig felfall fra yrket

● At lærerne skal gis mulighet til å konsentrere seg om lærerprofesjonens kjerneoppgaver

● At avtalen tydeliggjør kommunens/fylkeskommunens ansvar for å sikre ledelsen nok ressurser og handlingsrom til å prioritere pedagogisk ledelse av skolen

Den som leser den anbefalte avtalen, vil se at tre av disse punktene er godt ivarett. Punktet

om at lærerne generelt skal undervise mindre enn i dag, er ikke med i avtalen, og har heller aldri vært løftet fram som et sentralt punkt i debatten. Norske lærere har mindre undervisningstid enn lærere i andre OECD-land.

Det er verd å merke seg at KS ikke på noe tidspunkt har frevnd at lærere generelt skal undervise mer enn i dag. Vi har heller ikke på noe tidspunkt hevdet eller ment at lærerne arbeider mindre enn de skal gjøre.

Heller cola enn tiggere?

Det «ryddes opp» i sentrum. Mennesker med store utfordringer i livet usynliggjøres, mens finanskraftige bedrifter gis beste reklameplass. Er det dette våre folkevalgte politikere i byen vil?

Gatemusikantene er nå fjernet fra nedre deler av Karl Johans gate og tilleggende områder. Bystyret i Oslo kommune jobber med generelt tiggerforbud. Plata er for langt reiset for rusavhengige som må holde seg et par hundre meter unna Oslo S. Det «ryddes opp» i sentrum. I Kirkens Bymisjon ser vi hvordan dette gjør noe med gatemiøtet.

Men hva er kommet i stedet? Vi har sett de to største produsentene av cola innta Jernbanetorget med brus og brann. Store teik, musikkinnlegg og prangende reklame for sine produkter dominerer utsikten. Mobileleverandører breier seg ut på samme måte i nedre del av Karl Johans gate.

mer av den slags i vente? Er dette et bevisst verdiløst? Mennesker med store utfordringer i livet usynliggjøres og finanskraftige bedrifter gis beste reklameplass. Er det dette våre folkevalgte politikere i byen vil? Hvor fikk de det fra at man løser problemer ved å skyve dem under teppet? Jeg opplever at dette er en

Steinar Eraker, prest i Kirkens Bymisjon

HUMANISME

utvikling som setter de materielle verdiene over de medmenneskelige verdiene som respekt, omsorg, rettferdighet, ja, menneskets verdighet generelt. Dette har jeg lyst til å protestere mot!

E-POST Leserinnelegg sendes til sidnet@vg.no

Kronikker og replikker til debatt@vg.no

● Navn og adresse må oppgis på innsendte innlegg, også når navnet ikke skal i avisen.

● Innlegg med angrep på privatpersoner må signeres med fullt navn.

” For meg er det fint å vite at kanskje noen kan ha bruk for deler av meg når jeg dør.

Kathrine Kleveland, leder i Vestfold Sentierparti, oppfordrer flere til å bli organdonorer. (Nasjonal)

” De er smartrere enn før, men har googlet seg ihjel og har ingen originale tanker.

Nina Wiloszak, forsker ved Universitetet i Osø, om studentene hun møter. (Aftenposten)

ansvaret

Utdanningsforbundet og dets forhandlere har altså fått gjennomslag for tre av fire krav. Det er et poeng de i liten grad har vært opptatt av å markedsføre. Nå er vi i stedet i den situasjon at den ledelsen som fikk gjennomslag for dette, skal lede en streik mot den avtalen de selv anbefalte. Slik er systemet, og slik må det være etter de tydelige stemmetallene. Likevel, jeg håper og tror at de aldri vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen eller for lærernes hverdag.

Tilitt

Den avtalen Utdanningsforbundet anbefalte, men som deres medlemmer stemte nei

Har ikke livsrett produktene nok spalteplass, sendetid og plakater å botre seg på? Må de i tillegg få dominere det offentlige rom som jeg tenkte skulle være et fellesareal for alle i byen? Jeg vil helst ikke bli plaget av unge jenter i hotpans som vil pranke på meg usunn sukkerriktig. Jeg vil helst ikke bli mast på av noen som vil jeg skal bytte nettleverandør! Om de er aldri så valkedde!

Takke meg til rusavhengige, tiggere og musikanter av profittens produkter! Coca-Cola blir ikke noe sunnere selv om de nå har fått personlige navn.

til, tar hensyn til den kunnskapen vi har om hva som skaper de beste skolene, samtidig som den ivaretar behovet for fleksibilitet for den enkelte lærer. I bunnen ligger en tydelig tillit til det forskningsarbeidet som er gjort over tid og til at både lærere, skoleledere og skolebøiere både ønsker og er i stand til å samarbeide for å få en best mulig skole.

Vi registrerer og beklager at mange hevder at KS ikke har tillitt til lærerne. Viktigst for oss er likevel vissheten om at det ikke er riktig. Det finnes mye god dokumentasjon på at forholdet mellom organisasjonene i lang tid har vært preget av tillit og konstruktivt samarbeid, ikke det motsatte.

REKLAME: – Heller rusavhengige, tiggere og musikanter enn aggressiv reklamering av profittens produkter, skriver prest i Kirkens Bymisjon.

Danne teksten ble først publisert på Kirkens Bymisjons nettsider.

Støre og Halvorsen i samme kor? Krangel om rus

Ap-leder og tidligere utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) mener utenriksminister Børge Brende (H) er for ukritisk til Israel – og legger skylden på Fip. Jonas Gahr Støre gjør som SV-ledelsen har gjort i alle år. De holder bind for øynene og er totalt ukritiske til alle de tusenvis av raketter som skytes inn i det lille landet Israel gjennom mange år. Terroristorganisasjonen Hamas får hvert år langt over 300 millioner fra norske skattepenger. Hvor mye av disse midlene går til raketter som skytes inn i Israel? Hva slags krav stilles til denne enorme støtten?

Jonas Gahr Støre burde stå seg sammen med tidligere SV-leder Kristin Halvorsen og ta seg en tur til Klagemuren i Jerusalem. Her finner de kanskje en

matvarebutikk de kan kjøpe noen Jaffa appelsiner? En Ap-leder burde ha evnen til å reflektere over flere situasjonsbilder samtidig før han stemmer i klagekoret sammen med fru Halvorsen. Dette blir bare vås.

Terje Lie, Østlandet

Krangelen om hvilket rusmiddel som er det verste, fortsetter blant politikere. Høyre prøver å få folk til å tro at de ikke er for en liberal alkoholpolitikk. De vil bare justere. Ungdommen i samarbeidspartiet Venstre vil tillate cannabis, men ser ikke avhengighetsfaren. De er som andre folk, de tror det de vil tro.

Det er bare å linne på alkohol og andre narkotiske stoffer aldri vil forsvinne. Politikere får heller krangle om hvilket som er verst. Per i dag er det flest dødsfall knyttet til alkoholinntak. Mellom tusen og to tusen dør i Norge hvert år av dette. Men det lukker et flertall av politikere lukker øynene for. De vil aldri gi opp feststemningen alkoholen gir, men de glemmer det som kommer etter. Som de gjør i andre saker.

Det er ønsketenkning å tro at et samfunn kan bli feilfritt, men det trenger ikke å være deepende.

Stigurd O. Larsen, Haugesund

Mannen en genetisk handelsvare

VG viser (8/7) et bilde av 4 barn og skriver «De har samme UKJENTE PAPPA». Forsiden er misvisende. For disse barna har ingen ukjent pappa.

De tre mediene som reportasjen omhandler har nemlig ELIMINERT ham.

Hele reportasjen viser at det nå er greit for kvinner å redusere mannen til en genetisk handelsvare for å tilfredsstille sine ønsker om barn. Den ene kvinnen har faktisk redusert sin egen sønn til en slik vare. For hvorfor skal fremtidens kvinner velge ham når hun selv har valgt sædbanken. Reportasjebildet av «den moderne familie» forsterker saken. Det viser kun kvinner og barn. Mannen som menneske er borte, eliminert fra samfunnets politiske grunnnett, familie. For en donor er intet menneske. En donor er kun et biologisk middel for kvinner.

At tre lørende partier som Ap, Fip og SV støtter en slik utvikling er skremmende. Demokratiet skal beskytte mennesket, og mennesket er løskjøvet. Å redusere mannen til et biologisk middel for kvinner bryter dermed med selve grunnlaget for vårt demokratiske samfunn. Bruken av donor er derfor ikke et tabu, et heller et spørsmål om like valg. Det er biologisk misbruk av menn. Et misbruk som vil stå tilbake på kvinner. For når menn oppdager at

kvinner misbruker og dominerer dem gjennom sin biologi vil menn reagere.

Muslimske sharia lover er sannsynligvis formulert for å balansere en slik dominans. Politikere og medlemmer av bioteknologisådet som aksepterer bruk av donor bør

derfor være klar over at de baner veien for det totale mannsuttømming. Rådet kan gjerne ta kontakt for underbyggende kommentarer.

Andreas H. Bjørle, Oslo

Statens aksjer

Høyres stortingsrepresentanter og statsråder har vært ute i media og fortalt hvor foretrefelig og ideologisk korrekt det er å selge statens aksjer i diverse strategisk viktige bedrifter i Norge. Det de ikke har fokusert på, og unnlatt å informere om, er at alle disse aksjene er gulkanlede papirer for det norske samfunnet. Disse papirene har gitt svært gode inntekter til den jævne norske borger. Noen av disse aksjene vil de vente en stund med å selge, men i prinsippet vurderer de i alle fall å selge seg ned i Statoil, Telenor, DNB og Statoil. Disse høyre rentable papirene kan da ende opp i hendene på amerikanske pensjonskasser eller russiske oligark. Norge mangler ikke kapital, og å oppløse disse verdipapirene i utenlandske papirer gjennom

oljefondet ville være svært dårlig bukk.

Rune Larsen, Oslo

JA til OL

Jeg er «godt voksen» og veldig sportsinteressert. Når jeg leser innspillene om OL 2022 til de herre Kåre Willoch og Thorvald Stoltenberg blir jeg meget provosert. De eneste gangene jeg har sett Kåre Willoch komme med noe som har lignet på humor er de gangene han entet Gro i partiledelsestusene på TV. Thorvald Stoltenberg har jo igjen, slik jeg ser det, alltid fremført det som han visste at «hans egne» klappet for. Er det disse to gamle mennene vi skal høre på i denne debatten? Jeg har jobbet i forsikring i alle mine arbeidssår. I den bransjen lurt vi alltid på hvor stor sjansen var for at «ing» skjedde. Derfor lurer jeg på: Hvor stor er sjansen for at de to herre får oppleve OL

2022? Jeg vil alltid huske OL i Osø 1962 med stor glede. Jeg husker OL 1994 med like stor glede. La de menneskene i Norge som lever i 2022 få denne gleden. Det finnes ingen bedre investering i fremtiden!

Trond Christensen, Bærum

Ytringer

Regisser Tom Sten lår bl.a. Conchita Wurst få gjennomgå i revyen «Sommer i smilfultet». Nå burde Likestillings- og diskrimineringsombudet – enn så lenge fr. Sunniva Ørstavik – avlegge revyen i Staven en visitt. Hun har jo allerede klaget VG inn for PFU etter det hun mener er en stigmatiserende uttalelse om die Wurst. Revyen blir nok utsolgt, så hun må kjerne sin besøkelsestid for å avdekke nok en stigmatiserende ytring. Lar hun det hele passere – revy?

Gumle Måsegg

● Vi forbeholder oss rett til å kutte i manuskriptene.

● Hovedkronikk: 4000 tegn. ● Replik: 1500 tegn.

● Alle innlegg blir vurdert og alle får svar.

● All kommunikasjon med redaksjonen må foregå skriftlig via vår postadresse.

Vedlegg 15

Sekvensering av «Streikerne har ansvaret»

Sundnes, P. K. (2014, 17. juli) «Streikerne har ansvaret» VG, s. 28-29

Sekvens	Setning
1	Norske lærere streiker mot en avtale som var anbefalt av både Utdanningsforbundet og KS.
2	Det er deres rett, men også deres ansvar.
3	Utdanningsforbundet fikk gjennomslag for tre av fire krav.
4	Det er de ikke opptatte av å markedsføre.
5	Etter at Utdanningsforbundets medlemmer med stort flertall valgte å si nei til en avtale deres egen, valgte ledelse hadde anbefalt, er det mange som er opptatt av å fortelle at det er KS som har ansvar for streiken.
6	Det er det selvsagt ikke.
7	Ansvaret for streiken har de som har valgt å gå til streik mot en anbefalt avtale, og bare de.
8	Tar selvkritikk
9	KS skal ta kritikk på to punkt:
10	For det første fordi vi - av hensyn til et best mulig forhandlingsklima, og for ikke å bidra til det vi oppfattet som unødig støy og konflikter - valgte å holde en lav profil i mediene under forhandlingene, og mellom forhandlinger og mekling.
11	Vi var overbevist om at hvis vi kom fram til en løsning som ble anbefalt av begge parter, ville organisasjonenes respektive medlemmer slutte opp om resultatet.
12	Der tok vi grundig feil, og dermed hadde vi i altfor stor grad overlatt virkelighetsbeskrivelsen i mediene til våre motparter.
13	Det ser vi i dag at vi ikke burde ha gjort.
14	For det andre ser vi at vi bidro nettopp til unødig støy da vi bragte inn «45 uker» i forhandlingene.
15	Selv om vi ved hver anledning var nøye med å understreke at vi aldri hadde ment at lærerne faktisk skulle arbeide i 45 uker, og at «inntil 45 uker» først og fremst var for å understreke at partene lokalt burde stå relativt fritt til å finne de beste løsningene, innser vi at når et tall først er lansert, vil altfor mye av oppmerksomheten rettes mot tallet, ikke mot argumentasjonen rundt.
16	Dette betyr imidlertid ikke at våre motparter har rett i sin virkelighetsbeskrivelse.
17	Gjennomslag
18	Da arbeidstidsforhandlingene tok til i november i fjor, hadde Utdanningsforbundet fire krav:
19	Reduksjon i årsrammene for undervisning og en tydeliggjøring av hva som er å regne som undervisning
20	Avsetting av tid til faglig og pedagogisk veiledning som bringer nyutdannede inn i lærerrollen og reduserer risikoen for tidlig frafall fra yrket
21	At lærerne skal gis mulighet til å konsentrere seg om lærerprofesjonens kjerneoppgaver

22	At avtalen tydeliggjør kommunens/fylkeskommunens ansvar for å sikre ledelsen nok ressurser og handlingsrom til å prioritere pedagogisk ledelse av skolen
23	Den som leser den anbefalte avtalen, vil se at tre av disse punktene er godt ivaretatt.
24	Punktet om at lærerne generelt skal undervise mindre enn i dag, er ikke med i avtalen, og har heller aldri vært løftet fram som et sentralt punkt i debatten.
25	Norske lærere har mindre undervisningstid enn lærere i andre OECD-land.
26	Det er verd å merke seg at KS ikke på noe tidspunkt har krevd at lærere generelt skal undervise mer enn i dag.
27	Vi har heller ikke på noe tidspunkt hevdet eller ment at lærerne arbeider mindre enn de skal gjøre.
28	Utdanningsforbundet og dets forhandlere har altså fått gjennomslag for tre av fire krav.
29	Det er et poeng de i liten grad har vært opptatt av å markedsføre.
30	Nå er vi i stedet i den situasjon at den ledelsen som fikk gjennomslag for dette, skal lede en streik mot den avtalen de selv anbefalte.
31	Slik er systemet, og slik må det være etter de tydelige stemmetallene.
32	Likevel, jeg håper og tror at de aldri vil hevde at de anbefalte en avtale de mener vil være til skade for skolen eller for lærernes hverdag.
33	Tillit
34	Den avtalen Utdanningsforbundet anbefalte, men som deres medlemmer stemte nei til, tar hensyn til den kunnskapen vi har om hva som skaper de beste skolene, samtidig som den ivaretar behovet for fleksibilitet for den enkelte lærer.
35	I bunnen ligger en tydelig tillit til det forskningsarbeidet som er gjort over tid og til at både lærere, skoleledere og skoleeiere både ønsker og er i stand til å samarbeide for å få en best mulig skole.
36	Vi registrerer og beklager at mange hevder at KS ikke har tillit til lærerne.
37	Viktigst for oss er likevel vissheten om at det ikke er riktig.
38	Det finnes mye god dokumentasjon på at forholdet mellom organisasjonene i langt tid har vært preget av tillit og konstruktivt samarbeid, ikke det motsatte.